פרשת **אמור** תשפ"ו לפ"ק | גליון א'תמח, שנה ל'

קול התאחדותינו

יו"ל ע"י התאחדות האברכים דחסידי סאטמאר

בנשיאות כ"ק מרן רבינו הגה"ק שליט"א

בני ברק יצ"ו

לרגל יומא דהילולא קדישא של התנא האלוקי רשב"י זי"ע:

עת רצון היום לנו בהילולא דבר יוחאי

בבית מהודר בתכלית היופי, כל מעדני וחמדת תבל הושקעו בה, ישב לו העשיר ברוב עשרו ומשם פקד על כל נכסיו הרבים הפזורים בכל קצוי הארץ, ועל כל אוצרותיו הרבים המלאים כל טוב.

העשיר בהיותו ירא ה' ומאמין שהכל בא לו מאתו ית"ש, הקציב כל יום שעה מיוחדת אשר פתח ביתו לרווחה לעניים ודלים שיבואו לקבל מנת חלקם כדי לכלכל ביתם, ומדי יום ביום פזר נתן לאביונים כל צרכיהם אשר יחסר להם ביד רחבה ובנפש חפיצה ובסבר פנים יפות.

ויהי היום, כאשר עת הזמיר הגיע וזכה להכנים את בנו לשמחת אפריונו, הודיע וציוה לכל באי שער עירו הקרובים והרחוקים שיבואו בהמוניהם ביתר שאת ויתר עוז, כי ביום שמחת לבו זו יום החתונה ברצונו לשמח לבב נדכאים ועניים מרודים בסכומים כפולים ומכופלים שיש בהם ממש.

ואכן כך הוה, שורות רבות השתרגו אל מול דלת ביתו, והוא כאשר הבטיח כן עשה עמד ופיזר ממונו ופתח אוצרותיו המלאים כל טוב ושפע רב, וכולם כאחד מלאו ידיהם במלוא חפניים ושבו לאהליהם בשמחה וטוב לבב.

והנמשל מובן, כאשר עומדים אנו לפני בוא יום הגדול יומא דהילולא רבא של התנא האלוקי רבי שמעון בר יוחאי זיעוכי"א, ועל אף שגדול כוחו דרשב"י ובכל עת ועידן יכול הוא לפטור את כל העולם כולו מן הדין, מכל מקום שונה לגמרי העת כאשר המלך במסיבו ביומא דהילולי שאז נותן הוא בעין יפה ובמידה טובה מרובה ומשפיע ישועות ונחמות בשפע רב למלאות משאלות לבות בנ"י, וכמו שהמליץ הגה"ק מבארנוב זצ"ל **דרשב"י** ר"ת **י**ושפע **ש**פע **ר**ב **ב**כל העולמות.

וכדבר האמור מתאמרא נמי משמיה דהגה"ק מהרי"ד מבעלזא זי"ע כי יום הילולא של צדיק הוי כיום התונה וכפי שנהגו ליתן דורן דרשה בחתונה כך מסתמא גם ביומא דהילולא דצדיקיא יהיב ליה הקב"ה מתנה טובה, ואמר הגה"ק בעל אוהב ישראל זי"ע שהקב"ה נותן להצדיקים הכח שיוכלו להשפיע בני חיי ומזוני לישראל.

לפיכך מה מאד ראוי עלינו להתבונן ולהתכונן בהאי זימנא לבקש ולהתחנן על נפשינו כאשר הזמן גרמא לפעול כל מיני ישועות ורפואות יותר מבכל עת, ומאמינים אנו באמונת אומן שבהאי יומא קדישא הקב"ה מבין ומאזין מביט ומקשיב לקול תפילת המוני ישראל, וכדמקובל מפי האר"י הק' זללה"ה שביום זו עומד רשב"י על ציונו הקדוש ומברך לכל העם הנאספים בכל מיני ישועות.

תוכן העניינים

לקח טוב ..... א
תורה ותפילה ..... ב
דבש תמרים - לקיטת תמרים ..... ג
קדוש יאמ"ר ..... ד
בשפתי צדיקים - לשון חכמים ..... ה
פרפראות לחכמה - דורש טוב ..... ו
שברי"ר רפאל ..... ז
פינת יקרת ..... ח
מענטש דיומא ..... ט
חוקים להורותם ..... י
פשיט כהלכה ..... יא
לשכת הסת"ם ..... יב
הילולא רבא ..... יג
דבר בעתו ..... יד
פשוט'ן פלכים ..... טו
דברות קודש ..... טז

אגרת פרק ד'

להכנסת מודעות, מזל טוב, הנצחת שם, לע"נ:
להר"ר **אלטר אשר אנשיל אילאוויטש** הי"ו
052.7648437
כל הזכויות שמורות ©

ראה פניו מאירים
ברכה משולשת

ברגשי ידידות ובאותות הערכה, נשוב בזה כעס של ברכה, למע"כ ידידינו וידיד שסדותינו, יקירינו ומכובדינו, האדם היקר באנשים, ראש וראשון לכל דבר שבקדשים, רחים ושקיר רבנן ותלמידיהון, ואיהו נפיה צורבא מרבנן, הוצק חן בשפתותיו, חכמת אדם מאי"ר פניו, מנהל שסדותינו בקרית יואל לתפארת ביד רמ"ה, שלא שדע וחכמה, שתמסר בכל נפשו ומאודו לבוא בשערת שסדותינו בכל עת ושנה, בהתמסרות עצומה ונאמנה

הרבני הנגיד הנכבד הטפסר המרומם

מוה"ר

מאיר הירש

הי"ו

מראשי עיר עוז לנו קרית יואל ומוסדותיה

לרגל השמחות שכביתו במזל טוב ובשעטו"מ

באירוסי נכדו הבה"ח דוד נ"ו בן בנו הנגיד הנכבד יקר רוח ונדיב לב

מו"ה **יודא הירש** הי"ו

מנכבדי קהלתינו הק' בוומסב"ג יצ"ו

באירוסי נכדו הבה"ח מענדל נ"ו בן בנו הנגיד הנכבד יקר רוח ונדיב לב

מו"ה **אלכסנדר לייבוש** הי"ו

מנכבדי קהלתינו הק' בבארא פארק יצ"ו

באירוסי נכדתו הכלה החשובה שתחי' בת בנו הנגיד הנכבד יקר רוח ונדיב לב

מו"ה **מענדל הירש** הי"ו

מנכבדי קהלתינו הק' בוומסב"ג יצ"ו

וצרופה ברכתינו הטובה, בהודאה וחיבה, שיזכה לרב תענוג ונחת, שתוך אושר ועושר והרחבת הדעת, וימשיך לעשות למען שסדותינו הקדושה, ובשכר זאת יתברך בברכאן דנפשיא.

המברכים ברגשי הוקרה והערכה,
אסירי התודה והברכה

הנהלת קהילות ומוסדות
סאטמאר בארה"ק
ירושלים - בני ברק - בית שמש

להתקרב לעם לקרבם לעבוהש"י, אך 'לא יטמא בעמיו'

ויאמר ה' אל משה אמור אל הכהנים בני אהרן ואמרת אליהם לנפש לא יטמא בעמיו. הדקדוקים ידועים, שהיה לו לומר **'בני אהרן הכהנים'**, וגם כפל הלשון **"אמור ואמרת".** ודרשת רז"ל ידועה (יבמות קיד. הובאה ברש"י) "ונראה, דהנה יש שני מיני בני אדם, **האחד** עובד את ה' בכל לבבו ומובדל מבני אדם, ואדרבא מתקוטט עמהם שאינם הולכים בדרך הישר, ומלעיגים עליו, ואינו חפץ להתחבר עמהם ולהדריכם בדרך הישר, וזה לא טוב עשה בזה, כמו שכתוב בשולחן ערוך אורח חיים (רמ"א סי' א' ס"א) ולא יתבייש מפני בני אדם המלעיגים עליו, ועל כל פנים לא יתקוטט עמהם (ב"י שם, מג"א סק"ב) **ויש בני אדם** האוהבים להתחבר עם בני אדם ולהתגאות בעיניהם, וזה האדם צריך שמירה גדולה לעבודת השי"ת שלא יבוא ח"ו לידי פניות, או ח"ו להניח עבודת השי"ת שלא לעשותו בשביל המלעיגים עליו". וזהו הרמז: **"אמור אל הכהנים"** אלו עובדי ה' (ראה רש"י שמות נט, ל: "כל לשון כהן, פועל עובד") **"בני אהרן"** שיהיו מתלמידיו של אהרן (שהתלמידים קרויים בנים" ספרי דברים, לד) **אוהב שלום ורודף** שלום אוהב את הבריות ומקרבן לתורה (אבות א, יב) **רצה** לומר שלא יהיה נבדל מבני אדם ולא יתקוטט עמהם, אלא אדרבה, יתחבר עמהם ויקרבם לעבודת ה'. **ואחר שהזהיר שיהיו מתלמידיו של אהרן, צריך אזהרה אחרת, וזהו: "ואמרת אליהם לנפש לא יטמא"** שלא יטמא את נפשו רוחו ונשמתו ח"ו בפניות (או ליפול מעבודתו כנ"ל) בגלל התחברותו **"בעמיו"** וכאמור.

אורח לחיים

לזכך התשובה ממרה שחורה. שהעצבות, עבודה זרה

ויאמר ה' אל משה וגו' **לנפש לא יטמא בעמיו** וגו'. יאמר, היות **כי כן דרכן של קצת בני אדם**, כי יקרה להם מקרה חטא ועון ח"ו אזי ירבו עצבותם כל היומם, ובאמת זה דרכם בכל למו, ובוודאי שצריך הרטה במרירות גדול על חטא ועון, **אך זה בשעה וקצת מיום, ואחר זה יבטח בשם ה' וישען באלקינו כי ירבה לסלוח, וירחיק העצבות כי זהו טומאה רבה וגורם סילוק השכינה והארה כידוע,** והעבודה זרה תקרא בשם 'עצבים' (הושע ד, יז) שמעציבין עובדיהם.

וזהו: **'לנפש לא יטמא'** בטומאת העצבות, **'בעמיו'** בעת שהוא בבכיית הקדושה ועמיא ואזלא (ראה פסחים כו:) כמו שכתבתי בדרך הקדום (עיי"ש ד"ה א"י לנפש), אך ככה יתנהג: **'כי אם לשארו'** השארת הקדושה שנשאר בו, **'הקרוב אליו'** יראה להתקרב לה'.

נועם מגדים

[וכן אי' בחינה זו בהרבה ספה"ק, וכדמתאמרא משמי' דהרה"ק מהר"מ מקאברין זללה"ה **'הם קורין לה מרה שחורה, ואני קורא לה פריקת עול'** כלומר דע"י העצבות גורם האדם בעצמו לייאש עצמו, וליפול עוד רח"ל]

מחצית הראשון צריך לעסוק ביגיעת התורה בלבד

בחודש הראשון בארבעה עשר לחודש בין הערבים פסח לה'. רצ"ל דהכתוב מלמד אותנו איך נעבוד השי"ת בהדרגה, דהיינו בהיות האדם קודם חצי שנותיו, ולזה רמז **"ארבעה עשר לחדש"** קודם חצי חודש, **'בין הערבים'** שאז אין האדם יכול לקבל אור הקדושה ולתקן את מעשיו לגמרי, ועדיין הוא בין הערבים בין צללי ערב (עי' רש"י שמות יב, ו) שעדיין התגברות היצר על האדם, **"פסח לה'"**, פירוש, שצריך לתקן אז בפיו פה–סח (עי' פע"ח שער חג המצות פ"ז) **שהפה ישיח וידבר תמיד בתורתו הקדושה, לה' לשמו, ולעסוק בעניני הלימוד היטב, בגמרא ופוסקים ומפרשי הש"ס.**

נועם אלימלך

"לרצונכם תזבחו" לזבוח הרצון והתאוות המאוסות

וכי תזבחו זבח תודה לה' לרצונכם תזבחו. איתא בגמרא (סנהדרין מג:) **"כל הזובח את יצרו וכו' מעלה עליו הכתוב כאילו כיבדו לחקב"ה בשני עולמים"** וכו'. והנה, מבואר שבאלו המצות, אשר היצר כרוך אחריו בתאוות, **צריך האדם לבטל כח התאוה עד שלא יהיה לו רצון לזה,** וכמו שכתב הרמב"ם ז"ל (בשמונה פרקים פ"ז) דמצות **'שמעיות'** שאינם לפי השכל צריך האדם לומר: **'אפשי בכשר חזיר ומה אעשה אבי שבשמים גזר עלי'** (תו"כ קדושים כ, כו) אבל במצות **'שכליות'**, כמו להזהר מגזילה וניאוף **צריך האדם לשבור תאוותיו שלא יהיה לו רצון כלל לדבר תאוה,** כי באמת השכל מחייב מצוה זו להרחיק מגזל וניאוף, רק היצר בתאוותיו מכנים בו רוח שטות, כמאמר חז"ל (סוטה ג.) 'אין אדם עובר עבירה אלא אם כן נכנס בו רוח שטות', **"וצריך לשבור התאוות עד כדי שיהא כשכלו מואס בהתאוות".**

וזהו שאמר הכתוב: **וכי תזבחו זבח תודה לה',** היינו שתמנעו מן העבירות ותזבחו את היצר לה' בשביל מצות ה'. ולא רק זו, היינו מצד מצות ה' בלבד, אלא: **'לרצונכם תזבחו', שתהא העבירה מאוס אצלכם מרצונכם, מלבד המצות לא תעשה, שמרצונכם תמאסו בהתאוות.**

דברי חיים

תורה ותפילה

זהרורי אורה לספרים הקדושים, גפרשה יפה נדרשים

לאסוף ידים לבחורת איתנים בתורה ותפילה עמודי עולמים, הצריכים חיזוק כל הימים

תורה

מחצית הראשון של חייו צריך להקדיש ליגיעת התורה

בחודש הראשון בארבעה עשר לחודש בין הערבים פסח לה'. רצ"ל דהכתוב מלמד אותנו איך נעבוד השי"ת בהדרגה, דהיינו בהיות האדם קודם חצי שנותיו, ולזה רמז **"ארבעה עשר לחדש"** קודם חצי חודש, **'בין הערבים'** שאז אין האדם יכול לקבל אור הקדושה ולתקן את מעשיו לגמרי, ועדיין הוא בין הערבים בין צללי ערב (עי' רש"י שמות יב, ו) שעדיין התגברות היצר על האדם, **"פסח לה'",** פירוש, שצריך לתקן אז בפיו פה-סח (עי' פע"ח שער חג המצות פ"ז) **שהפה ישיח וידבר תמיד בתורתו הקדושה, לה' לשמו, ולעסוק בעניני הלימוד היטב, בגמרא ופוסקים ומפרשי הש"ס.**

נועם אלימלך

כזכות התורה זוכין לשפע פרנסה דקדושה אף בזמן הזה

ביום השבת יערכנו. והוא עדות כי השפע יורד בשבת על כל ימי המעשה וכי השפע יורד מבהמ"ק לכל המקומות וכי בנ"י שנבחרו נפשותיהם ממשיכים השפע לכל הברואים. לכן צוה הקב"ה שבנ"י יערכו י"ב לחם בשלחן הקודש. והענין הוא דכתי' לחם פנים לפני. דבאמת הקב"ה זן ומפרנס לכל הברואים. אבל יש כמה דברים וסיבות קרובות ורחוקות ויש מקבלין את פרנסותיהם בבחי' אחור כלאחר יד. ובנ"י רצה הקב"ה שיקבלו השפע פנים בפנים כו'. **ובנ"י זכו לזה בכח התורה דכתי' פנים בפנים דיבר ה' עמכם.** פי' ההנהגה לבנ"י היא בבחי' פנים בפנים. וי"ב לחם הם נגד י"ב שבטים. כי יש לכל שבט סדר ודרך מיוחד בתורה כו'. והקב"ה בתורה מסר לבנ"י כל ההנהגה. **ואפי' עתה שחרב בהמ"ק מ"מ ע"י התורה יכולין למשוך השפע בקדושה.** ואיתא במשנה ג' שאכלו על שלחן א' ואמרו עליו ד"ת כאילו אכלו משלחנו של מקום דכתי' זה השלחן אשר לפני ה'. א"כ ע"י התורה זוכין לבחי' לחם הפנים. שהוא פנימיות השפע. להיפוך מזבחי מתים בלי מקום שאין בו חיות פנימיות. וע"י שאמרו עליו ד"ת מקבלין שפע פנימיות. ופי' 'אמרו עליו' (ד"ת) הוא **להיות התורה עיקר ועולה על השלחן כענין שאמרו תורתן קבע ומלאכתן עראי זו וזו נתקיימה בידן. שע"י שהתורה עיקר ממשיכין פנימיות גם בשפע הפרנסה כנ"ל.**

שפת אמת

תפלה

ישים חשקו ואהבתו לתפילה ועבודת ה', ואל יחלל כח החושק ומתאוה לעניני הבלי עולם חולף עובר

לא יטמא בעל בעמיו להחלו כו'. כי מעת קומו של אדם בבוקר נפשו מתגעגעת ומתאוות ומצפה לעת התפילה לקיים כמה מצוות התלוין בה ציצית ותפילין וקריאת שמע ותפילה וקידוש שמו וכו'. כמו אדם התאב מאוד לאכול אף שיודע בודאי שלאחר זמן מה יהיה לו מה לאכול, מכל מקום מתאוה ומצפה מתי יגיע הזמן, כי יכאב לבו עד מלאת רצונו באכילתו. ופשיטא שכן צריך להיות במצוות ותפילה שיכאב לבו ויתאוה וישתוקק לזמנה לדבק אז בקונו ולגרום לו נחת רוח בעבודה. ופשיטא בעת התפילה שמגיע מרוב האהבה לביטול המציאות שמתבטלים כל אבריו וחושיו וכל כוחיו. וכמו שכתוב בשולחן ערוך אורח חיים סימן צ"ח סעיף א' וזה לשונו, **המתפלל צריך שיכוון כו' ויסיר כל המחשבות הטורדות אותו עד שתשאר מחשבתו וכוונתו זכה בתפילתו וכו' וכך היו עושים חבירים ואנשי מעשה שהיו מתבודדים ומכוונים בתפילתם עד שהיו מגיעים להתפשטות הגשמיות ולהתגברות כח השכלי עד שהיו מגיעים קרוב למעלת הנבואה** כו' עכ"ל.

ותדעו אחיי ורעיי כי הנה אלה הרשעים ושלוי עולם הבוערים בלבבם לכל מיני התאוות ועבירות רעות בחמדה עזה וחזקה **אילו היו רוצים להכנס לקדושה היו יכולין להכנס ממש כמו כן שיחשק ויתלהב ויתאוה ויחפוץ בלהבי יקודי אש לאהבת ה' ותורתו ומצוותיו. כי את זה לעומת זה** וגו'. וכפי אשר נראה כוחו בקליפה מהתאוה המופלגה והחמדה עזה. כן היה כוחו בקדושה לאהבת ה' מה שאדם אחר שלא נברא בכח הזה להיות אהבה עזה תקוע בלבבו לדבר מן הדברים לא היה יכול להגיע כלל למדריגה עליונה כזו. ועל זה אמר ריש לקיש (בבא מציעא פ"ד.) התם רבי קרו לי הבא רבי קרו לי כו'. (עי"ש).

ולזה ירמוז הכתוב **'לא יטמא בעל בעמיו להחלו'.** שלא יטמא בחינת ה'בעל' בעם ישראל להחלו להתחזק ח"ו בתאוות ואהבות ההפכיות הבלי עולם הזה או עוד בעבירות ואז יתחלל בחינת הבעל להקרא **בעל מדות רעות.** לא כן. כי **אדרבה להתחזק באהבת ומדות ה' יתברך ואז יקרא לו 'בעל תורה ובעל מצוות' כי בידו כח וגבורה לשלוט על כוחות הרעים והיצר הרע, וכל תאוות אחרים נחלשים לפניו. ואז לא יתחלל ח"ו בחינת הבעל אדרבה יתעלה למעלה.**

באר מים חיים (ועיי"ע שם באריכות דה"ק)

זכרון תרועה. ובמסורה אין זכרון לראשונים אין זכרון לחכם עם הכסיל, יתבאר עפימש"כ השליה שתקיעה רומז לקול פשוט אין בו עקימות כי האדם נולד צדיק חלק אלקי ממעל, אא"כ כשחוטא עושה שברי שברים בנפשו ורוחו ונשמתו ובקדושה דלעילא, ואחי"כ כששב נגוח יילולי יילול על חטאותיו ועוונתיו ופשעיו אשר עברו ושב ומתחרט ומתוודה באמת ובלב שלם, והיינו תרועה רוע התרועעה פור התפוררה הארץ זה הגוף, אז חוזר לכשרותו שהוא תקיעה קול פשוט ע"כ, והיינו זכרון תרועה שנקרא יום תרועה, ולמה אין זכרון לראשונים תקיעה שברים, לפי שאין זכרון לחכם, היינו שנולד חכם ואחי"כ התחבר עם הכסיל למלך זקן וכסיל, אין זכרון לו כי טוב ממנו הנפל, אך אחי"כ כששב יש לו יתרון.

(ישמח משה)

☆

ולקחתם לכם ביום הראשון ביום הראשון פרי עץ הדר וכו'. ובמדרש איתא בזכות ולקחתכם לכם ביום הראשון הרי אני נגלה לכם ראשון ופורע לכם מן הראשון זה עשו שנאי ויצא הראשון אדמוני, הכוונה ע"ד מאמרם ז"ל גלוי וידוע לפניך שרצוננו לעשות רצונך ומי מעכב שאור שבעיסה היצה"ר ושעבוד מלכיות וכו', וזה טעם של שעיר המשתלח ונשא השעיר עליו את כל עוונותם כי הוא הגורם, וכהא דאיתא במדרש אותו חימה שנתמלא על ישראל החזר על מצרים שהם הגורמים להחטיא אותנו, כדכתיב וירעו אותנו המצרים שעשו אותנו רעים וחטאים, והנה כתיב אם עוונותיכם היו מבדילים ביניכם לבין אלקיכם, ואמנם בעת נתברר כי נשא השעיר עליו את כל עוונותם שוב אין כאן מסך המבדיל, ע"כ בזכות ולקחתם לכם ביום הראשון הרי אני נגלה לכם ראשון בלי מסך המבדיל, כי אני פורע לכם מן הראשון הוא היצה"ר שרו של עשיו שנאי ויצא הראשון אדמוני מלא עון אשר יאדימו כתולע.

(ייטב לב)

☆

אמור אל הכהנים בני אהרן ואמרת אליהם לנפש לא יטמא בעמיו. וברשיי להזהיר גדולים על הקטנים, הענין שהוא אזהרה לאיש אשר הולך בגדולות ונפלאות לעסוק תמיד במלאכת שמים במעשה מרכבה, וכל דרכיו ומעשיו המה בדרך הנסתר בלתי נגלה לכל, ולפעמים ימצא שיעשה דבר שינגד לחוקי השוי"ע בחשבו בדעתו לאשר שהוא עוסק במלאכת שמים קהיק ובכל עת הוא בגדולת המוחין אינו מזדקק לדיני השוי"ע כמו בעניני קי"ש ותפילה ושאר ענינים אשר יסיר מדרכי השוי"ע, והרי אלו באזהרה לשמור מזה שבל יזוזו מדיני השוי"ע אף זיז כל שהוא, וזה ירמוז כאן להזהיר גדולים על הקטנים, עפימ"ש בגמי דבר גדול מעשה מרכבה דבר קטן הויות דאביי ורבא, וזה אמרו להזהיר גדולים היינו המקובלים שעוסקים במשעה מרכבה, על הקטנים שאל יסורו מהויות דאביי רבא ודיני השוי"ע לשמור ולעשות ולקיים ככל האמור בו.

(קדושת יו"ט)

לקיטת תמרים

אמרות וסיפורים, מלוקט מספרים, על רבות יה"ק עצי התמרים

הזוכר האמת כי אין ידו משגת מעצמו כלום, רק 'מידו' ית' הכל, ומידו נתנו לו', רק הוא מקבל שכר המצוות

שור או כשב או עז כי יולד והיה שבעת ימים תחת אמו ומיום השמיני והלאה ירצה לקרבן אשה לה'. ובמדרש (ויקר"ר כז- ב) ורוח הקודש אומרת מי הקדימני ואשלם, מי קילס לפני עד שלא נתתי לו נשמה, מי מל לשמי עד שלא נתתי לו בן זכר וכו', **מי הפריש לפני קרבן עד שלא נתתי לו בהמה, שור או כשב או עז**. ולכאורה יפלא והלא אין הקב"ה בא בטרוניא עם בריותיו, ומה יש לו לעשות האם יעשה מזוזה בלא בית או מעקה בלי גג וכו', **שמעתי בשם מרן הייטב לב זיע"א** כי יש לומר כי אינו נכנס בסוג מי הקדימני ואשלם, אלא זה אשר בדעתו יחשוב שמגיע לו שכרו משלם על מעשיו הטובים שעשה ופעל, כי בלבבו לא יבין אשר הוא בעצמו לעולם לא הי' מסוגל לקיים מצוות ה', וכעונש על מחשבתו זאת, הקב"ה נוטל ממנו שכר מצוותיו שעשה, בעבור שכן הוא האמת שבלתי עזרתו יתברך לא הי' ביכלתו לעשות בעצמו כלום, **משא"כ מי שהוא שפל בעיני עצמו, ויודע ומכיר האמת שכל מצוותיו שעשה הכל הוא מכוחו ית', ואשר בלתי עזרתו יתברך שמו לא היה מסוגל לעשות כלום, זה אינו נכנס בסוג מי הקדימני ואשלם, והקב"ה משלם לו שכרו משלם על מעשיו הטובים שעשה, מכיון שיודע ומכיר האמת כי הכל הוא מכוחו ית' ושאין מגיע לו שכר על קיום מצוותיו**, עכדה"ק.

עטרת יהושע (פרשת לך לך דף ע"א)

וספרתם לכם ממחרת השבת מיום הביאכם את עומר התנופה שבע שבתות תמימות תהיינה עד ממחרת השבת השביעית תספרו חמשים יום והקרבתם מנחה חדשה להי. יש לבאר הכוונה עפ"י הישמח משה לפרש המדרש חביב קרבנו של אהרן לפני הקב"ה כקרבנו של נשיאים, כי באמת אין לך אדם מישראל שאין לו שעה שחושק לעשות רצון קונו ונותן לב לשוב, אלא שאין חסידות כחסידות בתחלתו, ואחר שעה נתקרר וחוזר לקדמותו, אבל הבני עליה אצלם כל שעה ושעה כראשונה, שבכל עת נדמה לו כאילו מעתה מתחיל לעבוד להשי"ת, ואין אצלו אמצע וסוף רק תמיד התחלה, והנה קרבן הנשיאים שהיתה לחנוכת הבית בודאי היה בהתלהבות גדול בראותם כבוד הי מלא את המשכן והיה חנוכה ראשונה, ובודאי היה חביב מאד לפני הקב"ה, וע"ז אמר במדרש כי גם קרבן אהרן שהיה בכל יום פעמיים, חביב לפני השי"ת כקרבן נשיאים, שכן דרך בני עליה כל שעה ושעה אצלם כשעה ראשונה ע"כ, והנה כתב הרא"ה טעם למצת ספירת העומר להראות גודל החביבות וההשתוקקות של ישראל אל החג הקי זמן מתן תורתינו, עד שמרוב השתוקקות אנו מונים הימים והשבועות כאדם שמשתוקק לדבר חשוב, וקצרה רוחו מלצפות עד שיזכה לאותו דבר, והוא מונה הימים שכבר עברו, ועפ"ז יתפרש הכתוב תספרו חמשים יום, כמ"ש הרא"ה שבכל ימי הספירה יהיה עיקר המכוון על יום החמשים, אמנם יש לחוש כ"א יהיה במחשבתם במשך כל ימי הספירה יום החמשים, הרי יצטננו מהתלהבותם ובהגיע יום החמשים כבר לא תוסיף לבעור בלבם רשפי אש שלהבת קה כבראשונה, לזאת הזהיר הכתוב והקרבתם מנחה חדשה להי, שיהיה מצוה זו כחדשה בעיניכם מדי יום, ואז תהיה לכם ההתלהבות וההשתוקקות כבתחלה.

(דברי יואל)

☆

אמור אל הכהנים בני אהרן ואמרת אליהם לנפש לא יטמא בעמיו. וברש"י אמור ואמרת להזהיר הגדולים על הקטנים, אולם מבואר בתורת כהנים דאזהרת הקטנים אינו רק כנגבאי צדקה בגזירת היוצר ע"כ, ומעתה י"ל כי מאחר שהכתוב אמור אל הכהנים בני אהרן בא להזהיר את הכהנים הגדולים על בני אהרן הקטנים ללמדם ולחנכם הדרך ילכו בה והמעשה אשר יעשון, ע"כ נאמרו בו שני אמירות בכפליים, לרמז כי ע"י שילמדו הגדולים עם הקטנים וידריכו אותם בדרכי הי, ישפיע הקב"ה עליהם אמירה והשפעה בכפליים בשכליות התורה בזכות התלמידים אשר הם לומדים עמהם.

(ברך משה)

☆

וספרתם לכם ממחרת השבת מיום הביאכם את עומר התנופה שבע שבתות תמימות תהיינה עד ממחרת השבת השביעית תספרו חמשים יום. ובמדרש אימתי הן תמימות בזמן שעושין רצונו של מקום, ויתבאר עפ"י דברי המדרש עה"פ ויהי כי יראו המילדות את האלקים וגו' וייטב אלקים למיילדות וגו' מהו שכר היראה תורה, והנה התורה הקי נקראת תמימה ככתוב תורת הי תמימה, וכאשר האדם זוכה לעסוק בתורה ולהתדבק עצמו בתורה הרי הוא נקרא תמים, וכן מצינו בנח שנאמר בו נח איש צדיק תמים, ואיך זכה למדריגה זו כי את האלקים התהלך נח ס"ת חכם כמבואר בבהע"ט, וכיון שעסק נח בחכמת התורה הרי דבק את עצמו בתורת הי תמימה, וע"י זכה למדריגת תמים, וזה שדרש במדרש אימתי הן תמימו"ת היינו איך יזכה האדם להיות תמים, בזמן שעושין רצונו של מקום שיש לו יראת הי כל היום, כי כאשר האדם זוכה ליראת שמים, הרי שכר היראה הוא תורה והוא זוכה להיות תמים.

(כ"ק מרן רבינו הגה"ק שליט"א)

לקיטת תמרים

אמרות וסיפורים, מליקט מספרים, על רבות יה"ק עצי התמרים

תפילתינו אשר מהרה יבנה המקדש, ושם נעשה לפניו קרבנות חובותינו, וע"ז יהיו כל ימינו שבת ומועדים

דבר אל בני ישראל לאמר בחדש השביעי באחד לחדש יהיה לכם שבתון זכרון תרועה מקרא קדש: כל מלאכת עבדה לא תעשו והקרבתם אשה להי. **שמעתי בשם הגאון הקדוש בעל 'שמח משה' ז"ל** עפ"י הירושלמי בריש פרק מקום שנהגו, שלכאורה אסור בעשיית מלאכה בכל יום מפני המקריבין התמידין, ותי' שהתורה התירה בפירוש כדכתיב 'ואספת דגנך'. ולפי"ז נמצא שלעתיד לבוא שיהיה 'עמדו זרים ורעו צאנכם' יהיה אסור בעשיית מלאכה, וזהו יום שכולו שבת עכד"ק, וזה פי' הנ"ל בחודש השביעי באחד לחודש יהי' לכם שבתון וכו' מקרא קודש, היינו **שבכל מועד ושבת צריכים להתפלל שנזכה מהרה שיהיו כל ימינו שבת ומועדים.** וע"י **'מקרא קודש'** דהיינו ביאת המשיח, יהיה **'כל מלאכת עבודה לא תעשו'**, מפני **'והקרבתם אשה להי'** שע"י הקרבנות יהיה יו"ט ואסור בעשיית מלאכה.

יד כהן (ע' ל"ג אות ק"ו)

פרשה זו דמיירי בגיסור טומאת המת, לץ תהא נוהגת לעתיד לבוא, כמאר הבטיחנו ה' שיהיה מז ובלע המות לנצח (ישעיה כה:), ומ"כ מחסר לנו מלוה זו ממנין תרי"ג, ובעל כרחך שיהיה עליו לעסוק בפרשה זו, ויעלה לנו העסק בתורה כאילו קיימנוה בפועל. (דברי יואל)

אמור אל הכהנים בני אהרן ואמרת אליהם לנפש לא יטמא בעמיו. בפרשה זו יש"ש שני מלות לכהנים, אלץ יטמאו למת, ומלוה עליהם להטמא לשבעה קרובים. והנה בשתי מלות אלו יש מקום ליצר הרע להסיתו לעבור עליהם, ויביץ לו רמיות כי מלוה לו להתעסק בקבורת המת, שאכרו הרבה מאוד, ולמילך גיסא יבוא היצר הרע אליו בערמתו ויאמר לו כי קדוש הוא למלקיו, ולץ נאה לו להטמא למתים אפילו אם הם קרובים. לפיכך הוצרכה לכתוב שני לשרות **אמור ואמרת**, שיש בהם מזהרה כפולה, להזהיר את הכהנים אלץ יפלו בדעת היצר, אלץ יתבוננו בדעתם להבחין בין מלוה לעבירה. (דברי יואל)

אמור אל הכהנים בני אהרן ואמרת אליהם לנפש לא יטמא בעמיו. בעל הטורים ביאר בפל הלשון: 'אמור אל הכהנים' קאי על בל הפרשה המזברת בפרשת קדושים, שבה נצטוו ישראל להיות קדושים, ואתה נצטוו בני אהרן להזהיר את העם על בל דיני הטומאות, בי הם מורי התורה, ועליהם להדריך את העם, ואמר בך בתיב 'ואמרת אליהם', הם מלות שהבהנים בלבד חייבים לשמרם; ובזה נראה, דבץ לרמז בבפל האמירה על ענין אחד, בי האזהרה הזו להבדיל את ישראל מן החטא נוגעת אליהם, שאם ימנעו מלהוביחם יהיו בל עונות ישראל קרויים על שם המנהיגים בהני ה', בלשון (שבת נד:): בל מי שאפשר למחות באנשי עירו ולץ מיחה, נתפש על אנשי עירו; וזהו **ואמרת אליהם**, שאליהם הדבר נוגע, ומפרש והולך **לנפש לץ יטמא בעמיו**, אלץ **יטמא** הבהן **בנפשו** על ידי מעשה **עמיו**, שיבשלו בעבירות בהעדר תובחה. (דברי יואל)

אמור אל הכהנים בני אהרן ואמרת אליהם לנפש לא יטמא בעמיו. רבי אומר: אומר אני בהנים אסורים לשמות יין לעולם, אפלו מה שעשה שתקנתו בלקלתו (תענית יו.). אפלו טומאת בהנים נוהגת גם בזמן הזה, דבשיבנה בית המקדש ימצאו בהנים הראויים לעבודה. ואף שטעם זה שייך גם לגבי שתיית יין, מבל מקום כיון שנתארך הגלות בל בך לץ רצו להחמיר. והנה אמרו (תמורה): לעתיד יהיו בל ישראל בהנים; נמצא שאז יהיו בהנים שאינם מבני אהרן, אפלו עבשיו בל הבהנים הם בני אהרן. וזהו **אמור אל הכהנים בני אהרן**, להרמות שמדברין ממון שקודם ביאת המשיח, שהבהנים עדיין אינם רק **בני אהרן**, והאמת הוא שטומאת מת תנהג גם לעתיד, בדאמרו (סנהדרין לח:): הגם שיהיה מז ובלע המות לנצח זה רק בישראל, אפל בהאומות לץ; וכמו שאמר מלות בהונה יהנגו לעתיד, במו בן **לנפש לץ יטמא בעמיו** גם בן יהונג, רק הרבותא הוא דאפילו בזמן האורבן אסיור שתיית יין בטל, אסור טומאה לץ בטל, משום בהרה יבנה המקדש. ולזה בפל **אמור ואמרת**, על זמן שבית המקדש קיים, וגם על הזמן שאין קיים, שאז ג"כ נוהג לאו של **לנפש לץ יטמא בעמיו.** (מילוקי תורה)

אמור אל הכהנים בני אהרן ואמרת אליהם לנפש לא יטמא בעמיו. הגדרים וסיגים שהוסיפו תמיד בבל הדורות הם קיום בל התורה, בי אם אין גדר וסיג אי אפשר אלץ יגעו במלוה עצמה לעבור עליה, בדבתבו (ספרים): יפרוש אדם מ"ט שערי היתר, בדי אלץ יבוא לשער אחד של אסור;

אמור אל הכהנים בני אהרן ואמרת אליהם לנפש לא יטמא בעמיו. בחז"ל נמצאו סתירות הרבה מי קברי נדיקים מטמאים או לאו, **וק"ו הישמח משה** (שמיני ד"ה ותצת) הכריע: שמעצם הדין אין מטמאים, כי בימיהן נקראו חיים, אך הכרעה זו אין דעתינו דעת המנוסי מקפת אותה, כי אני ה' אוקר לב, ולכך אין לנו להתנהג בזה כלל; והנה אמרו (זוה"ק פנחס ריג.): שנשמות נדב ואביהוא נכנסו בפנחס; והנה אמרו (זוה"ק תשא קכ.): פנחס הוא אליהו; וזהו **אמור אל הכהנים בני אהרן**, רמז בזה על אליהו שכלולות בו נשמות נדב ואביהוא, שעל ידיהם הוא בן אהרן, **ואמרת אליהם 'לנפש'** דייקא, אף לנפשות הנדיקים **לא יטמא**, אמנם אנחי הוא הדבר **בעמיו** דייקא, שזהו בזמן שאליהו הוא בעולם הזה, אז הוא מוכרח שלא יטמא אף לנדיקים, אבל בזמן שאינו בתוך עמיו כי לקח אותו ה', והוא עומד ומשמש במזבח של מעלה ומקריב קרבנות בכל יום, אז הוא מותר להתעסק בנדיקים אחר מיתתם, כדאמרו (ילקוט משלי תתקמד): כשמת רבי עקיבא טיפל אליהו בקבורתו; ולכן כפל **אמור ואמרת**, לרבות בזה כי דוקא **אליהם אל הכהנים** הללו **בני אהרן** יאמר דבר זה, אבל אין ניתן לגלות הדבר בעולם הזה, כדי שלא יבואו ללמוד מכאן אל מקום אחר שיטמאו הכהנים לנדיקים, כי בעוה"ז אין להתנהג בזה. (דברי יואל)

אמור אל הכהנים בני אהרן ואמרת אליהם לנפש לא יטמא בעמיו. בחמת גסיון גדול הוא שישמור האדם עצמו לבל יפול ממדריגתו בעת שהוא מדריך אחרים, כי יש שעושים דבריהם שלא כדת בטענה כי בהמצעות זאת יעלה בידם לתקן ולהעלות אחרים, ובתוותה זו עולה בידו היצר להמשיכם אחריו ולהטותם מדרך הישר, וכאשר נראה היום עד כמה גברו דרכי היצר ופיתויו על המנהיגים, שטוענים כי רצונם לתקן את אחרים, ובהמתלוות כאלו הם מחפים על כל דבר פשע שעושים, עד שנמשכים אחריהם לגמרי. וזהו **אמור אל הכהנים בני אהרן**, הם מנהיגי ישראל שעליהם מוטלת ההגנת העם להורותם דרכי ה', ובגלל כן עלולים הם מאוד להכשל בפיתויי היצר, בטענה כי כוונתם לשמים למשוך לב העם לעבודת ה', לזאת הזהיר **לנפש לא יטמא בעמיו**, שלא יחזיקו במעוז לבבי נטות ימין ושמאל מדרך התורה. (דברי יואל)

אמור אל הכהנים בני אהרן ואמרת אליהם לנפש לא יטמא בעמיו. להזהיר גדולים על הקטנים (רש"י). שומעין והורסין בהלכות הפסח שלשים יום קודם החג, ומהגיס לתת מעות לעניים לקנות מצים לפסח (שו"ע או"ח תכט). לכאורה מה שייכות יש זה לזה. **הרב הקדוש רבי מאיר מפרימישלאן** ביאר: בא ללמד לכל הדורשים לעם ה' בהלכות פסח, שלא די בזה לבד לומר לפניהם דברי תורה ולהגיד להם הלכות, אלא צריכין לדרוש ולהזהירם גם שלא ישכחו מלחוג עבור ערכי הענייס; והנה אמרו (סוכה כח.): קטן שבתלמידי הלל לא היה דבר גדול וקטן, דבר גדול זהו מעשה מרכבה, דבר קטן זהו הויות דאביי ורבא; ואפשר להעסק בדברי תורה והלכות כגון: מנה לי בידך ובשרות וטרפות, לזה יקרא דבר גדול, והעסק בעניני הליכות עולם הנשמי, כגון: קיבוץ מעות לעניים, הרי הוא בערכם כדברים קטנים. וזהו **אמור אל הכהנים**, הן המורי דרך לישראל המלמדים תומם דרכי ה', ועוד **ואמרת אליהם**, שמי שמירות הללו למה, כדי **להזהיר גדולים על הקטנים**, שזו מזהרה להגדולים שידברו ויזהירו את ישראל גם על הדברים קטנים. או אפשר הכוונה **להזהיר על** הדברים **הקטנים** כהדברים **הגדולים**, על שניהם גם יחד. (דרשות השמטות)

סיפורי צדיקים, גבעזור הפסוקים
הפלאים זיו ונוגה פניקים

כי כל איש אשר בו מום לא יקרב

הרה"ק רבי מאיר מפרעמישלאן נודע בקרב החסידים לאיש צדיק וקדוש ובעל מופת, אולם לעומת זאת סבל מאוד מעדת המתנגדים לדרך החסידות באמרם "עד מתי מעקם עלינו ר' מאיר זה את הפסוקים ומוציאם מפשוטו של מקרא", פעם אחת בשב"ק פר' אמור קם איש אחד ממתנגדיו ונסע לעיר פרעמישלאן לשבות את השבת במחיצת ר' מאיר'ל וחסידיו וחשב דכאשר יתחיל לומר דברי תורה יעשה ממנו חוכא ואיטלולא, בדרך כלל נהג ר' מאיר מפרעמישלאן לומר דברי תורה בכל השלש סעודות, אך הפעם לא השמיע הצדיק דברי תורה לא בסעודת ליל שב"ק ולא בסעודת היום והי' הדבר לפלא בעיני החסידים, בסעודה שלישית פנה הרה"ק ר' מאיר'ל לעבר החסידים ושאל מי מכם יכול לפרש את הפסוק בפרשתן "כי כל איש אשר בו מום לא יקרב", ענה אותו המתנגד שבא כדי לקטרג על הצדיק, מה שאלה יש כאן הלא פסוק זה תינוקת של בית רבן יודעים לפרשו, ותוך כדי דיבור מיהר האיש לפרש את דברי הכתוב כפשוטו וכלשונו, ענה לו ר' מאיר, לא כן הוא הפירוש האמיתי הטה נא אזנך ושמע איך מפרש מאיר פסוק זה: "כי כל איש" כל מי שחושב את עצמו לאיש, מושלם בכל, "אשר בו מום" זה סימן שיש בו מומים רבים, "לא יקרב" ואין לו התקרבות לא עם הקב"ה ולא עם אנשים.

ואשה גרושה מאישה לא יקחו כי קדוש הוא לאלוקיו

זה כמה שנים שעברו היה בארץ איטליה אשה גבירה עשירה אחת שהיתה נישאת לאחד שהבית דין כופין אותו להוציא (לגרש) לטובת האשה מחמת ממון ופטרה ואחר כך נשאה עיניה בכהן אחד וכל חכמי איטליה אסרוהו לישא גרושה זאת, והכהן הבליעל ההוא הלך לחפש היתר בחוקי העכו"ם והלך בטל שרגא מגוי לגוי ומשרי המלוכה לשרי המלוכה ומלומדיהם עד שבא הדבר לשרים גדולים היושבים ראשונה במלכות קונסיסטריום בעיר וויען ונשאו ונתנו כל המלומדים, וצדקו בעיניהם טענת הכהן באומרו כי הדעת נותנת לצידו כי כתיב אשה גרושה מאישה לא יקחו, והטעם הוא כי זה בזיון לכהן המקודש לה', שיאמרו הבריות פלוני הוציאה מביתו והוא ישאנה, אבל אשה שהיא גירשה את בעלה, אין זה בזיון לכהן, ומה שנמצא בש"ס ופוסקים נגד זה – טען הכהן – הוא המצאת וחומרת חכמים שאין ראוי לשמוע להם בזה. והוחלט פסק שמותר לו לישאנה, אך יען שצריך הקיר"ה (הקיסר ירום הודו) לחתום בחתימת ידו הגדולה, וכשבא הדבר לפניו אמר אין ראוי לחתוך הדין בלי שאלת חכם אחד מחכמי הדת ההוא שאינו מהרבנים אולי ימצא תירוץ על קושיא זו. וימן ה' אז בוויען אחד מחכמי הזמן החדשים המתפלספים וכבר מת, (תהיה מיתתו כפרה על כל עוונותיו), ברם זכור אותו לטוב בדבר הזה, וזאת היתה תשובתו כשנעיין בפשטות הקרא לא נמצא בדתינו שום אופן שיפרדו הזיווג זה מזה אלא באם הבעל אינו חפץ בה ולא תמצא היא חן בעיניו אבל בהיפוך שהיא אינה חפיצה בו ואפילו הוא מוכה שחין לא מצינו בשום מקרא שיהיה יכולת להתירה לעלמא, רק היא המצאה מחכמי ישראל, ועתה ממה נפשך אם האשה והכהן הזה סומכים על חכמי ישראל הם אמרו גם זו אסורה לכהן, ואם נניח הפסוק כפשוטו ואינם רוצים לסמוך על דברי חכמים, אם כן אינה מגורשת ועודנה אדוקה בבעלה הראשון. וישרו דבריו בעיני הקיסר יר"ה והשרים, ולא נישאת לכהן ולא נתחללו.

(שו"ת חתם סופר אה"ע ח"ב סי' קע"ד)

לשון חכמים

לשון חכמים צדקו וישרים, ברוך צחות ומליצה נאמרים

ויאמר ה' אל משה אמור אל הכהנים וגו'. **י"ל בדרך הלצה, מוסר השכל לאלו הראשים המיוחסים מגזע הפרתמים,** לבל ידמו בנפשם כי ביחום לבד סגי, וזהו אינו אמת, רק דייקא צריכין לעבוד הש"י וללמוד תורה בנגלה ונסתר. והנה אמרו חז"ל (סוכה כח ע"א) דבר גדול מעשה מרכבה, ודבר קטן הויות דאביי ורבא. וזהו אמור אל הכהנים בני אהרן, שאף שהמה בני אהרן זרע מיוחס, עם כל זה יזהרו מאוד בנפשם על גדולים וקטנים שהמה מעשה מרכבה והויות דאביי ורבא, שהוא נגלה ונסתר.

עטרת ישועה

'**ביום ההוא' יאכל לא תותירו ממנו עד בוקר אני ה'. יש לפרש על דרך צחות,** על פי דברי רבותינו ז"ל (סוטה מח ע"ב) האומר מה נאכל למחר הרי זה מקטני אמונה, ולכן נסמך 'אני ה', ללאו ד'לא תותירו', כי לזה צריך להיות מאמין בהש"י הזן ומפרנס לכל, ולא להיות דואג דאגת מחר, והבן.

ישמח משה

קול רינה וישועה באהלי צדיקים

קול צהלה ורינה, שפתותינו תרננה נברך לאלוקינו,
שהשמחה במעונינו עת הזמיר הגיע בגבולינו

ובהדרת קודש ובאותות כבוד ואהבה, נשגר בזה ברכת מזלא טב"א, אל מול פני הדרת גאון מאורינו ומאליפנו, המסור מריחוק מקום וקירוב הלב למעינינו, שר התורה והיראה, לוחם מלחמת ה' בעוז ובגבורה, משריש בלבות רבבות אלפי ישראל מסוף העולם ועד סופו השיטה הברורה, מלהיב לבבות בני ישראל בדברים אהובים, היורות זיקים ושביבים, חסידא ופרישא, בוצינא קדישא, נהורא נפישא

כבוד קדושת מרן רבינו הגה"ק שליט"א

◆ לרגל השמחות שבמעון קדשו ◆

שמחת אירוסי נכדו למזל טוב

החתן הרב **יחזקאל שרגא** שליט"א

בן בנו הגה"צ רבי חיים צבי טייטלבוים שליט"א

רב ביהמ"ד "ישראל שלום" בקרית יואל יע"א

שמחת הולדת הנכדים למזל טוב

אצל נכדו הרב **מאיר יודא אשכנזי** שליט"א

בן חדב"נ הגה"צ רבי חנוך העניך אשכנזי שליט"א

רב דביהמ"ד "אבני צדק" בקרית יואל יע"א

ואצל נכדו הרב **יחזקאל שרגא טייטלבוים** שליט"א

בן חדב"נ הגה"צ רבי ברוך טייטלבוים שליט"א

רב דביהמ"ד "ברך משה" בקרית יואל יע"א

שמחת הולדת הנכדות למזל טוב

אצל נכדו הרב **יואל אשכנזי** שליט"א ואצל נכדו הרב **משה מייזליש** שליט"א

בן/חתן חדב"נ הגה"צ רבי חנוך העניך אשכנזי שליט"א

רב דביהמ"ד "אבני צדק" בקרית יואל יע"א

ומצלאין אנו לחיי מלכא מרנא ורבנא, יזכהו השי"ת לנהל את עדת מי מנה, מתוך נחת והרחבת הדעת, על מי מנוחות ינהלינו ובמעגלי צדק ינחינו, ויזכה לרוות רוב נחת דקדושה, לראות שלשלת הזהב נמשכת במדה גדושה, מתוך בריות גופא ונהורא מעליא, עדי נזכה במהרה לרגלי מבשר צדק משמיע ישועה, ומלכינו מרן רבינו שליט"א בראשינו בב"א

המברכים בקידה חמש מאות

הנהלת קהילות ומוסדות

סאטמאר בארה"ק

ירושלים • בני ברק • בית שמש

והכהן הגדול מאחיו אשר יוצק על ראשו שמן המשחה. וי"ל עפי"מ שאמרו חז"ל (יומא י"ט.) "והכהן הגדול מאחיו" צריך להיות גדול מאחיו בה' דברים בכח בנוי בעושר בחכמה ובשנים, וכתב בעה"ט שדרשינן "הגדול" ה' גדול בה' דברים יהיה גדול מאחיו, לכאורה יקשה מנ"ל שאלו הם הה' דברים של גדולת הכה"ג אולי נוציא אחד מהם ונכניס במקומו גובה קומה כמו שמצינו שנשתבח שאול המלך בזה שהיה משכמו ומעלה גבוה מכל העם, אמנם איתא בילקוט שמעוני (תהלים מ"ה תש"ב) שמן ששון מחבריך, כשבאין למשחו והיו מכניסין כהנים ומעמידין לצד ונותנין שמן המשחה באמצע והשמן רץ מעצמו ונצוק על ראשו של כהן גדול, שנאמר על כן משחך אלהים שמן ששון, שמכיון ששמן המשחה היה יורד עליו אם היה קצור היה מאריך, והשתא יובן שפיר למה הדגיש הכתוב "אשר יוצק על ראשו שמן" כדי שלא נאמר שאחד מהדברים שכה"ג גדול מאחיו הוא גובה קומה, דמאחר שהכתוב מדבר מכה"ג שנמשך בשמן המשחה ואם היה קצר היה מאריך ע"י השמן מוכח שגובה קומה אינו מן הה' דברים שכה"ג גדול מאחיו.

(שני המאורות)

☆

לאביו ולאמו לא יטמא. והקשו המפר' למה אצל כהן הדיוט כתיב אמו תחילה, דכתיב כי אם לשארו הקרוב אליו לאמו ולאביו וכו', ואילו גבי כהן גדול כתב אביו תחילה, דכתיב "לאביו ולאמו לא יטמא", אכן י"ל ע"פ מה שכתבו התוס' (כתובות פ"ג:) מיתה שכיחא בנשים משום שרוב פעמים מסתכנת בלידה, וכדאיתא (שבת ל"א:) על שלש עבירות נשים מתות בשעת לידתן על שאינן זהירות בנדה בחלה ובהדלקת הנר, והנה ברש"י (יומא מ"ז.) איתא וז"ל: ראיתי בתלמוד ירושלמי כל כבודה בת מלך פנימה ממשבצות זהב לבושה אשה צנועה ראויה לצאת ממנה כהן גדול הלבוש משבצות זהב, והשתא מובן דבכהן הדיוט כתב אמו מקודם כיון דמיתה שכיחא בנשים משום דרוב פעמים מסתכנות בלידה, אמנם אשה שבנה כהן גדול סימן שהיא צנועה ואז אין מתסכנת בשעת לידה ממילא אין מיתה שכיח אצלה לכן לא נאמר בו "אמו" תחילה.

(לב אריה)

☆

ושם אמו שלומית בת דברי למטה דן. וקשה מה בא הכתוב לאשמיענו יחוסו, וי"ל דהנה כאן נאמר "ויניחהו במשמר לפרוש להם על פי ה'" ופירש"י שבמקלל לא ידעו אם חייב מיתה או לאו וקשה למה לא ידעו אם חייב מיתה או לא ע"י שהענן פלט אותו כמו דכתיב בחטא בנות מדין "והוקע אותם לה' נגד השמש" ואיתא בילק"ש (במדבר כ"ה) שהענן פלטה אותם והיו יודעים שהוא במיתה, ועל כן בא הכתוב כמשיב ושם אמו שלומית בת דברי למטה דן משום ששבט דן ממילא נפלט מן הענן לפי שפסל מיכה היה עמהם ולכן לא ידעו אם המגדף הוא במיתה או לא ולא היו יכולים לדעת ע"י הענן.

(אור יקרות)

דורש טוב

ולקחתם לכם ביום הראשון וגו', במדרש ולקחתם לכם ביום הראשון, **לכפר על מעשה ראשון. דהיינו חטא של אדם הראשון.** ותמוה מה ענין אדם הראשון שיתכפר ע"י לקיחת לולב ומינו בסוכות.

ונראה ליישב דהנה איתא במסכת בסוכה (דף ל') דקרא דלכם אתי לאשמעינן 'שלכם יהא ולא של גזל', **והקשו התוס'** שם למה לי קרא, תיפוק ליה דהוי 'מצוה הבאה בעבירה'. **ומתרצים העולם** דצריך קרא היכי דגזל מנכרי ולמ"ד 'גזל גוי מותר' **ואפ"ה בלולב אסור, דכתיב לכם,** (עי' במ"א ס"י תרל"ז סק"ג בשם היראים).

והנה איתא פלוגתא במס' בבא מציעא (דף פ"ז) 'כי תבא בכרם רעך ואכלת ענבים כנפשך ואל כליך לא תתן', חד אמר 'רעך ולא של גוי', דהיינו דמשל גוי מותר ליתן לכליו, וחד אמר 'רעך ולא של הקדש' דבשל הקדש אסור אפי' לאכול. ואי' שם דפליגי בפלוגתא אי גזל גוי אסור או לא, **דלמ"ד גזל גוי מותר** אין צריך פסוק דמותר לתת לכליו דהא אפי' לגזלו מותר, ועל כרחך דקרא אתי לאשמעינן 'ולא של הקדש', **אבל למ"ד גזל גוי אסור,** צריך קרא לגופי' 'רעך ולא משל גוי'. **ואיתא במדרש** דאדם הראשון יש לו ת' על שאכל מעץ הדעת לפי שנאמר 'ויניחהו בגן עדן לעבדה ולשמרה' שהי' כמו פועל בכרם דמותר לאכול. אבל אם נאמר 'רעך ולא של הקדש' א"כ חטא אדה"ר דשל הקדש הי'.

והשתא אתי שפיר כונת המדרש, 'ולקחתם לכם' ולא מן הגזול. **וקשה** למה לי 'לכם', פשיטא שאי אפשר לקחת משל גזל דהוי מצוה הבאה בעבירה, **אלא בהכרח צ"ל** כמ"ד 'גזל נכרי מותר' וקרא אתי לאשמעינן 'לכם', דבלולב אסור אפי' בכהאי גוונא. **וכיון דמשמע דגזל נכרי אסור,** הלא **על כרחך דדרשינן 'רעך ולא של הקדש'**, דאי למעוטי גוי פשיטא דהא אסור בכל גוונא כנ"ל, **וא"כ חטא אדם הראשון בעץ הדעת דהא קרא אתי לאשמעינן 'לכם ולא של הקדש' דאסור לאכול כלל, ושפיר צריך לכפר על מעשה ראשון, והבן.**

דברי יהונתן

כפילות הלשון 'אמור ואמרת'

וַיֹּאמֶר ה' אֶל מֹשֶׁה אֱמֹר אֶל הַכֹּהֲנִים בְּנֵי אַהֲרֹן וְאָמַרְתָּ אֲלֵהֶם לְנֶפֶשׁ לֹא יִטַּמָּא בְּעַמָּיו:

אֱמֹר וְאָמַרְתָּ. לְהַזְהִיר גְּדוֹלִים עַל הַקְּטַנִּים. לְשׁוֹן רַשִׁ"י, מִדִּבְרֵי רַבּוֹתֵינוּ (יבמות קיד). וְהָאַזְהָרָה הַזֹּאת לוֹמַר שֶׁלֹּא נִסְיַע בְּטֻמְאַת הַקְּטַנִּים בַּיָּדִים. וּבָאוּ אֲזָהָרוֹת רַבּוֹת בַּתּוֹרָה כְּפִי מִדְרַשׁ רַבּוֹתֵינוּ (שם) בְּדָם וּבִשְׂרָצִים וְטֻמְאָה. וּמֵהֶם, נִלְמוֹד לְכָל אִסּוּרִין שֶׁבַּתּוֹרָה, שֶׁלֹּא נִסְיַע בְּאֶחָד מֵהֶם שֶׁיַּעַבְרוּ עָלָיו הַקְּטַנִּים. אֲבָל אִם יַעֲשׂוּ הֵם לְדַעַת עַצְמָן, אֵין אָנוּ מְצֻוִּין עֲלֵיהֶם לְהַפְרִישָׁם[א]. וְטַעַם הַכָּתוּב עַל פִּי מִדְרָשׁוֹ[ב], אֱמֹר אֶל הַכֹּהֲנִים וְתַחֲזֹר וְתֹאמַר אֲלֵיהֶם, שֶׁלֹּא יִטַּמְּאוּ. וְרִבּוּי הָאַזְהָרוֹת שֶׁיִּצְוָּה לְהַזְהִירָם שֶׁיִּהְיוּ כָּל בְּנֵי אַהֲרֹן נִשְׁמָרִים מִזֶּה גַּם הַקְּטַנִּים[ג]. וְאָמַר רַבִּי אַבְרָהָם בְּדֶרֶךְ הַפְּשָׁט, אֱמֹר אֶל הַכֹּהֲנִים הַפְרָשָׁה הַנִּזְכֶּרֶת לְמַעְלָה, כִּי הֵם מוֹרֵי הַתּוֹרָה וְהַמַּזְהִירִים אֶת הָעָם. וְאָמַרְתָּ לָהֶם הַמִּצְוֹת שֶׁהֵם לְבַדָּם חַיָּבִים לְשָׁמְרָם. וְאֵינוֹ נָכוֹן[ד]. וְעַל דַּעְתִּי בִּפְשָׁטוֹ הַכָּתוּב, טַעַם אֱמֹר כְּמוֹ דַּבֵּר[ה]. אִמְרֵי הָאֱזִינָה ה' (תהלים ה ב), דְּבָרַי. וְכֵן אִמְרֵי אֱמֶת (משלי כב כא). וְכֵן כִּי הִיא שָׁמְעָה אֵת כָּל אִמְרֵי ה' (יהושע כד כז). וּכְתִיב בֹּא אֶל פַּרְעֹה וְדִבַּרְתָּ אֵלָיו (שמות ט א) כְּמוֹ וְאָמַרְתָּ. וַיְדַבֵּר מֹשֶׁה אֶל אַהֲרֹן וְאֶל אֶלְעָזָר וְאֶל אִיתָמָר בָּנָיו הַנּוֹתָרִים קְחוּ אֶת הַמִּנְחָה (לעיל י יב). כְּמוֹ וַיֹּאמֶר[ו]. וְכֵן בְּמִקּוֹמוֹת הַרְבֵּה "דַּבֵּר אֶל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְאָמַרְתָּ אֲלֵיהֶם". וְהוּא נֶאֱמַר בְּפָרָשִׁיּוֹת אֲשֶׁר יִרְצֶה לְהַזְהִיר לָהֶם מְאֹד, אוֹ לְחַמֵּר הָעִנְיָן, אוֹ לְהְיוֹתָם מְרֻגָּלִים לַחְטֹא בְּהֵנָּה, וְכֵן יֹאמַר "אֱמֹר אֶל הַכֹּהֲנִים וְאָמַרְתָּ אֲלֵיהֶם", וְכָמוֹהוּ כֹּה אָמַר ה' אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל הֵלֹךְ וְאָמַרְתָּ אֶל צִדְקִיָּהוּ מֶלֶךְ יְהוּדָה, וְאָמַרְתָּ אֵלָיו כֹּה אָמַר ה' וְגוֹ' (ירמיהו לד ב), שֶׁמָּעְמוֹ דַּבֵּר אֶל צִדְקִיָּהוּ, וְכֵן וַתֹּאמֶר הָאִשָּׁה הַתְקֹעַ אֶל הַמֶּלֶךְ וַתִּפֹּל עַל פָּנֶיהָ אַרְצָה וַתִּשְׁתָּחוּ וַתֹּאמֶר הוֹשִׁיעָה הַמֶּלֶךְ (ש"ב יד ד), כְּמוֹ וּתְדַבֵּר הָאִשָּׁה אֶל הַמֶּלֶךְ וַתֹּאמֶר הוֹשִׁיעָה הַמֶּלֶךְ. וְהִנֵּה טַעַם אֱמֹר אֶל הַכֹּהֲנִים וְאָמַרְתָּ אֲלֵיהֶם, כְּטַעַם דַּבֵּר אֶל הַכֹּהֲנִים וְאָמַרְתָּ אֲלֵיהֶם, דַּבֵּר אֶל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְאָמַרְתָּ אֲלֵיהֶם, וְעִנְיָנוֹ דַּבֵּר אֶל הָעָם בִּשְׁמִי וְתֹאמַר לָהֶם כָּכָה בְּעִנְיָן בֹּא אֶל פַּרְעֹה וְאָמַרְתָּ אֵלָיו (שמות ז כו)[ז]. וְרַבִּים יֹאמְרוּ כִּי טַעַם "דַּבֵּר אֶל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל" בְּטַעַם קְרִיאָה, דַּבֵּר אֶל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל שֶׁיִּתְאַסְּפוּ אֵלֶיךָ, וְתֹאמַר אֲלֵיהֶם כָּכָה וְכֵן אֱמֹר אֶל הַכֹּהֲנִים שֶׁיִּקָּבְצוּ וְיִשְׁמְעוּ.

מעשה חש"ב

א. דעת רבינו שאוהרה זו היא שאסור לטמאות הקטנים 'בידים', אבל אם הוא מטמא בעצמו, אין אנו מצוים להפרישו. כמו שאמרו קטן אוכל נבלות אין בי"ד מצוין להפרישו. ונאמר הציווי בג' מקומות בדם בשרצים ובטומאה, ומהם למידין לכל איסורי התורה, שאסור לסייע לקטן לעבור על איסור. ולכאורה שלשה כתובים הבאים כאחד אין מלמדין, ואיך אפשר ללמוד מהם לכל איסורי התורה, מבואר בגמרא (יבמות שם) שצריכים לכתוב כל אחת ואחת, ואין ללמוד זה מזה, שאין ללמוד מדם דאיסורו כרת. ואין ללמוד משרצים שאסור במשהו. ואין ללמוד מטומאת כהנים כיון שנוהג רק בכהנים. ולכן שפיר מלמדים לכל איסורי התורה.

ב. הנה לשון רש"י להזהיר גדולים על הקטנים, ובפשטות הכוונה אמור – להזהיר הגדולים, ואמרת – להזהיר הקטנים. אמנם רבינו מפרש באופן אחר.

ג. רבינו מפרש בדעת רש"י, אמור ואמרת שניהם נקאי על הכהנים, שתרבה להזהירם שלא יטמאו, וריבוי האזהרות לכהנים, משמעותו ששום כהן לא יטמא, ולכן נכלל בזה שגם הקטנים נזהרים בזה.

ד. האבן עזרא מפרש אמור אל הכהנים – פרשת קדושים שנאמרה לפי כן, וצריכים הכהנים לדעת אותה, כיון שרוב גופי תורה תלויים בה, והכהנים מורים ההלכות לישראל. ואמרת אליהם – את המצוות השייכות רק לכהנים האמורות בפרשה זו. וטעם איננו נכון, שאין לחלק פסוק לשנים, שחלק הראשון נקאי על פרשת קדושים, וחלק שני על פרשת אמור (דברי יואל עמוד רט).

ה. דעת רבינו ש'דיבור' הרי הוא דיבור כללי, ו'אמירה', הכוונה על אמירה פרטית. כמו שאומרים לך אל ראובן ודבר אליו, ותאמר לו כך וכך, דדיבור הכוונה על דיבור כללי, שידבר עם ראובן, אבל פרטי הדיבור מה לדבר הרי הוא אמירה. כמו שמצינו הרבה פעמים בתורה 'דבר אל בני ישראל ואמרת אליהם', הדיבור הוא דיבור כללית, שידבר עם ישראל, ואמירה הוא עצם הדיבור שרוצה לומר להם. ובזה מפרש רבינו כפל הלשון 'אמור ואמרת', אמור כאילו נאמר 'דבר' אל הכהנים, ואמרת אליהם, הכוונה על הדין שאסור להטמאות. ורבינו מביא כמה פסוקים שאנו מוצאים שכתוב אמירה, והכוונה על דיבור. וכן מצינו להיפך שכתוב 'דבר', והכוונה על אמירה.

ו. מביא שלשה פסוקים שכתוב בהם לשון אמירה, אבל הכוונה על דיבור, דהרי שם לא נזכר אמירה פרטית, והרי הוא דיבור כללי.

ו. כאן הוא להיפך, כתוב 'דבר' והכוונה על אמירה, דכיון שנאמר בא אל פרעה, כוונתו שילך אל פרעה וידבר אתו, ולכן 'ודברת אליו', כאילו נאמר ואמרת אליו פרטי הדיבור.

ח. שכיון שפירש הכתוב מה לומר להם, הרי הוא כאילו נאמר לשון אמירה. וכן הביא רבינו עוד ראיות לזה.

ט. פירוש לכן נאמר כאן 'אמור ואמרת', כמו שנאמר 'דבר אל הכהנים ואמרת אליהם', כין שרצה להוסיף חומר באזהרת הטומאה, כמוש"כ רבינו לעיל שהרבה באזהרה, ללמדם שאף הקטנים נזהרים בזה.

י. רבים מפרשים 'אמור אל הכהנים', הכוונה שיתקבצו וישמעו. ואמרת אליהם, היינו עצם האמירה של לנפש לא יטמא בעמיו.

סיכום השיטות	אמור	ואמרת	הערות
רש"י	להזהיר הגדולים	להזהיר הקטנים	
רבינו מפרש ברש"י	קאי על הכהנים	קאי על הכהנים	ונכלל בזה גם הקטנים
אבן עזרא	פרשת קדושים	טומאת כהנים	ואינו נכון משום שאין לחלק פסוק לשנים
רבינו	כאילו נאמר 'דבר', דיבור כללי.	אמירה פרטית	לנפש לא יטמא בעמיו
רבים מפרשים	הכוונה קריאה שיתקבצו	עצם הדיבור	לנפש לא יטמא בעמיו

דַּבֵּר אֶל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְאָמַרְתָּ אֲלֵהֶם מוֹעֲדֵי ה׳ אֲשֶׁר תִּקְרְאוּ אֹתָם מִקְרָאֵי קֹדֶשׁ אֵלֶּה הֵם מוֹעֲדָי: אֵלֶּה מוֹעֲדֵי ה׳ מִקְרָאֵי קֹדֶשׁ אֲשֶׁר תִּקְרְאוּ אֹתָם בְּמוֹעֲדָם: (פרק כג פסוקים ב, ד)

... וְהִזְכִּיר הַשַּׁבָּת בְּמוֹעֲדֵי ה׳ אֲשֶׁר תִּקְרְאוּ אֹתָם מִקְרָאֵי קֹדֶשׁ, שֶׁגַּם הוּא יוֹם מוֹעֵד נִקְרָא אוֹתוֹ מִקְרָא קֹדֶשׁ. וּאח״כ הִבְדִּיל שֶׁאֵר הַמּוֹעֲדוֹת מִמֶּנּוּ. וְאָמַר אֲשֶׁר תִּקְרְאוּ אֹתָם בְּמוֹעֲדָם, כְּלוֹמַר בְּאֵי זֶה יוֹם מִן הַשָּׁבוּעַ שֶׁיִּגִּיעוּ בּוֹ, כִּי הַשַּׁבָּת קָבוּעַ הוּא, בְּיוֹמוֹ יָבוֹא לֹא נִצְטָרֵךְ לִקְרֹא אוֹתוֹ בְּמוֹעֲדוֹ. וְעַל דַּעַת רַבּוֹתֵינוּ אֲשֶׁר תִּקְרְאוּ אֹתָם בְּמוֹעֲדָם, רָמַז לָעֲבוּרִים, שֶׁתִּקְרְאוּ אֹתָם לָהֶם מוֹעֲדִים. וְטַעַם ׳מִקְרָאֵי קֹדֶשׁ׳[2] שֶׁיִּהְיוּ בְּיוֹם הַזֶּה כֻּלָּם קְרוּאִים וְנֶאֱסָפִים לְקַדֵּשׁ אוֹתוֹ. כִּי מִצְוָה הִיא עַל יִשְׂרָאֵל לְהַקְבִּין בְּבֵית הָאֱלֹקִים בְּיוֹם מוֹעֵד לְקַדֵּשׁ הַיּוֹם בְּפִרְהֶסְיָא בְּתִפְלָה וְהַלֵּל וְלֹא– ל בְּכִסּוּת נְקִיָּה. וְלַעֲשׂוֹת אוֹתוֹ יוֹם מִשְׁתֶּה, כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר בְּקַבָּלָה (בְּחֻמָּה ח ו) לְכוּ אִכְלוּ מַשְׁמַנִּים וּשְׁתוּ מַמְתַּקִים וְשִׁלְחוּ מָנוֹת לְאֵין כָּכוֹן לוֹ כִּי קָדוֹשׁ הַיּוֹם לַאֲדֹנֵינוּ וְאַל תֵּעָצֵבוּ כִּי חֶדְוַת ה׳ הִיא מָעֻזְּכֶם. וְהִנֵּה ׳מִקְרָא קֹדֶשׁ׳, מִלְּשׁוֹן קְרוּאֵי הָעֵדָה (בְּמִדְבַּר א נח)[3], אַחֲרֵי כֵּן יֹאכְלוּ הַקְּרוּאִים (ש״א ט יג), וְכֵן עַל כָּל מְכוֹן הַר צִיּוֹן וְעַל מִקְרָאֶיהָ (יְשַׁעְיָה ד ה), הַמְקוֹמוֹת שֶׁנִּקְרָאִים שָׁם שֶׁיִּתְקַבְּצוּ בָּהֶם קְרוּי הָעֵדָה[4]...

כִּי בַסֻּכּוֹת הוֹשַׁבְתִּי אֶת־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל בְּהוֹצִיאִי אוֹתָם מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם אֲנִי ד׳ אֱלֹהֵיכֶם: (כג מד)

כִּי בַסֻּכּוֹת הוֹשַׁבְתִּי אֶת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל״ – עֲנָנֵי כָּבוֹד לְשׁוֹן רַשׁ״י וְהוּא חֲנֻכּוֹן בְּעֵינַי עַל דֶּרֶךְ חַפְּשֵׁט, כִּי זֹאת שֶׁיֵּדְעוּ הַדּוֹרוֹת אֶת כָּל מַעֲשֵׂי ה׳ הַגְּדוֹל אֲשֶׁר עָשָׂה עִמָּהֶם לְהַפְלִיא, שֶׁשָּׂפַן אוֹתָם בְּעַנְנֵי כְּבוֹדוֹ כְּמַעֲשֵׂה בְעַנְנֵי שֶׁנֶּאֱמַר (יְשַׁעְיָה ד ה ו) וּבָרָא ה׳ עַל כָּל מְכוֹן הַר צִיּוֹן וְעַל מִקְרָאֶיהָ עָנָן יוֹמָם וְעָשָׁן וְנֹגַהּ אֵשׁ לְהָבָה פֹּה יְלֵלָה כִּי עַל כָּל כָּבוֹד חֻפָּה וְסֻכָּה תִּהְיֶה לְצֵל יוֹמָם מֵחֹרֶב וְגוֹ׳, וּמִפְּנֵי שֶׁכְּבָר פֵּרֵשׁ שָׁעָנָן ה׳ עֲלֵיהֶם יוֹמָם וְעַמּוּד הָאֵשׁ בַּלַּיְלָה אָמַר סְתָם כִּי בַסֻּכּוֹת הוֹשַׁבְתִּי שֶׁעָשִׂיתִי לָהֶם עֲנָנֵי כְּבוֹדִי סֻכּוֹת לְחָנָן עֲלֵיהֶם. וְחִנָּה צִוָּה בְּתִחִלַּת יְמוֹת הַחַמָּה בְּזִכָּרוֹן יְצִיאַת מִצְרַיִם בְּחֹדֶשׁ וּבְמוֹעֲדוֹ וְצִוָּה בְּזִכָּרוֹן חַג הַמַּצּוֹת לָהֶם כָּל יְמֵי עֲמִידָתָם בְּמִדְבָּר בְּתִחִלַּת יְמוֹת הַחַמָּה. וְעַל דַּעַת הָאוֹמֵר סֻכּוֹת מַמָּשׁ עָשׂוּ לָהֶם (סנהדרין יא) חֻלְּשׁוּ לַעֲשׂוֹתָן בְּתִחִלַּת הַחֹרֶף מִפְּנֵי הַקֹּר כְּמִנְהָג הַמַּחֲנוֹת וְלָכֵן צִוָּה בָּהֶן בַּזְּמַן הַזֶּה וְהַזִּכָּרוֹן שֶׁיִּדְעוּ וְיִזְכְּרוּ שֶׁהָיוּ בְּמִדְבָּר לֹא בָּאוּ בְּבָתִּים וְעִיר מוֹשָׁב לֹא מָצְאוּ אַרְבָּעִים שָׁנָה וְהַשֵּׁם הָיָה עִמָּהֶם לֹא חָסְרוּ דָּבָר״:

מעשה חש״ב

א רבינו מפרש כוונת הכתוב ׳מקראי קדש׳, מלשון ׳קראוי העדה׳, שיהיו ביום הזה כולם קרואים ונאספים לקדש אותו, כי מצוה להקבץ בבית ה׳ ביום מועד לקדש היום בפרהסיא בתפלה והלל. ומבואר בדברי רבינו דאיכא מצוה מן התורה להקבץ בבית ה׳ להתפלל ולומר הלל בימים טובים.

והנה ידוע מחלוקת הרמב״ם ורבינו (בספר המצוות) האם החיוב להתפלל מדאורייתא או מדרבנן. דעת הרמב״ם דתפילה דאורייתא דכתיב ׳ועבדתם את ה׳ אלקיכם׳, ומפי השמועה למדנו שעבודה זו היא תפילה, שנאמר ולעבדו בכל לבבכם, אמרו חכמים איזה עבודה שבלב זו תפלה. אמנם דעת רבינו דתפילה הוא מדרבנן, ורק בעת צרה התפילה מדאורייתא, וזהו כוונין שנאמר (במדבר י ט) ׳וכי תבואו מלחמה בארצכם על הצר הצורר אתכם והרעתם בחצוצרות ונזכרתם לפני ה״א׳.

אמנם לפי האמור כאן דעת רבינו, דאיה״נ בימות החול ליכא מצוה מה״ת להתפלל. אמנם בימים טובים איכא מצוה מה״ת להתפלל. וכן מבואר להדיא בבית יוסף (או״ח סימן תקפ) ובפמ״ג (משב״ז סימן תע ס״ק ב) וז״ל הפמ״ג ״והנה טעם מקרא קדש עיין בית יוסף (סימן תקפ) בשם הרמב״ן ז״ל פרשת אמור דתפלה בחול דרבנן. וביו״ט יש לומר תפלה דין תורה להקבץ בית ה׳ לקדש היום בתפילה בפרהסיא״.

ב פירוש ש׳מקראי קודש׳ היא מיותר, שהרי היה יכול לכתוב ׳אלה מועדי ה׳ אשר תקראו אותם במועדם׳.

ג לכאורה קשה לפי דעת רבינו שהתפילה בימים טובים מצוה מן התורה. ממה דאיתא בגמרא (ראש השנה לד:) ״ומצוה בתוקעין [תקיעת שופר] יותר מן המברכין [תפילה]. כיצד [אם יש לאדם אפשרות לילך לאחת מן שתי עיירות, באחת תוקעין [בשופר, ואינם יודעים להתפלל] ובאחת מברכין [ולא תוקעין, לפי שאין השופר מצוי שם], הולכין למקום שתוקעין [ולא מתפללין], ואין הולכין למקום שמברכין [ולא תוקעין. ומקשה הגמרא]. פשיטא הא [התקיעות] דאורייתא הא [התפילה] דרבנן״, עי״ש. ומבואר בגמרא שהתפילה בראש השנה הוא רק מדרבנן.

ואפשר ליישב דדעת רבינו שרק כשיש סיבה להתאסף בשביל דבר אחר, כגון אמירת הלל בימים טובים, או תקיעת שופר בראש השנה, או מצוה של תשובה ביוהכ״פ, אז יש מצוה מן התורה להתפלל. ולכן דעת רבינו שבעת צרה התפילה מה״ת, שכיון שנאספים לעשות תשובה, או התפילה מה״ת. אבל להתאסף בשביל תפילה לבד, ליכא מצוה מן התורה. ולכן בימות החול שאין סיבה אחרת להתאסף, ליכא מצוה מה״ת להתפלל.

וכן מוכח מלשון רבינו שבכל מקום שנאמר ׳מקרא קדש׳, ויש מצוה מן התורה להתפלל, יש עוד סיבה אחרת בשביל להתאסף. כמו שמפרש כאן ׳בתפילה והלל׳, ובזה כלול כל הימים טובים שאומרים הלל. ובראש השנה ויום הכפורים שאין אומרים הלל כתב רבינו (לקמן פרק כג פסוק כד) טעם אחר שנאמר ׳מקרא קדש׳, וז״ל ״ולא פירש הכתוב טעם המצוה האמת, למה התרועת, ולמה נצטרך לפני השם ביום הזה יותר משאר הימים, ולמה יצוה להיותו מקרא קדש כלל. אבל מפני שהוא בחדשו של יום הכפורים בראש החודש, נראה שבו יהיה דין לפניו יתברך כי בם ידין עמים, בראש השנה ישב לכסא שופט צדק, ואחרי כן בעשרת הימים ישא לפשע עבדיו״. ולפי״ז א״ש מה דאמר הגמרא שהתפילה בראש השנה הוא מדרבנן, שהרי הגמרא מיירי במקום שמתפללין ואין תוקעין, דאלמלא היה גם תוקעים עם שופר, בוודאי היה צריכים להתפלל שם. כיון שאז התפילה מה״ת, ורק כשנאספים רק בשביל להתפלל התפילה באמת רק מדרבנן.

ד רבינו מפרש כדעת רש״י כי הכתוב ׳בסוכות הושבתי וגו׳, מרמז על העניני הכבוד, והוא אומר ׳שזה הנכון בעיני על דרך הפשט׳. ולפי״ז מקשה רבינו שכיון שעניני הכבוד התחיל ביציאת מצרים, א״כ כמו שבפסח אוכלים מצות זכר לנס של יציאת מצרים, היו צריכים ג״כ לישב בסוכה זכר לעניני הכבוד, שהרי שניהם התחילו באותו זמן. ולמה הזכר להנס של עניני הכבוד עושים בחודש תשרי. ומפרש רבינו שאם היו עושים זכר לנס של עניני הכבוד בפסח, כמו שעושים הזכר למצה, היה נראה שהיה הנס רק פעם אחת בשעת יציאת מצרים, דומיא דהנס של יציאת מצרים שהיה רק פעם אחת, ובאמת עניני הכבוד היו כל ארבעים שנה, לכן עושים סוכות בחורף, שאז יש רמז שעניני הכבוד היו קבועים כל ארבעים שנה, שע״י שעושים הזכר בחורף חצי שנה מאוחר מיציאת מצרים, ועדיין היו עניני הכבוד, הרי זה מרמז שהיו עניני הכבוד ארבעים שנה. וזה כוונת רבינו **׳יצוה בזכרון הנס הקיים הנעשה להם כל ימי עמידתם במדבר׳**, וזהו נס גדול כמו שכתב רבינו סוף פרשת וזאת הברכה ׳אשר עשה משה לעיני כל ישראל׳ שכזה נס קבוע כמו של עניני הכבוד והמן שהיו כל ארבעים שנה, לא היה באף אחד של הנבואים.

ולהמ״ד שבסוכות הושבתי היינו סוכות ממש, א״ש למה מקיימים מצות סוכה בחורף, כיון שבחורף או החלו לעשות סוכות, ובאמת הסוכות לא היו בפסח רק בחורף, וא״כ בחודש תשרי זה הזמן שראוי לעשות זכר הסוכות, אמנם לכאורה לפי״ז אינו קשור ליציאת מצרים, לכן מפרש רבינו שבסוכות יזכרו שהיו במדבר ולא באו בבית, ועיר מושב לא מצאו ארבעים שנה, והשם היה עמהם, וסיפק להם כל צרכם. ולפי״ז הרמז אינו רק שעשו סוכות, רק שכל ארבעים שנה סיפק הקב״ה כל צרכם משך ארבעים יום. ובתוך זה מרומז גם העניני הכבוד שזה גם היה כל הארבעים שנה.

ולפי״ז לשני הפירושים מצות סוכה מרמז על כל הארבעים שנה, ולא רק על יציאת מצרים. אמנם לפי פירוש הראשון מרמז על עניני הכבד שהיו ארבעים שנה. ולפי פירוש השני מרמז שסיפק כל צרכם משך ארבעים שנה.

די א' ב' פון מוסדות יטב לב

הכרזת
קודש כ"ק
פרן רבינו
הגה"ק
שליט"א

"דאס טייערסטע און הייליגסטע צוועק
מוסדות.
די ערשטע צדקה פאר אלע צדקות,
וואו די זכיות צו רבות"ק זי"ע וועלט
כמובאסטן
א פרייטר אויף יעדן איינצלנעם איד באצושטן!"

לכה"פ
טויזענט דאלער
והמעניין פוסיפין לו פון השפיס!

פגבית תקופה: בפדבר - נשא א'

מאמר המשך:

הַנֵּעוֹר בַּלַּיְלָה וְהַמְהַלֵּךְ בַּדֶּרֶךְ יְחִידִי וְהַמְפַנֶּה לִבּוֹ לְבַטָּלָה, הֲרֵי זֶה מִתְחַיֵּב בְּנַפְשׁוֹ

(אבות פ"ג מ"ד)

מאת: הרב שלמה שבתי קעסטנבוים, חבר המערכת

כ"ה לשון המשנה במס' אבות (פ"ג מ"ד): "ר' חנינא בן חכינאי, הנעור בלילה המהלך בדרך יחידי והמפנה לבו לבטלה הרי זה מתחייב בנפשו". וברע"ב ביאור, דבלילה זמן מזיקים, ואם נעור בו, או דהולך בדרך יחידי הוא בסכנה מפני הלסטים וחיות רעות, וכל שלא עסק בתורה אין התורה מגנת עליו מפני הסכנות, אבל אם עוסק בתורה הוא משמרתו ומגינה עליו מן המזיקים וכמו שאמרו חז"ל (סוטה כ.) תורה מגנא ומצלא, עי"ש. ולפי"ז 'מפנה לבו לבטלה' הוא תנאי בענין, דרק אם אינו עסוק בתורה איכא סכנה בנעור בלילה והולך בדרך יחידי. וכבר ביארנו במאמרינו בשבוע העבר דלאו כל מפרשי המשנה ביארו את מאמר המשנה ע"ד זה.

כ"ה לשון המשנה במס' אבות (פ"ג מ"ד): "ר' חנינא בן חכינאי, הנעור בלילה המהלך בדרך יחידי והמפנה לבו לבטלה הרי זה מתחייב בנפשו". וברע"ב ביאור, דבלילה זמן מזיקים, ואם נעור בו, או דהולך בדרך יחידי הוא בסכנה מפני הלסטים וחיות רעות, וכל שלא עסק בתורה אין התורה מגנת עליו מפני הסכנות, אבל אם עוסק בתורה הוא משמרתו ומגינה עליו מן המזיקים וכמו שאמרו חז"ל (סוטה כ.) תורה מגנא ומצלא, עי"ש. ולפי"ז 'מפנה לבו לבטלה' הוא תנאי בענין, דרק אם אינו עסוק בתורה איכא סכנה בנעור בלילה והולך בדרך יחידי. וכבר ביארנו במאמרינו בשבוע העבר דלאו כל מפרשי המשנה ביארו את מאמר המשנה ע"ד זה.

וב'מגן אבות' להרשב"ץ כתב: "כתב רבינו משה ז"ל הנעור בלילה והמהלך בדרך יחידי ומחשב לבו בדברי הבאי. ונוסחתו היא להבטלה וכן היא במשניות שלנו כלומר מבטלו מדברי תורה שהוא פועל יוצא לאחר, כלומר להבטיל לבו מדברי תורה, נראה שדעתו ז"ל לומר כי אינם שלשה דברים, **ומפנה לבו לבטלה הוא שב אל הנעור בלילה והמהלך בדרך יחידי**", עי"ש. ולפי דבריו שניהם, דהיינו בין הנעור בלילה ובין מהלך בדרך יחידי, מתחייב בנפשו רק כאשר מפנה לבו בתורה.

ועוד כתב שם: "וכתב רבינו יונה ז"ל כי הנעור בלילה אותן שעות הן רצויות ואין לו לחשב בהן כי אם בדברים רצויים לפני המקומו והם דברי תורה, שאותן שעות הן חשובות וראויות לדברי תורה **כי אין מלאכה לעשות ואיננו שומע קולות בני אדם**, ואם יפנה לבו לבטלה מתחייב בנפשו שמפסיד זמן כי תוכל להיות לו מחשבה ברורה ונכונה ומפנה לבו למחשבה בטלה ומסירה אותו מהרהור דברי תורה עכ"ל. ורבינו משה ז"ל בספר מורה נבוכים קרא

השעות שהאדם נעור בלילה **שעות מבורכות**, והזהיר הרבה שלא יאבד אותם אלא במחשבת התורה, וכן המהלך בדרך יחידי אם מחשב בדברי תורה מסיר פחד מלבו ואין לו חברה ולויה יותר טוב ממנה, כמו שדרשו בפרק כיצד מעברין המהלך בדרך ואין לו לויה יעסוק בתורה שנאמר כי לויית חן הם לראשך, וכן בסוטה בפרק עגלון ערופה ובראשון מתענית אמרו שני תלמידי חכמים ומהלכין בדרך ואין ביניהם דברי תורה ראויין לישרף" וכו', עי"ש.

ובאמת מצינו בדברי חז"ל הרבה מאמרים בשבח לימוד התורה בלילה. כן מצינו במס' עירובין (סה.) אמר ריש לקיש לא איברי סיהרא אלא לגירסא, דהיינו דלא נברא הירח דהיינו הלילה רק כדי שיוכלו לעסוק בו בתורה, עוד מצינו שם (יח:) כל בית שנשמעין בו דברי תורה בלילה שוב אינו נחרב, שנאמר ולא אמר אי"ה אלהי עושי נותן זמירות בלילה.

ובמס' חגיגה (יב:) מצינו כל העוסק בתורה בלילה הקב"ה מושך עליו חוט של חסד ביום שנאמר יומם יצוה ה' חסדו ובלילה שירה עמי, מה טעם יומם יצוה ה' חסדו, משום ובלילה שירה עמי. וכ"כ במס' מנחות (קי.) שיר המעלות הנה ברכו את ה' כל עבדי ה' העומדים בבית ה' בלילות, אמר רבי יוחנן אלו תלמידי חכמים העוסקים בתורה בלילה מעלה עליהם כאילו עסוקים בעבודה, ובמס' תמיד (לב:) כל העוסק בתורה בלילה שכינה כנגדו, שנאמר קומי רוני בלילה לראש אשמורות שפכי כמים ליבך נכח פני ה'.

וב'מדרש שיר השירים' רבה (פ"ה פי"א) איתא: אמר ריש לקיש יפה לימדני רבי יוחנן שאין גורנה [אסיפתה וקיומה] של תורה אלא בלילה, ובאמת יש דיון בדברי רבותינו ז"ל אי קאי הני מאמרים על תחילה לילה או בסוף לילה, ואכ"מ להאריך בזה, ועוד חזון למועד.

והרה"ק ר' יוסף יעב"ץ ז"ל ביאר את מאמר המשנה באופן מחודש: כי כל מה שנברא בזה העולם הכל הכנה לתורה כדמיון המלח לבשר ולכן המרבה בהם מפסיד את עצמו והמרבה בתורה הוא להיפך כי הוא אחוז בעץ החיים כי התורה קיומו של עולם, ולפיכך אמר זה החכם כי הניעור בלילה שניתנה למרגוע הגוף כדי לנוח האיברים ולהינפש מעמלם, וכן המהלך בדרך יחידי שמרוב תנועת הגוף נמס משמן בשרו, **ולפיכך מפנה לבו לבטלה** כדי שלא יוסיף חלישות על חלישות [דגם הוא ז"ל ביאר דהמפנה לבו קאי על שניהם] לא די שלא עלה זה בידו, אבל מתחייב בנפשו כי הדבק בבוראו יתברך מושגה ממנו ולא יניחנו למקרים לא ינום ולא יישן, ואף אם יתיש כוחו לשעתו עליו נאמר יש מפזר ונוסף עוד, **אבל אם שומר הוא את עצמו באותן השעות ויחוש להימלט דרך טבע אז סר ממנו הדבקות שבינו לבין קונו** ובעת ההיא סר ממנו השגחת צורו, ואם תמצאהו שום רעה אינו כי אם בעבור שהיפנה מחשבתו מעבודת ה' יתברך, שנאמר הלא על כי אין אלהי בקרבי מצאוני הרעות האלה, ודרשו חז"ל אל תפנו אל האלילים אל תפנו אל מדעתכם.

ועוד כתב: ואחשוב עוד שטעם זו המשנה גדול מאוד, כי מהארץ עד לרקיע כולו המונים המונים מהם טמאים מהם טהורים, ומזדווגים לאדם, ולזה אמר הניעור בלילה והמהלך בדרך **יחידי**, שהוא פנוי ולא ישמור עצמו במחשבות הטהורות, תדבקנה בו המחשבות המגונות המאבדות הנפש, **אבל בעיר יהיה נטרד בראות בני אדם, ויתחדשו לו מחשבות ביישובו של עולם גם בהיותם שנים ידברו בענייני העולם ולא יזדווגו אליהם כוחות הטומאה**, ודע את זה מאוד שאם לא כן היה ראוי שיגנה יותר שנים ההולכים יחדיו ולא נועדו בדברי תורה", עי"ש. ומבואר דבר נפלא דבכל אופן שני בני אדם יחד הם יותר משומר מכוחות מזיקים, אבל אדם יחידי אם אינו שומר מחשבותיו תדבקנה מחשבות המגונות.

וב'מדרש שמואל' ביאר המשנה באופן מופלא ביותר: "במה שאמר הנעור בלילה, לפי שהאדם צריך שיעור משנת אולתו מזמן בחרותו אשר יתואר אל אור הבוקר, וכענין שאמרו רז"ל אשרי איש ירא את ה' בעודו איש, ע"כ אמר כי הנעור משנת אולתו בלילה,

כלומר בזמן אשר הוא מכונה לילה, והם ימי הזקנה כענין עד אשר לא תחשך השמש, הרי זה מתחייב בנפשו, ואמר והמהלך בדרך יחידי לפי שהאדם צריך שיהיה עושה ומעשה את אחרים ויזכה לחייביא, אמנם המהלך בדרך יחידי, בי"ת בדרך היא בפת"ח, להורות שה"א הידיעה מובלעת שם, להורות שמדבר ע"ד התורה והמצות, כמש"ה והודעת להם את הדרך ילכו בה וגו', והמהלך באותו הדרך יחידי ואומר שלום עלי נפשי הוא מתחייב בנפשו, לפי שחייב אדם להוכיח את חבירו ולזכות לחייביא וכמו שאמר דהע"ה כי לא ינוח שבט הרשע וגו', לפי שיש בין ב"א הכשרים שלשה מינים, יש שהוא טוב לעצמו אבל אם יתחבר לרשעים על נקלה ילמד ממעשיהם הרעים, ויש אחרים שהם חזקים בצדקתם אף שיתחברו לרשעים אבל אין בהם כח להטות הרשעים לדרך הטובה, ויש אחרים שיש בהם כח להטות הרשעים מדרכם הרעה ולהחזירם למוטב וכו', ומפנה לבו לבטלה שלא די שמבטל מש"ה והגית בו יומם ולילה, אלא שהבטלה מביאה לידי שעמום באופן שג"כ זה מתחייב בנפשו ומאבד עצמו לדעת", עי"ש.

והרה"ק מקאמרנא ז"ל ביאר המשנה בספרו 'נוצר חסד' בהרבה הדרכות ועצות לפי תורת הבעש"ט הק' ותלמידיו, וז"ל: "או יאמר כדעת הרמב"ם (דעות פ"ד ה"ד) מובא במדרש שמואל שלא יהי' נעור יותר מדאי ונמצא כל ימיו בשנה, כי מי שרוצה לעבוד השי"ת בדבקות ואור אלקי בשמחה ורצון, צריך שיהי' מוחו ברור וזך צלול וגופו חי, ואם הוא נעור הרבה סימן שאין לו חיות ומוחו עכור, וכן אמר אבי הצדיק מורינו הרב ר' אלכסנדר זצ"ל לאיש אחד שהי' מיגע עצמו להיות טוב ולא ישן, א"ל מוטב לך שתהיה שני שעות בן אדם ולא עשרה שעות סוס נושא בעול ותישן כל ימיך, כי הנעירה יותר מדאי מזיק, וטוב לו ליזהר שישן ביום אחר חצות היום דוקא הרבה שעות, כדי שיהי' שנתו בלילה קלה ועריבה, וישן שני או שלשה שעות ודי לו".

וממשיך: "כי אין בעולם דבר גדול מן הלימוד של לילה אחר חצות דוקא, ומזהיר לנפשו ומשרה עליו שכינה וזוכה לרוח הקודש אמת מפנימיות, וכמה מעלות טובות אין שיעור וכמעט כל בחינת יהדות תלוי בזה, ולכן יזהר מאד לישון ביום וימעט בשינת הלילה, והכל לפי כח האדם ולפי הזמן והעת, וכן צוה לנו רבינו החסיד הקדוש מורנו הרב רבי יעקב יצחק מלובלין שמימיו לא עבר עליו חצות לילה בשינה, והי' נוהג לישן ביום שנים ושלשה שעות, וגם בלילה קודם זמן התפלה הניח עצמו לישן איזה שעה, והכל שיהי' מוחו צלול לתפלה, **וכן צוה לכל תלמידיו שלא לסגף עצמו הרבה בשינה, כי איננו אדם אלא חמור,** ולכן אמר התנא כשתראה אדם שהוא נעור כל הלילה, ומהלך בדרך יחידי בלי התחברות עם שום אדם וכל היום סוגר ומסוגר יחידי בהתבודדות, ומפנה לבו לבטלה כי בכל אלה יש כונה פנימית דקה מן הדקה לבטלה ולא לשמא דקב"ה, אלא מאנשי השם, **כי דרך טפשי העולם ושוטים לשבח לאיש כזה והוא להם לקדוש יחשב שאין כמוהו, נעור כל הלילה, ויושב בתענית כמו מצורע מוסגר, וזוהו דרך אפילה וחשך,** ולא כן דרך חסידות שלמדנו רבותינו הק' מרן אלקי הרב ישראל בעל שם טוב זצ"ל כשיזכה לבוא למדרגת העולם התיקון אחר עבור עליו הרבה סגופים ופרישות, ילך בדרך הממוצע באהבת ישראל ובהכנעת אמת אין ממש, וכל דיבוריו יהיו מתוקים וערבים לכל ישראל ביחודים ודבקות אהבה בתענוגים" וכו', עי"ש שהאריך.

ומה שכתב דישן לאחר חצות היום, עי' עוד מה שכ' ב'שלחן הטהור' (סי' רל"ט זר זהב אות ב') וז"ל לאחר שהאריך בזה: "כללו של דבר לאנשים כערכינו טוב ליישן ביום איזה שעות שיהי שינתו קלה בלילה ויעמוד בחצות לילה להלל את קונו במח צח ויפה וכיון שכונתו לשמים עולה נשמתי לצרור החיים גם ביום, וכך נהגו כל רבותי הקדושים מו"ה י"י מלובלין ומורי אי"ה ממעזיבוש ומורי דודי ר"צ מזידיטשוב ומורי רבינו נפתלי מראפטשיץ וכל תלמידי מרן הריבש"ט, **וכל שתפסו לו הגסות רוח איני ישן ביום שסובר שאין כמותו צדיק בעולם** וכו' עי"ש, ויש להאריך בזה ועוד חזון למועד.

המשך המאמר בגליון שבוע הבא בס"ד

אַשְׁרֵינוּ מַה טּוֹב חֶלְקֵנוּ בְּהִילּוּלָא דְּבַר יוֹחַאי

Cong. Yetev Lev D'Satmar

קהל יטב לב דסאטמאר

Central Office 59 Lee Ave. Brooklyn NY 11211 Tel. 718-302-6720 / Fax. 718-486-2473

בעזהשי"ת

קוֹמֵם קְהַל עֲדָתֵנוּ בְּהִלּוּלָא דְּבַר יוֹחַאי

בחדוה עילאה אור מופלא רום מעלה מודיעים אנחנו לכל קהלא קדישא
אנשי שלומינו היקרים זקנים עם נערים שבעז"ח נזכה אשר

כ"ק מרן רבינו הגה"ק שליט"א

יערוך בעז"ה במקהלות עם קדושים

שלחן הטהור

לכבוד הילולא דרשב"י זיע"א

ביום הבהיר

ל"ג בעומר

יום שלישי פרשת בה"ב הבעל"ט

בשעה 7:00 לפנות ערב

בהיכל בית המדרש הגדול

14 Hooper Street

עולו אתי ואתבנשו כולנו בני איש אחד להתבשם מאור קדושת
התנא האלקי, אשר תורתו ואור קדושתו היא מאירת עינינו

הנהלת הקהלה

כָּל חֵפֶץ וְשׂוּעָה בְּאֹהֲלֵי צַדִּיקִים

במקבלות אלמים תיערך בעזה"י

שמחת קריאת התנאים

של פי קודש הילולים

נכד כ"ק מרן רבינו הגה"ק שליט"א

החתן הרב יחזקאל שרגא מישלבוים שליט"א

בן בנו

הגה"ג רב בהמ"ד ישראל שלום שליט"א

קהילת יעקב ירושלים

החתן הגה"צ אבד"ק בית אהרן שליט"א

עש"ב בהגלה ב"ק חמי

בית הגה"צ רבי משה הורוויץ שליט"א

בן הגה"צ רבי נפתלי הורוויץ שליט"א

מיאמונ-לאנדאן

וחתן הגה"צ

אבד"ק קהילתינו ב"ש 15 עיו. שליט"א

בקלה ובריקוד תשמחנו

בהילולא דבר יוחאי

מוֹשְׁכֵנִי טוֹב יִשְׁבָּתְךָ:

סעודה רחבה לכל הקהל הקודש

לכבוד הילולת
התנא האלקי רשב"י זיע"א

עֵת רָצוֹן הַיּוֹם
לָנוּ בִּזְכוּת אֲדוֹנֵנוּ בַּר יוֹחַאי:

שירי דביקות ושמחה ברשפי אש

יחד כל הקהל הקודש
בתופים ובמחולות

טוֹב וּמֵטִיב הִדְרֵשׁ
לָנוּ, בְּהִלּוּלָא דְּבַר יוֹחַאי:

כ"ק מרן רבינו הגה"ק שליט"א

ישמיע דברות קודש
אמרות טהורות וציצים
ופרחים בגודל קדושת
וסגולת היום
בהילולא דרשב"י

עֵת רָצוֹן הַיּוֹם לָנוּ, בְּהִלּוּלָא דְּבַר יוֹחַאי!

מאת הג"ר יחזקאל שרגא שטיין שליט"א מרבני בוללינו וומסב"ג

ל"ג בעומר - הילולא דרשב"י

כמה דיוקים אודות יום ל"ג בעומר

א. מהו המיוחד בנשמת התנא אלוקי רשב"י יותר משאר תנאים.

ב. מהו גודל השמחה ביום זה, עד כדי ריקודים, שירים בשבח נשמתו, וריבוי נרות והדלקות.

ג. מהו השייכות בין נשמת רשב"י לימי הספירה, דבספרי הפוסקים מוכה דעיקר השמחה ביום ל"ג בעומר הוא מחמת שנגמר ימי האבילות דתלמידי ר' עקיבא ביום זה, ומאידך מדברי רבינו האריז"ל (הובא בקצרה בס"א תצ"ג) מצינו דהשמחה הוא מחמת הילולא דרשב"י, וע"כ צ"ל דשניהם הוא ענין אחד.

ובספר מגן אבות (להאדמו"ר מקאפוסטו זי"ע מגדולי אדמו"רי חב"ד נכד הצמח צדק, לאחרונה נדפס מהדש) הקשה בזה"ל: להבין למה הי' הסתלקותו ביום ל"ג בעומר, הנה **נשמת רשב"י הי' נשמה כללית**, ובבראשית רבה (ל"ה ב') **התדמה עצמו לנשמת אברהם אבינו**, שאמר רשב"י אם רוצה אברהם אבינו לקבל על עצמו עוונותם של ישראל מזמנו עד עכשיו, אז אני אקבל העוונות מעכשיו עד ימות המשיח, ואם הוא אינו רוצה אזי ביחד עם אחי' השילוני נקבל על כל העוונות מימות אברהם עד ימות המשיח, וגם מצינו **שנשמתו כלולה מנשמת משה רבינו** ע"ה, וגם מנשמת משיח כדאיתא בזוהר וכו'. והביאור **דמשה רבינו המשיך נגלות התורה, ומשיח פנימיות התורה, ורשב"י כלל את שניהם**, שמצד אחד הוא המקור להרבה סוגיות בתורה שבע"פ, והלכתא בשבת כר' שמעון, וכל פנימיות התורה נתגלה כעת על ידו, הרי שנשמתו היתה נשמה כללית, וא"כ **לא שייך לומר שהסתלקותו היתה בל"ג בעומר דרך מקרה**, אלא ודאי יש לו אזי שייכות ליום זה, ע"כ.

כלומר דעל כרחך דביום זה נתגלה איזה הארה למטה, ורשב"י יש לו שייכות עם אותו הארה.

השמחה של ל"ג בעומר שנגמר העיקר של ימי ספירה

א. הנה במהרש"א מס' מו"ק (כח.) מצינו: הסיבה שעושים קצת יו"ט ביום זה, דבגמ' יומא לח: מבואר דכיון שעברו רוב שנותיו של אדם ולא חטא שוב אינו חוטא, דכתיב רגלי חסידיו ישמור. וכן הוא בימי ספירה, דמיום כ"ה אדר שהוא תחילת הבריאה עד יום ראשון של פסח הם כ' יום נגד שנות נעורים דבהם אינו נענש, ואח"כ הם נ' יום עד שבועות שהוא נגד עוד חמישים שנות אדם, עד מלאת שנותינו שבעים שנה, **וכיון שעברו רוב ימי ספירה** ביום ל"ג וסיפר כהוגן **עושים יו"ט קצת** דמכאן ואילך יה' כבר הספירה בניקל (וכתב עוד שימי הספירה הם מ"ט יום, נגד יוב"ל שהוא נ' יום, וביום ל"ג בעומר כבר עברו ל"ב יום של ספירה, נמצא דהימי ספירה נחלק ל"ל"ב לצד זה ועוד י"ז עדיין לפנינו, ביחד הם יוב"ל) עכ"פ רואים מדבריו שהשמחה ביום זה הוא שמחה על הגמר של ימי הספירה.

ב. בס' מהר"ש מבעלזא איתא: הידור מצוה עד שליש, וידוע דהקב"ה מקיים כל התורה, ואיך מקיים ענין זה, אלא דאחר שהאדם עושה שני שליש אז הקב"ה עוזרו ומשלים השליש האחרון, וזה נעשה בל"ג בעומר אחר שנגמר שני שליש עושה הקב"ה הגמר כאילו עומדים כבר בשבועות.

ג. בקדושת לוי סוף פרשת ויצא כתוב: עד ל"ג בעומר יש הארה מיצי"מ, ואחר ל"ג בעומר מתחיל ההארה של מתן תורה ושבועות.

ד. בספה"ק בני יששכר מבאר: ימי הספירה נחלק לימי ל"ב טו"ב, עד ל"ג בעומר יש ל"ב ימים נגד ל"ב נתיבות החכמה, ואח"כ יש עדיין טו"ב ימים, וכשמגיע ליום ל"ג בעומר נתגלה הטוב שבתורה, (ואור זה נקרא אור הגנוז שננזו לצדיקים) כלומר מה שהי' עד ל"ג בעומר בהעלם נתגלה ביום זה, על כן עושין יום זה ליום שמחה, ע"כ. הרי לפנינו ג"כ שהוא יום שנגמר בו עבודת ימי הספירה וזהו גודל השמחה בו (ביתר ביאור: בימים אלו מתקנים את מדת החכמה כדי שנוכל לקבל את התורה הנקראת חכמה, והתיקון בזה מתחיל קודם בהעלם, דמדת החכמה מחמת רוב גודלו הוא בהעלם מאד, וכלשון שהעתיק הבנ"י, בראשית תורתך הקדומה רשומה חכמתך הסתומה , מאין תמצא והוא נעלמה , ואח"כ ביום ל"ג בעומר נתגלה אור התורה, בהתגלת נשמת רשב"י וספרו זוה"ק שהם מגלים את פנימיות התורה, נמצא דהחכמה שהי' עד אז בהעלם נתגלה ביום ל"ג בעומר).

ה. בעבודת ישראל (פרשת בהר, וביתר ביאור בספרו אור ישראל על תיקוני זוהר) מעתיק בשם הקדושת לוי בזה"ל: בספירת הוד שבהוד כאילו נגמר כל הספירה, דעיקר מכל המדות הוא עד מדת

הוד (דיסוד ומלכות הם רק אופנים איך להשפיע המדות למטה מהם) וכיון שהגיעו עד הוד שבהוד נחשב כנגמר ונתקן כל המדות.

מהו השמחה דנחשב כנגמר הספירה

היוצא מכל זה מכמה אנפי דהשמחה ביום זה הוא מצד שעיקר הספירה כבר נגמר. ויש להבין מהו גודל השמחה שנחשב כאילו נגמר, נמתין במתינות עד שנגמר כל המצוה בשלימות ואז נשמח.

ועוד יש להבין דמצד האבילות הנוהג בימים אלו לא מצינו בדומה לו תקופה שבאמצעו נמצא יום שיוצא מן השורה, כלומר דמנהגינו שנוהגים אבילות עד קרוב לשבועות, חוץ מיום אחד שאז אדרבא הוא יום שמחה, וזה צריך ביאור דממ"נ אם נגמר חימי דין יפסוק האבילות לגמרי, ואם לאו לשמחה מה זו עושה.

שלב א: בכל דבר יש תחילה אמצעי וסוף

ויובן בהקדם דכל תקופה יש לה ג' שלבים, ההתחלה האמצעי והסוף. ההתחלה הוא לעולם בתוקף, באמצע נחלש וצריכים חיזוק ועבודה, ולבסוף מגיע להשלימות שהי' בדעתו להגיע.

לדוגמא הבונה בית חדש או מוסד חדש, יש לו זמן של אבן הפינה והשמחה של התחלה, ואח"כ מגיע שנות היגיעה, ולבסוף חוגגין החנוכת הבית בשמחה רבה, וכ"ה בכל שבוע מתחילים השבוע בתוקף בתוספות שבת של ש"ס ומלוה מלכה במוצ"ש, ואח"כ מגיע ימות החול בהם צריך להתיגע, ואח"כ מגיע יום השבת יום המנוחה והתכלית.

תיקון הבריאה בכלליות הם ג"כ על דרך זה, התחילה ביצי"מ בו הי' לידת עם ישראל, בנסים ונפלאות וגילוים נוראים, ויגמר בימות המשיח כשיהי' תיקון השלם במהרה בימינו, ובאמצע יש תקופה ארוכה של יגיעה בימות הגלות להביא התיקון השלם, בו אנו נמצאים עכשיו.

כל דבר שיש בכלליות בשית אלפי שנין יש בפרטיות בכל שנה ושנה, לענינינו בכל שנה בליל פסח נעשה ההתחלה ולידת עם ישראל, הגמר והתכלית הוא ביום שבועות, באמצעו נמצאים ימי ספירה שהם ימי עבודה ותיקונים.

ולפיכך חימי ספירה הוא ימי דין, דחסר האורות של ההתחלה ושל הגמר, והוא בצד מה דומה לימות החול וימות הגלות, זמנים של עבודה ותיקונים דכלל"י עדיין אינם מתוקנים, ומצד היות ימים אלו ימי דין זאת גרם לתלמידי ר"ע שימותו ששלטה בהם מדת הדין, ובכל שנה שנוהגים בו אבילות הביאור בזה דחוזר בכל שנה חימי הדין ומחמת זה הוא ימי אבילות, עד שבאים ליום השבועות שאז נעשים כלל"י מתוקנים.

שלב ב: גם באמצע הגלות מאיר השי"ת אור גדול, ליתן כח להמשיך לעשות התיקון שבגלות

הכלל הוא דגם באמצע ימי התיקון והגלות השי"ת מאיר לפעמים אור גדול שלא ערך הזמן, והסיבה הוא כדי ליתן כח להמשיך העבודה לעשות התיקונים שבגלות. דוגמא לדבר הוא נס פורים, שהוא הנס היחיד שנעשה בימות הגלות, ובו ב' חידושים, א' דנתגלה אז אור גדול מאד שיהי' חידוש אף לעתיד לבוא (ומה"ט ימי הפורים לא נבטלים דגם אז יהי' שייך החידוש שבו). ב' דאור זה נותן כח להמשיך בכל ימות הגלות, וכידוע מהקדושת לוי, דבפורים נתגלה הנהגת הנס בתוך הטבע שהוא אור שבו נוכל להמשיך אח"כ בכל ימות הגלות אף כשלא יהי' שום נסים גלויים, ומאור זה אנו יונקים בכל יום מימות הגלות.

דוגמא כ', התגלות נשמת רשב"י אחר החרבן השני, דהוא ג"כ כנס פורים מורכב מב' חידושים, א' דהוא חידוש שלא הי' מלפניו, שנתגלה פנימיות התורה מה שלא הי' מלפניו, ב' שמכה זה יונקים כל ימות הגלות, דרשב"י הוא שהבטיח שלא ישתכח תורה מישראל, והוא הי' ערב בדבר בכח תורתו, **דע"י קדושת פנימיות התורה יש קיום לכלל ישראל בתוך הגלות** (ובדורינו אנו רואים בחוש דע"י תלמידי בעש"ט וההולכים בדרכיהם לעבוד את ה' ולקיים תורתו בחיות דקדושה ובהרגשי קודש ע"ז יש לנו קיום, וכל זה הוא בכחו של ספר הזוה"ק שהוא המגלה גודל קדושת כל אחד ואחד מישראל, וקדושת המצות וקדושת הזמנים)

ודבר נפלא נמצא בספר ביאורי הזוהר (לבעל התניא תשא, בדפו"ח ע' קי"ג) **שבגלות נמשכין למטה נשמות גבוהות ביותר כמו נשמת רשב"י,** דהמברר צריך להתלבש לפי המתברר, ע"כ. כלומר כיון שנפלה כלל"י למטה הרבה ע"י היותם בגלות, צריכים הם לקבל אור גדול שיהי' בעוזרם לעשות התיקונים של ימות הגלות כדבעי, וזהו ענין נשמת מרדכי בגלות הראשון, ונשמת רשב"י בגלות השני. ובזה יובן מש"כ באמרי נועם (ל"ג בעומר אות ז') דמבאר ענין פל"ג, דהקשר של ל"ג בעומר ופורים הוא מצד היות נשמת מרדכי ורשב"י שניהם משורש אחד, דהוא אור עליון נורא המתגלה כדי שנוכל לקיים בגלות (אלא דמרדכי גילה ההעלם שיש בהנהגות העולם, ורשב"י הוא גילה ההסתר שבתוך התורה).

(ודוגמא לזה מצינו אצל כל אחד, בגלות פרטי שלו, דכתב בסידור הגר"א על ברכת משען ומבטח לצדיקים, דהשי"ת עוזר לצדיקים ואף שעדיין לא באה הישועה לגמרי מ"מ נותן להם ישועה קצת שיהי' להם למשען, שיוכלו לקבל מזה חיזוק עד שיבוא הישועה שלימה).

דוגמא לזה נעשה בימי הספירה

כמו שימי הדין שבספירה הם דוגמא לימי העבודה ותיקון של ימי הגלות, שבין יצי"מ לימות המשיח, כן מצינו באמצע הימי הספירה דוגמא לאור גדול שמתגלה באמצע ימות העבודה והתיקון ליתן כח להמשיך בו העבודה עד שיה' התיקון גמור, וזהו יומו של ל"ג בעומר, דמצד אחד כבר נגמר העבודה כדי שנזכה להאור הזה, אבל מצד אחר אינו הגמר ממש וצריכים להמשיך עם הכח שקבלנו בל"ג בעומר עד הגמר.

ההארה הזאת של ל"ג בעומר באה מחמת ב' סיבות: א' מחמת היותו יום של התגברות הדינים מאד, דייקא שם נתגלה אור גדול ונותן כח להמשיך, בבחינת נעוץ סופו בתחילתו, **דבסוף כל המדריגות נתגלה ההתחלה** (סידור הרב). ב' מצד שכבר עבר הרבה ימי תיקון והזמן מוכשר כבר להאור שיתגלה.

בחינה א'

דהנה יום ל"ג בעומר ספירת הוד שבהוד, מצד אחד הוא יום של התגברות הדינים מאד יותר מכל ימי הספירה

א. מצד ההוד שבהוד, שהוד הוא מדת הדין וכפל ההוד עושהו דין גמור (כ"ה בסידור היעב"ץ הובא בשו"ת חת"ס יור"ד רל"ג ע"ש שכתפלפל בדברין, וכ"ה במאור ושמש).

ב. מצד היות הוד שבהוד המדה התחתונה מכל הה' מדות העקריים, נמצא דהוא המדריגה התחתונה ששייך (סידור להרב בעה"ת על ל"ג בעומר).

ודייקא בתוך זאת המדריגה התחתונה ביותר מכל השנה, מאיר השי"ת הארה עליונה שאינם זוכים לה בכל השנה, ונתגלה ביום זה האור הגנוז, ונמתקים כל הדינים, ובכח זה יכולים לגמור את כל ימי הספירה (סידור הרב שם).

בחינה ב'

בפרי צדיק (ויחי סוף אות א') מביא בשם הרבי ר' בונם ז"ל: אף שהנפשות מתקטנים בכל דור, מ"מ הנקודה שבלב נטהר בכל דור ודור יותר, עכ"ל. כלומר אף שבחיצונית נחשך הגלות יותר ויותר מ"מ בפנימיות נתברר ונזדכך יותר ויותר.

ואף שהוא כתבו כלפי ימות הגלות בכלליות, אבל כבר ביארנו שכמו שהוא בכלליות ימות הגלות כ"ה הוא בצורה קטנה בימי ספירה. (והוא חיזוק נפלא לכל אחד בתוך הגלות פרטי שלו, דאף שנראה מבחוץ דנופל לתוך החושך יותר, באמת אינו כן אלא בכל יום נזדכך בפנימיות יותר ויותר ועי"ז נתקרב בהעלם אל הגאולה, עד שיבוא הזמן ויתגלה האור והגאולה אל הגלוי).

ימי הספירה, מצד אחד הדין מתגבר בו, מצד שני בפנימיות נתקנים הימים בכל יום עד שבא לגילוי ביום ל"ג בעומר

ויסוד זה נוגע לענינינו, דכשמצד אחד ימי הספירה מתגברים ימי הדין, וכדלעיל מדברי היעב"ץ, המאור ושמש ובעל התניא, ודייקא מחמת זה זוכים לאור גדול המתגלה ביום ל"ג בעומר, וכדברי בעל התניא (בדרושי הסידור, ובביאורי הזוהר), מ"מ בד בבד נזדככו הימים בכל יום יותר ויותר, עד שזוכים להתגלות תיקון כבר ביום ל"ג בעומר, ונמצא דכל יום של ימי ספירה מקרב יותר אל התיקון, וזאת הוא מכמה **אנפין** (בספרי חסידות מצינו כמה מהלכים נוספים למה ביום ל"ג בעומר נמתקים הדינים שבימי הספירה, לדוגמא עי' במאור ושמש עבודת ישראל בהר ובתהלים, ולא העתקנו רק המהלכים המבארים את יום ל"ג בעומר כיום שההעלם בא אל הגלוי, דבזה יובן גודל השמחה ביום זה דאף שלא נגמר התיקון לגמרי מ"מ יכולים להמשיך אח"כ לגמרו עם האורות שנתגלו ביום ל"ג בעומר).

א. כתב **הבני יששכר** דבימי ספירה עוסקים לתיקון מדת החכמה, כדי לזכות בשבועות לתורה (אורייתא מחכמה נפקת) ול"ב ימים הראשונים זוכים לל"ב נתיבות החכמה אולם עדיין הוא בהעלם, ואחר שנגמר הל"ב ימים הראשונים, נתגלה אור החכמה ונקרא אור הגנוז, **וביום זה נתגלה אור הגנוז**, וכדבריו ממש כתב בדרושי סידור הרב בעל התניא, **דביום זה נתגלה פנימיות החכמה**, ומחמת זה הוא יומו של רשב"י ששורש נשמתו הוא בפנימיות התורה.

ב. כתב בתורת משה **למרן החת"ס**, דענין יום ל"ג בעומר, הוא עפ"י מה שמצינו בפרשת תזריע דאחר לידה יש ל"ג ימי טהרה עד שראוי' לאכול קדשים, ומביא מזוה"ק דגמר הקדושה הנכנם בשעת הברית מילה נגמר אחר ל"ג ימי טהרה, ועפי"ז כתב החת"ס דבליל פסח באו כלל ישראל לברית מילה **ואחר ל"ג ימים יוצא הקדושה אל הגלוי**, וזאת הוא השמחה אשר ביום ל"ג בעומר.

וכעי"ז כתב **בזרע קודש**, דאחר הימי טהרה של ל"ג יום, שהוא עבודת אתערותא דלתתא שלנו בימי הספירה זוכים ביום ל"ג בעומר לאתערותא דלעילא, ונתגלה אור גדול ביום זה.

וענין נפלא מצינו **במאמרי אדמו"ר הזקן** תקס"ח (ע' רפ"ג) דנשמת רשב"י הוא נשמת משה, ובמילא הוא ג"כ נשמת משיח, דמשה רבינו הוא הגואל הראשון והגואל האחרון, ובליל פסח הוא לידת משיח, דמצד א"ת ב"ש יש בליל פסח מה שיש בליל ת"ב, **נמצא דנשמת משה, משיח ורשב"י כולם נולדו בכל שנה בליל פסח**, וא"כ השלושים יום ושלשה ימים דאז נגמר הלידה, נגמר ביום ל"ג בעומר ואז יוצא נשמת רשב"י אל הגלוי.

ובזה מובן, דיום זה יש בו שייכות לנשמת רשב"י מצד כמה אנפי, הן שנולד בו (בני יששכר), הן שנסמך בו ע"י ר' עקיבא רבו, והן שבו גמר עבודתו והמשיך כל גילוי האדרא זוטא, הן שבו נסתלק למעלה עם כל עבודתו,

וז"ל הבעל התניא בדרושי הסידור: והנה כל ימיו עסק בסודות התורה, **וכשהגיע עת הסתלקותו בודאי הגיע בשעה ההוא לראש כל המדריגות שלו, וזה הי' ענין לימודו עם החבריא בשעה ההוא דוקא, ולכך נקרא הילולא דרשב"י, לפי שכל מה שעסק כל ימיו ברזין דאורייתא עלו עם שורש נשמתו בעלותו בשעה ההוא,** לכך הי' דייקא בשעה ההוא עיקר הארת שורשו, במדריגה היותר עליונה למעלה למעלה, ולהיות כי הכלל הוא דאין ההארה היותר עליון נתגלה אלא בהיותו במדריגה התחתונה, ע"כ היתה זמן ההסתלקות שלו ביום ל"ג בעומר, שהוא יום היותר תחתון מצד היותו הוד שבהוד (וכנ"ל), עכדה"ק.

היוצא מכל זה:

א. ימי הספירה הם ימי דין ועבודה להגיע להתיקון ביום השבועות (והוא דוגמת יומות הגלות שמכין להגאולה, ובזה יובן מש"כ בתיקונים דבחג שבועות יפקון מגלותא, דשבועות הוא דוגמת יומות המשיחה).

ב. במשך ימי הספירה מצד החיצונית נתעבה הדינים עד שמגיעים להוד שבהוד, שהוא דין הרבה.

ג. ענין זה גופא שמגיעים לסוף המדריגות גורם שנתגלה אור גדול מה שלא יוכל להתגלות בסתם (דוגמת אורו של פורים בחורבן א' ואורו של רשב"י אחר חורבן שני, וענין זה נתבאר הרבה בסידור הרב, ובשאר חיבוריו כמובא לעיל).

ד. בנוסף לזה, בכל ימי הספירה עד ל"ג בעומר בכל יום תיקנו כמה תיקונים ע"י הספירה, אלא שהי' בהעלם וביום זה נתגלה בחוץ.

ומיושב הדיוקים:

א. מהו גודל העסק דנגמר שני שליש של ימי הספירה ומתחיל כבר חלק השייך ליו"ט שבועות (מהרש"א – שר שלום – קדושת לוי – בני יששכר).

תשובה: דבשני שליש הראשונים הם ימי דין בלי התגלות כוחות הקדושה של ל"ג בעומר וכל הקדושות של ימי פסח הם בהעלם, וממתינים על העבודה שלנו לגלותם, ואחר יום ל"ג בעומר שהאורות באה אל הגלוי. **(א)** האור הגנוז נתגלה (בני יששכר). **(ב)** אור חוזר של שבועות (קדושת לוי ויצא). **(ג)** מקבלים אתערותא דלעילא מה שלא הי' קודם ל"ג בעומר (זרע קודש). והוא דוגמת יומות הגלות אחר שמקבלים אורו של רשב"י וספר הזוהר.

ומיושב ג"כ מה שהקשינו לגבי הנהגות האבלות ממ"נ האם נגמר ימי אבילות ודין או לאו, דכל שלא הגענו לשבועות עדיין לא הגענו להתכלית, אלא דקבלנו כח עליון מאד שהוא התגלות אור הגנוז וכחו של רשב"י וספרו זוה"ק, המאיר לנו אף בימי דין לעבוד ולתקן כל הנצרך לנו כדי להגיע לשבועות.

ב. למה באה הגילוי דייקא ביום ל"ג בעומר הוד שבהוד: מצד אחד דביום זה החושך הוא ביותר ואז הזמן מסוגל שיתגלה האור העליון ביותר (אדמו"ר הזקן). מצד השני דעברה כבר ל"ב יום של ל"ב נתיבות החכמה ואז הזמן להחכמה שיתגלה (בנ"י). דעברה ל"ג ימי טהרה מזמן לידת עם ישראל בפסח (זרע קודש). ומיום שבאו בברית מילה (תורת משה). ומיום לידת נשמת משיח בליל גאולתן של ישראל ליל פסח, ונכלל בזה נשמת רשב"י שהוא הוא נשמת משיח (אדמו"ר הזקן).

ג. מהו הקשר שבין נשמת רשב"י ליום ל"ג בעומר: כפי הנתבאר בתשובה הקודמת דביום זה באה אל הגילוי אור נורא, **אותו אור הוא הוא אורו של נשמת רשב"י**, כמבואר בהדיא **בספרי אדמו"ר הזקן** דנשמת רשב"י הוא הוא אור פנימיות החכמה שהוא מצד א' מקום הגבוה ביותר, ומצד שני הוא יורדת עד למטה הן בימות הגלות והן בימות הספירה, ובספר **בני יששכר**, נקרא אור זה אור הגנוז, וכתב דביום זה נתגלה אור הגנוז מצד הימי ספירה, וכן נתגלה נשמת רשב"י הנקרא בזוה"ק 'בוצינא קדישא' דהיינו אור הגנוז, וכן נתגלה ביום זה ספר הזוהר דהוא אור הגנוז המאיר לנו בימות הגלות ובו יצאו מהגלות.

ד. ובזה יובן פשוט גודל השמחה ביום זה: הן בקדושת היום הזה והן בקדושתו של רשב"י, דשניהם הוא שורש אחד, גילויים נוראים שנתגלה למטה ממש כדי שנוכל להמשיך בימי הספירה ובימי הגלות.

ועפ"י דברי האדמו"ר הזקן דנשמת משה רבינו, רשב"י, ומשיח הם נשמה אחד כוללות, י"ל דבפסח יש לנו קשר עם נשמת משה שהוציאנו ממצרים וקרע לנו את הים (ויאמינו בה' ובמשה עבדו), בל"ג בעומר עם נשמת רשב"י, ובשבועות עם נשמת משיח , קריאת רות, הילולת דוד, ובעצרת יפקון מגלותא.

ומהני ג' נשמות כוללות יש לנו שייכות ביותר עם נשמת רשב"י, דלגבי מרע"ה הוא בבחינת לא ידע איש את קבורתו אין לנו השגה בו, נשמת משיח עדיין לא נתגלה, אבל נשמת רשב"י נתגלה ויש לנו מקום קבורתו, ויש לנו יום שהוא שולט בו, ושמחים בו, ומשבחים את גדולת נשמתו, ומדליקים נרות ומדורות ועושים סעודות לעילוי נשמתו.

סדרי ומנהגי ל"ג בעומר והמסתעף

שבת שלפני ל"ג בעומר

המנהג בהרבה במקומות בא"י, **שבשבת שלפני ל"ג בעומר מזמרים הזמר בר יוחאי בעת קבלת שבת**, אחר קדיש יתום לפני אמירת כגוונא

טעם המנהג: דבעצם **המנהג הי' לזמר שיר זה בכל שבת**, וכ"ה בספר תיקוני שבת, וז"ל: שהובא לו פזמון נאה מארץ ישראל שמשוררים בכל ערב שבת בסדר קבלת השבת על קברו של רשב"י ז"ל, כי לו נאה להודות בהלל ושבח לפני מי שאמר נעשה אדם בעבורו שזכה וזיכה את הרבים, ושמעתי מאנשי השם שבאו מארץ הקדושה, וכל מי שהאיר ה' רוחו עליו אף בחוצה לארץ והוא מארי קבלה, ינגן פזמון זה **והוא סגולה נפלאה להארת הנשמה**, כי האותיות מחכימות והוא מיוסד ומסודר דרך המעלות, סולם מוצב ארצה וראשו מגיע השמימה, מלמטה למעלה עד לראש כל הכתרים.

וכ"ה בס' יוסף אומין (ספר המנהגים מפראנקפורט) אות תקפ"ט: השיר שמוזכר בו בן יוחאי אינני אומר לרוב עומקו בקבלה. משמע שהי' נתפשט בשעתו, אף בחו"ל.

בספר מלכי רבנן (הובא בטעמי המנהגים) מביא מנהג לזמרו בליל שבת לפני הסעודה, וראיתי הטעם בזה כיון דהוא זמר ששייך ליחידי סגולה, לפיכך נהגו שלא לאמרו ברבים ביחד בעת התפילה אלא אמרוהו ביחידות כ"א בביתו.

וכיון שכן נהגו עכ"פ בשבת שלפניו לזמר הפיוט הזה, דיודע דכל שפע של השבוע הבאה יורדת בשבת שלפניו, ומטו משמי' דר' **שלמה'קע מזוויחל** זצ"ל דשבת שלפני הילולא דרשב"י נקרא **שבת אויפרוף אצל רשב"י**, כיון דיארצייט הוא 'הילולא' אשר פירושו 'נישואין' א"כ בשבת שלפניו ישנו ענין של אויפרוף, לפיכך הקדימו כבר משבת שלפניו לזמר זמר הק' הזה, דמיסודו נתקן פיוט זה לאמרו בשעת קבלת שבת (ולא בל"ג בעומר).

והקשר שבין פיוט זה להזמן של קבלת שבת

ביאור הענין: ידוע שישנו בזה"ק אדרא רבא וזוטא, זוטא נמצא בפ' האזינו ונתגלה ביום ל"ג בעומר והרבה נוהגים ללמדו ביום זה, וישנו אדרא רבא ונמצא בפ' נשא ונתגלה לפני זה והוא ארוך יותר, האדרא רבא התחיל בי' תנאים וג' נסתלקו באמצע ונשאר עם ז' ומן ההוא יומא לא התפרשו ממנו הני ז', ואחד מהנשארים הי' ר' יהודה, ואמר ר"י לפני רשב"י דהם בחינת ו' יומין לעומת ר"ש דהוא קודש לה' (בחינת שבת), וכמו **שמן שבת מתברכין ו' יומין כן כולהון מתברכין מן ר' שמעון**, ועוד שם לבסוף כתיב דרשב"י הוא בחי' שבת, ולקדוש ה' מכובד מאן הוא קדוש ה' דא ר"ש דאיקרי מכובד בעלמא דין ובעלמא דאתי.

נמצא דרשב"י הוא בחינת שבת, לפיכך מקבלין השבת בלימוד תורתו (באמירת כגוונא) **ובהתקשרות עמו** (הפיוט בר יוחאי).

(ובדרך אפשר: למה דייקא מזמרים הפיוט בין קבלת שבת דבואי בשלום לבין אמירת ברכו, דידוע מאריז"ל ונדפס בסידורים דבשעת בואי בשלום מקבלים תוספות נפש דשבת, ובשעת אמירת ברכו מקבלים תוספות רוח, וידוע דלבחינת נפש יש לכל אחד שייכות, משא"כ לזכות לבחינת רוח לאו כ"א זוכה, לזה לפני שניגשים לקבלת תוספות רוח בעת ברכו מקדימים כוחו של הצדיק רשב"י דבכוחו נוכל לקבל חלק הרוח של שבת ג"כ).

גודל הזמן להתחזק בתפילה

בכל תפילה ישנו ג' חלקים, חלק הבקשה, חלק ההודאה וחלק השבח, כמבואר ברמב"ם תחילת הל' תפילה, ביום זה מסוגל להתחזק בשלשלתם.

חלק הבקשה: מצד דהזמן מסוגל לקבלת תפילות, ומתאמרי' משמי' דהגה"ק רבי משה מראזוואדוב זצ"ל דיום ל"ג בעומר מסוגל לקבלת תפילות, והביאור הוא:

א. מצד היום, דהוא יום של המתקת הדינים, כידוע מאריז"ל הובא בהרבה ספרי חסידות (עבודת ישראל, מאור ושמש, זרע קודש ועוד) דימי ספירה הם ימי דין, ולפיכך שלטה מדת הדין מתלמידי ר"ע, וביום ל"ג בעומר נמתקים כל הדינים הנרמזים בשם אלקים, ונעשה ממנו פני אלקים אותיות הקודמים לאלקים דהיינו שם אכדט"ם (שאותיות המותחלפות דהיינו כד"ש הוא בגימ' ל"ג), וזהו כוונת הקרא צמאה נפשי לאלוקים לא–ל חי, א–ל חי בגימ' מ"ט דהוא מ"ט ימי ספירה, מתי אבוא וארא פני אלוקים דרוצים כבר לזכות לפני אלוקים, שהוא ההמתקה של שם אלקים (עבודת ישראל על תהלים מזמור מ"ב).

ב. מצד מדת הוד שבהוד שהוא המתקה לדינים, דבעצם מדת ההוד הוא מצד שמאל שהוא מדת הדין, אלא דיש במדה ההוד מדה של ביטול לאחרים (הוד כמשמעו שמודה לאחרים דנחלק עליו), ועי"ז הגבורות מבטלת עצמה להחסדים ונעשה המתקת הגבורות הנקרא המתקת הדינים (מאור ושמש).

ג. מצד נשמת רשב"י שאמר יכול לפטור את העולם ממדת הדין, ומדתו נתעורר ביום זה.

חלק השבח: יום של השתוקקות להשי"ת, לב"י (אחר ל"ב ימים) ובשר"י (רשב"י) **אחר זה ירננו לא–ל חי** (הגה"ק רבי משה מ'ראזוואדוב ז"ל).

חלק ההודאה: מצד ספירת היום שהוא הוד שבהוד, המורה על תיקון מדת ההוד בשלימות, והנה מדת ההוד הוא הודאה להשי"ת, ותרתי משמע כידוע מספרי חסידות בשם המגיד ממעזריטש, הן הודאה על החסדים והן הודאה מלשון מודה לחבירו (מודים מכלל דפלינו), והוא בחינת ביטול גמור להשי"ת ומודה דהכל מהשי"ת, והזמן גרמא להתחזק בהודאה להשי"ת על כל הטובה שמשפיע לנו בכל עת ובכל זמן.

מודים דרבנן

ידוע דהברכה שחשובה ביותר שיש לנו בשמונ"ע [חוץ מברכת אבות] הוא ברכת מודים, (ובגמ' ברכות לב: גירסת הרוקח דבברכת מודים מעכב הכוונה כמו בברכת אבות, ותדע שהרי בב' ברכות אלו לבד כורעים בהם, עי' בב"י סי ק"א), והנה יש לנו ב' נוסחאות בברכה זו כלומר בברכת הלחש נוסח א', ובחזרת הש"ץ עונה הציבור נוסח אחר, וכיון שחזרת הש"ץ הוא תפילה יותר חשובה מברכת הלחש מצד היותה תפילת כל הציבור ביחד, ומה"ט מותר לאמרו בקול רם, ע"כ דמודים דרבנן יש לה מעלה יתירה על תפילת המודים אשר בתפילת הלחש.

והנה ביום ל"ג בעומר אשר בו מתקנים את מדת הוד בהוד, מצינו בכמה ספרי חסידות דמבארים דמדריגה זו של הוד שבהוד הוא המדריגה של ברכת מודים דרבנן, כ"א במהלך שלו:

באוצרות יוסף (להגאון ר' יוסף ענגיל זצ"ל, דרוש ח') מבאר **עפ"י פשט**, הוד שבהוד הוא הודאה על שזוכים להודות, וזהו הוא מה שמסיימים על שאנו מודים לך ברוך א–ל ההודאות, **שמודים על הזכי' שיש לנו להודות להשי"ת**, ומסיק שם דע"י הודאה להשי"ת זוכים לחיים, וכל החיים יודוך סלה, להכי ביום שניתקן מדת ההוד פסקו מלמטות, ולהכי מי שאינו כורע במודים נעשה נחש שהוא שורש המיתה, כידוע דחטא אדה"ר נגזר לו מיתה על אשר הלך בעצת הנחש.

בסידור הרב לבעל התניא מאריך לבאר **עפ"י חסידות** בחינת הוד שבהוד, דהנה יש בחינת הודאה דיודע ומשיג על מה מודה ועל מה הוא מתבטל, אולם יש בחינה שאינו משיג עד היכן הדברים מגיעים וכל השגתו אינו אלא שיש הרבה למעלה מהשגתו וזהו ביטולו וע"ז מודה, וזה נקרא הוד שבהוד הודאה שיש לו להתבטל ולהודות ואינו יודע בבירור עד היכן, והנה בבחינה זו מודים בכל יום **במודים דרבנן**, שאומרים שם על שאנו מודים לך ברוך א–ל ההודאות, כלומר כל הודאתו אינו אלא שצריך להודות ולומר ברוך א–ל ההודאות.

באמרי נועם כתב בחינה אחרת **ע"ד דרוש**, דיש אמונה בתורת משה והוא הודאה אחת, ויש אמונה שני' והוא להודות שבכל התורה נמצא פנימיות, וכלשון הזוה"ק (בהעלותך קנב:) תפח רוחן של אותן האומרים שאין לנו אלא פשטות התורה, וזהו הוד שבהוד הנתקן ביום זה יומו של רשב"י להודות על ב' חלקי התורה, הן תורה שבכתב והן מה שגילוי בו חז"ל הפנימיות שבו, וזהו נקרא מודים דרבנן להודות ג"כ על ביאורי חז"ל הנקראים רבנן בתורה שבכתב.

התחזקות בג' תפילות ביום ל"ג בעומר

וכלל גדול בכל זמנים קדושים דעיקר התחזקות בתפילה הוא בג' תפילת קבועים, ובדברי יחזקאל החדש בליקוטים כתב **דבל"ג בעומר היה יום של התעוררות תפילה בהתלהבות יתירה כעין ר"ח.**

ובאמת בכל יומא דפגרא יכולין למצוא כמה אופנים איך להתחזק באופן מיוחד בהתפילות קבועים שבמילא עושים בכל יום, ונבאר בעזהי"ת כמה דוגמאות בזה.

תפילת ערבית:

בגמ' ברכות (כז.) מעשה בתלמיד א' ששאל את ר' יהושע אי **תפילת ערבית רשות או חובה**, והשיב לו ר' יהושע שהוא רשות, ואח"כ בא התלמיד ושאל את רבן גמליאל והשיב לו שהוא חובה, ושאל ר"ג את ר' יהושע דעתו, וענה שהוא מסכים לדברי ר"ג, שאלו הלוא משמך אמרו לי שאמרת שתפילת ערבית הוא רשות, ע"ש מה שהשיב ר' יהושע, ולבסוף מסיק הגמ' **דאותו תלמיד חי' רשב"י.**

בסה"ק סדר העבודה להרמ"ע מפאנו (עמוד קל"ו בדפו"ח) מדייק: **א'** למה חזר התלמיד רשב"י לשאול את ר"ג דמשמע דרצה שיהי' תפילת ערבית דייקא חובה ולא רשות. **ב'** איך שינה ר' יהושע את דעתו לומר שהוא חובה אחר שאמר מתחילה שהוא רשות, אלא דבזמן שביהמ"ק הי' קיים לא הי' צריכים לתפילת ערבית שיהי' חובה והי' סגי ברשות **אבל בזמן הגלות שהוא מדת הלילה ערבית הוא חובה דעי"ז יש לנו תקומה בגלות, לפיכך חידר רשב"י, שהי' תיקף אחר החרבן, שתפילת ערבית יקבע כחובה**, וגם ר'

יהושע כשהשיב מתחילה שהוא רשות, הוא כיון שרצה לקבוע מעכשיו ההלכה לזמן הגאולה, וכששאלוהו אח"כ בביהמ"ד השיב מצד הזמן שעומדים בו שהוא הזמן הגלות שאז ודאי נצרך מאד את תפילת ערבית

ובספר חמד שלמה (מהרב מטענקא זצ"ל ח"א) מעתיק משמו' דרביה"ק **בעל דברי יואל** ז"ל, ביאור למה השיב ר' יהושע מתחילה לרשב"י שהוא רשות ואח"כ הכחיש אצל ר"ג ואמר שהוא ג"כ סובר שהוא חובה, דמה דיעקב אבינו התקין מתחילה תפילת ערבית במדריגה של רשות, הוא דאילו הי' חובה הי' מקרב הגאולה בתפילה זו, כיון דתפילה זו הוא נגד הלילה המרמז לגלות, יכולים לפעול בו הגאולה, והנה **רשב"י הי' ג"כ במדריגה זו דאילו הי' מתפלל ערבית כחובה הי' מקרב הגאולה**, לפיכך לו דוקא הורה ר' יהושע שהוא רשות משא"כ לשאר העם השיב שהוא חובה, שאינם במדריגה זו. ומה"ט לא גילה הגמ' מתחילה מיהו אותו תלמיד רק לבסוף אחר כל המעשה, דכיון שרשב"י הי' עדיין בחיים חיותו לא רצה לגלות מדרגתו, משא"כ אחר הסתלקותו הכניסו רבינא ורב אשי בתוך הגמ' דאותו תלמיד הי' רשב"י, דאז כבר היו יכולים לגלות דרשב"י הוא במדריגה זו כמו יעקב שיכול לקרב הגאולה ע"י תפילת ערבית שלו.

עכ"פ ביומא דהילולא דילי' יש להתחזק בכח תפילת ערבית, לקרב הגאולה המסוגל ביום זה, הן מצד שנתגלה בו ספר הזוה"ק, דבו יפקון מגלותא, והן מצד תיקן הוד, דעיקר גלות הוא במדת ההוד, וכשניתקן המדה זו זוכים לגאולה.

תפילת מנחה:

מקובל וידוע בפי העולם דתפילת מנחה הוא זמן של דין (זוה"ק חיי קלב:) ומה"ט הי' מנהג הרבה תלמידי בעש"ט לאחר תפילה זו ככל ששיך ולהתפלל ממש בסוף היום, אולם ידוע הזוה"ק (יתרו) הנדפס בסידורים בסעודה שלישית דבמנחה דשב"ק, שאז אדרבא נתעורר עת רצון הנקרא בלשון הזוהר רעוא דרעוין, בסוד כתר וי"ג מדות של רחמים שהוא שורש כל הרחמים והרצון.

והנה ביום ל"ג בעומר כל היום הוא בבחינה זו של עת רצון, והתעוררות י"ג מדות של רחמים, ששרשם במדת הכתר, ונקרא י"ג תיקוני דיקנא, נמצא דבבחינה מסויימת המנחה של ל"ג בעומר אינו מנחה של דין אלא בחינת מנחה של שבת שהוא מנחה של עת רצון, **והשייכות ליום ל"ג בעומר עם הי"ג מדות של רחמים** הוא כדלהלן:

(א) מצד יום הספירה שהוא ל"ג בעומר, וכמש"כ בחת"ם פ' בחוקותי: ל"ג במילואו למ"ד גימ"ל, בגימ' זק"ן, שהוא ענין י"ג מדות ששורשם בדיקנא כתר (בחינת זקן מלא רחמים).

(ב) מצד היותו יום של תיקון מדת הוד שבהוד, וכמש"כ בדרשות חת"ס (דף רע"ט) הוד בגימ' ט"ו, ט"ו פעמים ט"ו [הוד שבהוד] בגימ' רכ"ה, ריש כ"ף ה"ה במילואו בגימ' כת"ר, דנתעורר ביום ל"ג **מדת הכת"ר**.

(ג) מצד היותו יומו של רשב"י, כתר עליון לו נגלה, ורשב"י הוא אשר גילה בב' אדרא כל פרטי הי"ג מדות עליונות, והוא הי' נטמן באותו מערה שבו גילה השי"ת הי"ג מדות למשה רבינו, וכמש"כ בספר הלולא רבא (להג"ר שלמה וענאנו ז"ל מהכמי המעו"ב) בשם רבינו האריז"ל, שהמערה אשר ישב בה משה רבינו ע"ה כמו שכתוב: ושמתיך בנקרת הצור, ותרגומו במערת טנרא, וזכה לאור העליון, ובו גילה לו השי"ת הי"ג מדות כמבואר בקרא, אותה המערה בעצמה ישב בה רבי שמעון בן יוחאי וגילה בה סודות התורה וזכה לאור העליון (הובא בספר תורתו מנן ע' קנ"ג).

ויותר מזה מצינו דרשב"י המשיך הי"ג מדות יותר ממה שגילה משה רבינו, וכמש"כ בדמשק אליעזר (להרה"ק ר' אליעזר מקאמארנא ז"ל) על **האדרא זוטא** (זוה"ק ח"ג רפח.): **דרשב"י התעורר ותיקן הי"ג מידות** (הנקרא י"ג תיקוני דיקנא, שהוא תיקון לצורך המשכות שפע למטה) לצורך ישראל, אעפ"י שמשה רבינו כבר אמר להם קודם לכן אלו הי"ג מידות, מ"מ מצד משה רבינו לא היינו יודעים אם הם לצורך ישראל בכל עת, דמשה לא אמר להם הי"ג מדות רק בעת צרה, ורשב"י תיקן וסידר אלו התיקונים לצורך העולמות שלמטה ולצורך ישראל, כדי שיקבלו הם השפע ורחמים כסדר ע"י הי"ג תיקונים אלו.

קדיש ביום ל"ג בעומר

בשם הרה"ק מרוזין זצ"ל מובא שאמר פע"א בשיחתו בל"ג בעומר, כי כשאדם אומר קדיש עבור אביו צריך לכוון לקשר נשמת אביו למקור מחצב נשמתו, אמנם כשאומרים קדיש אחר צדיק יסוד עולם שהוא בעצמו נקרא חי, והחי נושא את עצמו ואינו צריך לטובת הקדיש, יכוון באמירת הקדיש כי הצים"ע כולל נשמות כל הדור והוא יקשר את הדור בחי החיים **ועכשיו הוא הילולא דרשב"י ואני מכוון ביתגדל ויתקדש לקשר כלל ישראל לרשב"י והוא יקשר את הדור בחי החיים** ע"כ (נר ישראל, עירין קדישין).

תפילה בציבור ביום ל"ג בעומר

במס' ברכות (דף ז:) אמר ר' יוחנן בשם רשב"י, אימתי עת

רצון בשעה שהציבור מתפללין, ומבואר שם דאפי' יחיד הנמצא בביתו ידקדק להתפלל בעת שהציבור מתפלל כדי לזכות לעת רצון זו. (וא' מהמעלות של ההדלקות גדולות שעושים ביום ל"ג בעומר, הוא דנתאספים שם ציבור גדול, והתפילה נשמעת באותו זמן, הן מצד קדושת הזמן והן מצד קדושת וגודל הציבור)

סדר ליל ל"ג בעומר

בחיד"א (מורה באצבע) מביא מנהג ללמוד ביום זה **שבחי רשב"י** המפוזרים בספרי זוה"ק (וכהיום נדפס בזה כמה חיבורים), עוד כתב שם החיד"א, ללמוד האדרא זוטא (והוא נמצא בזוה"ק פרשת האזינו) שאדרא זו נתגלה לו לרשב"י ביום פטירתו דהיינו ל"ג בעומר.

בספר משמרת שלום (להר' שלום מקאדינאוו) ערך סדר תיקון לאמרו בליל ל"ג בעומר דוגמת תיקון ליל שבועות, ובקדמונים מצינו ג"כ תיקון ליל הושענא רבא ולליל שביעי של פסח, (ואף שלא נהגו כן, מ"מ לא נמנענו מלהביאו, מחמת הלימוד שרואים מאיזה חלקי התורה הוא מעתיק, הדברי תורה השייכים ליום זה), ולאחר זמן ראה שלא נתפשט עדיין התיקון שכתב בספרו משמרת שלום, הדפים קונטרס מיוחד, ושמו תיקון ליום ל"ג בעומר (ונדפס בזמנו ע"י עידוד של חבורה הנקראת ישיבת בר יוחאי שהיו לומדים על יד ציון הרשב"י), והתחיל בפסוקי התנ"ך ואח"כ משנה השייך לרשב"י, וגמ' בבלי, וגמ' ירושלמי, וכמה חלקי זוהר, ועוד.

ונעתיק משם כמה פסוקי התורה שהורה לאמרו, ביחד עם הקשר לרשב"י וליום ל"ג בעומר:

- בראשית ברא אלקים: **והטעם בראשית ר"ת אור תורת ר' שמעון בן יוחאי.**
- ויאמר אלקים יהי אור: **והטעם דספר הזוהר הוא האור הגנוז שבתורה.**
- ויאמר אלקים נעשה אדם: **והטעם דנעשה אדם נאמר בעבורך.**
- סוף פרשת ויצא ויאמר יעקב לאחיו לקטו אבנים, ויקחו אבנים ויעשו גל, וכו' קרא לו גלעד: **והטעם דכתבו הרבה ספרי חסידות דבפסוק זו מרומז הסוד של ל"ג בעומר** _____.
- סוף פ' תשא, פרשה דקרן אור פני משה: **והטעם דרשב"י הוא נשמת משה, והעיד על עצמו דזכה לקרן אור כמו שזכה משה.**
- פ' אמור, פרשה דשבת: **והטעם דרשב"י נקרא בזוה"ק שבת.**
- פ' בהעלותך, פרשה דמנורה והנרות: **דרשב"י נקרא נר האמצעי והחברים הוי ז' קני המנורה.**
- ועוד שם כמה פסוקי התורה ונ"ך.
- ובגמ' מס' שבת ל"ג, מס' סוכה מ"ה: **יכול אני לפטור העולם ממדת הדין ועוד.** מס' כתובות ע"ז: **דר' יהושע בן לוי ראה את רשב"י בג"ע.** סנהדרין צ"ח אשכחי' ריב"ל את אליהו אפיתחא דמערה דרשב"י. **ועוד כמה מאמרים בירושלמי ומשניות ובזוה"ק.**

מנהג הדלקת נרות לכבוד התנא רשב"י

כהיום המנהג להרבות בנרות אצל הרבה צדיקים, אולם אצל רשב"י מצינו שהי' בזה מנהג קדמון, כמובא כבר בבני יששכר (ג' ג') וכתב בזה ג' טעמים:

א. דביום זה נתגלה <u>האור</u> הגנוז שבתורה, מצד יום הספירה, כלומר דימי הספירה נחלקו לב' חלקים, חלק א' הוא ל"ב ימים, חלק ב' הוא טו"ב ימים (י"ז ימים). ביאור הדברים, דל"ב הוא נגד הל"ב נתיבות שבחכמה, ששם הוא שורש התורה, והטו"ב ימים הם נגד התגלות התורה כשיורד למטה, והארה זו נקרא התגלות אור הגנוז, כלומר התורה שהוא בעצם אור גנוז נתגלה, וביום זה מתחיל התורה להתגלות, מצד היותו קרוב (שליש האחרון) ליום מתן תורה.

ב. לעילוי נשמת התנא האלוקי רשב"י שנקרא בזוה"ק בוצינא קדישא, שפירושו **הנר הקדוש**, שנשמתו הוא משורש אור הגנוז כמבואר באריז"ל, וביום זה שמאיר אור נשמתו מרבים בנרות.

ג. לכבוד הספר הקדוש הזוה"ר שמאיר ביום זה, דביום זה כתבוהו ר' אבא, וספר זה מבהיק מסוף העולם עד סופו, והוא מאיר לנו בגלותינו, והוא אורו של מלך המשיח.

ס"ה ביום זה יש התגלות של אור גנוז, א' מצד יום שעומדים בו בספירה, ב' מצד הילולת רשב"י ששורשו באור הגנוז (ונקרא בוצינא קדישא מה"ט), ג' מצד התגלות ספר הזוה"ק (שהוא ג"כ התגלות אור הגנוז).

ומסיים שם הבני יששכר, ותבין לפי"ז מה שנתאמת לנו מפי אנשי אמת <u>אשר השמחה ביום זה על ציון רשב"י הוא שלא כטבע</u>, כלומר דכשנתגלה אור הגנוז שהוא אורו של מלך המשיח מובן דכל המצב הוא שלא כדרך הטבע.

(ועפ"י חסידות יוצא מדבריו שם, דמה שכתוב בחז"ל אור הגנוז גנוז <u>לצדיקים</u> לעתי"ל, הכוונה <u>דהאור גנוז אצל הצדיק</u>, ורשב"י הוא צדיק שכל ההדורות, וביום פטירתו שמבהיק אורו מאיר האור הגנוז, ועפי"ז מפיים הבני"י אור צדיקים <u>ישמח</u>, כלומר כשיש הארה של הצדיק יש שמחה).

והטעמים שכתב הבני יששכר על ריבוי הנרות ביום זה, הוא ג"כ **הטעם על ההדלקה שעושים בל"ג בעומר לכבודו של רשב"י**, שהי' נהוג להדליק על מקום ציונו, ולאחרונה נתפשט ג"כ להרבה מקומות גם בחו"ל, [וכ"ה בהדיא במשמרת שלום, דההדלקת נרות בחו"ל בביהמ"ד הוא מעין ההדלקה שעושים על קברו, ע"ש דזירז את אנשי שלומו שכל אחד יביא נר לביהכ"נ להדליק קודם מעריב].

בליקוטי מוהר"ן (ח"א תורה ס"ב ה"ה) **נר ה' נשמת אדם, כשנעשה התכללות של הרבה נשמות נעשה אור גדול**, וזהו בחינה מה שנאמר: אור צדיקים ישמח, דכל נשמה מישראל הוא בחינת צדיק, וריבוי נשמות גורם שמחה, ע"כ, לענייננו ידוע דרשב"י הוא שורש נשמת ישראל (אמרי נועם), וכל נשמה יש לו קשר עם רשב"י (בית אהרן), נמצא דאצל רשב"י אין מדליקין נר פרטי על נשמה א' רק על כל הנשמות, ומזה נעשה מדורה, **ובזה מובן גודל השמחה המורגש אחר ההדלקה**, דאחר שנעשה קיבוץ מנשמת ישראל ביחד נעשה <u>אור צדיקים ישמח</u>. ובזה יובן המימרא של הרה"ק מרוזין זצ"ל דרבבות נשמות ניתקנים ע"י ההדלקה (במירון), דנר פרטי מכוון על נשמה פרטי, ומדורה מכוון על ריבוי נשמות.

סעודת מצוה ביום ל"ג בעומר

בכל חצרות החסידים נהגו לקבוע סעודה ביום זה, וכ"ה לשון המנהגות אלעזר (שו"ת ח"ד סימן ס'): **מנהג צדיקים וחסידים לעשות סעודה ביום זה.**

ועי' בלקט יושר שהתיר לתלמיד אחד שהי' לו יארצייט ביום זה לאכול בסעודת מרעים כיון שהוא סעודת מצוה.

ובשו"ת תרוה"ד החדשות (סי' כ"ה) מנהג **יו"ט דרבנן של ל"ג בעומר** דוחה האיסור של תענית ביום היארצייט.

ועי' בשו"ת מהרי"ל החדשות (סי' ק"ב): שאל השואל היות שנדר שלא לאכול חוץ מביתו זולת בסעודת מצוה, ושאלתו הוא מהו גדר סעודת מצוה, וע"ז משיבו המהרי"ל דסעודת מילה ופדיון הבן וסיום מסכת כולם הם מצוה, וגם סעודה של"ח מסובים בה הוא סעודת מצוה דכל האוכל מסעודה זו נהנה מזיו השכינה, וע"ז ממיק דעל כן מותר לו לאכול בסעודת ל"ג בעומר, והנה שמעתי מדייקים במהרי"ל למה התיר לו לאכול בסעודת ל"ג בעומר סתמא, ולא התנה דרק אם נמצא שם ת"ח מותר לו לאכול משמע דהתיר לו את סעודת ל"ג בעומר בכל אופן, אלא מכאן ראי' דכל סעודת ל"ג בעומר יש בו הופעת נשמת רשב"י ומצד זה הוא ודאי סעודה של"ח מסובים בה (בפשטות יש לדחות דהמהרי"ל ידע את מוצבו של השואל וידע דמסובים בו ת"ח מ"ט אולי יש לדייק מפתימת לשונו).

וכן רואים ממה שמשוררים ביום זה לרשב"י השיר בר יוחאי, ובו אומרים לרשב"י בלשון נוכח 'נמשחת אשריך', ש"מ דיש רשימה מנשמתו בכל העולם.

וכן ידוע העובדא אצל הרה"ק רבי ר' ברוך'ל ממעזיבוזש ז"ל, דדרכו בקודש היה לישב בל"ג בעומר בסעודה במלבושי יו"ט, והיה שמח מאוד, ופ"א פתח השער מספר הזוהר וקרא שם הלשון 'מהתנא האלקי הרשב"י', ופירש מהתנא שלומד אותנו האלקי האיך לעבוד את ה', ופ"א נתן הזוהר על לבבו, ואמר בזה הלשון רשב"י איך קען דעך אין די קענסט מעך (אלמא דדיבר לשון נוכח).

וכבר מצינו דבעצם הזכרת שם הצדיק ממשיכין לשם אורו של הצדיק, כ"ש כשכל הסעודה הוא לכבודו, ומדברים דברי תורה במשנתו ומזמרים לכבודו, וז"ל בס' אמרי פנחס פרשת פנחס: כי האותיות של שם האדם הוא חיותו, **וכשמזכירין שמו בזה העולם הוא <u>כולו כאן</u> וזה תועלת גדולה לו כי זהו סוד השתטחות הצדיקים.**

השתטחות על קברי צדיקים למי שא"א לו להיות במירון

מקור הדבר נמצא כבר בספר קב הישר פרק ע"א, דמי שא"א לו להיות על קבר אבותיו ביום ביארצייט, ילך על שאר קברי ישראל, ועי"ז נתעוררים כל נשמות ישראל שבגן עדן בתפילתו, דסדנא דארעא חד הוא, ע"כ.

וכן מצינו מנהג זה במיוחד בל"ג בעומר, אצל הרה"ק ר' יחמיאל משה מקאזניץ ז"ל שנסע לציון הקאזניצ'ער מגיד, וכן הי' המנהג מקובל אפי' בא"י דהלכו בל"ג בעומר גם על ציונים אחרים. וכן נהג גם המנחת אלעזר לילך לציון אביו, והוסיף טעם לשבח, דהגה"ק הדברי יחזקאל ז"ל אמר דמי שא"א לו להיות ל"ג בעומר אצל ר' שמעון, יה' לכה"פ אצל ציון העטרת צבי שחיבר הספר על הזוהר, ע"כ כיון שהדרכי תשובה חיבר ספר באר לחי רואי על התיקונים, יש ענין לילך על ציונו.

ופלא מצינו בזכרון טוב (תולדות חייו של רבי יצחק מנעשכיז ז"ל) דהלך לציון אביו ר' מרדכי ביום ל"ג בעומר **ולמד שם <u>זוה"ק</u>**, וכן הבית אהרן הלך לציונים של אבותיו הק' לפני סעודת ל"ג בעומר **ולמד שם האידרא.**

וכן נהג רבינו הברך משה ז"ל במשך כמה וכמה שנים לילך ביום ל"ג בעומר על ציון רביה"ק בעל דברי יואל ז"ל ולפעמים אף זמרו שם את שיר בר יוחאי.

חוקים להורותם

הלכות נדינים, מפסקי הראשונים והאחרונים, עם תשפת ביאורים וטעמים שונים

נו"נ ע"י הרב הגאון דומ"ץ דקהילתינו שליט"א

בנידון כניסת כהנים לאוהל הרשב"י במירון

בפרשתן "אמור אל הכהנים בני אהרן ואמרת אליהם לנפש לא יטמא בעמיו"

ומבואר האיסור לכהנים להיטמא למת, ובכלל זה האיסור ליכנס לאהל המת, והנה באהל הרשב"י מנהג העולם דהכהנים אינם נכנסים לשם, ויש הנוהגים ליכנס באמרם שקבלה בידם שמותר ליכנס.

ושני נידונים בזה: א) האם קברי צדיקים מטמאים, ב) האם הבנין במירון בנוי באופן שהטומאה אינה בוקעת

(וכל הנידון הוא לגבי הכניסה לתוך המערה, ואינו קשור לנידון שנתעורר בשנים האחרונות אי מותר לכהנים לעלות על ההר, ובאיזה דרך מותר).

ונבאר הנידונים:

נידון א' – האם קברי צדיקים מטמאים? (נעתיק חלק מהמקורות)

דעת הסוברים דאינם מטמאים

בילקוט שמעוני (משלי ט, א) הובא המעשה דר' עקיבא שהיה חבוש בבית האסורים, ובערב יוהכ"פ בא אליהו להגיד לתלמידו ומשמשו ר' יהושע הגרסי, שר' עקיבא מת בבית האסורים, והלכו שניהם לבית האסורים, והשכיבהו על המטה, ואליהו נטלו על כתפיו, ושאלו ר' עקיבא הלא כהן אתה והאיך אתה מיטמא למת, אמר לו אליהו חס ושלום אין טומאה בתלמידי חכמים ואף בתלמידיהם ע"כ, ובפשטות מבואר דאין טומאה בת"ח.

וכן כתב בש"ך (עה"ת בפרשתן) בפסוק "לנפש לא יטמא בעמיו", דהקשה דלכאו' אמאי לא כתיב לא יטמא לנפש, בכדי ללמדנו, שהצדיק שיש בו נפש גם לאחר מיתתם, דצדיקים במיתתם קרויים חיים, אינם מטמאים, והכי פירוש הפסוק, לנפש, מי שיש לו עדיין נפש, לא יטמא, אין לו טומאה, ועוד כתב דדוקא מי שמיתתו ע"י מלאך, הוא מטמא, שנחשב כמו בהמה שנשחט בסכין פגומה, שהבהמה מטמאה, משא"כ צדיקים שמיתתם ע"י הקב"ה, אינם מטמאים, וזהו פירוש המשך הפסוק, לא יטמא "בעל" בעמיו, אין הצדיק מטמא מפני שהומת ע"י בעליו, דהיינו הקב"ה ע"כ.

וכן מבואר ברמב"ן (פר' חוקת י"ט, ב) דכתב דטעם טומאת המת בעטיו של נחש, כי הנפטרים בנשיקה לא יטמאו מן הדין, והוא שאמרו צדיקים אינם מטמאים ע"כ (ועי' פנים יפות פר' חוקת מה שהאריך בדבריו).

ועיקר יסוד המקילין הוא עפ"י הזוהר (פר' וישלח דף קס"ח.) דכתב "צדיקי לא מסאבי במיתתהון", ומובא בס' עטרת צבי, וכתב שם לאפוקי מהגירסאות שהובאו דברי הזוהר בחצאי עיגול.

דעת הסוברים דמטמאים

בשו"ת מהרי"ל (סי' ק"נ) כתב דקברי צדיקים מטמאים, והביא ראיה (מהגמ' סוכה:) ממושאי ארונו של יוסף, וכן מישאל ואלצפן שטיפלו עם נדב ואביהוא, דנידחו מלהקריב קרבן פסח בזמנו, ואף שהיו צדיקים כיוסף ונדב ואביהוא.

בפתחי תשובה (יו"ד סי' שע"ב ב') הביא תשו' בתי כהונה דאין לסמוך להקל, וכתב דמעובדא דר' עקיבא בילקוט שמעוני אין להביא ראיה כיון דכבר כתבו התוס' (ב"מ ק"ד:) שעיקר הטעם שאליהו נטמא לו, מפני שר"ע היה מת מצוה, שהיו יראים לקברו לפי שהיה מהרוגי מלכות, ואליהו רק דחה ליה בתשובתו מפני כבודו דר"ע.

בשו"ת מנחת אלעזר (ח"ג סי' ס"ד) הביא ראיית העולם לאיסור מש"ס דב"ב (נ"ח.) מר' בנאה מציין מערתא במעשה דמערת המכפלה, ובתוס' (בד"ה מציין מערתא) דאברהם נקרא אדם וכן אדה"ר, ולכאו' כיון דהוא צדיק לא הי' צריך לציין, דהרי קברי צדיקים אין מטמאין, אלא ודאי דמטמאי לגבי כהנים גם קברי צדיקים ואסורים לילך שם, וע"כ היה מציין המערה, והוא דחה ראיה זו די"ל עפי"מ דאמרי' בסוטה (י"ג.) דחושם בן דן שקל קולפי' מחיי' ארישא דעשו ונפל רישי' למערת המכפלה, ואפשר דמפני כן יש בה טומאה.

ובס' דברי יחזקאל (בשו"ת שבסוף הספר תשו' א') האריך לבאר דקברי צדיקים מטמאים והביא את המהרי"ל הנ"ל, והביא את דברי התוס' בכתובות (ק"ג.) שהביאו את דברי רבנו חיים כהן שהיה אומר "אלמלי הייתי כשנפטר רבינו תם הייתי מטמא לו", וכתבו שם התוס' דדוקא באותו היום, והוא מבאר שם הטעם כיון

דנשיא שמות הכל קרוביו ומותרים ליטמא אליו, וכן הביא דברי הרמב"ן (בתורת האדם) דכתב כן, ומסיק שם למעשה דכן משמע בטור ושו"ע ביו"ד דהביאו דיני טומאת כהנים ולא הזכירו כלל דבצדיקים ליכא דין זה, ממילא אלו המקילים בזה הוא טעות ואין להם על מה לסמוך.

ורבינו הקוה"ט זי"ע בס' ויואל משה (מאמר ישוב א"י סי' צ"ט) כתב שודאי שההלכה הוא כהדברי יחזקאל שיש איסור לכהן לילך לקברי צדיקים, אולם כתב דמבואר מכמה מקומות שאין בקדושים האמיתיים שום טומאה (ולא כתב שם באיזה מקומות מבואר כן), אלא טעם האיסור כפי שכתב בישמח משה (פר' שמיני) שכתב דבאמת צדיקים אין להם טומאה, והיה ראוי להיות שצדיקים לא יטמאו, אך לא ניתן לנו להתנהג בדין זה, כי הכרעה זו אין דעתינו דעת האנושי מקפת אותו, כי אני ה' חוקר לב ובוחן כליות, והאדם יראה לעינים, ולכן אין לנו להתנהג בזה כלל, אף אם נודע לנו שהוא צדיק, בכדי שלא לחלק בין צדיק לצדיק דאין כח המבחין בידינו ע"כ, ורבינו הוסיף שם דאפילו בענין שקמי שמיא גליא שאין בו טומאה, אולם כיון שניתנה תורה לפי הוראת בי"ד, והבי"ד אסרו בכל ענין שלא לחלק, ומתנהגים למעלה לפי הוראת התורה, לכן אפילו בקדושים אמיתיים יש על הכהן איסור דאו' לטמאות אליו ע"כ.

ולמעשה בקברי צדיקים

בס' אגרא דכלה (פר' בהעלותך עה"פ אנחנו) כתב דנוהגים בארעא קדישא עד היום שהכהנים הולכים על קברי הקדושים, וכ"כ החיד"א בספרו פני דוד (ר"פ בשלח) דמנהג ישראל שהכהנים הולכים להשתטח על קברי צדיקים תורה היא, בשו"ת מהרש"א אלפאנדרי (יו"ד סי' ו') הביא דהמנהג היה מזמן קדמון שכהנים הלכו לקברי צדיקים, והעלה דיש לסמוך על הסוברים דאינם מטמאים, אולם כתב דמי שבא לשאול, רגיל לומר שב ואל תעשה עדיף, וכן מובא בס' מסעות ירושלים (יום שני אות י"ג) דהגה"ק בעל המנחת אלעזר שאל כן להסבא קדישא (המהרש"א אלפאנדרי הנ"ל) בעת שביקר אותו בירושלים, כי היה אתו בחבורה כהן אחד נכד הש"ך, והשיב לו "דיש לו תשובה ארוכה ללמד זכות על המקילים, אבל להורות למעשה היתר איננו מתיר וכנ"ל.

ובדברי יחזקאל (הנ"ל) החמיר בזה, וכן דעת רבינו זי"ע, ובס' אביר הרועים מביא דהאבנ"ז אמר שהחי' הרי"ם אסר להיטמא בשעת פטירתו של הגה"ק מקאצק זי"ע, וכן מובא בשם עוד גדולים, ומובא (בשדי חמד ר"ה סי' א' ו') דכל הטעם שהגה"ק משינאווא נסע לא"י, היה רק בכדי לעורר בא"י שלא יקרבו לקברים, בשו"ת מנח"א (ח"ג סי' ס"ד) כתב וז"ל תראו מ"ש דבר פלא שראיתי בשבחי האריז"ל (מכתבי הג"מ שלמה שלומל זצ"ל משנת שס"ח) וז"ל ופעם א' אמר האר"י למוהר"י הכהן שילך לכפר עין זיתון על ציון ר"י בר אילעאי וימסור לו פי' על מאמר א' מזוהר וכו' עכ"ל (והובא ג"כ בס' נשמת חיים להג"מ מנשה בן ישראל ז"ל מאמר ג' פ"ז עיין שם) והרי מזה דרבינו האריז"ל ס"ל כדעת הסוברים דכהן מותר להשתטח על קברי הצדיקים התנאים ואמוראים ז"ל, ומ כמוהו (דהאריז"ל) מורה שר התורה, והביא ראיות דמוכרח שהוא נכנס תוך המערה ע"כ, אולם מרבינו זי"ע מובא שהשיב להגה"צ ר' אשר זעליג מרגליות בשעה שאמר לו ראיה זו, דההשתטחות אפשר אף סמוך ד' אמות לקבר ולא על הקבר ממש.

נידון ב' – האם הבנין במירון בנוי באופן שהטומאה אינה בוקעת?

מערת הרשב"י

ומעתה יש לדון להמחמירים דקברי צדיקים מטמאים, האם מערת הרשב"י עשויה באופן שאין שם טומאה, וממילא מותר ליכנס אליה.

דהנה ההלכה הוא דאם יש חלל טפח מעל הטומאה, הרי זה חוצץ בפני הטומאה, והטומאה אינה בוקעת למעלה, ולכן אם עושים חלל טפח מעל המת אז הטומאה אינה נכנסת לתוך הבנין שמלמעלה, אולם בנוסף לזה בעינן פתח פתוח מצד אחד (כדמבואר בתוס' ברכות י"ט:, ובתשו' מהרי"ל הנ"ל ועוד, דאל"ה דינו כקבר סתום, אולם עי' בפני"י שם דדעת רש"י אינו כן, וכן דעת הראב"ד).

והנה לגבי המערה במירון הנידון הוא האם בנו אותה באופן שיש חלל טפח ויש בה גם פתח פתוח מהצד או לא, ואפילו אם בנו אותה כך, יש להסתפק האם עדיין יש בה פתח פתוח או שמא נסתם הפתח במשך הזמן.

מנהג העולם במירון

הרבה מגדולי הפוסקים החמירו שלא ליכנס דאין ידוע האם באמת בנו כן את הבנין, ואפילו אם בנו באופן כזה, האם נשאר עדיין פתוח אותו הפתח, וכן מנהג רוב העולם, וכידוע דרבינו זי"ע בכל פעם ששהה במירון צוה לכהנים שישארו בחוץ, ומובא דבשנת תשט"ו שאלו הגה"צ ר' אשר זעליג מרגליות בענין כניסת הכהנים, ורבינו לא רצה לפסוק הלכה קבועה שאסור (ואף שליחידים ששאלו השיב לאיסור), ורק השיב בלשה"ק "אין לנו כאן כהן".

והכהנים לבית ספינקא נוהגים ליכנס למערה, כפי שמובא שמקובל מהרה"ק ר' נחמן מספינקא זצ"ל ששמע מהרה"ק ר' ברוך רובין אב"ד בריזדאוויץ (שהיה חתן הרה"ק ר' מנחם מנדל מוידטשוב) שאמרו לו זקנים מצפת, שמקובל דבשעה שבנו את הבנין עשו פותח טפח כדי שהטומאה תצא.

דיני אונאת דברים (א)

במשנתו דרשב"י זי"ע

חומר עון אונאת דברים

א. בגמ' ב"מ [א] אמר ר' יוחנן משום ר' שמעון בן יוחאי גדול אונאת דברים מאונאת ממון שזה נאמר בו ויראת מאלקיך [ב].

אם מותר לברר מחיירים בחניות כשאין בדעתו לקנות

ב. לא יאמר למוכר בכמה אתה רוצה ליתן חפץ זה כשאינו רוצה לקנותו מפני שגורם צער למוכר [ג] אך אם יש לו צד לקנות אצלו אפילו עדיין לא החליט בוודאות לקנות מותר לו לברר את מחיר החפץ.

קיבל מתנות ורוצה לדעת כמה הם שוים

ג. ולכן אם קיבל מתנה מחו"ל ורוצה למוכרו בא"י או בחור שקיבל ספרים בבר מצוה ורוצה לדעת את שווים או שכבר קנה חפץ ונכנס לחנות אחרת לברר המחיר כדי להפיס דעתו שלא שילם יקר מאוד יש בזה איסור גמור משום אונאת דברים [ד].

טעמי האיסור לברר מחירים

ד. נחלקו הראשונים בטעם האיסור וכתבו כמה הסברים: במאירי [ה] כתב דכיון שהלוקח מתבייש לומר למוכר שאינו רוצה ליקח החפץ הוא משפיל את מקחו ואומר שאינו שוה כל כך ואחרים שומעים זאת וגורם לו בזה הפסד [ו] וברשב"ם [ז] נתן טעם אחר דכיון שהוא מהפך לקנותו שוב לא יקנהו אחר משום שיטעה ויחשוב שכבר קונהו ונמצא שמפסיד את המוכר [ח].

ביאורים והוספות

(א) דף נח ע"ב.

(ב) ועוד מובא שם ר' אלעזר אומר זה בגופו וזה בממונו ר' שמואל בר נחמני אמר זה ניתן להישבון וזה לא ניתן להישבון עיי"ש ולסיכום אדם שגורם צער וכאב נפשי לחבירו הוא יותר חמור מאונאה של ממון בגלל שלשה דברים א. דכתב בו ויראת מאלוקיך ב. דגורם צער בגוף האדם ולא רק בממונו ג. דהונאה של כסף אפשר אח"כ לשלם אבל כאב נפשי אי אפשר לתקן.

(ג) ב"מ נ"ח ע"ב ובשו"ע חו"מ סימן רכ"ח סעיף ד'.

(ד) כמו כן מצוי שאדם שואל פועל כמה הוא לוקח עבור שעת עבודה אע"פ שאין כוונתו כלל לשוכרו שכבר סיכם עם פועל אחר ולפעמים אף כבר התחיל במלאכתו אלא שהבעה"ב רוצה להרגיע את נפשו שמשלם מחיר המקובל וכן מצוי שהאדם נקלע לאיזה מקום ומחכה שם משך זמן וכיון שמזיע בקיץ או שיש קור וגשם בחורף הוא נכנס לחנות הסמוכה על מנת להמתין שם וכדי שלא יקלטו סיבת בואו לחנות הוא מסתובב ושואל את המוכר כמה זה עולה ואיך עובד מכשיר זה כאשר באמת אין כוונתו כלל לקנות.

(ה) שם ד"ה אמר המאירי.

(ו) ולכאורה לפי פירוש זה שיך האיסור רק אם הוא עומד ומתווכח על המחיר ומוריד לו המחיר במעמד קונים אחרים, אבל אם נמצא שם לבד או אף שיש שם אנשים קונים אחרים אך אינו שוהה בבירור המחירים רק שאלה בלבד אפשר דמותר.

(ז) פסחים קי"ד ע"ב ד"ה אל תעמוד.

(ח) אך מסתבר דזהו דווקא אם שוהה בבירור המחיר ולא כששואל בלבד. דהחשש הוא באופן שעסוק עם זה ששואל ונראה שבדעתו לקנותו ובאמת אין כוונתו לקנות כמו"כ יש לדון דחשש זה הוא רק באומן שיש לו חפץ אחד דאז כשרואה הקונה השני שהראשון כבר עסוק ם פורש והולך אבל בזמנינו שמצוי בחנות דוגמאות רבות מכל מין ויש למוכר די והותר להרבה אנשים ובכה"ג הקונה השני לא יפרוש אף כשרואה שאחר עסוק בחפץ, אך יתכן דעצם הדבר שהמוכר עסוק באיש זה והקונה יראה שהמוכר עסוק יפרוש בינתיים וילך לחנות אחרת. ועי' באחרונים (הגהות שהם וישפה על הרמב"ם הל' מכירה פי"ד הי"ד) שנתקשו דלפי הסבר הרשב"ם ומאירי אין זה שיך לאונאת דברים אלא הוא גרם הפסד ממון לחבירו.

טעמים נוספים לאיסור בירור מחירים

ה. עוד כתב המאירי "ואפילו לא היה אדם שם מ"מ הוא מטריחו ומצערו שחשב למכור ולא מכר" פי' שגורם לו תקות שוא [ט].

דעת השו"ע הרב שהאיסור הוא מפני שמצערו בדברים

ו. ובשו"ע הרב [י] כתב טעם אחר "שכוונתו להטעות את חבירו ואח"כ כשלא יקנה יכיר חבירו שנתכוון להטעותו וייצר לו" [יא].

איסור גניבת דעת

ז. ובראב"ד כתב הטעם "מפני שגונב דעתו שהוא סובר שיש בדעתו לקנותו והוא אינו אלא מתלוצץ בו" [יב].

לברר מחיר בטלפון

ח. באופן שאינו בא לחנות אלא ששואל ומברר על ידי הטלפון אצל בעל החנות את המחיר ג"כ אסור [יג].

להודיע למוכר שכוונתו רק לברר ולא לקנות

ט. אמנם באופן שמודיע למוכר מראש שאינו רוצה לקנות רק לברר את מחיר החפץ מותר [יד].

לברר מחיר בכמה חנויות לקנות במקום הזול ביותר

י. אף דאסור לברר מחירים אם אין כוונתו לקנות אך אם רוצה לקנות איזה חפץ ומברר בהרבה חנויות את מחירו כדי שיוכל להשיג במקום הזול ביותר אין בזה שום איסור [טו] אך יזהר שלא יתווכח על המחיר נגד קונים אחרים ויגרום לו הפסד.

ביאורים והוספות

(ט) וכ"כ החפץ חיים בספרו חובת השמירה (בענין העשרה דברים) שמטריחו לחנם ואם היה המוכר יודע שאין דעתו לקנות לא היה מתעסק אתו ועי' בספר אמרי יעקב חו"מ (עמח ל"ד ביאורים ד"ה יכיר) שביאר בדבריו די"ל דזהו דווקא כשהוא עומד על המקח ומטריח את המוכר ואז אם אינו קונה יש לו צער שהטריחו לחנם אבל אם רק שואל מבלי להכנס למו"מ יש מקום להתיר וכן בפירוש המשניות כתב הרמב"ם "שעומד על המחיר" משמע דהאיסור הוא רק כאשר מתמקח על הסכום ובסוף אינו קונה נגרם לו צער ועכ"פ אפשר דגדר של אונאה על שחשב שימכור ובסוף לא מכר היינו רק באופן שהטריחו מקודם.

(י) הלכות אונאה סימן ב' סכ"ח.

(יא) פי' דלדעת הרב האיסור של אונאת דברים הוא לא משום צער שגורם לו תקוות שוא וטירחא בחנם רק כיון שהמוכר מכיר עליו שלא רצה כלל לקנות ובא רק להטעותו ולהתלוצץ ממנו הרי מאנה אותו בדברים ובספר אמרי יעקב שם מבאר בדבריו שהאיסור הוא דווקא אם עושה באופן שחבירו מכיר שבא להטעותו וכואב לו ע"ז אז אסור אבל באופן שחבירו אינו מכיר כגון שיחשוב המוכר שהלוקח ששאלו אינו בקי במחירים ואינו רוצה לקנות דבר יקר מאוד רק עד סכום מסוים ואינו מכוון כלל להציקו ולצערו בכה"ג אין שום איסור אף אם האמת שהשואל אינו רוצה לקנותו כלל עיי"ש וכן משמע ברמב"ם בפירוש המשניות (פ"ד משנה י) שכתב "כי האדם יכול לעשות תחבולה וזה בענין שיעמוד על הממכר ויאמר שרוצה לקחתו ולא יקחהו ויאמר אין רצוני לקנות" ומבואר בדבריו דמיירי שאמר אח"כ בפירוש שאין רוצה לקנות והאיסור הוא שעשה תחבולה לצער חבירו, וכן הוא משמעות לשון השו"ע הרב שהביא דין זה כהמשך להתחלת הסעיף שאומר לאנשים לכו אצל פלוני לקנות והוא יודע שאין לו "אלא שמתכוין להתל בו דרך בזיון".

(יב) בתו"כ בהר (פ"ד) בפירוש הראב"ד שם וממשיך שם "דהרי הוא כמו שאומר לחבירו לסוך שמן מפך ריקן דאסור משום שגונב דעת חבירו שהוא סובר שמכבדו וכו' שמשביח דעתו על דבר חנם וליצנות וגניבת דעת" וכ"כ שם הר"ש משאנץ ולפי"ז דהאיסור משום גניבת דעת לכאורה יש לאסור גם באופן שהמוכר לא יכיר ששאל סתם ג"כ אסור.

(יג) הגרח"ק (במכתב י) בספר לרעך כמוך דשייך הטעם המובא במאירי שגורם לו צער שחושב שימכור ולבסוף אינו מוכר.

(יד) דאז אין לו תקוה שיקנה ואין לו צער. וכן אם אומר לו "אני רק מברר" מותר אף שניתן לפרש דבריו שיש לו צד לקנות אם יתברר לו שהוא הזול ביותר אך גם אפשר לפרש דבריו שמברר שלא ע"מ לקנות כלל.

(טו) פתחי חושן אונאה (פט"ו הערה ט"ו) דהבעה"ב מסכים לכך, שכן הוא דרך מקח וממכר ויתכן שלבסוף יתברר לו שאצל מוכר זה המחיר הזול ביותר ויחזור ויקנה אצלו, ועי' בספר חובת השמירה להחפץ חיים שמבאר בדברי ר' יהודה (שם ב"מ נח ע"ב) לא יעמוד על המקח "בשעה שאין לו דמים" שהוא באופן שרוצה לקנות אח"כ ואין לו עתה מעות ומברר על לאחר זמן דיש בזה איסור לשיטת ר' יהודה אך חכמים חולקים עליו ולכך לא הובא לדינא בשו"ע לאיסור אך מדת חסידות ישנו גם באופן זה ליזהר שלא לגרום צער למוכר אם אין דעתו לקנות עכשיו ועי' בשו"ע הרב שהעתיק דין זה וכתב "או שאין לו דמים".

ע"נ ע"י הרה"ג ר' שמעון יואל בראך שליט"א
מו"ץ לענינו סת"ם בקהלתינו הק' - מה"ס כתיבה תמה כהלכתה

הלכה ברורה

לקט הלכתא בשפה ברורה
בענינא דיומא אמתורה

קניה בתשלום מראש - פסיקה [ב]

איסור פסיקה

אסור מדרבנן לשלם מראש על חפץ, על מנת שיתן המוכר החפץ לאחר זמן, לפי המחיר שקבעו בשעת התשלום. אף אם אינו מוזיל לו המחיר עבור זה. והטעם דכשהקונה משלם מראש נעשה הקונה למלוה, והמוכר ללוה. וחיישינן שמא יתייקר החפץ בינתיים, והקונה [המלוה] יקבל החפץ במחיר הקודם [הזול], ונמצא שהמוכר [הלוה] מוסיף לו בגלל הלוואתו. – איסור זה נקרא איסור 'פסיקה' על הפירות[1].

תשלום חלקי

איסור זה גם אם הוא משלם מראש רק חלק מהכסף לפני קבלת המוצר, כיון שהמוכר נעשה לוה על חלק זה.

קיום המקח

אמנם אם נותן לו מראש רק סכום קטן לשם קיום המכירה, כדרך הסוחרים שנותנים דמי קדימה שלא יחזרו בהם, מותר[2].

קביעת מחיר בשעת מסירה

אם המוכר מתנה מראש עם הלוקח, שבאופן של התייקרות החפץ יצטרך הקונה להוסיף כפי המחיר, אז ליכא איסור פסיקה. ומותר לשלם לפני קבלת החפץ[3].

מחיר מיוחד לנסוע לאת"ק מירון * בל"ג בעומר לנרשם בשבוע זו

שאלה: מארגני נסיעות למירון ביום ל"ג בעומר פירסמו שהמקדים להירשם ולשלם לנסיעה עד שב"ק זו ישלמו רק 100 ₪. והמשלם בשעת נסיעה ישלם 150 ₪. והשאלה האם יש בזה משום איסור 'פסיקה'.

תשובה: באופן שמוכח שסיבת ההוזלה אינו בשביל הקדמת המעות, וסיבת ההוזלה הוא רק כדי לדעת מי ומי הנוסעים, ובאיזה שעה נוסעים, כדי שיוכלו להתארגן כראוי. והסיבה שלא מספיק להרשם מראש אלא צריך גם לשלם מראש, היא רק כדי שיהיה תוקף להרשמה, כיון שכבר שילם, אז ליכא בזה משום איסור פסיקה.

אבל אם המארגנים אינה יכולים לארגן האוטובסים רק ע"י שמשלמים להם מראש, כיון שהם ג"כ צריכים לשלם מראש, אינו ברור שאין בזה איסור פסיקה. ואז אפשר שיצטרכו לעשות 'היתר עיסקה'.

◆◆◆

בנידו"ד ליכא שום היתר ממה שמבואר בשו"ע שמותר להקדים מעות בהוזלה ההיתר של 'יש לו', לכאורה לא שייך כיון שרוצה לנסוע בל"ג בעומר. וכן ההיתר של 'אין שומתו ידוע' נמי ליכא שלכאורה יש מחיר כמה עולה לנסוע למירון. ובלא"ה ליכא היתרים הנ"ל כיון שמפרש שני מחירים מחיר למשלם מראש ומחיר למשלם בשעת הנסיעה, ובמפרש בלא"ה ליכא היתרים הנ"ל. מ"מ טעם ההיתר כפי המובאר באופנים שניכר שסיבת ההוזלה אינה בשביל הקדמת המעות, דאז ליכא בזה כלל איסור של פסיקה.

*** שאלה זו היתה מצויה מידי שנה בשנה לפני ל"ג בעומר כשהיה זוכים לעלות ברנה לאת"ק מירן לחגוג היומא דהילולא קדישא דהתנ"א רשב"י. אמנם בעו"ה בשנה זו כשהמלכות הרשעה אינו מאפשר לנסוע לאת"ק מירון, ויתקיים בנו מ"ש רשב"י 'ראיתי בני עלי"ה והם מועטין', יהיה שייך שאלה זו רק 'להלכה' ולא 'למעשה'.**

---

1 שו"ע (סימן קעה ס"א) כאמור כבר במאמר הקודם.

2 מהרש"ם משפט שלום (סימן רט ס"ק כה). דניכר הדבר שהקדמת סכום מועט זה רק כדי לקיים את המקח ואין בזה איסור פסיקה. – ודוקא להקדים סכום מועט מותר, אבל אם נותן סכום ניכר מההזמנה אף שאומר שהוא דמי קדימה הרי ניכר הדבר שמחמת הקדמת מעות מבטיח לו את מחיר הסחורה ואסור.

התחייבות

אם הלוקח רק התחייב מראש, אך התשלום בפועל מתבצע רק בעת קבלת המוצר, אין כאן איסור ריבית ומותר, שהרי אין כאן הלואה כלל.

תשלום בתחילת החודש

אם שילם כסף מראש אך עדיין לא קבע מה הוא קונה ובאיזה מחיר, ומחיר החפץ יקבע לפי שעת המסירה, מותר ואין בזה משום איסור ריבית.

ודבר זה שכיח בחניות שצריכים לשלם מראש בתחילת החודש, ובמשך החודש קונים מוצרים על חשבון זה, כאמור אין בזה משום איסור ריבית.

אופנים שמותר להקדים מעות:

א. **'יש לו' – כשיש למוכר את החפץ ברשותו בשעת הקדמת המעות. ואז מותר לו אפילו להוזיל מהמחיר[4].**

ב. **'יצא השער' – אם החפץ קיים בשוק ויש לו מחיר קבוע. ואז מותר אפילו אין למוכר את החפץ ברשותו. אבל אז מותר לו רק להבטיח המחיר שבשעת תשלום. אבל אסור להוזיל לו[5].**

ג. **'אין שומתו ידוע' – חפץ שאין לו מחיר קבוע כלל– כגון חפצים בהזמנה מיוחדת. ואז מותר לו אפילו להוזיל מהמחיר[6].**

ופרטיהם יבוארו בס"ד בגליונות הבאים

מפרש אסור בכל אופן

בכל אופנים הנ"ל שמותר להקדים מעות, היינו דווקא שלא מפרש שמבטיח לו המחיר בשביל הקדמת המעות. אבל אם אמר המוכר בפירוש שתמורת הקדמת הכסף לא יעלה לו המחיר, ואם אינו משלם עכשיו יהיה המחיר כמו בשעת קבלת המוצר, אסור בכל אופן[7].

היתר עיסקה להקדים מעות

המקדים מעות כדי לקבוע את מחיר החפץ, או שמקבל בזול עבור הקדמת המעות, ואין כאן ההיתרים של 'יש לו' או של 'אין שומתו ידוע'. וכן באופן שהמוכר מפרש שנותן הזול עבור התשלום מראש שאז אפילו ב'יש לו' או ב'אין שומו ידועה' אסור. רשאי לעשות מקח זה ולהקדים מעות בדרך היתר עיסקא. **ויש לציין על ההזמנה או הקבלה שהתשלום ניתן על מוצר זה ע"פ היתר עיסקא[8].**

כיון שהמעות שנתן הקונה הם בתורת עיסקא, אין לקונה שום קנין על המוצר ואין המוכר חייב לספק לו מוצר זה, ורק אם אין המוכר רוצה לישבע שבועה חמורה הרי הוא נותן לו את המוצר כדמי התפשרות.

---

3 פשוט, דכיון שאינו מתחייב לתת לו במחיר שהיה בשעה שנתן הכסף, אין כאן שום ריבית.

4 שו"ע שם ס"ד. וטעם ההיתר דכיון שיש למוכר את החפץ הרי זה כאילו הוא שייך כבר ללקוח, ואין כאן הלואה כלל.

5 שו"ע שם ס"א וטעם ההיתר שבאופן זה אין המוכר מהנה אותו שהרי היה יכול לקנות עכשיו במחיר זה בחניות אחרות. ולכן אסור להוזילו, שאז אינו יכול לקנות באותו מחיר בחניות אחרות.

6 רמ"א סימן קעג ס"ז. וטעם ההיתר כיון כיון שאין הרבית ניכרת לא בשעת תשלום ולא בשעת לקיחת החפץ, מאחר שאין מחיר ברור להחפץ.

7 רמ"א שם.

8 משום שעל ההזמנה או הקבלה כתובה שהכסף ניתן עבור המוצר שהמוכר מתחייב לתת לו,. אם כן מפורש שהוא פסיקה, ולא עיסקה. לכן צריך לכתוב כל ההזמנה או החוזה שהוא ע"פ היתר עיסקא.

לעילוי נשמת

האה"ח

מרת **אסתר מלכה רובין** ז"ל

ב"ר **אלכסנדר זושא** ז"ל

נלב"ע י"ח אייר

ת נ צ ב ה.

הונצח ע"י בניה החשובים והנכבדים
רודפי צדקה וגומלי חסדים

מוה"ר **מרדכי רובין** הי"ו

ומוה"ר **ישעי' יצחק רובין** הי"ו

לשכת הסת"ם

ואכלה

שאלה: אות **ת"י** של 'ואכלת' מה דינו?

תשובה: פסולה. משום שדומה לאות גימ"ל.

שמע

שאלה: אות ע"ין של 'שמע' מה דינו?

תשובה: פסולה. כיון שחיבר הזיי"ן בסוף יריכה, נשתנתה צורתה לאות טי"ת.

• • •

שאלת חכם

מעשה שהיה שמצאו הפסק בשם השם בספר תורה, בשעת קריאת התורה, וקראו לסופר סת"ם שהיה בבית המדרש שיתקנו, ואמר הסופר לפני התיקון **"הריני כותב לשם קדושת השם".** ותיקנו. ע"כ המעשה. ואח"כ הגיע הדברים לביה מדרשא והתעורר השאלה האם הסופר עשה נכון.

תשובה: הסופר לא עשה נכון, דהיה צריך לומר קודם "הריני כותב לשם קדושת ספר תורה", ואח"כ "לשם קדושת השם". שהרי הדין שלפני שכותבים שם ה', או אפילו רק מתקנים שם ה' שצריך לקדש השם, הרי היא נוסף למה שקידש הספר בתחילת הכתיבה, ואמר הריני כותב לשם קדושת ספר תורה.

ולכן בדרך כלל אומרים בתחילת כתיבת ספר תורה הריני כותב לשם קדושת ספר תורה, וזה סגי לכל הספר תורה. ושוב כשבא לכתוב את השם סגי לומר הריני כותב לשם קדושת ה', אבל כאן שהסופר שתיקן אינו הסופר שכתב הספר, ואפילו אם זה כן היה אותו סופר מ"מ הרי הם"ת כבר נגמרה, והיא כבר כמה שנים בבית המדרש, שוב כשבאים לתקנו צריך לומר קודם **"לשם כתיבת ס"ת"** ואח"כ **"לשם קדושת השם".**

משמרת סת"ם

ניתן להבחן על ידינו
הבחינות של משמרת סת"ם
לתעודה 'קבלה'

קול הסופרים

שיעורים בהלכות סת"ם
[משנה ברורה סימן לב, לו, משנת סופרים, קסת הסופר סימנים י-יב]
079-520-5237

שיעורים בהלכות סת"ם

כל יום ראשון
בביהמ"ד אהל יהושע
רח' ברנדשטטר
בשעה 10:10 בערב

פיקוח על סת"ם

מודעה רבא לאורייתא
במסגרת השיעורים בהל' סת"ם תתקיים אי"ה
סדרה של 5 שיעורים
בדיני קדושת השמות
(קסת הסופר סימנים י - יב)
בכל יום ראשון
בשעה 10.10 בערב
בביהמ"ד אהל יהושע רח' ברנדשטטר

לעילוי נשמת

הרה"ח

מוה"ר מנחם זאב הירש ז"ל

ב"ר אברהם אבא ז"ל

נלב"ע כ"א אייר

ת נ צ ב ה.

הונצח ע"י חתניו החשובים והנכבדים
רודפי צדקה וגומלי חסדים

מוה"ר גדלי' סעגדין הי"ו

מוה"ר וואלף פערל הי"ו

מוה"ר עקיבא צבי קליין הי"ו

הילולא רבא

מאמרים יקרים, עובדות וסיפורי קודש יקרים
מצדיקים קדושים וטהורים, בעלי ההילולא זי"ע

ט"ו אייר

הגה"ק רבי חיים מאיר יחיאל ממאגלניצא זי"ע

ואלה תולדות

נולד לערך שנת תקמ"ט לאביו הרה"ק ר' אבי עזרא זעליג אבד"ק גרעניץ, ולאמו הצדקנית המפורסמת מרת פערל בת הרה"ק המגיד הק' מקאזניץ זי"ע, ע"י ברכתו של הרה"ק מבארדיטשוב זי"ע, לאחר סבל רב שלא נתקיימה אצלה ילדיה שנעדרו בילדותם, ואבי' הרה"ק המגיד זי"ע הי' תמיד מבקש מאת צדיקי הדור עבור בתו שיתקיימה ולדותיה, פ"א נזדמן הרה"ק מבארדיטשוב זי"ע לקאזניץ וביקש המגיד ממנו שיברך את בתו, אמר הרה"ק מבארדיטשוב אל המגיד שיתן לו את מנורת חנוכה שלו, והוסיף לומר: יאמין לי כבודו שאיני עובר על 'לא תחמוד'..., ונתן לו המגיד את המנורה, נטל הרה"ק מבארדיטשוב את המנורה ואמר "הריני נותן מנורה זו 'דרשה געשאנק' לחתונת נכדו אשר יולד לבתו, ועד יום חתונתו הנני מפקיד זה אצל כבודו, ורשאי להשתמש בה", והחזיר את המנורה להמגיד, וברכת צדיק עשתה רושם ובתו של המגיד נפקדה בבן זכר ונקרא שמו בישראל 'מאיר' ע"פ ציוו של הרה"ק מבארדיטשוב זי"ע באמרו "שהוא עתיד להיות מאיר לכל העולם בתורתו", וכסגולה לאריכת ימים הוסיפו לו את השם 'חיים' מלפניו, והשם 'יחיאל' מלאחריו, ונקרא חיים מאיר יחיאל.

במעלליו יתנכר נער

מילדותו נתגדל ונתחנך על ברכי זקינו שהתמסר לחנכו ה"ה הרה"ק המגיד זי"ע שחיבבו אותו מאד וממש לא זזה ידו מתוך ידו כמו שהוא מעיד בעצמו בהסכמתו לספר "עבודת ישראל" של זקינו, שכותב וז"ל: "כי חיבר יתירה נודעת לי מכבוד אא"ז נ"ע זצללה"ה, ונטה עלי עוז ידידות אהבתו, כאומן את היונק נשאני באברתו, גדלני על ברכיו, והייתי יום יום שעשועיו, והשקה אותי מים חיים, הי' ברוחו אלי פי שנים, ינקתי דבש חכמתו, וגילה עיני במאור תורתו, בנגלה ונסתר האציל עלי רוח מבינתו".

וכבר בשחר טל ילדותו ניצנצו בו סימני טהרה שלגדולות נוצר, והרבה מגדולותיו וגילויו המופלאים יסופר, בהיותו כבן חמש שנים פרץ פ"א בבכי לפני זקינו ואמר: מדוע לזקיני יש רבי, וכן לאבי, אף אני רוצה ברבי..., שאלוהו מנין לו שלזקינו יש רבי, ענה, שהוא רואה בכל לילה, כיצד זקינו יושב לפני זקן אחד כתלמיד לפני רבו, ומכך הוא מבין שהלה הוא הרבי שלו, על כך הגיד המגיד, "בני זקן זה הוא הבעש"ט הק', וכשתגדל הרי גם אתה תלמד אצלו", השיב הילד: איני רוצה ב'רבי' שכבר נפטר מהעולם..., תפלתו היתה בהתלהבות ובכוונה גדולה כאדם זקן ורגיל, פ"א בהיותו רק כבן ז' שנה בעמדו בתפלה ליד הקיר בהתלהבות ובדביקות, פגע יתד שהי' תקוע במצחו ודם ניגר על פניו, אולם מרוב דביקותו בתפלתו לא הרגיש כלל בדבר, בבית זקינו התיידד עם הרה"ק ר' יצחק מאיר מגור זי"ע בעל חידושי הרי"ם שנתגדל ונתחנך בבית זקינו, ולמדו ביחד כששניהם הצטיינו בהתמדתם ובחריפות מוחם, ואהבה גדולה שררה ביניהם מאז, החידושי הרי"ם סיפר עליו, כי מנעוריו הצטיין במידותיו הנעלות, וסיפר שפ"א אמר להם המגיד הק' דבר תורה, וה"שרף" קלט אותם לפני החידושי הרי"ם, וה"שרף" חשש שמא על ידי כך פגע בכבוד חבירו, על כן פרץ בבכי וביקש ממנו שיסלח לו על העלבון שגרם לו, בהיותו עוד ילד קטן חלה במחלה קשה וחרדו מאד לחייו, שלח זקינו הק' שליח מיוחד להרבי מלובלין זי"ע, כאשר קרא 'החוזה' זי"ע את שמו בקויטל נענה ואמר "אני רואה שהוא ימלא מקומו של זקנו המגיד", ואכן לאחר שהבריא לקחו המגיד ללובלין לאות תודה, והחוזה הק' השתעשע עמו והראה לו אותות של חיבה.

ימי ההילולא

ט"ו אייר

- **רבי ארי' לייב אב"ד קראקא ב"ר זכריה מענדל - תל"א**
- **רבי נתנאל וויילּ ב"ר ידידיה טיאה (קרבן נתנאל) - תקכ"ט**
- **רבי חיים מאיר יחיאל ממאגלניצא ב"ר אבי עזרא זעליג - תר"ט**

ט"ז אייר

- **רבי מאיר אב"ד לובלין ב"ר גדליה (מהר"ם לובלין) – שע"ו**

י"ו אייר

- **רבי יחזקאל הלוי לאנדא ב"ר יהודא (נודע ביהודא) – תקנ"ג**
- **רבי משה חיים אפרים ב"ר יחיאל מיכל (דגל מחנה אפרים) - תק"ס**
- **רבי איתמר ב"ר ישראל (משמרת איתמר) – תקצ"א**

י"ח אייר

- **רבי שמעון בר יוחאי - ג"א תתפ"א**
- **רבי משה איסרליש ב"ר ישראל (רמ"א) - של"ב**
- **רבי שלמה מקשאנוב (תלמיד הנוע"א) ב"ר משה – תתקפ"ח**

באהלי צדיקים

עם כי ה' דבוק מאד בזקינו הק' הרבה גם לנסוע להסתופף אצל הרה"ק החוזה מלובלין זי"ע, ורגיל הי' לומר: "בכל פעם שאני חוזר מלובלין נדמה לי שקבלתי הפעם כ"כ הרבה בחסידות שתספיק לי לעשר שנים, אבל משבא אני אל ביתי ורק מציג את כף רגלי על סף ביתי, מתעורר בי החשק לשוב מיד ללובלין", בקשרי אמיצים הי' קשור אל הרה"ק היהודי הק' מפשיסחא זי"ע שהכיר את גדלותו וחיבבו אותו מאד כשהי' עוד נער בבית זקינו הק', לאחר הסתלקותם של שלשה רועיו, זקנו הק', החוזה הק', והיהודי הק' – תקע"ד תקע"ה – התחיל לנסוע אל הרה"ק מאפטא זי"ע בעל "אוהב ישראל",והעריך מאד את רבו זה ודבק בו בכל נימי נפשו, וכל נסיעה אליו הי' נחשב בעיניו כמוצא שלל רב, רגיל הי' לומר בכל פעם בלכתו אל רבו זה: אילו הי' מזדמן לפני איזה ענין להרוויח בו אלפי דינרי זהב לא הי' עולה על לבי לבטל נסיעתי אליו, גם הרה"ק מאפטא העריך אותו מאד, הרה"ק רבי שמעון דייטש מזשעליחוב זי"ע כתב פ"א אל הרה"ק אבד"ק גרעניץ זי"ע – אביו של ה"שרף" – בכהאי לישנא: הייתי באפטא וראיתי שהרבי מעריך מאד את בנו, והוא רוצה לגדל ולנשא אותו על כל העולם, (עיין לקמן מה שאמר עליו בענין מנהיגות) כשביקר דודו הרה"ק ר' משה אליקים בריעה מקאזניץ זי"ע באפטא, שאלו אם הוא מכיר את בן אחותו ה"שרף", והרה"ק מקאזניץ הרבה לספר עליו הודו, נענה הרה"ק מאפטא ואמר "דע לך שלאחר כל השבחים ששיבחת אותו, עדיין אינך מכיר אותו כלל וכלל", גם הרבה לנסוע לשאר צדיקי הדור, הרה"ק הרבי ר' הערש מרימונוב, הרה"ק ר' ירחמיאל מפרשישחא – בנו של היהודי הק', הרה"ק ר' מאיר מפרימשלאן, הרה"ק ר' יחזקאל מקאזמיר, זי"ע, אך הי' קשור מאד אל הרה"ק מרוזין והרה"ק השר שלו' מבעלז זי"ע, וכשנפטרה אמו הצדקנית אמר בהספדה: תזכרי את הצדיקים שאני דבוק בהם, ישראל בן חוה (מרוזין) שלום בן רבקה העניא (מבעלז).

במקום 'גדולתו' שם אתה מוצא 'ענוותנותו'

כשהגיע לפרקו נשא לאשה האשה הצדקנית – שזקינו המגיד הק' העיד עלי' שיש לה רוח הקודש – בתו של הרה"ק ר' אלעזר מליזענסק בן הרה"ק הרבי אלימלך זי"ע, אחרי נישואיו ישב ועסק בתורה וחסידות סמוך על שלחן חותנו, ועלה ונתעלה בתורה וחסידות עד שנעשה גדול בתורה ויראה, ושמו הטוב הלך לפניו, וכעבור כמה שנים נתקבל לרב בגריצה, ולאחר מכן במאגלניצא, וכבר אז, בהיותו עדיין צעיר לימים, נמנה על גדולי הדור, ודבריו נתקבלו בחדרת קודש בכל רחבי פולין, שמו נודע לתהלה כגאון אדיר, ופנו אליו בשאלות ותשובות.

עם כל גדולתו שנמנה בין גדולי הדור כמו שכתב הוא בעצמו באחת מתשובותיו "גם לי תהלה לאל יש יד ושם בין הגדולים", הי' שפל ברך בענווה יתירה, כדברי בנו הרה"ק ר' אלימלך מגראדזיסק זי"ע בספרו "דברי אלימלך" (לפורים) וז"ל: שמעתי מאאמו"ר זצ"ל שאמר ברוב ענוותנותו, כאשר אני מסתכל בהתורה, מוצא אנכי עצמי קצת, אבל כאשר אני מסתכל בהצדיקים הקדושים אשר בארץ המה, איני מוצא עצמי לשום ערך נגדם, וזהו: 'אשא עיני אל ההרים' אל האבות והצדיקים הגדולים, תמה אני 'מאין יבוא עזרי', כי מה אני כאשר אני מסתכל בצדיקים, ההרים הגדולים, אמנם 'עזרי מעם ה' עושה שמים וארץ', הלא מיד בבריאת עולמו עלה ברצונו הפשוט שיהיו צדיקים אשר ראשם מגיע השמימה, ו'את הארץ' מדריגות קטנים ונמוכים, אשר מכולם יקבל השי"ת תענוג ושעשוע, אם כן גם אנוכי לא נופל מהם, והבן, עכ"ל, פ"א בא לפניו איש אחד והתנצל א"ע לפניו על הגיאות והתנשאות שיש בו ושאל ממנו עצה איך לשבר מדה זו, והשיב לו בזה"ל: כששואלין עצה על דבר אחד צריכים לפנות ולשאול את מי שיש לו ידיעה ובקי באותו דבר אבל אני אינני בקי ואיני יודע מה היא גיאות ואיך אפשר להתנשאות ואיך תשאל ממנו עצה בדבר זה.

פ"א כשהי' באפטא אצל הרה"ק בעל "אוהב ישראל" זי"ע, פגש בדודו – שמילא את מקום זקינו הק' – הרה"ק ר' משה אליקים בריעה מקאזניץ זי"ע יוצא מחדרו של הרה"ק מאפטא, אמר לו דודו "מאיר'ל, דע לך כי הרבי יש לו הקפדה עליך", נכנס ה"שרף" לברר את סיבת הקפדתו, אמר לו הרה"ק מאפטא: בוודאי יש לי הקפדה עליך, על שהנך מצניע את עצמך, מוטל עליך להיות מנהיג ישראל, התחיל לבכות ואמר: 'פשוט' כמוני יהי' מנהיג ישראל, ענה לו הרה"ק מאפטא: כן כן, גם אני 'פשוט' כמוך, ובכל זאת הנני מנהיג ורבי, אולם בי"ב אלול תקפ"ח כשנסתלק דודו, התחילו לבוא אליו חסידי קאזניץ ובעל כורחו נעשה לרבם ומנהיגם, וברוב ענוותנתו התנצל לפני חסידיו על אשר קיבל עליו את המנהיגות באמרו: "מה אעשה כי אדוני אבי זקני המגיד זצ"ל גזר עלי להיות מנהיג ורבי", ואכן נהרו אליו רבים מחסידי פולין, וביניהם אדמורי"ם מפורסמים כהרה"ק ר' יעכב מוועלברוז' זי"ע בעל "עבודת יששכר", ובן דודו שמילא אחר כך

ימי ההילולא

י"ט אייר

- **רבי מאיר ב"ר ברוך מרוטנבורג** (מהר"ם מרוטנבורג) – **ה"א נ"ג**
- **רבי מנחם מענדל מרימינוב ב"ר יוסף – תקע"ה**
- **רבי יצחק אייזיק הלוי אב"ד האמעל** (הנה אריאל) **ב"ר מרדכי תרי"ז**
- **רבי שלמה זלמן מקאפוסט ב"ר יהודה לייב** (מגן אבות) **תר"ס**
- **רבי ישראל יעקב יוקל הורוויץ מבולחוב** (אחי רנ"צ מראפשיץ) **ב"ר מנחם מענדל תקצ"ב**

כ' אייר

- **רבי מרדכי מטשערנאביל ב"ר מנחם נחום מטשערנאביל - תקצ"ג**

כ"א אייר

- **רבי יצחק אייזיק הלוי מפרעמיסלא ב"ר יעקב** (רזא מהימנא) **- תקמ"ג**
- **רבי שמעון שלמה אבי הסאוויינער** (תלמיד המגיד) **- תקפ"ב**

מקומו הרה"ק ר' אלעזר מקאזניץ זי"ע, אם כי נותר לשבת במאגלניצא היתה מצודתו פרושה על קאזניץ, ואף נהג לחתום: "אבד"ק קאזניץ ומאגלניצא", וגם אז המשיך לנסוע לצדיקי דורו ולהסתופף בצילם.

עין רואה

פ"א אמר לאחד מגדולי הרבנים שהסתופף בצילו: "ידעתי שהנך נוסע אלי, וכן כל אחד ואחד מחסידי, מיד בצאתו לדרך לנסוע אלי, יודע אני ואני שומרו ומצילו מפגעי הדרך (תולדות הנפלאות), פ"א אמר לאחד מחסידיו "דך לך כמו שאתה מיטיב לראות דרך חלון דך וצלול, כן אני מביט ורואה בתוך נשמות ישראל", בראש חודש אלול תקפ"ח הי' בקאזניץ אצל דודו הרה"ק ר' משה'לע זי"ע, ואחר שבת נסע לביתו, וביום ד' לאחר צאתו מהמקוה אמר לחתנו אמור לחמותך שתראה להכין עגלה ואסע לקאזניץ, כי דודי הק' ר' משה'לע נחלה מאד, והלך ואמר לה, וצווחה הרבנית, מה זאת, זה שני ימים שבאת, ועדיין לא שלמתי שכר עגלה, ואמר לה הרה"ק שיסע עתה דרך ראדום ושם היו לו גבירים שישלמו עבורו, ושכרו עגלה ובאו ערב שב"ק בבוקר לקאזניץ, וטרם שנכנס אל העיר שמע קול העיר חמיה בבכיות ויללות, אמר לחתנו הנ"ל ניסע תכף על ציון המגיד, וכאשר בא לאהל המגיד פגע באמו הצדיקת ע"ה שיצאה מאהל המגיד, ואמרה לו, בני אין לך מה לילך ולהתפלל, כי אני הייתי שם ולא ענה לי אבי דבר, אמר אף שיש לסמוך על דבריה, אע"פ כן כיון שבאתי הלום אכנס, ונכנס ושהה שם זמן מה, ויצא ואמר נואש, וכך הוה, שבערב שבת קודש י"ב אלוך נח נפשי' והוא הי' בשעת פטירתו, (גן הדסים).

אחרית ימיו

כל ימיו הי' משתוקק לשהות לפחות שבת אחת בארה"ק, ולזכות להתפלל ליד כותל המערבי, והי' אומר: "בטוח אני שהייתי פועל הרבה בתפלה ליד הכותל", אך כחצי שנה לפני פטירתו הירבה לדבר מא"י, פ"א סיפר למקורביו: והנה אני עולה להיכל המשיח, דפקתי על הדלת, פתחו לי ונכנסתי לפנים, ונפגשתי עם היהודי הק' זי"ע, כאשר ראה אותי תמה ושאל: מאיר, מה מעשיך כאן, כ"כ מוקדם – שחשב שאני כבר לאחר פטירתי – שמעוני מאיר'ל – אמר לי – את כולנו סובבו בערמה, אף כי הננו עקשן אבל איננו קפדן, אבל אתה מאיר'ל האם גם אותך פיתו, הרי אתה כן קפדן, ולכן הנני מודיעך מראש שאל תסמוך על הבטחות, אמרתי לו שעדיין לא נפטרתי מהעוה"ז, אז פנה אלי ואמר לי: אתה, עדיין יש לך עצה, סע לארץ ישראל ושם תצליח במה שאני לא הצלחתי, והוסיף ואמר, מאיר'ל אל תעמוד כאן בחיבוק ידים, מהר ורד למטה ועשה משהו, ואמר ה"שרף", הוא רוצה שאני אסע לא"י ואכוון שם את היחודים שהוא כיוון, כי מי שמכוונם בחו"ל מוכרח להסתלק מן העולם כמו שקרה להיהודי הק' כידוע, והוא יעץ לי לכוונם בא"י כדי שאשאר בחיים, אבל מי יכול לנסוע דרך רחוקה כזאת, ואפשר שלא יתנו לי לנסוע מן השמים, ומלבד זאת צריכים מקודם לקיים מה שכתוב 'בערת הרע מקרבך', ואח"כ הוסיף ואמר: הנני מוכן לנסוע אבל איני רוצה לנסוע לבדי, רק בשעה שהק"ה יעלה את כולם יחד, אני בכל זאת רוצה לישכב "לעבן דעם הייליגן זיידישי זכרונו לברכה",

כל אותו חורף דשנת תר"ט הכין עצמו לעלות למרום, קודם חג הפסח ביקר אצלו הרה"ק ר' יעקב דוד מאמשינוב זי"ע סיפר לו ה"שרף": ראיתי את מורי ורבי ועוד צדיקים, אמר לי מורי: הנך מתכבד לשאת דרשה בפרשת 'אמור' כאן בגן עדן, ומאז נחלה מאד, כשהגיע סיפור זה לאזני החסידים ציפו בחרדה לימי הפסח שיעברו בשלום כי בפסח קוראים את חלק מפרשת אמור, לאחר שעבר הפסח בשלום היו מצפים שיעבור בשלום השבוע שבו קוראים את הפרשה הזאת, בשבת פרשת קדושים באו למאגלניצא לבקרו הרה"ק ר' משה מלעלוב, והרה"ק ר' משה מפשעדבורזש, זי"ע, וכאשר ראו שגברה עליו המחלה אחר הרופא המומחה הרה"ק ר' חיים דוד מפיעטרקוב זי"ע הנודע בשמו "הדאקטאר הצדיק ברנארד", ונכנס אליו לבקרו, ויצא לעם ואמר שירבו בתפלה ובתחנונים כי יש לו רגעים ספורים ונעשה רעש ובכיה רבה, וביום ט"ו אייר תר"ט עלה בסערה השמימה, בשעת הלויה הכניסו את הארון לביהמ"ד, ראשון למספידים הי' הרה"ק ר' משה מלעלוב זי"ע, שהרים קולו בבכי וצווח, "גדולה הבושה שלא יכולנו בתפילתנו לקיים צדיק כזה בתוכנו", ובבית החיים הספיד אותו הרה"ק ר' נתן דוד משידלאווצי זי"ע, הוא הזכיר את הדרשה שיכבדו אותו לדרוש בשמים, ואמר: "יתן ד' שיהי' דורש טוב לעמו".

י"ז אייר

הגה"ק ר' יחזקאל לאנדא זי"ע
["נודע ביהודה"]

אלה תולדות

נולד באפטא ביום י"ח חשון שנת דע"ת לאביו הרב הקצין רבי יהודה הלוי פרנס ומנהיג וועד ארבע ארצות, ועוד בשחר ימי עילומיו כבר הי' מפורסם זכרון המופלא שלו ושנינותו ופקחותו העצומה, כשמלאו לו י"א שנים כבר הי' מפורסם לעילוי גדול, וכבקי נפלא בש"ס ופוסקים, הג"ד משה יעקב מקראקא זצ"ל רבה של אפטא הרבה לחבבו והרבה לפלפל עמו בסוגיות חמורות שבסדר קדשים, את חידושיו משנות ילדותו מזכיר בספרו "ציון לנפש חיה" (צל"ח). גם שאר גאוני דורו הרבו להשתעשע עמו בד"ת. כשהי' בן י"ד נדד מבית אביו להעיר בראד, והצטרף לחכמי הקלויז שבבראד שמפורסמים היו לאריות שבחבורה בתורת ד', בשנת תצ"ב כשמלאו לו ח"י שנים נשא את בתו של הגביר רבי יעקב מלודמיר ז"ל ועבר לגור בבית חותנו, שם הוסיף תורה על תורתו וקדושה על קדושתו, ובהשפעתו עבר חותנו ביחד אתו וכל משפחתו לבראד שהיתה עיר מלאה חכמים וסופרים ועד מהרה נתקבל שם בזרועות פתוחות כאחד מ"חכמי הקלויז" שעליהם נמנו גאוני ארץ כהגאון רבי יצחק הורוביץ והגאון ר' חיים צנזר זצ"ל זה שהעיד עליו "צפה יחזקאל במעשי מרכבה" ומקלויז זה יצתה תורה לישראל, ומני אז דרך כוכבו בקרב ישראל בגאון ובעוז, ונהרו אליו תלמידים רבים לשתות בצמאון רב את מימי תורתו, בשנת תצ"ד כשמלאו לו עשרים שנה, נתנו עיני חכמי בראד עליו, ומינוהו לראש לארבעה בתי דינים שהתקיימו אז בבראד.

על כס הרבנות

בשנת תק"ה נתקבל לכהן כרב עיר יאמפאלא והגלילות, ביאמפאלא נגה אז אורו של המגיד הק' רבי יחיאל מיכל מזלאטשוב זי"ע ובניו, והוא עם כל התנגדותו לדרך החסידות ידע להעריך את גדולתם, בספרו צל"ח למסכת ביצה מצטט קושיא "שזה יותר מארבעים שנה הקשה הרב הגדול מוה"ד יוסף בק"ק יאמפאלא" הוא בנו של המגיד הקדוש רבי יחיאל מיכל, בתקופת כהונתו שם, הראה את כוחו בדרוש לייסר את העם בדברי נועם ואגדה המושכת את הלב, ואת דרשותיו הנפלאות המלאות חריפות ובקיאות נדפס לאחר פטירתו ע"י בנו הג"ר שמואל זצ"ל ונקרא בשם "דורש ציון". בשנת תקט"ו נתמנה לאב"ד ור"מ בעיר ואם בישראל פראג ויסד שם ישיבה גדולה שאליה זרמו תלמידים מכל קצוי תבל עד מרוב הדחק זו הלחץ נאלץ לילמוד עמהם בחצר בית הכנסת הרחבה, עד יומו האחרון לא פסקה ישיבה זו מביתו, ומהם יצאו גדולי הוראה גדולי ישראל מפורסמים כהגאון רבי אברהם דנציג זצ"ל בעל "חיי אדם" הגאון ר' דוד דייטש זצ"ל בעל אוהל דוד הגאון רבי אליעזר פלעקלס זצ"ל בעל תשובה מאהבה, הגר"ב רנשבורג זצ"ל מחבר ההגהות על הש"ס, ועוד. עם כי עסוק היה במלאכת הקודש עם התלמידים עכ"ז השגיח על קהילתו בעין פקוחה ודאג לכל צרכיהם, לאחר מלחמת שבע שנים בה נלחמו המלכה תירזה מלכת אוסטריה עם המלך פרידריך השני מלך פורסיה, כאש הי' פראג במצור לא שעה לעצת נכבדי העם שיעצו לו שהוא יצא מן העיר עד יעבור הזעם אלא נשאר שם ביחד עם בני קהילתו והתאמץ להקל מסבלם, דרש מהעשירים בתוקף לפרנס את העניים וכדו' וסוחרים הזהיר בל יפקיעו השערים, עמד על משמר הדת ותיקן תקנות גדולות בעירו להגדיל תורה ולהאדירה, אחת התקנות המעניינות היא היות וכמה מורי צדק אשר בעיירות שאין להם חיך לטעום ולהבחין בעצם הדבר, סוברים שכל ספר שנתפשט בעולם ראוי לסמוך על דבריו וע"כ באים לידי תקלה להתיר את האסור, על כן תיקן שקודם שמלאו לצורבא מרבנן ארבעים שנה לא ירום ידו להדפיס חידושיו בש"ס ופוסקים וכאשר ימלאו לו ארבעים שנה אז הרשות נתונה, אם בר הכי הוא לפרסם חידושיו, גם תיקן תקנות אחרות, נגד חיי המותרות ולוקסוס המעוררים את קנאת הגוים וגורמים הכבדת עול המס, צוה למעט בהזמנת אורחים לסעודת מצוה, למעט כלי זמר ובדחנים, והנשים לא ילבשו בגדי פאר מחוץ לגעטא וכדו' ואף הם הביטו אחריו בחדרת קודש ובעיניהם הי' נראה כמלאך אלוקים.

איש אלוקים קדוש

הי' מתנהג בקדושה ובטהרה, תלמידו רבי אליעזר פלקלס מעיד עליו כי מעולם לא עבר חצות לילה בשינה, ועד שהגיע לזקנה לא שכב במיטה ולא פשט בגדיו בלילה, הי' מרבה בתעניות ובסיגופים, מר"ח אלול עד יוה"כ הי' מתענה משבת לשבת, מר"ח אב עד ת"ב לא אכל רק לחם יבש כל לימודיו עם תלמידיו הי' בעמידה, צדקת פזרונו נודע הי' ב.יהודה וישראל ותרן בממונו הי' וכדו'.

לוחם מלחמת ה'

עשוי ללא חת ועז כחלמיש הי', לוחם מלחמת ה' בגבורים גודר גדר ועומד בפרץ, הי' זה בשנת תק"ה כאשר אחד מנשואי פנים שבבראד שריננו לעז על בני משפחתו, ניסה להטיל חיתת על העם לבל יעיז לפצות פה עליו בקלונו, שלשה גבורי רוח לבשו רוח קנאה והם הגה"ק בעל מאיר נתיבים הגה"ק ר' גרשון מקיטוב גיסו של הבעש"ט והנוב"י בראשם הוקיעו בריש גלוי את אותו נשוא פנים, ועוררו עליהם חרון אפו עד כי נאלצו לברוח מן העיר בראד. גם לחם מלחמת חרמה קודש נגד כת ש"צ וההולכים בשיטתם, אף יצא נגדם בכרוז חריף שצוה להדפיסו בגליון מיוחד ולהכריזו בביהכ"נ לפני כל נדרי בליל יום הכיפורים בכל שנה ושנה, בין השאר נאמר שם "כל לכל החוטאים והפושעים יש תשובה חוץ מאלה מעריצי הש"צ ימ"ש ומחזיקים בשיטתם", כמו"כ קנא קנאת ה' צבקות על המשכילים שבברלין שהרימו ראשם בדורו.

פוסק הדור

כבר בשנת ת"ק מופיע כבר במלוא שיעור קומתו כפוסק הדור ומשיב מובהק שהכל חרדים לדבריו וכל גדולי הדור כבר מאז הציעו לפניו שאלותיהם הקשות ולבקש את הכרעתו, בין השאר התשובות שבאותו שנה אנו מוצאים תשובה ארוכה בענין היתר עגונה אותה ערך לבקשת אחד מגאוני הדור ה"ה רבה של אוסטרובצה זצ"ל הוא אשר לבש שריון ענוה משחר נעוריו חשב כי הוא נשאל רק כדי "לפתוח בקטן תחלה" ובתשובה המוזכרת מדגיש הוא "להפצרת השואל באתי לגלות דעתי דרך פילפול לא להלכה ולא למעשה שלא יסמוך על דברי לא לאיסור ולא להיתר ואני רק כתלמיד הדן לפני הגדולים והגאונים אשר בדור" תשובות לאלפים הריץ לכל קצוי תבל ועיני כל ישראל הי' נשואות לו, הוא הי' עונה לכל דורש עיין נוב"י מהדו"ת יו"ד סימן ע"ז "זה דרכי להשיב לכל שואל אפילו לפחות שבפחותים" ספר שו"ת נודע ביהודה מקובל בהערצה בבית ישראל מתי מספר יכולים להשיב בדיוק שמו ושם עירו, לעומת זה כולם יודעים להעריך ולהעריץ כשמזכירים "נודע ביהודה" עד היום נמסרים בעולמה של תורה דברים ורעיונות מחשבות עמוקות סברות ישרות מה"נודע ביהודה".

דעתו לדרך החסידות

אם כי בתחלה הי' נודע במלחמותיו נגד דרך החסידות, אולם מסופר כי לאחר חילופי דעות והשקפות שערך עם אבות החסידות שינה את טעמו וחדל מללחום נגדם, ומתאמרא מימרות מהרבה גדולי ומאורי החסידות שבחים עליו, מרן הבעשטה"ק העיד עליו בלש"ק: אויף די דאדער שווארצע יחזקאל שטיט אַ דריטל וועלט, הרה"ק ר' ברוך ממעזיבו"ז זי"ע אמר במתיבתא דרקיעא הכריזו כי הלכה כרבי יחזקאל וכל מקום כיון להלכה האמיתית, הרה"ק בעל התניא זי"ע אמר שהי' יחיד בדורו בהוראותיו וה' הי' אתו שקלע אל חוט השערה ולא החטיא את המטרה האמיתית בכל דבר אשר יורה, הרה"ק מצאנז זי"ע אמר אילו הי' הנודע ביהודה חיי אתנו כיום הייתי מתגולל אצלו תחת שלחנו כי כל כוונותיו הי' רק לשם

שמים ונפלא הי' בקדושתו וצדקתו. ידוע שהי' מתנגד לאמירת "לשם יחוד" מכח הלכה וכפי שמסופר שהי' מכריז קודם תקיעת שופר בראש השנה בקול גדול: למה תוקעים רחמנא אמר תקעו, והרה"ק מצאנז לא אמר בשביל זה לשם יחוד, אבל מאידך ראה מה שכתב רביה"ק זי"ע בספרו הק' ויואל משה מאמר ב' סימן מ"ז וזל"ק: ואף שהנוב"י פליג על אמירת לשם יחוד מ"מ אנו רואים שנתן הסכמה חמה על אותם הדרושים שבס' אור לישרים וכתב עליו שהוא בעצמו שמע מפיו דברים מתוקים ונכנסים בלב השומע להלהיב הלבבות לי"ש ושם באותו הספר בדרוש הראשון כתב הטעם הנ"ל על אמירת לשם יחוד, ונראה דאחר שאמר טעם זה קבלה ממנו, עכדה"ק.

אשכבתי' דרבי

עדי הגיעו לגבורות נשאר כתר תורה ונזר מלכות על ראשו, בי"ז באייר תקנ"ג נסתלק לשמי מרום והוא בן שמונים שנה, בלב שבור ורצוץ ליווהו המוני תלמידיו וגדולי תורה שבפראג, למקום מנוחתו האחרונה שנכרה בבית העלמין העתיק, כשהם משננים וחוזרים בלי הרף מדברי תורתו, רבבות רבבות השתתפו בהלוויתו, וגדל המספד מאוד, עפ"י צוואתו לא נחרתו על מצבת קברו כל תוארים זולת "הרב המפורסם מו"ה יחזקאל הלוי", על כסאו עלה בנו הגאון ר' שמואל זצ"ל.

מורשתו הרוחנית

השאיר אחריו ברכה ירושה רוחנית הרבה לכלל ישראל, ה"ה ספריו א) שו"ת נודע ביהודה מהד"ק מהד"ת, ב) "ציון לנפש חיה" חידושים על הש"ס, ג) "אהבת ציון" דרושים והספדים, ד) "דגול מרבבה" חידושים והגהות על שלחן ערוך, ה) "דורש לציון" דרושים ופילפולים לכמה מסוגיות הש"ס, ו) "דרוש הספד" על מות מריה תריזיה מלכת אסטריה, ז) "דרוש השבח וההודאה" על נצחון אוסטריה במלחמתה נגד טורקי', ח) "דרושי צל"ח" דרשות, ט) "חוקי האישות עפ"י דת משה והתלמוד" הוא כתבו ע"פ בקשת קיסר אוסטריה פרנץ יוזף השני לגלות את דעתו אודות חוקי הנישואין שהוציא ביחוסם אל חוקי ישראל, י) "מראה יחזקאל" הגהות על התלמוד.

י"ז אייר

הגה"ק רבי משה חיים אפרים מסדיסלקאב בעל "דגל מחנה אפרים" זי"ע

צור קודש מחצבתו

בן ובת קדושים וטהורים הניח אחריו רבן ומאורן של ישראל אור שבעת הימים מרן הבעש"ט הקדוש זי"ע, ה"ה בנו הרה"ק ר' צבי הירש זי"ע שהי' צדיק נסתר כל ימי חייו, ובתו הרבנית הצדקת המפורסמת מרת אדל זת"ע, אשר אביה אמר ששמה היא ראשי תיבות א"ש ד"ת ל'מו שאש קודש בוערת בקרבה. נודעת הי' כבעלת רוח הקודש, צדיקי הדור העידו עליה שלא פעם אירע שבעת שאחזה באמצע כיבוד הבית השליכה באמצע את המכבדה ("בעזעם") מידה ואמרה סדר "קדושה" יחד עם מלאכי השרת, שאמרו אז שירתם. אביה הק' החשיבה אותה כאחד מבני החברייא קדישא, ומסר לה הרבה סודות הק', והיא היתה הממונה על כספי הבית והוצאותיו המרובים של אביה. כשהגיע עיתה עת דודים נשא את הצדיק נסתר הרה"ק ר' יחיאל (מיכל) זי"ע, מסופר שלפני הקישור שלח הבעשטה"ק תלמידו הגדול המגיד ממעזריטש זי"ע לבחון את החתן ר' יחיאל ובשובו סיפר המגיד שכשבחן אותו ענה על כל דבריו לא ידעתי איני יודע ולא אדע, אז אמר הבעשטה"ק אם כן אפשר לגמור השידוך, ואכן נשא הצדקת אדל את הרה"ק ר' יחיאל, אולם ר' יחיאל המשיך כל ימיו להיות נסתר במעשיו.

זרע קדש

כמה שנים לא זכו ר' יחיאל ואשתו מרת אדל לזש"ק, בשנת תק"ח כאשר התאספו החברייא קדישא תלמידי הבעשטה"ק בשמחת תורה, והי' מרקדים בהתלהבות עצומה, ויהי באמצע הריקודין של מצוה נקרעה מנעלו של אחד מבני החברייא קד' ה"ה הרה"ק ר' דוד לייקיס זי"ע, ולא הי' יכול לרקוד, והצטער מאד על שאינו יכול להשתתף בשמחת התורה, הרבנית שעמדה מן הצד הריקודין, ראתה את זה, ותאמר אל ר' דוד שאם יבטיח לה בן זכר תביא לו מנעלים חדשים כדי שיוכל לרקוד הלאה, הרה"ק הבטיח לה, והביאה לו מנעלים חדשים והמשיך בריקודין של מצוה, ועוד באותו שנה שנת תק"ח נולד לה בנה הבכור, ויקרא שמו בישראל משה חיים אפרים, כעבור חמש שנים נולד להם בנם השני ה"ה הרה"ק הרבי ר' ברוך ממעזשבוז זי"ע, וצדיקי הדור אמרו על שני האחים הקדושים שתי נשמות קדושות הורידו בני הבעשטה"ק לעולם, האחת מסטרא דחסד הוא ר' משה חיים אפרים, והשני היא מסטרא דגבורה הוא הרר"ב, נוסף להם נולד להם בתם הצדקת המפורסמת מרת פייגא ע"ה שהיתה נודעת כמו אמה לבעלת השגה ורוה"ק, ובנה הי' הרה"ק ר' נחמן מברסלב זי"ע.

במעלליו יתנכר נער

הני תרי צנתרי דדהבא האחים הקדושים הוכרו מיד כי זרע ברך ה' המה, יסופר שפ"א במוצאי שב"ק הגיע לביתו של הבעשטה"ק תלמידו ר' מאיר הגדול מפרעמישלאן זי"ע, וביקש מהרבנית אדל שתכין לו סעודת מלוה מלכה, והיא היתה באותו זמן חולה ולא יכלה לרדת ממטתה, והבטיח לה ר' מאיר שאם תכין לו יהי' לה רפואה שלימה, כששמעה ההבטחה ירדה מיד ממטתה להכין לה הסעודה, ופתאום התחילו שני בני' הקטנים לבכות, והלכה אצלם ותוציאם ממטתם לחוץ, ויהי כאשר אך יצתה מהחדר נפלה כותל החדר על מטתם, ואמר הבעשטה"ק לר' מאיר באת להציל את חיי בתי ושני בניה ראיתם את זאת ברוה"ק, והנכם שליחא דרחמנא ומגלגלין זכות על ידי זכאי, משמיא קא זכו ליה להציל נפשות קדושות כאלו "אשר העולם יאיר מגודל קדושתם". האחים הקדושים יצקו מים חיים על זקנם

הקדוש ושאבו ממנו מלא חפניים תורה ויראה, וקלטו במוחם כל אמרותיו והנהגות קודש של ראשית תורת החסידות. סיפר המלמד של הרה"ק ה"דגל", שהי' לה"דגל" שמירה מיוחדת של זקינו, ומעשה שהי' כך הי', פ"א כאשר ישב ליד זקינו הבעשטה"ק אמר לו הבעשטה"ק בא ואראך דבר, וצוה להביא לו פיסת קלף והניח את זה תחת מפת השלחן, לכמה דקות, כשהוא תפוש בשרעפיו, לאחר מכן הוציאה מתחת המפה וימצא כתוב בה: "אני מט"ט שר הפנים"... ונתן הבעשטה"ק את הקלף לנכדו, ואמר לו לשמרה היטב, ואכן שמרה זמן מה, וסיפר המלמד שכאשר נעשה מלמדו נאבדה לו הקלף ומאז הרגיש כאב שניים. כשנעשה בן שתים עשרה שנה נחשך עולמו בעדו בהסתלקותו של זקינו הגדול אשר ממנו הי' רוב תורתו, אבל הוא חיזק את עצמו והמשיך לשאוב מתורת זקינו ע"י שדבק עצמו לממשיך דרכו ה"ה הרה"ק הרה"מ ממעזריטש זי"ע, וביותר אצל הרה"ק בעל "התולדות" זי"ע.

תורה מתוך הדחק – רבנותו

אחרי חתונתו התיישב בעיר סדילקוב, וקידש עצמו בסילודין ועסק בתורה ועבודה בקדושה ובטהרה יומם ולילה מתוך דוחק גדול, ולפרנסתו הי' משמש כמגיד מישרים בעיירה, באותו זמן הי' העיר רובם ככולם מתנגדים, וכמובן שהוא נהג כזקינו הבעשטה"ק, וזה לא הי' לרוחם של תושבי העיר ולא כבדוהו כראוי, ואף פרנסתו נתנו לו בדוחק גדול, עד שרבו בעל ה"תולדות" השתדל הרבה בעבורו ונעתרו לבקשתו והוסיפו לו קצת. אחיו הרר"ב הי' לו קפידה על העיר סדילקוב על שאין מכבדים את אחיו כראוי, פ"א ביום ב' דשבועות הי' רעם גדול, ובתו של הרר"ב היתה יושבת באותו זמן ליד שלחן אביה, ותחלחל מאד על הברק, אמר לו הרר"ב מה תתייראי, הדיבור ילך לסדילקוב, והי' שם איש אחד שלא הי' ממעזריטש ושמע את הדברים, ויהי כאשר נסע משם, באמצע הדרך ראה עגלה מלאה חסידים, שאלם מהיכן אתם, ענו לו שבאים מהרה"ק מלובלין, שאלום מה הי' בשלחן, אמרו ששמע מרבם דבר אחד ולא הבינו פשר הדבר, שאמר: שתמה על הרר"ב בשתיים א' על שיושב עם בנותיו אצל השלחן, והב' איך פסק כב"ש שקידש את סדילקוב בדינר,(עיין קידושין ב.) וישחק האיש ואמר שהוא יודע פשר הדבר, ודברי רבם הי' המתקה שלא יזיק הרעם בסדילקוב וסיפר להם המעשה. מכל מקום הי' הדיבור בשם והרס ב' או ג' בתים בלא אדם. – אבל הוא לא הצטער על דחקותו אדרבה הי' שמח בחלקו והוסיף עבודה על עבודתו ביתר שאת, פ"א ביקר אצלו אחיו הרר"ב וראה את ביתו העני', ויאנח ואמר לאחיו: אוי לי אחי שראיתי בכך, כבר הגיעה השעה שיהי' לך מנורת כסף, השיב לו, ואתה אחי מנין לך הכסף לקנות מנורת כסף, ענה לו מסובב אני בערי ישראל ומדריכם לעבוד את ה' בדרך זקינינו הק', והם מהנים לי עבור זה כפי יכלתם, השיב לו, אם כן הדבר, אז אשריך שראית אותי כך, שמוטב שמנורת הכסף יהי' בנכר ואני אשב בביתי מאשר מנורת הכסף יהי' בביתי ואני יהי' בנכר. אבל לימים יצא שמו בעולם והתחילו לנהור אליו חסידים רבים, ואף אנשי העיר סדילקוב התחיחו להרגיש כח קדושתו, וקבלהו גם המה לרב ולמורה דרכם, ובמשך הזמן קנו לו מנורת כסף ונתקיים רצון צדיק אחיו הרר"ב, כאשר ראה פ"א איך שהרבנית אורו פני' כשהדליקה נרות בהמנורה, אמר לה "דיר איז יעצט ליכטיג, און מיר איז פריער גיווען לעכטיג", אבל אשריך בעולם הזה וטוב לך לעולם הבא – פשוטו כמשמעו,

פקודא בגו צדיקיא

שמעו הק' יצא על פני תבל כגאון מפורסם, לאיש אלקים בקי בנגלה ובנסתר, עובד ה' במסי"נ ממש, וגם לפועל ישועות, וכמו שהבטיחו זקינו באחד החזיונות המובאות בספרו הק "טבעך וטבעי יצאו לעולם", ואלפים מישראל הגיעו להסתופף בצלו והוא קרבם לדרך החסידות כמו שקיבל מזקנו הק', ולא רק פשוטי עם באו אצלו, אלא גם צדיקי הדור עלו אליו לקבל פניו, מספר שהרה"ק רבי ר' מענדעלע מרימנוב זי"ע בא פ"א אליו, כשנכנס הי' באמצע גזיזת הציפורנים לכבוד שב"ק, וישב כשגבו מופנה אל הנכנס, לאחר נטלו ידיו, הושיט ידיו לאחריו לתת שלום, ושאלו האם אתה תלמידו של ר' אלימלך האם אתה יוכל לספר לי איזה מופת מרבך, ענה לו מופת אני לא יכול אך זה אני יכול לומר שידוע שיש באוזן גיד שרק בשעת הגסיסה מחמת פחד המיתה רואים שהיא דופק, ואני ראיתי את הגיד הזה דופק אצל רבי כל פעם שהוא מתפלל, אז פנה אליו ונתנו עוד פעם שלום בסבר פנים יפות, והי' אצלו כל אותו שב"ק וביחד עסקו בתורה וחסידות. ראה מה שכתוב באגרת הקדש של הרה"ק רבי ר' זושא זי"ע, וז"ל: בעזה"י, שלום וברכה מאלקי המערכה, לכבוד אהו' או"נ ידיד ה' וידיד נפשי ה"ה מו"ר הרב המאור הגדול, רב גובריה ורב חילו לאורייתא, חסידא ופרישא, בוצינא קדישא, יפה נוף משוש כל הארץ, לא יעבור עליו כליון וחרץ, שיאו יתנשא למעלה באורך ימים ושנות חיים ושלום בטוב ובנעימים איש אלקים קדוש יאמר לו, כש"ת כמוהר"ר משה חיים אפרים נ"י ויופיע הולך ואור עד נכון היום, וכו' וסיים שם הלא כה דברי אוהב נפשו ודורש שלומו וטובתו בלב נפש חפצה ומעתיר בעד אריכות ימים ושנותיו ה' יקשה ואומר שלום לכל ב"ב. עם כל גדולתו שגדולי עולם חרדו לקראתו הי' בעיניו עני ושפל ברך והי' מקדים שלום לכל אדם אפ' לנכרי שבשוק,

צדיק מה פעל

אצל הבעשטה"ק הסתובב יהודי פשוט מאד, אשר שכר בית מזיגה אצל אדון הכפר, וביקש מהבשטה"ק שיפעול עבור בשמים שימצא חן בעיני האדון ולא יצטרך לשלם מסים על הבית המזיגה, וכדי לקרבו להקב"ה עשה הבעשטה"ק את רצונו, ופעל שהאדון יפטור אותו ממס, כשנסתלק הבעשטה"ק חייבו מיד האדון את המיסים, נסע האיש אל הרה"ק בעל ה"תולדות" זי"ע ויספר לו ענינו ואת בקשתו, ענה לו הרה"ק ה"תולדות" שמעת שנפטר הבעשטה"ק כשיהודי נקלע לעת צרה צריך ליקח ספר תהלים ולהתפלל לבד להקב"ה והשי"ת יעזור לו, האיש יצא ברוגז משם ואמר שעלינו להתאונן על פטירת הבעשטה"ק כי בזמנו האם היינו צריכים ליקח ספר תהלים, כאשר שמע הרה"ק ה"תולדות" את דיבורו הבין מיד שבעבור שיש לו אמונה פשוטה בהבשטה"ק אומר זאת, קראו מיד בחזרה והבטיח לו בקשתו, וכן הוה, ויהי כאשר נסתלק ה"תולדות" בא האיש אל הרה"ק ה"דגל", ושטח לפניו

בקשתו, הרה"ק כאשר ראה לפניו איש בעל ולא ידע, געך אותו על אשר ביקש בקשה כזו לזקנו ולה"תולדות", הלה יצא בפחי נפש ורץ על הציון הקדוש של הבעשטה"ק ויבך שם מאד ואמר לו רבי על מי נטשתם אותנו, ומרוב בכיה נרדם שם על הציון, והנה בחלום רואה את מרן הבעשטה"ק ויאמר לו "לך לנכדי ותפעול עתה אצלו שלא תשלם מיסים כמקדם", והנה דרכו של הרה"ק ה"דגל" הי' שבשעה שהניח עצמו לישון קמעה היו מניחים סביביו שומרים שלא יהי' רעש כי מכל קול קל הי' מתעורר, ואותו האיש כאשר התעורר מהחלום רץ תיכף לביתו של הרה"ק ומרוב זריזותו לא ראוהו אותו כלל השומרים וניגש מיד אל החדר של הצדיק אשר מיד הקיץ משנתו, ומיד אמר להאיש "לך לביתך כי העלת שלא תשלם מיסים כל ימי חייך",

אשכבתי' דרבי

כפי הנראה הרגיש ברוח קדשו כי הגיעה זמנו להפטר מעולם הזה, ועזב את סדילקוב ועבר לגור בעיר זקינו מעזיבוש, זמן קצר לאחר מכן ביום י"ז אייר ערב ל"ג בעומר תק"ס והוא כבן נ"ב שנה נסתלק לחיי העולם הבא, ונטמן בחלקת זקינו מרן הבשטה"ק, ולימים גם נטמן שם אחיו הרה"ק הרר"ב, ולאחר מכן נטמן גם הרה"ק האוהב ישראל מאפטא שגר סוף ימיו במעזיבוש.

מורשתו הרוחנית

כמו שאחיו עסק בהפצת תורת זקינו בנסיעותיו הרבות בין אחינו בני ישראל, עסק גם הוא בהפצת תורת זקינו על ידי קולמתו, הוא ליקט את אמרותיו של זקינו הק' כשעל פיהם הוא בונה דרושים נפלאים אמרות טהורות דברים חוצבים להבות אש, המחממות ומלהיבות את ליבן של ישראל לאביהם שבשמים בדרך החסידות עפ"י סדר הפרשיות, וחוץ מחידושיו כתב עוד ליקוטים על ענינים שונים, ואף חזיונותיו שראה את זקינו ואת שאר בני היכלא קדישא לאחר הסתלקותם הכל העלה על הכתב, ולאחר פטירתו הוציא אותם בנו הרה"ק ר' יעקב יחיאל מקאריץ זצ"ל לאור העולם, כשהיא מעוטר בהסכמות נלהבות של ראשי צדיקי הדור ההיא, ומרוב חביבות הספר נדפס הספר הרבה פעמים במשך כל השנים.

י"ח אייר

התנא האלוקי רבי שמעון בר יוחאי זי"ע

בר יוחאי אשרי יולדתך

התנא האלוקי רבי שמעון בר יוחאי נולד לאביו יוחאי שהי' משבט יהודה והיה מגדולי הדור, ורבי רחומאי כינהו בתואר הנכבד "חברינו" וכך התבטא: ליוחאי חבריו יש מרגלית טובה המאירה את כל העולם ואורה של המרגלית הנו כאור השמש היוצאת מנרתיקה, כמו כן הי' יוחאי עשיר ונכבד וקרוב למלכות, וחיבה יתירה נודעת לו בבית הקיסר אנדרינוס, ואשתו של יוחאי היה שמה שרה, מזרע הנשיאים, מזרעו של הלל הזקן, ותהי שרה עקרה ולא נפקדה בבנים, וכשראה שעברו הרבה שנים ועדיין אין לה ולד, עלה בדעתו של יוחאי הצדיק לגרשה ולישא אשה אחרת, ויצו לשדכן אחד שיחפש עבורו אשה הגונה ובת טובים, לאחד זמן נודע הדבר לשרה אשתו, שיוחאי בעלה רוצה לגרשה, ולא אמרה לו דבר, רק שהיתה מרבה לצום ולתת צדקה ומתפללת יום יום בהיותה לבדה, ותבך בכי גדול לפני ה' בלב נשבר, להצילה מגירושין ע"י שתלד בן.

והיה בליל ראש השנה, וירא יוחאי בחלומו והנה הוא עומד ביער גדול מלא אילנות לאלפים ולרבבות מהם רעננים הנותנים פירות, ומהם יבשים, והוא יוחאי נשען על אילן יבש, וישא עיניו וירא והנה איש מדה, מראהו נורא מאוד, ועל שכמו נאד אחד מלא מים, ויעבור בכל היער וישקה כמה מהאילנות היבשים, וכמה מהאילנות עבר עליהם והניחם כמו שהם יבשים ולא השקה אותם, ויגיע עד האילן אשר נשען עליו יוחאי, ויוציא מחיקו צלוחית אחת קטנה מלאה מים חיים טהורים, וישקה את האילן אשר נשען עליו יוחאי, ויברכהו, ואז ראה יוחאי כי שרתה הברכה באותם מעט מים חיים טהורים, וגאו מאוד ויכסו כל סביבות האילן שעליו נשען, ואז תיכף נשא האילן פרי, תפוחים גדולים ויקרים, וסביבם מלא עלים רעננים, ויגדל האילן עד מאוד בסעיפים ופאורות ועלים ופירות נותנים ריח חזק למרחוק, וישמח יוחאי מאוד על המראה שראה בחלומו, ויקץ משנתו מתוך שמחה, ובכן דובב הפסוק "מושיבי עקרת הבית אם הבנים שמחה, הללויה".

ויספר את חלומו לאשתו ויאמר לה: חלום חלמתי, ופתרונו לדעתי פשוט הוא, היער הוא העולם, והאילנות הן הנשים, מהן נותנות פירות, ומהן עקרות כאילנות היבשים, ובראש השנה נפקדות יש מהן להוליד, ויש מהן נשארות עקרות, ואת בתי היא האילן שהייתי נשען עליו והשקו אותי ממעין הברכה להוליד בנים צדיקים וחכמים, ואמנם דבר אחד נשאר לי להבין בפתרון חלומי: מדוע כל האילנות השקה אותם מהנאד, והאילן שהייתי נשען עליו השקהו מהצלוחית ושפך עליו את כל הצלוחית, ולא השקה מאותה צלוחית לא קודם לכן ולא אחר כך שום אילן אחר, רק את כולה שפך על אותה אילן שהייתי נשען עליו, ותאמר לו אשתו: תמיהתך תמיהה, ובכן נלך אל רבי עקיבא להגיד לו את החלום, והוא יגיד לנו את פתרונו.

ויהי במוצאי ראש השנה הלכו שניהם יחדו אצל התנא רבי עקיבא, ויספר לו יוחאי את חלומו, ויפתור לו כאשר פתר יוחאי, ואמנם הודיעו סיבת השקאת אותו אילן רק מהצלוחית, ויאמר לו: דע יוחאי, כי חלומך הוא משל על הנשים היולדות והעקרות, ואשתך שרה היא מהעקרות שאי אפשר לה להוליד בשום אופן, ורק ע"י תפילותיה ורוב דמעותיה אשר שפכה לפני ה', הן הם שזיכו אותה ונהפכה מעקרה ליולדת, והצלוחית שראית היא צלוחית של דמעותיה שנאספו, ומהן השקוה להוליד לך בנים, ולכן לא השקו מאותה הצלוחית שום אילן אחר, רק אותו אילן שאתה נשענת עליו הרומז לאשתך, ויאמר רבי עקיבא אל שרה: הנך בזאת השנה הרה ויולדת בן שיאיר לישראל בתורתו הבהיר, וישמחו יוחאי ושרה אשתו מאוד מדברי רבי עקיבא וילכו לביתם לשלום.

ואכן כאשר פתר להם כן הי' ותלד בן ביום חג השבועות שבו נתנה תורה לישראל והבית נתמלא אורה מההוד וההדר שהיה חופף עליו, וידעו כל רואיו כי ברכה בו ויאיר לישראל אור גדול, וישמחו הוריו בו מאוד ויהללו את ה' ויחלקו צדקות ויעשו סעודה ומשתה גדול ביום מילתו, ויקרא את שמו שמעון, כי שמע ה' לקול תפילת אמו ולקול בכיותיה. (אכן, לגבי יום לידתו כותב "הבני יששכר" שנולד בל"ג בעומר ולא בחג השבועות כנ"ל, וז"ל: "הנה יום הזה ל"ג בעומר, יומא דהילולא דרבי שמעון בר יוחאי, בו ביום עלה לשמי מרומים, ומסתמא ביום זה נולד גם כן, כי הקב"ה יושב וממלא שנותיהם של צדיקים מיום ליום", עכ"ל, וכמו"כ לגבי שנת לידתו יש אומרים שנולד עוד בזמן הבית שני, וי"א שנולד כחמישים שנה לאחר חורבן הבית).

איש אלוקים קדוש הוא

נשמת רשב"י היתה קדושה מאוד וידוע בשם האריז"ל שרשב"י הי' ניצוץ מנשמת משה רבינו ע"ה, וכמה דברים שאירע למשה אירע לו, (מרע"ה ברח מחרב פרעה ורשב"י ברח מפני הגזירה, כמו"כ רשב"י סידר וערך את "ספרא דצניעותא" בחמשה פרקים כנגד ה"חמשה חומשי תורה" שעשה מרע"ה, ועוד), ומשמיה דהחיד"א מתאמרא: עלית למרום שבית שב"י הם אותיות ש'מעון ב'ן י'וחאי שכשעלה משה למרום לקבל את התורה לקח עמו נשמת רשב"י, (לפלא לציין שבספר שער יששכר להגה"ק בעל מנחת אלעזר זצ"ל מובא של"ג בעומר בגימטריא "משה רבינו", וכמו"כ ידוע שלעולם יחול ל"ג בעומר ביום שחל בו ז' אדר יומא דהילולא של מרע"ה).

דורשי רשימות היו אומרים: ע"ר ו'קדיש מ'ן ש'מיא נ'חית, ר"ת שמעון, הרה"ק ר' אהרן מקארלין אמר: מבשרי אחזה אלוקי, מבשר"י אותיות רשב"י שממנו נוכל לראות ולהשיג אלוקותו ית', הרה"ק העטרת צבי מזידטשוב זי"ע אמר: ידיד נפש אב הרחמן, בגימטריא רבי שמעון בן יוחאי.

בצל רבותיו

מהיום ההוא נתנו הוריו עיניהם עליו לשמרו ולגדלו בקדושה ובטהרה, ומעת החל לדבר הרגילוהו רק בדברים שבקדושה פסוקים ומאמרים, ובהיותו בן חמש שנים מסרוהו לבתי אולפנא שהעמיד רבן גמליאל בירושלים, ויהי כמעין המתגבר, ובהיותו ילד קטן כבר הי' שואל שאלות בדיני התורה התנאים הגדולים רבן גמליאל נשיא הסנהדרין, ורבי יהושע בן חנניה ראש אב בית דין, כמו כן קיבל רבי שמעון תורה גם מרבי אלעזר בן יהודה איש כפר ברתותא, כך הוסמך רשב"י על ידי התנא רבי יהודה בן בבא אשר סמך את ידו עליו בהחבא בין שני הרים שבין אושא לשפרעם, ועל כך נתפס אז רבי יהודה על ידי שלטון הרומיים שהרגוהו על קדוש ה'.

ברם, רבו המובהק של רשב"י היה רבי עקיבא וממנו ינק את עיקרי חכמתו, רבי שמעון היה אחד מחמשת התלמידים להם העביר רבי עקיבא את מסורת התורה, לאחר שעשרים וארבעה אלף תלמידיו מתו במגיפה בימים שבין פסחא לעצרתא.

האיש מקדש ומתקדש

בהגיע עתו עת דודים נשא את בתו של התנא רבי פנחס בן יאיר, (כן משמע בזוה"ק (ח"ג רמ:), אמנם בגמ' (שבת לג:) אי' שרבי פנחס בן יאיר הי' חתניה, ובהגה' מלא העומר עמ"ס שבת מציין לפי"ז דיש לגרוס בגמרא רבי פנחס בן יאיר "חותניה").

עוד בימי משתה חופתו אמר רבי חנינא בן חכינאי לרבי שמעון, שיוצא הוא ללמוד תורה בבית רבו, רשב"י הפציר בו שימתין לו עד שיכלו שבעת ימי המשתה וילכו שניהם יחדיו, אך רבי חנינא סירב ויצא לדרך בגפו, בגמר ימי המשתה נטל רבי שמעון רשות מאשתו ויצא לבני ברק, שם שהה ברציפות שלש עשרה שנה ולמד תורה מפי רבי עקיבא, יחד עם רבי חנינא בן חכינאי, כל אותן שנים לא נסע רשב"י לביתו כלל רק לפעמים הי' שולח שליחים להודיעו משלום בני משפחתו.

לאחר מכן פתח רשב"י עצמו ישיבה בצידון, וגם אז היה נוסע מדי פעם אל רבו לבני ברק לדלות ממנו תורה, ואפילו בעת שרבי עקיבא היה חבוש בבית האסורים, מסר את נפשו עד שהצליח להיכנס אליו כדי ללמוד ממנו תורה, (אך רבי עקיבא סירב בדבר מכיון שחס על חיי תלמידו הצעיר שלא יתפס ויחרצו משפטו כמוהו, אמר לו רשב"י: אם אין אתה מלמדינו תורה, הרינו אומרך ליוחאי אבא ומוסרך למלכות, אמר לו ר"ע: בני, יותר ממה שהעגל רוצה לינוק הפרה רוצה להניק, אלא שהדבר כרוך בסכנת נפשות, השיבו רשב"י: הלא כבר נתפסת, וחשש הסכנה היא רק עלי בלבד, ואני מגלה דעתי שהנני מוכן למסור נפשי כדי ללמוד עוד תורה ממך, כשראה רבו עז רצונו וחפצו ללמוד עמו, נתרצה לו ולימדו באותו מעמד חמשה דברים).

החיבה והאהבה ששררו בין הרב לתלמידו רשב"י היו מיוחדות, ומגודל חביבותו קרא לו רבי עקיבא "בני", ופע"א הושיב רבי עקיבא את רבי מאיר בעל הנס לפני רבי שמעון בר יוחאי, והדבר ציער מאוד את רשב"י בחשבו שאינו חשוב כל כך בעיני רבו, וכשהרגיש רבי עקיבא בכך אמר לו "דייך שאני ובוראך מכירין כוחך", רואים אנו עד כמה העריך רבי עקיבא את גדלותו של רשב"י תלמידו, ורבי עקיבא אף הכתירו וסמכו להיות מורה הוראה בישראל.

כמו כן היה רשב"י מכבד ומוקיר את רבו, ושנים רבות לאחר פטירת רבו היה מזהיר ומבקש את תלמידיו ואומר להם: "בני, שנו מידותי שמידותי תרומות מתרומות מידותיו של רבי עקיבא", והי' רשב"י מעיד על עצמו שאת כל כוחו קיבל מרבו.

ארי שבחבורה

חבריו שלמדו עמו היו: רבי יוסי, רבי יהודה, רבי מאיר בעל הנס, רבי אלעזר בן צדוק, רבי יוחנן בן ברוקה, רבי מתיה בן חרש, רבי חנינא בן חכינאי, רבי אליעזר בן יעקב, רבי שמעון בן גמליאל, איסי בן יהודה, ועוד, ביניהם שררה אחוה וחיבה יתירה, וכיבדוהו מאוד.

ונציין כאן כמה מהשבחים שאמרו עליו: רבי יהודה קרא לרשב"י "שבת" מה שבת לה' קודש, אף רשב"י שבת לה' קודש,

רבי יוסי אמר עליו: "שפתים ישק משיב דברים נכוחים", רבי יוחנן אמר עליו: "כדאי רבי שמעון לסמוך עליו בפניו ושלא בפניו", רב אדא בר אהבה אמר: "ינוחו לו על רבי שמעון ברכות על ראשו".

גם רשב"י היה מכבדם, ואף במקום שהיה חולק עליהם, היה תמיד מביא ומסביר את דברי חבריו ואת שיטותיהם, מדוע הם סוברים כך, ורק אחר כך היה הוא אומר את השגותיו והסבריו מדוע הוא חולק עליהם, וכן לאחרים היה אומר לפסוק כרבים דווקא ולא כיחיד, ומעשה ה' כשיצא מהמערה בה הסתתר, בדרכו לשוב לביתו עבר בבקעת נטופה וראה אדם עומד בשדהו ומלקט ספיחי שביעית (שלדעת חכמים הם אסורים באכילה, ולדעת רשב"י הם מותרים באכילה), שאלו רשב"י הלא ספיחי שביעית הם ומדוע אתה לוקטם, השיבהו האיש: הרי אתה הוא שהתרתם וכך שנינו במשנה שאתה מתיר את הספיחים, אמר לו רבי שמעון: והלא חברי חולקים עלי, ועוד אמר לו פרצת גדרן של חכמים, "יפורץ גדר ישכנו נחש" הדבר יצא מפי רבי שמעון, ובא נחש והכישו.

תלמידיו – החברייא קדישא

לאחר פטירת רבו רבי עקיבא פתח רשב"י ישיבה בעיר תקוע אשר בגליל, ואותה ישיבה העמידה הרבה תלמידים, הם היו הדור הרביעי שאחר חורבן בית שני, וגם ראשוני האמוראים למדו בישיבתו של רשב"י, וביניהם האמורא הגדול "רב" שאף נחשב הוא בגמרא כאחד התנאים.

לאחר מכן קבע משכן ללימוד התורה בכפר מירון, ורבים באו ליצוק מים על ידיו, ורבים מהם היו בני עליה, ומתוכם בחר רבי שמעון תשעה תלמידים ללמוד עמם את פנימיות התורה, והיה מכנה אותם "חבריא", ואלו הם: בנו רבי אלעזר, רבי אבא, רבי יהודה, רבי יוסי בר יעקב, רבי יצחק, רבי חזקיה בר רב, רבי חייא, רבי יוסי, ורבי ייסא, ואתם עשה וחיבר את "האדרא רבא קדישא".

לא כל הרוצה ליטול את השם בא ונטל, את רזי וסתרי התורה גילה כאמור רק להחברים בעלי מדריגה, ובכדי לקבל מושג כלשהו על אופן קבלת החברים נוכל לראות מהתנא רבי חיא אשר למד סודות התורה אצל רבי אלעזר י"ב שנה, ובא אל רשב"י להתקבל כאחד מן החברייא.

כשהגיע רבי חייא לבית רשב"י ראה מחיצה של אש שהיה מפסיק וחוצץ בין רשב"י והחבריא לשאר בני הבית, אמר רבי חייא אעמוד מאחורי הפרגוד ואשמע תורה מפי רשב"י, שמע שדרש על הפסוק "ברח דודי ודמה לך לצבי או לעופר האילים", אמר רבי חייא: ווי לי, שקדושי עליון עוסקים בתורה מבפנים ואני יושב מבחוץ, והתחיל בוכה, כששמע רשב"י את קול הבכי, וראה השראת השכינה על רבי חייא, אמר וודאי השכינה היא בחוץ, מי יצא דרך הפרגוד ויכניסנו, אמר רבי אלעזר בנו: אני יצא, כי לא ארגיש אם אכווה מאש הפרגוד, אך לפתע שמע קול משמים שאמר: עוד לא נתקנו השערים בפרגוד האש שיוכל לעבור דרכם, ישב רבי חייא ובכה ונאנח והתפלל, עד שניתן הרמז מן השמים שהגיע העת, ורק אז הוכנס להיות נמנה על החברייא קדישא.

זה המרגיז ממלכות

עד לאותם הימים בהם חי ופעל רשב"י היתה תקופה קשה ביותר לעם ישראל, הרומאים ובראשם הקיסר אנדרינוס, רדפו את היהודים בכל מקום שהיו, רדיפות אלו נמשכו מאז חורבן הבית ועד לתקופה זו של רשב"י, במיוחד רצו הרומאים לגזור על היהודים שימירו את דתם, והכל ע"י גזירות קשות, ודור זה הי' נקרא בפי חז"ל "דורו של שמד", כי זה היה עיקר מטרתם – השמדה רוחנית של כלל ישראל, וכידוע שהם הוציאו להורג את עשרת הרוגי מלכות, אשר ביניהם נמנו גם רבותיו של רשב"י, אך לאחר מכן כשעלה על כס המלוכה אנטונינוס פיאוס, הוקל מעט עולם של הרומאים, אולם לא כן היה גורלו של רשב"י הוא עצמו נרדף ע"י המלכות ואף הוציאו עליו גזר דין מות, מסיבת היותו מנהיג ישראל, וגופא דעובדא הכי הוה: באותה עת ישבו יחד חכמי ישראל והם: רבי יהודה בר אילעי, רבי יוסי, ורבי שמעון בר יוחאי, וישב אתם גם יהודה בן גרים, פתח רבי יהודה ואמר: כמה נאים מעשיהם של אומה זו תיקנו שווקים, תיקנו גשרים, תיקנו מרחצאות, רבי יוסי שתק ולא ענה מאומה, נענה רשב"י ואמר: כל מה שתיקנו לא תיקנו אלא לצורך עצמם, תיקנו שווקים להנאתם ולטובתם, תיקנו מרחצאות לעדן בהם עצמם, תקנו גשרים ליטול בהם מכס, הלך יהודה בן גרים וסיפר את הדברים לקרוביו וידידיו, ובתוך כך נודע הדבר גם למלכות, יצא דבר המלכות וגזירתם כדלהלן: רבי יהודה ששיבח את הרומאים יתעלה ויהיה ראש המדברים בכל מקום, רבי יוסי ששתק יגלה לציפורי, רשב"י שגינה יהרג.

יום נסת יום אשר ברחת

כאשר נודע הדבר לרבי שמעון, ברח הוא ובנו ר"א מביתם והתחבאו בביהמ"ד, וכל יום היתה אשתו מביאה להם לביהמ"ד פת לחם וכד של מים לסעוד את לבם, כאשר גברו החיפושים אחריו חשש רשב"י שמא יתגלה מחבואם, ואמר לבנו: נשים דעתן קלה, שמא יצערו אותה אנשי המלכות והיא עלולה לגלות את מקום מחבואם.

במערת צורים שעמדת

יצאו רבי שמעון ובנו מבית המדרש וברחו אל מחוץ לעיר והתחבאו במערה במדבר לוד, בכפר פקיעין אשר בגליל העליון, בזמן ששהו במערה היו פושטים את בגדיהם כדי שלא יתבלו, והיו יושבים עד צוארם מכוסים בחול, כשהם לומדים ועוסקים בתורה, רק בשעת התפילה לבשו את בגדיהם והיו מתפללים בהם, ולאחר מכן שוב היו פושטים את בגדיהם, מתכסים בחול וממשיכים ללמוד.

שם קנית הודך והדריך

בי"ג השנים בהם שהה רשב"י יחד עם בנו רבי אלעזר נתעלו ונזדככו עד כי זכו להתקדש בקדושה של מעלה ולהשיג מדריגות נעלות ונשגבות בהשגות התורה, ופעמיים בכל יום היה אליהו

הנביא בא לבקרם ולמד עמהם סתרי תורה ורזין דרזין, ואחר שיצאו מהמערה גילה אותם רשב"י לבני החבריא קדישא.

ושם נברא מעין לו וחרוב למאכלו

כשישבו במערה נעשה להם נס ונברא להם עץ של חרובים ומעין של מים, ומהם אכלו ושתו כל ימי היותם במערה, היה זה נס בתוך נס מאחר שעץ החרוב אינו טוען פירות אלא לאחר שבעים שנה, ואילו כאן הוציא פירות בו במקום, ועוד מנפלאות העץ, שאע"פ שהיה עץ של חרובים היה נהפך בכל ערב שבת לאילן של תמרים.

לאחר שעברו שתים עשרה שנה, מת המלך והגזירה נתבטלה, אלא שלא היה מי שיודיע לרשב"י, מאחר שלא ידעו היכן הוא נמצא, בא אליהו ועמד על פתח המערה ואמר: מי יודיע לבן יוחאי שהמלך מת וגזירותיו נתבטלו, שמע זאת רשב"י ובנו ויצאו מן המערה.

בצאתם מן המערה ראו בני אדם כשהם חורשים וזורעים, התפלא רשב"י על העולם שנוהג כמנהגו, ואמר: כיצד מניחין הללו חיי עולם ועוסקים בחיי שעה, כל מקום שנתנו בו עיניהם מיד נשרף, יצאה בת קול ואמרה להם: האם יצאתם מן המערה כדי להחריב את עולמי, חזרו למערתכם, הלכו וחזרו למערתם וישבו שם י"ב חודש, לאחר מכן אמר רשב"י: משפט רשעים בגיהנום הוא י"ב חודש וא"כ כבר נוכל לצאת, יצתה בת קול ואמרה: "צאו ממערתכם".

אחר שיצאו מהמערה היו רשב"י ובנו תשושי כח וכל גופם העלה חבורות ופצעים, כששמע חותנו רבי פנחס בן יאיר, שכבר יצאו מן המערה, הלך לקראתם לקבל את פניהם, והביאם לטבריה כדי לרחוץ שם בחמי טבריה, הכניסם לבית המרחץ והיה סך ורוחץ את גופם במים ובשמן, ראה רבי פנחס שכל גופם מלא סדקים ובקעים מחמת החול שישבו בו במשך שלש עשרה שנים, התחיל רבי פנחס לבכות מרוב צער, ונשרו הדמעות על הפצעים של רשב"י והכאיבו לו מאוד, אמר לו רבי פנחס: אוי לי שראיתי אותך בכך, אמר לו רשב"י: אשריך שראיתני בכך, שאלמלא ראית אותי כן לא היית מוצא בי כל כך הרבה תורה, שלפני כן כאשר הי' מקשה איזה קושיא היה רבי פנחס מתרץ לו ועונה שנים עשר תירוצים, ועכשיו לאחר שיצא מן המערה כשהיה רבי פנחס מקשה קושיא היה רשב"י מתרץ לו עשרים וארבעה תירוצים על קושייתו.

טיהר את עיר טבריה

אמר רשב"י: הואיל ונעשה לי נס שניצלתי מגזירת הקיסר אלך ואתקן דבר מה לצורך ולהנאת אחרים, ומכיון שהעיר טבריה עשתה לו טובה גדולה שמצא רפואה במעיינותיה לכן אמר לבנו: הבה נתקן דבר מה בעיר טבריה, פנה רשב"י לפרנסי עיר טבריה ושאל אותם אם יש דבר בעיר שצריך לתקנו, אמרו לו: יש בעיר שוק המשמש מעבר לרבים שיש בו ספק טומאה, שמא מתים קבורים בו, ולכן נמנעים הכהנים מלהכנס לאותה שוק מחמת טומאת מת, ונאלצים הם להקיף דרך אחרת ארוכה יותר הגורמת להם צער וטירחה מרובה.

שאל אותם רשב"י האם יש אדם היודע שבעבר התיחסו למקום זה כמקום טהור שלא קבורים בו מתים, (כוונתו הי' אם שימש המקום כבית הקברות גמור שאז אסור לפנות את המתים, או שמא הוחזק בעבר בטהרה, אלא שמאוחר יותר נקברו בו מתים באקראי שאז מותר לפנותם), אמר לו זקן אחד: כאן שתל רבי יוחנן בן זכאי תורמסין של תרומה, וכיון שעמד כאן רבי יוחנן בן זכאי שהי' כהן, וגם שתל כאן משל תרומה אשר חיבים לשמרה בטהרה, מוכח שהמקום הוחזק בעבר למקום טהור. עמד רשב"י וקצץ תורמסין והשליכם באותו מקום, כדי לעורר בזה זכותו של רבי יוחנן בן זכאי, ונעשה נס שהמתים שהיו קבורים במקום צפו מתחת לפני האדמה, ועפר מקום קבורתם התפורר והתרכך, ועל פי זה קבע רשב"י שכל מקום שעפרו נותר קשה טהור הוא, וכל חלקת האדמה שעפרה נמצא רפוי ציינו אותם כמקום קבר כדי שידעו הכהנים להזהר ולעמוד סביבו.

עליונים למטה ותחתונים למעלה

לאחר שהתפרסם הנס שנעשה על ידי רשב"י קם כותי אחד שונא ישראל שלא היה יכול לסבול את הכבוד הרב שנגרם לרשב"י בטהרו את טבריה, ואמר לעצמו: אלך ללעוג באותו זקן של יהודים, לילה אחד הלך לבית הקברות הוציא ארון עם גופת מת מתוך אחד הקברים והטמין את המת באותו מקום אשר טיהר רשב"י, למחרת אסף אנשים רבים ואמר להם: הלא אמרתם כי בר יוחאי טיהר את טבריה, בואו וראו גופת מת הקבור במקום זה שטיהר רשב"י, לאחר מכן הלך לרשב"י עצמו ואמר לו.

צפה רשב"י ברוח קדשו שהכותי עולל מעשה נפשע זה, הכריז ואמר: גוזרני על העליון שירד ועל התחתון שיעלה, וכך הוה, הכותי הרשע נמשך בכח אל מקום החפירה ומת כעונש על מעשהו, והמת ננער ממקומו וקם לתחיה, תחת העלבון והצער שנגרם לו.

יכול לפטור העולם

יום אחד יצא רשב"י מביתו וראה את העולם שחשך, אפילה גדולה כסתה את פני תבל, ואור היום כאילו כיסוי עב מכסהו וסותמו מלהאיר, אמר רשב"י לבנו ר"א: אין זה מקרה אלא שהקב"ה חפץ לעשות בעולמו דבר הבה נראה ונתבונן מה מבקש הקב"ה לעשות בעולמו, הלכו רשב"י ובנו ר"א ויצאו חוץ לעיר, והנה לפניהם מלאך אחד דומה להר גדול ונישא, ומפיו בקעו שלושים להבות של אש.

שאל רשב"י את המלאך: מה בכוונתך לעשות, השיב המלאך: עומד אני להפוך את העולם ולהחריבו, כי אין בדור הזה שלושים צדיקים, וכך גזר הקב"ה בדברו עם אברהם אבינו, כי בכל דור צריכים להיות לפחות שלושים צדיקים שיגינו בצדקתם על העולם, אמר לו רשב"י: אבקשך ללכת לפני בורא עולמים ולאמר לו: "בר יוחאי נמצא בעולם, וכוחו שקול כנגד שלושים צדיקים".

הלך המלאך בשליחותו, התייצב לפני כסא הכבוד ואמר לו

מה שציוה לו רשב״י, אמר לו הקב״ה: לך והחרב את העולם ואל תשגיח על בר יוחאי, חזר המלאך לעולם הזה וביקש להחריבו, משראהו רשב״י אמר לו: אם לא תלך בשליחותי להקב״ה פעם שניה אגזור עליך שלא תוכל לעלות לשמים, ותהיה מוכרח להדחות למקום בו נמצאים עזא ועזאל, הם המלאכים אשר נדחו מלפני הקב״ה והפילם מן השמים לארץ.

רשב״י המשיך ואמר לו: כאשר תבוא לפני הקב״ה תאמר: אם אין שלושים צדיקים בעולם יספיקו עשרים שכך נאמר ״לא אעשה בעבור העשרים״, ואם אין עשרים די אם יהיו עשרה שכך נאמר ׳לא אשחית בעבור העשרה׳, ואם אין עשרה דים כוחם של שנים שכך נאמר ׳על פי שנים עדים יקום דבר׳ ואין דבר אלא עולם שנאמר ׳בדבר ה׳ שמים נעשו׳, ואם אין שנים הרי יש אחד, ואני הוא, ודי כוחו של אחד שכך נאמר ״וצדיק יסוד עולם״, באותה שעה יצאה בת קול מן השמים ואמרה: אשרי חלקך רבי שמעון, הקב״ה גוזר למעלה ואתה מבטל למטה, עליך נאמר ״רצון יראיו יעשה״.

כל ימיו אשר חיה אות הקשת לא נהיה

רשב״י הגין על דורו ובימיו לא נראתה הקשת, מפני שלא היו צריכים לאות ברית להגין עליהם, וכמו שאמר בעצמו ״יכולני לפטור את כל העולם כולו מן הדין מיום שנבראתי ועד עתה״, ומעשה ברבי יהושע בן לוי שהיה אליהו הנביא עוסק עמו בדברי תורה בפתח מערת רשב״י, ונתקשה רבי יהושע בהבנת הלכה, אמר לו אליהו הנביא: התרצה לשאול את שאלתך לפני רבי שמעון בר יוחאי, בא עמי ואני מעמיד אותו לך, קרא אליהו הנביא לרשב״י ואמר לו: הנה בן לוי בא לשאלך בהלכה, שאלו רשב״י הנראתה קשת בימיך, אמר הן, אמר לו רשב״י: אם כן אין אתה בן לוי, ואינך ראוי לכרוז שאני שומע אודותיך, כי הקשת הוא אות ברית שלא יחרב העולם, וכשיש צדיק גמור בעולם אין צורך באות.

דבריו עושים פירות ביטל כמה גזירות

פעם גזרה מלכות רומי הרשעה גזירות על ישראל, שלא ישמרו את השבת, שלא ימולו את בניהם וכו׳, והיה שם תלמיד חכם גדול ועשיר המקורב למלכות, ורבי ראובן בן איסטרובלי שמו, ועפ״י עצת החכמים החליף מלבושיו לבגדי הגויים, וישב עם גדולי מלכות רומי ומצא חן בעיניהם ואמר להם שלטובת המלוכה הוא שישמרו ישראל שבת שע״ז יהיו עניים, וע״י שימילו את בשר ערלתם יהיו חלשים, וכך ביטל כל הגזירות.

לימים נודע להרומאים שהיועץ שנדמה בעיניהם כמייעץ לטובתם הוא יהודי, עמדו וחידשו את הגזירות ביתר שאת וביתר עוז, דנו חכמי ישראל ביניהם את מי ישלחו לרומי להשתדל לבטל הגזירות, אמרו: ילך רבי שמעון בר יוחאי שהוא מלומד בניסים, ועד היום נתרחשו לו נסים רבים ונפלאים, שנבראו לו מעיין ועץ חרובים בשהותו במערה, לכן ראוי הוא לילך, ואליו יתלוה רבי אלעזר בנו של רבי יוסי.

ברדתם מהספינה ללכת לבית הקיסר, נזדמן להם שד ושמו בן תמליון, ואמר: רצונכם שאבוא עמכם, בכה רשב״י ואמר: הגר שפחת שרה נזדמנו לה שלשה מלאכים בזה אחר זה, ואני אף לא מלאך אחד, אבל יבוא הנס מכל מקום, אמר להם בן תמליון: אני אקדים ואכנס בגופה של בת הקיסר ותשתגע עד שילאו הרופאים להעלות לה ארוכה, ואז תבואו אתם ותאמרו לי ״צא״, ואתן לכם סימן שבצאתי אשבר את כל כלי הזכוכית שבבית הקיסר.

הסכים רשב״י לזה, ועד מהרה פשטה השמועה ברומי שבת הקיסר נשתבשה עליה דעתה, והיא מבקשת שיביאו לפניה את חכם היהודים רבי שמעון בר יוחאי, הסתובבו עבדי הקיסר בחוצות רומי בחפשם אחרי רשב״י, כאשר מצאוהו הכניסוהו בכבוד גדול לארמון הקיסר, גחן רשב״י ולחש באזני הבת ואמר: בן תמליון צא, בן תמליון צא, רשב״י הקפיד לומר את דבריו בלחישה כדי שלא ירגישו בו אחרים, ויסברו שע״י תפילה פעל להצלת בת הקיסר, מיד נסתלק השד מגופה של בת הקיסר והבריאה כאחד האדם, הקיסר שהי׳ שמח וטוב לב על רפואת בתו פנה לרשב״י ולר״א ואמר לעבדיו שיכניסו אותם לאוצר גנזי המלך ויקחו משם כל מה שלבם חפץ, רשב״י ור״א לא פנו לאוצרות היקרם שנעצו באור יקרות, אלא חיפשו אחרי גזירות השמד, במצאם את האגרת החתומה על שלש הגזירות נטלוה וקרעוה לגזרים.

פעם הגיע רשב״י לעיר לוד ונודע לו שמגיפה שוררת בעיר, הסתובב רשב״י בעיר וראה אנשים נופחים את נשמתם, אמר: כל זה בעיר ואני כאן, גוזרני שתתבטל הגזירה, מיד יצאה בת קול והכריזה: מזיקים, צאו מן העיר, כי רבי שמעון בר יוחאי נמצא בעיר, ואע״פ שהקב״ה הוא גוזר הרי רבי שמעון מבטל, מיד בטלה הגזירה והמגיפה נעצרה, היה שם רבי חנינא אשר התפעל מגדלותו של רשב״י, והלך וסיפר על כך לרבי מאיר, אמר לו רבי מאיר: שבחו של רשב״י מי יכול לעמוד בו, אם לא שהוא כמשה רבינו ע״ה, כמו שמצינו במחלוקת קורח ועדתו אשר לאחריה פרצה המגיפה בישראל ציוה משה לאהרן לקחת מחתה לתת עליה אש שנלקחה מהמזבח ולשים קטורת לכפר על בני ישראל, ויעש כן אהרן ויעמוד בין המתים ובין החיים ותעצר המגיפה, כל זה היה צריך לו למשה לטרוח, ואילו רבי שמעון בר יוחאי בדיבור בלבד ביטל גזירה והמגיפה מעל בני ישראל. (זוהר חדש רות קג ע״א)

* * *

יום אחד יצא רשב״י מביתו וראה את העולם שחשך, אפילה גדולה כסתה את פני תבל, ואור היום כאילו כיסוי עב מכסהו וסותמו מלהאיר, אמר רשב״י לבנו ר״א: אין זה מקרה אלא שהקב״ה חפץ לעשות בעולמו דבר הבה נראה ונתבונן מה מבקש הקב״ה לעשות בעולמו, הלכו רשב״י ובנו ר״א ויצאו חוץ לעיר, והנה לפניהם מלאך אחד דומה להר גדול ונישא, ומפיו בקעו שלושים להבות של אש, שאל רשב״י את המלאך: מה בכוונתך לעשות, השיב המלאך: עומד אני להפוך את העולם ולהחריבו, כי אין בדור הזה שלושים צדיקים, וכך גזר הקב״ה על אברהם אבינו ״ואברהם היו יהיה״ ,יהי״ה בגימטריא שלושים, כי בכל דור ודור צריכים להיות לפחות שלושים צדיקים שיגינו בצדקתם על העולם, אמר לו רשב״י: אבקשך ללכת לפני בורא עולמים ולאמר לו: ״בר יוחאי נמצא בעולם, וכוחו שקול כנגד שלושים צדיקים״, הלך המלאך בשליחותו, התייצב לפני כסא הכבוד

ואמר לו מה שציוה לו רשב״י, אמר לו הקב״ה: לך והחרב את העולם ואל תשגיח על בר יוחאי, חזר המלאך לעולם הזה וביקש להחריבו, משראהו רשב״י אמר לו: אם לא תלך בשליחותי להקב״ה פעם שניה אגזור עליך שלא תוכל לעלות לשמים, ותהיה מוכרח להדחות למקום בו נמצאים עזא ועזאל, הם המלאכים אשר נדחו מלפני הקב״ה והפילם מן השמים לארץ, רשב״י המשיך ואמר לו: כאשר תבוא לפני הקב״ה תאמר: אם אין שלושים צדיקים בעולם יספיקו עשרים שכך נאמר ״לא אעשה בעבור העשרים״ ,ואם אין עשרים די אם יהיו עשרה שכך נאמר ״לא אשחית בעבור העשרה״, ואם אין עשרה די כוחם של שנים שכך נאמר ׳על פי שנים עדים יקום דבר׳ ואין דבר אלא עולם שנאמר ״בדבר ה׳ שמים נעשו״ ,ואם אין שנים הרי יש אחד, ואני הוא, ודי כוחו של אחד שכך נאמר ״וצדיק יסוד עולם״, באותה שעה יצאה בת קול מן השמים ואמרה: אשרי חלקך רבי שמעון, הקב״ה גוזר ואתה מבטל, עליך נאמר ״רצון יראיו יעשה״. (זוהר בראשית לג ע״א)

* * *

פע״א בליל ראש השנה ראה רשב״י בחלומו שבני אחותו יצטרכו לשלם למלכות שש מאות דינרים, פנה אליהם רשב״י ועשאם גבאי צדקה ואמר להם: תשלמו הכל מכיסכם ופרטו כל הוצאה בפנקס מיוחד בסוף השנה נבדוק את החשבון והיה אם הפסדתם ממונכם אשלם לכם עד פרוטה אחרונה, נענה האנשים לדבר רשב״י ובמהלך אותה שנה חילקו בעין יפה מעות לעניים, בשלהי השנה הלשינו עליהם אצל המלכות שהם מסתחרים במשי, דבר שנאסר ע״י השלטונות, כתוצאה מההלשנה אסרום וחבשום בבית האסורים, בא עליהם אחד מאנשי הממשלה בהצעה: אם תרצו להנצל מעונש ב׳ דרכים יש לפניכם, או שתעשו בגד חשוב למלך, או לשלם קנס שש מאות דינרים, כששמע רשב״י את כל אשר נעשה בא אליהם לבקרם בבית האסורים, ושאלם: כמה מעות הוצאתם בשנה זו לעניים, בדקו את החשבון ומצאו שחילקו לאביונים שש מאות דינרים פחות ששה דינרים, אמר להם רשב״י: תנו לי ששה דינרים ואשחרר אתכם ממעצרכם, עמדו ונתנו לו בהצנע ששה דינרים, הלך רשב״י ושיחד בהם את השליח שלא יספר למלך על אודות הענין, כשיצאו לחפשי שאלו את רשב״י: אם ידעת מקודם מדוע לא אמרת לנו את אשר יקרה אותנו באחרית הימים ואז בחפץ לב היינו נותנים גם ששה דינרים אלו לעניים, ולא היה לנו את כל העגמת נפש הלזו, השיב להם רשב״י: ידעתי גם ידעתי שבשמחה רבה הייתם נותנים את כספכם לעניים, ולמרות זאת נמנעתי מלגלות לכם על אודות הגזירה לפי שרציתי לזכותכם במצות צדקה לשם שמים. (ויקרא רבה לד, יב.)

* * *

רשב״י ישב פעם בפתח שערי העיר לוד, זקף עיניו וראה את השמש מאירה במלוא עוצמתה, לפתע נתעמעם אורה שלש פעמים עד שחשך האור לגמרי ונראו בשמש צבעי שחור וירוק, פנה רשב״י לבנו רבי אלעזר: בני, בוא אחרי כי וודאי נגזרה גזירה מלמעלה והקב״ה מבקש להודיעני ששלושים יום תלוי הדבר שנגזר בעליונים ואין הקב״ה עושה דבר עד שמודיע לצדיקים, וזה שכתוב ״כי לא יעשה ה׳ אלוקים דבר כי אם גלה סודו אל עבדיו הנביאים״, החלו מהלכים ונכנסו לכרם, שם ראו נחש גדול בא במרוצה ופיו פתוח ולוהט בעפר הארץ, התנער רבי שמעון וחבט בידיו על ראש הנחש, ובעוד שהנחש משפיל את פיו הבחין רשב״י שלשונו מרחשת, אמר לו: עכנאי עכנאי לך ואמור לנחש העליון שרבי שמעון בר יוחאי נמצא בעולם, הרכין הנחש את ראשו לתוך בור אחד שבעפר ואז הוסיף רשב״י ואמר: גוזרני, כשם שהנחש התחתון חזר לנקב העפר, כן העליון יחזור למקומו, נשאו רשב״י ובנו ר״א תפילה לה׳ ובעוד שפתותיהם רוחשות תפלה ותחנונים, שמעו קולו של כרוז האומר: הממונים על גזירות הכנסו למקומכם כי רבי שמעון בר יוחאי ביטלן, אשריך רשב״י שריבונך חפץ ביקרך יותר מכל בני העולם, במשה רבינו נאמר ״ויחל משה״ שאחזתו מחלה, ואתה רשב״י גוזר גזירה והקב״ה מקיים, הוא גוזר ואתה מבטל, מיד ראה רשב״י שהחמה שבה להאיר כבתחילה, והשחור חלף כלא היה, נענה ואמר: וודאי כבר נתמתקו הדינים בעולם, נכנס לביהמ״ד ודרש ״כי צדיק ה׳ צדקות אהב ישר יחזו פנימו״. (זוהר ויקרא טו ע״א)

* * *

בעיר צידון התגורר זוג ששהו עשר שנים ולמגינת לבם לא זכו להפקד בזרע של קיימא, באו לפני רבי שמעון בר יוחאי ובקשו להפרד אמר להם: בקשה אחת לי אליכם ואל תסרבו לי, כשם שנשאתם זה לזה מתוך אכילה ושתיה, כך תפרדו לדרכיכם מתוך אכילה ושתיה, בני הזוג קיימו בנאמנות את דברי רשב״י וערכו סעודה מכובדת אשא אליה הוזמנו תלמידי חכמים ועניים, בעת הסעודה כטוב לב הבעל ביין אמר להאשה: ראי כל חפץ טוב שיש לי בבית טלי אותה ולכי לבית אביך, המתינה האשה ובראותה כי תרדמה נפלה על בעלה הורתה לעבדיה לשאתו במיטתו לבית אביה, בחצי הלילה נעור הבעל משנתו וכיון שפג יינו התבונן ומצא עצמו במקום זר, פנה בשאלה לרעייתו: מה לי ולבית אביך אשר הבאת אותי הלום, השיבה האשה: וכי לא כך אמרת לי אמש, כל חפץ טוב שיש בביתי טלי אותו ולכי לבית אביך, ובכן אין לי חפץ טוב יותר ממך, חזרו השנים לרשב״י וסיפרו לו את אשר ארע, בראות רשב״י את האהבה השרויה בין בני הזוג עמד וביקש עליהם רחמים ונפקדו. (שיר השירים רבה א)

* * *

פעם אחת היה רשב״י מהלך בדרך יחד עם בנו ר״א ותלמידיו רבי אבא ורבי יוסי ורבי יהודה, בדרך הילוכם הגיעו לאמת המים, ורבי יוסי החליק במדרון לתוך המים עד שבגדיו נרטבו, אמר רבי יוסי: החריצים ובקעי המים שבני אדם עושים בשדותיהם להעברת המים קשים הם, מי יתן שלא היו נעשים, בשמוע רשב״י את דברי רבי יוסי הוכיחו ואמר: מדוע אתה אומר כן הרי משמשי העולם הם, ואין לנהוג בזיון בהם ואפילו אם הם מזיקים, שנאמר ״וירא אלוקים את כל אשר עשה והנה טוב מאוד״, וירא אלוקים את כל אשר עשה כל כולו משמע ואפילו נחשים ועקרבים אע״פ שהם נראים מחבלי העולם בכולם כתוב והנה טוב מאוד, עודם מדברים והולכים בדרכם והנה ראו נחש עובר על פניהם במרוצה, אמר רשב״י: נחש זה הולך לעשות עבורינו נס, ואכן כפי שאמר כן היה, הנחש נתקל באפעה (נחש

מסוכן מאוד) ונאבקו זה בזה עד שנפלו מתים, כשהגיעו בני החבורה הקדושה ראו את שני הנחשים מוטלים מתים, הודה רשב"י להקב"ה ואמר: ברוך אבינו הרחמן אשר עשה עמנו נס ופלא, שכל אדם המביט באפעה בעודו חי, או כשהאפעה מסתכל על האדם, הראיה עצמה גורמת לו נזק ובוודאי לא ינצל ממנו וכ"ש אם הנחש עצמו מתקרב להאדם, קרא עליו "לא תאונה אליך רעה ונגע לא יקרב באהליך", והוסיף רשב"י ואמר: בכל דבר עושה הקב"ה שליחותו, ואין לנו לנהוג בזיון בכל מה שבר השי"ת ועל זה נאמר "טוב ה' לכל ורחמיו על כל מעשיו" ונאמר "יודוך ה' כל מעשיך". (זוהר אמור קו ע"ב)

* * *

פעם אחת גזרה מלכות רומי הרשעה גזירות על ישראל, שלא ישמרו את השבת, שלא ימולו את בניהם וכו', והיה שם תלמיד חכם גדול ועשיר המקורב למלכות, ורבי ראובן בן איסטרובלי שמו, ועפ"י עצת החכמים החליף מלבושיו לבגדי הגויים, וישב עם גדולי מלכות רומי ומצא חן בעיניהם ואמר להם שלטובת המלוכה הוא שישמרו ישראל שבת שע"ז יהיו עניים, וע"י שימילו את בשר ערלתם יהיו חלשים, וכך ביטל כל הגזירות. לימים נודע להרומאים שהיועץ שנדמה בעיניהם כמייעץ לטובתם הוא יהודי, עמדו וחידשו את הגזירות ביתר שאת וביתר עוז, דנו חכמי ישראל ביניהם את מי ישלחו לרומי להשתדל לבטל הגזירות, אמרו: ילך רבי שמעון בר יוחאי שהוא מלומד בניסים, ועד היום נתרחשו לו נסים רבים ונפלאים, שנבראו לו מעיין ועץ חרובים בשהותו במערה, לכן ראוי הוא לילך, ואליו יתלוה רבי אלעזר בנו של רבי יוסי. ברדתם מהספינה ללכת לבית הקיסר, נזדמן להם שד ושמו בן תמליון, ואמר: רצונכם שאבוא עמכם, בכה רשב"י ואמר: הגר שפחת שרה נזדמנו לה שלשה מלאכים בזה אחד זה, ואני אף לא מלאך אחד, אבל יבוא הנס מכל מקום, אמר להם בן תמליון: אני אקדים ואכנס בגופה של בת הקיסר ותשתגע עד שילאו הרופאים להעלות לה ארוכה, ואז תבואו אתם ותאמרו לי "צא", ואתן לכם סימן שבצאתי אשבר את כל כלי הזכוכית שבבית הקיסר. הסכים רשב"י לזה, ועד מהרה פשטה השמועה ברומי שבת הקיסר נשתבשה עליה דעתה, והיא מבקשת שיביאו לפניה את חכם היהודים רבי שמעון בר יוחאי, הסתובבו עבדי הקיסר בחוצות רומי בחפשם אחרי רשב"י, כאשר מצאוהו הכניסוהו בכבוד גדול לארמון הקיסר, גחן רשב"י ולחש באזני הבת ואמר: בן תמליון צא, בן תמליון צא, רשב"י הקפיד לומר את דבריו בלחישה כדי שלא ירגישו בו אחרים, ויסברו שע"י תפילה פעל להצלת בת הקיסר, מיד נסתלק השד מגופה של בת הקיסר והבריאה כאחד האדם, הקיסר שהי' שמח וטוב לב על רפואת בתו פנה לרשב"י ולר"א ואמר לעבדיו שיכניסו אותם לאוצר גנזי המלך ויקחו משם כל מה שלבם חפץ, רשב"י ור"א לא פנו לאוצרות היקרם שנעצו באור יקרות, אלא חיפשו אחרי גזירות השמד, במצאם את האגרת החתומה על שלש הגזירות נטלוה וקרעוה לגזרים.

* * *

רבי יצחק תלמידו של רשב"י היה יושב יום אחד לפני פתח ביתו של רבי יהודה והיה עצוב ומדוכא, יצא רבי יהודה מביתו ומצאו לרבי יצחק יושב עצב, שאלו רבי יהודה: מה יום מיומיים, אמר לו רבי יצחק: ברצוני לבקשך שלש בקשות, האחת, כאשר תאמר דברי תורה ותזכיר מדברי תאמר גם את שמי, כדי שיזכר שמי בין החיים, שנית, שתלמד את בני תורה כדי שיגדל לתלמיד חכם, ואף גם זאת שבכל ימי האבלות על מותי תצא אל קברי ותתפלל לעילוי נשמתי, שאלו רבי יהודה: מנין לך כי הגיע זמנך למות, השיב לו רבי יצחק: שני סימנים בידי, האחד, שבכל לילה כאשר הנשמה מסתלקת מן האדם, רואה אני אותה והיא מאירה, אך עתה אין נשמתי מאירה לי בחלומי, והשני בכל עת שהייתי מתפלל בהגיעי לברכת "שומע תפילה", הייתי רואה את הצל שלי ממולי ועתה איני רואהו, ומתוך סימנים אלו יודע אני כי קרובה זמני להסתלק מהאי עלמא, אמר לו רבי יהודה: כל מה שביקשת ממני אעשה כדבריך, אבל גם לי יש בקשה אליך, שבעולם העליון תבחר את מקומי לידך למען אהיה בחברתך כפי שהייתי בחברתך בעולם הזה", בכה רבי יצחק ואמר לרבי יהודה: בבקשה ממך, אלא תעזבני לבדי בימים אלו, הלכו שניהם אל רשב"י ומצאוהו יושב ועוסק בתורה, הרים רבי שמעון את עיניו וראה את רבי יצחק עומד לפניו, הסתכל בו רבי שמעון וראה את מלאך המות מרקד לפניו, נעמד רשב"י ואמר: גוזר אני מי שרגיל לבוא אצלי יבוא, ומי שאינו רגיל לבוא אצלי אל יבוא, תוך כדי דיבורו נטל את ידיו של רבי יצחק וקירבו אליו, נכנסו רבי יהודה ורבי יצחק לביתו של רבי שמעון ומלאך המות נשאר בחוץ מאחר שלא התיר לו רשב"י להכנס, ראה רבי שמעון כי לא נשאר לרבי יצחק כי אם שעות מספר עד זמן פטירתו של רבי יצחק, רשב"י התחיל לעסוק עם רבי יצחק בתורה, ואמר לבנו רבי אלעזר: שב בפתח הבית ואם תראה מאן דהוא אל תפנה אליו ואל תדבר עמו וכל מי שרוצה להכנס אל הבית השבע אותו בשבועה שלא יכנס, שאל רשב"י את רבי יצחק: האם ראית את אביך היום, כי למדנו שבשעה שאדם מסתלק לבית עולמו באים אליו מעולם הנשמות אבותיו וקרוביו, השיב רבי יצחק: עד כה עדיין לא ראיתי את צורת אבי, קם רבי שמעון ואמר: רבונו של עולם, רבי יצחק ממיודעינו הוא והוא בביתו מ"שבעת העינים" [הם שבעת בני החבריא שנותרו בחיים בצאתם מהאדרא רבא] אוחז אני בו ומבקשך אנא תן לי אותו, יצאה בת קול מן השמים ואמרה: נתקבלה תפילתך לפני כסא הכבוד במרומים, והרי רבי יצחק שלך הוא ובידך נמסר, אך תביאהו עמך בעלותך למרומים לשבת על כסאך בעולם העליון, ענה רבי שמעון: בוודאי כך אעשה ואביאנו עמי ביום פטירתי, תוך כדי דברים אלו שמע רבי אלעזר - שישב בפתח הבית - את מלאך המות מפטיר ואומר: אין הדין קיים במחיצתו של רבי שמעון, הביט רשב"י על רבי יצחק וראה שהוא חיור כולו ורועד מפחד, אמר רשב"י לבנו שיבוא מפתח הבית להרגיע את רבי יצחק, וכבר סובב רשב"י פניו מהם והיה עוסק בתורה, מרוב חולשה נתנמנם רבי יצחק ובחלומו רואה את אביו שאומר לו: בני, אשרי חלקך בעולם הזה ובעולם הבא, בין עלי עץ החיים שבגן עדן אתה יושב, אילן גדול וחזק הוא רבי שמעון בר יוחאי והוא מחזיקך בין ענפיו, אשרי חלקך בני, אמר רבי יצחק לאביו: אבי מה מצבי ומעמדי בעולם האמת, השיב האב: שלשה ימים היו מכינים בחיפזון את חדר משכבך ופתחו

בחדר חלונות שיאירו לך מארבע רוחות העולם, ואני ראיתי מקומך ומחיצתך ושמחתי מאוד אמרתי אשריך בני, אך הייתי מצטער על בנך הקטן שעוד לא זכה לתורה ואתה לא תזכה לחנכו, שנים עשר צדיקים מן החברים היו אמורים להקביל פניך, ובעוד הם מוכנם לצאת נשמע קול בעולמות העליונים המכריז: מי הם החברים העומדים לצאת לקראת רבי יצחק, תשארו במקומותיכם, כי רשב"י התפלל עליו עליו שלא ימות ובקשתו נתקבלה, שאל רבי יצחק את אביו: לכמה זמן האריכו את ימי עוד בעולם הזה, השיבו האב: סוד זה אין לי רשות לגלות כי אין מודיעים לאדם ימיו ושנותיו, אולם זאת אודיעך כי בשמחה הגדולה של רשב"י ביום פטירתו שם תהיה יחד עמו ואתה תערוך שולחנו, כתום המחזה שראה רבי יצחק בחלומו נעור משנתו והיה צוחק ופניו מאירים, התבונן בו רבי שמעון ואמר: בוודאי דבר חדש שמעת בשנתך ורזים נגלו לך, השיב רבי יצחק: אכן כך הדבר, וסיפר רבי יצחק לרשב"י כל מה שראה בחלומו, כאשר סיים לספר השתטח רבי יצחק על הארץ לפני רגליו של רבי שמעון בהכרת טובה ותודה על הצלת חייו. (זוהר ח"א ריז א, והרמ"ק מוסיף בספרו: עשרים שנות חיים נוספו לו לרבי יצחק בזכות תפילתו של רשב"י, וביום ל"ג בעומר יום פטירתו של רשב"י נפטר גם רבי יצחק, ולפי המסורת קבור רבי יצחק בחצר ציון הרשב"י בכניסה לחצר בצד ימין)

שלום רב על משכבו

כשחלה רשב"י נכנסו אליו שלשה תלמידיו רבי פנחס ורבי חיא ורבי אבא, אמרו לו: מי שהוא עמוד העולם נוטה למות, אמר להם: אין בית דין של מעלה מעיינים בדיני, שהרי אני רואה שאיני נמסר למלאך ולדין של מעלה, אלא הקב"ה בעצמו דן את דיני, ואני אכנס לעולם הבא דרך שלשה עשר פתחים, שלא עברו בהם אלא האבות, ולא יהיה מי שיעכב בידי, הוסיף רשב"י ואמר דבר מה, וראו תלמידיו הנמצאים בבית שבאו לבקר, שאיננו נמצא שם, תמהו מאוד, ואף אחד מהם לא היה יכול להוציא הגה מפיו מרוב פחד שנפל עליהם.

דין ריח"א ובר ריח"א

בעודם יושבים שם, עלו באפם ריחות של בשמים רבים, וכל אחד ואחד מהם חזר והתאושש, עד שראו את רבי שמעון שנראה כמדבר עם אדם, אולם לא ראו אדם אחר מבלעדיו, לאחר זמן מה שאל אותם רשב"י: האם ראיתם דבר מה, אמר לו רבי פנחס: לא, אלא שכולנו תמהים על שלא ראינו אותך על מיטתך זמן רב, וכשראיניך עלו באפינו ריחות בשמים של גן עדן, ושמענו את קולך מדבר ולא ידענו מי מדבר עמך, אמר להם רשב"י: ולא שמעתם דיבור אחר חוץ משלי, השיבו לו: לא, אמר להם: כנראה שאין אתם ראויים עדיין לראות פניו.

מקום בחר בשמיא עם הנביא אחיה

אחר כך אמר להם רשב"י: כעת שלחו אחרי מן השמים והראו לי את מקומם של הצדיקים בעולם הבא, ולא נשא חן בעיני מקומי המיועד, רק חפצתי במחיצתו של אחיה השילוני, ובחרתי מקומי שם וחזרתי, ובאו עמי שלש מאות נשמות צדיקים, ובראשם היה אדם הראשון, והוא אשר ישב לידי ודיבר עמי, לאחר מכן נתקרב אליו רבי אלעזר בנו ואמר לו: אבי, היכן מקומי שם, אמר לו רבי שמעון: אשרי חלקך, בני, זמן רב יעבור שלא תהיה קבור עמי, אבל בעולם הבא בחרתי מקום בשבילי ובשבילך.

אש דת השערה

באותו יום שרשב"י עמד להסתלק מן העולם התכנסו החברים לבית רבי שמעון והבית הי' מלא על כל גדותיו, זקף רשב"י את עיניו וראה שהבית נתמלא בכה רבי שמעון ואמר: בפעם הקודמת כאשר הייתי חולה, היה רבי פנחס בן יאיר לפני, ועד שביררתי את מקומי בגן עדן המתינו לי, וכשחזרתי סבבה האש לפני, ומעולם לא פסק פרגוד של אש לפני, ולא נכנס אדם אלי אלא אם כן קיבל רשות, ותה רואה אני שפסק האש וכל הבית מלא.

בעוד שהיו יושבים, פתח רבי שמעון את עיניו, וראה מה שראה, ואש ירדה מן השמים והקיפה את הבית, הכל יצאו החוצה ונותרו רק רבי אלעזר בנו ורבי אבא ושאר החברים ישבו בחוץ.

אמר רשב"י לר"א בנו: היכן הם החברים, קם ר"א והכניס אותם וישבו לפניו, נשא רשב"י את ידיו והתפלל תפילה, והיה שמח ואמר: "אותם החברים שהיו בבית ה"אדרא" יבואו לכאן", יצאו כולם ונשארו רק רבי אלעזר ורבי אבא ורבי יהודה ורבי יוסי ורבי חיא.

גילה מדרש הנעלם

אמר להם רשב"י: הרי עתה שעת רצון היא, ואני רוצה להכנס לעולם הבא בלי בושה, והרי דברים קדושים שלא גליתים עד עתה ברצוני לגלותם כעת, שלא יאמרו כי בחסרון הסתלקתי מן העולם, וכך אסדר אתכם: רבי אבא יכתוב, ורבי אלעזר בני ישנן ויחזור הדברים, ושאר החברים יהגו בלבם.

עמד רבי אבא מאחורי כתפיו, ורבי אלעזר בנו לפניו, אמר לו רשב"י: "קום בני, שהרי אחר יושב באותו מקום", קם רבי אלעזר, ורשב"י ממשיך ואומר: כמה שונה שעה זו מה"אדרא רבא" שבאדרא הזדמן הקב"ה ומרכבותיו, ועתה בא הקב"ה בלוית הצדיקים שבגן עדן, הרי רב המנוא סבא כאן, וסביב לו שבעים צדיקים מעוטרים בעטרות מבהיקות, שבאים לשמוע בחדוה דברים אלו שאני אומר.

בעוד רבי שמעון יושב אמר: "הרי נשמת רבי פנחס בן יאיר כאן, הכינו לו את מקומו", נזדעזעו החברים ועמדו ממקמם וישבו בירכתי הבית, ורבי אלעזר בנו ורבי אבא נשארו על מקומם לפני רשב"י.

פתח רשב"י ואמר "אני לדודי ועלי תשוקתו" כל הימים שהייתי קשור לעוה"ז לא נתקשרתי אלא בהקב"ה, ולפיכך עכשיו "ועלי תשוקתו", שהוא וכל פמליא דילי' באו לשמוע בשמחה דברים סתומים.

פתח את פיו בחכמה הוציא אור תעלומה

כאן התחיל רשב"י לגלות סודות התורה ורזין דרזין, בתוך דבריו אמר רשב"י: "עד עכשיו היו דברים אלו שגיליתי כאן מכוסים ונסתרים, ורציתי להסתירם לעולם הבא משום ששם שואלים אותנו שאלות בחכמה כמו שכתוב 'והיה אמונת עתיך חוסן ישועות חכמה ודעת' אבל עתה אני רואה שרצון הקב"ה שאגלה את הסודות, כדי שאכנס בלא בושה לפני ארמנותיו".

אח"כ אמר: עד עכשיו הייתי ירא לגלותם, וכעת הם נתגלו, גלוי וידוע לפני קוב"ה שלא לכבודי ולא לכבוד בית אבא עשיתי זאת, אלא כדי שלא אכנס בבושה לפניו, זאת ועוד מפני שראיתי שהקב"ה וכל אלו צדיקי אמת הנמצאים כאן כולם הסכימו על ידי לגלותם וראיתי שהכל שמחים בשמחה זו".

כאשר סיים רשב"י לומר דבר זה, הרים את ידיו, בכה ואח"כ שמח, ושוב רצה לגלות איזה דבר, אלא שמיד אמר: כל ימי נצטערתי בדבר זה לגלותו ועכשיו אין נותנים לי רשות", התחזק רשב"י וישב ושפתותיו דובבות, אח"כ השתחוה שלש פעמים, ואיש לא יכול היה להסתכל במקומו ובפרט להביט בפניו, אח"כ אמר: "פה, פה, שזכית לכל אלה ולא יבשו מעיינותיך, עליך אנו קוראים 'ונהר יוצא מעדן' וכמאמר הכתוב "וכמוצא מים אשר לא יכזבו מימיו" כעת אני מעיד על עצמי שכל הימים שעמדתי בעולם משתוקק הייתי לראות את היום הזה שאוכל לגלות בו סודות התורה, ועכשיו מותר לי לגלות הדברים כדי שלא אכנס בבושה לעולם הבא", והמשיך רשב"י לגלות סודות התורה לפני החברים, עד שסיים דבריו בפסוק "כי שם ציוה ה' את הברכה חיים עד העולם".

אמר רבי אבא: לא סיים רשב"י לומר "חיים" עד שנשתתקו דבריו, ואני חשבתי בכתבי להמשיך ולכתוב ולא שמעתי יותר כלום, ולא הרימותי ראשי מפני שהאור היה כל כך גדול עד שלא יכולתי להסתכל, בתוך כך נזדעזעתי ושמעתי קול קורא ואומר: "כי אורך ימים ושנות חיים ושלום יוסיפו לך", שוב שמעתי קול אחר: "חיים שאל ממך נתת לו".

כל אותו היום לא פסקה האש מן הבית ולא ה' מי שיתקרב אליו, שלא יכלו לגשת אליו, שהאור והאש היו סביבו, כל אותו היום שכבתי על הארץ וגעיתי בבכיה, לאחר שנסתלקה האש ראיתי את רשב"י קודש הקדשים שנסתלק מן העולם כשהוא שוכב על ימינו מעוטף ופניו שוחקות, עמד רבי אלעזר בנו לקח את ידיו ונשקן, ואני לחכתי את העפר שתחת רגליו, ביקשו החברים להספידו ולא יכלו לדבר, התחילו החברים בוכים, ורבי אלעזר בנו נפל שלש פעמים ולא היה יכול לפתוח את פיו, אחר כך פתח ואמר: "אבי, אבי, שלשה היו חזרו להיות אחד", דהינו שלשה צדיקים היו בארץ: רבי פנחס בן יאיר, רשב"י, ורבי אלעזר, ועכשיו נשאר רק ר"א, מפני שאביו וזקינו נסתלקו לעולם שכולו טוב.

עמד רבי חייא על רגליו ואמר: "עד עכשיו היה רשב"י משגיח עלינו, עכשיו הגיעה השעה להשתדל בכבודו", קמו רבי אלעזר ורבי אבא ולקחו את רשב"י על מיטה העשויה כסולם, כדי להעלותו על מיטתו, ולא התעסק בו אלא רבי אלעזר ורבי אבא, וכל החברים עמדו במבוכתם כשלעיניהם נצחו אראלים את המצוקים ונשבה ארון קודש הקדשים.

לגבי יום פטירתו כותב ה"בני יששכר" שביום ל"ג בעומר עלה לשמי מרומים, אך יש עוררין על כך ולדבריהם עיקר השמחה בל"ג בעומר הוא לכבוד הרשב"י שביום זה נסמך עם חבריו ע"י רבו רבי עקיבא אחרי מיתת כ"ד אלף תלמידי ר"ע, או מפני שביום זה יצא מן המערה, אמנם לפי המקובל מדורי דורות יום פטירתו היתה בל"ג בעומר, שנת פטירתו לבעל "סדר הדורות" בשנת ג' אלפים תתפ"א (וי"א שנפטר ג"א תתק"כ).

עלי יניח צדיק את ראשו

כשהתפשטה השמועה על הסתלקותו של רשב"י הזדרזו ובאו אנשי חיל מכפר ציפורי, והפצירו בהם כי רצו שיקבר רשב"י במקומם, בני מירון צעקו בחבורה, כי חשבו שלא יטמן בגבולם, ויהי לאחר שיצאה המיטה עלתה המיטה כפורחת באוויר, ואש היתה מלהטת לפניה, ושמעו קול: "עולו ואתי ואתכנשו להילולא דרבי שמעון", היכנסו ובואו והתקבצו להילולא של רשב"י, "יבוא שלום ינוחו על משכבותם".

כשהוכנס למערה שמע קול מהמערה: "זה האיש מרעיש הארץ, מרגיז ממלכות, כמה קטרוגים ברקיע משתתקים ביום זה בגללך, רבי שמעון בר יוחאי, שריבונו משתבח בו בכל יום, אשרי חלקו למעלה ולמטה, כמה אוצרות עליונים שמורים לו, עליו נאמר "ואתה לך לקץ ותנוח ותעמוד לגורלך לקץ הימין".

ציון המצויינת

מערת רשב"י נמצאת במרומי הררי מירון, מאז ומתמיד היתה סתומה וחתומה, וכף רגלו של בן אנוש לא דרכה בה, הקדמונים הציבו ציונים על גבי המערה כנגד מקום מנוחת רשב"י ור"א בנו, אולם במשך מאות שנים נותרו הציונים תחת כיפת השמים ללא בנין המסוכך עליהם.

הראשון שבנה החצר במירון היה הגאון רבי אברהם גלאנטי מגדולי תלמידיו של המקובל רבי משה קורדובירו, אשר תורה וגדולה התאחדו על שולחנו, וממנו בנה את החצר ובסמוך לציון בנה בית מדרש קטן, כמו כן יסד חדר מסביב לציון רבי אלעזר, ומדריגות אבן הובילו מציון רשב"י אל ציון רבי אלעזר.

בעת חפירת היסודות סביב ציון רשב"י גילה אחד הפועלים את פתחה של המערה, ובו במקום כרע הלה ומת, בעקבת האסון ציוה רבי אברהם גלאנטי לסתום לגמרי פתח המערה.

במשך הדורות נוספו נדבכים נוספים בצמוד לבנין אותו בנה רבי אברהם גלאנטי, החדרים שנבנו שמשו כאכסניא לעולים מירונה, הבני הורחב ושופץ וכיפה מיוחדת נבנתה מעליו.

בשנת תקכ"ב פקד רעידת אדמה נורא את העיר צפת וסביבותיה, שהביא להריסות רוב בתיהם ובתי הכנסיות שבה, ובמירון באו הישמעאלים שבאותו מקום אל מערת רשב"י, ולדאבונם היה השער סגור ונעול, בצר להם החלו לזעוק בקול בוכים: "רבי שמעון, רבי שמעון, מאחר שאדם גדול אתה וחשוב בעולם, וגם שמענו מפי אבותינו מחשיבותך, אם כן אנא ממך פתח לנו פתחך", בו במקום נפתחה הדלת מאליה, ונכנסו כולם פנימה וניצלו הם ונשיהם ובניהם ורכושם.

כעבור כמה חדשים התחוללה רעידת אדמה נוספת, וברחו שוב למערת הרשב"י כמו בפעם הראשונה, בחשבם להציל את נפשם בזכות הצדיק, אבל בהתקרבם אל הציון ראו שהבנין כולו גבה ונשא עצמו למעלה וקפץ באויר כמו אדם מלמטה למעלה ומלמעלה למטה, והכיפה שבמרומי הבנין נחלקה לחצאין, בראות הנאספים נפלה חרדה עליהם, ויצעקו: "רבי שמעון, רבי שמעון, אם לבנין שלך ארע כך, מה נאמר אנן", מחזה מרעיד זה נמשך כחצי שעה, ולאחר מכן שקטה הארץ והבנין כולו עמד על מקומו כבראשונה כשכיפתו מאוחדת ושלימה בלי נזק כלל.

בשנת תקפ"ה ירדו גשמי זעף בגליל העליון ומטרות עזו הצליחו למוטט בתים שלמים על יושביהם, ורבים נותרו ללא קורת גג, הגשמים הכבדים לא פסחו על מירון, וגם בה נפגעו בתים רבים לרבות מערת רשב"י, תושביה הדוים קצרה ידם מלשאת בהוצאות המרובות של שיפוץ הציון, אי לכך נשלחו שליחים לתפוצות הגולה להדים את תרומתם, ובאותה שנה מלבד מה שתיקנו את הבנין, בנו והוסיפו אכסדרות חדשות במזרח החצר. בשנת תקצ"ז פקדה שוב רעידת אדמה קשה את צפת וסביבותיה, אלפי יהודים מצאו את מותם תחת עיי החרבות, ולעומתה מירון לא ניזוקה, כל המבנים נשארו בשלימותם, ונתערערה החומה החיצונה בלבד.

עשרות שנים לאחר מכן נעשו תיקונים אחדים במבנים אשר סביבות מערת רשב"י על ידי הרב שמואל אבו וצ"ל רבה הספרדי של העיר צפת, ובעזרתם של אנשי הקהילה הספרדית והאשכנזית בצפת, הם הגביהו את ציוני רשב"י ובנו ר"א וגדרו כל ציון במחיצות ברזל, כמו כן הרחיבו את האולם בו שכנו שני הציונים הקדושים.

צדיקים במיתתן קרויין חיים

רבי חייא ורבי יוסי הלכו בדרך, בהגיעם לשדה נחו קמעא ועסקו בתורה, בסוד תיבת "בראשית", בלימוד זה גילה רבי יוסי סוד אותו שמע מרבי שמעון, לשמע הדברים השתטח רבי חיא על הארץ, נשק את העפר ובכה ואמר: "עפרא עפרא, אור קדוש שהאיר פני תבל, בזכותו מתקיים העולם, אור המאיר זיו העולם מתבלי בך", הוסיף רבי חייא ואמר: "רבי שמעון מורי ורבי, אע"פ שנסתלקת לבית עולמך אתה נקרא חי כי ע"י תלמידיך הלומדים את מאמריך שפתותיך דובבות בקבר".

אשרי עין ראתהו

רבי חייא הי' ממרר בבכי תמרורים על הסתלקותו של רבי שמעון, ועינה את נפשו בארבעים תעניות, כדי לזכות לראות את רשב"י בהקיץ או בחלום, בתום ארבעים יום אמרו לו מן השמים: עדיין אינך ראוי לראותו, הוסיף רבי חיא והתענה ארבעים יום אחרים, או אז ריחמו עליו מן השמים והראוהו במראה חזיון את רשב"י ובנו רבי אלעזר ניצבים ליד קברם, פתח רבי שמעון ואמר: יכנס רבי חיא בגן עדן, ויראה בכמה אורות עתיד הקב"ה לחדש פניהם של הצדיקים לעתיד לבוא, ראה רבי חיא שמכניסים אותו לישיבת רבי שמעון, בהכנסו קמו לכבודו רבי אלעזר ושאר הצדיקים שבמתיבתא, בושה עזה אחזה ברבי חיא, עד שהשמיט עצמו ונכנס להתיישב למרגלות רבי שמעון, יצא קול ואמר: "השפל עיניך, אל תזקוף ראשך, ואל תביט באורות הנפלאים המצויים בגן עדן, כי סוף סוף נשמתך מקושרת לגוף, ואע"פ שרבי חיא השפיל עיניו, מכל מקום הבחין באור גדול ועצום שזרח באור יקרות והאיר למרחקים, אחר כך ראה שרבי שמעון מתפלל עליו, שיאריכו לו את ימיו ושנותיו בעולם הזה, בצאת רבי חיא בכה ואמר: "אשרי חלקו של בר יוחאי, שזכה למעלות נוספות ונשגבות בעולם הבא".

אשרי מי שראה פניו בחלום

אחד מתלמידי רשב"י שכח את תלמודו והלך להשתטח על ציון רבו הק ובכה שם בכי רב, כשנרדם נתגלה אליו רבו רשב"י ואמר לו: "כשתזרוק בי שלשה צרורות אבוא", כשהתעורר הלך התלמיד לפותר חלומות וביקשו שיפתור לו את חלומו, אמר לו ההוא "אם על כל מה שאתה לומד תחזור שלש פעמים ישאר לימודך בידך ולא תשכחהו עוד", נהג התלמיד כך ולימודו נשאר בידו, כפי שרמז לו רבו בחלומו.

אשרי העם הם לומדיך

מאמרי רשב"י נזכרו שלש מאות עשרים ושלש פעמים בש"ס, וסתם רבי שמעון המוזכר במשנה ובתלמוד הוא רבי שמעון בר יוחאי, וידוע בשם רביה"ק זי"ע דבזמנינו אין הלכה כרשב"י מפני שתורתו הי' למעלה מהשגתינו, אכן לעת"ל יהיה הלכה כמותו (ומתאמרא משמי' דהרה"ק מקאמינקא שבכל מקום שנזכר רק בשם "רבי שמעון" הוי קודם כניסתו למערה, ובכל מקום שנזכר "רבי שמעון בר יוחאי", הוי אחר צאתו מן המערה, ובכל מה שאמר אחר צאתו מן המערה נקטינן הלכה כוותיה).

וכאן המקום לציין מאמר רשב"י (שבת קלח:): תניא רבי שמעון בר יוחאי אומר חס ושלום שתשתכח תורה מישראל שנאמר כי לא תשכח מפי זרעו, וידוע כי הסו"ת של כ"י ל"א תשכ"ח מפי זרע"ו, הם יוחאי, שמזרע יצא רשב"י שעשה שלא תשתכח תורה מישראל.

ואשרי העומדים על סודך

אך ביחוד נודע לנו ספרו "הזוהר הקדוש" שמקובלים אנו מדור דור שרבי שמעון בר יוחאי חיברו יחד עם החבריא קדישא – תלמידיו, לאחר שהותו שלש שרה שנה במערה, ובשעה שחיברוהו הסכימו עמם מן השמים על כך, כמו כן הוסיף רשב"י חיבור "רעיא מהימנא" ומפוזרים הם בספר הזוהר, ו"ספרא דצניעותא" חמשה פרקים כנגד חמשה חומשי תורה, גם הוסיף רשב"י לעשות "תיקוני הזוהר" ובו גילה סוד ה' ליראיו שבעים אנפין בתיבת "בראשית", גם "האדרא רבא " עשו רשב"י ותלמידיו.

דברי ספר הזוהר נתקבלו מפי רבי שמעון בר יוחאי בעל פה ומכוסים, וכן נמסרו לבנו ותלמידיו, וכל זמן שרשב"י היה חי וישיבתו היתה קיימת לא נכתבו הדברים על ספר כלל, ורק כדי שלא תשתכח תורת הסוד מישראל החליט רשב"י להעלות על

כתב את רזי התורה, ועל כך מינה את רבי אבא שהיה סופר מהיר מגדולי תלמידיו לכתבו, במקורו היה ספר הזוהר על כל עשרים וארבעה ספרי התנ"ך, והי' משקלו כמשא גמל, ולדאבונינו לא נותר לנו רק על חמשה חומשי תורה.

עת גילה סוד נסתרים

הספר הזוהר הקדוש הוא ספר המקודש ביותר אצל כל יהודי, גם מי שאינו ראוי להגות בסודיו, חוזר על קטעי הספר בחרדת קודש, אם זה אמירת "כגוונא" בליל שבת קודש או אמירת "בריך שמיה" או אמירת "תיקוני שבת" קודם הסעודות, וכן הוא גם נמצא בבתי ישראל בתור שמירה עליונה על דרי הבית, או חוזרים על דבריו הקדושים המובאים בספרי 'ראשית חכמה' או ב'יסוד ושורש העבודה' ובכלל בכל ספרי היראה.

אך ידוע לכל שעל פי דעת רוב הספרים הקדושים לא היה בנמצא ספר הזוהר הקדוש עד סוף תקופת הראשונים, דהיינו למעלה מאלף שנה אחר הסתלקותו של התנא האלוקי רשב"י, וכן ידוע שבספרים רבים עוסקים בהפולמוס הידוע האם הראשונים כהרמב"ם ראו את ספר הזוה"ק או לא, וכמו כן מרן רביה"ק זי"ע בספרו דברי יואל (פר' ויקהל עמ' שס"א) ובספה"ק ויואל משה (מאמר ישוב א"י סימן מ"ח) עוסק בשאלה זו.

ומכאן נובעת השאלה המהדהדת בעולם, אנה נעלם זכרו של הזוהר הקדוש בימות האמוראים, בימי הגאונים ורבנן סבוראי, ועד לסוף תקופת הראשונים, הכיצד נפקדו כליל עקבותיו של הספר הקדוש משך שנות דור ארוכות ומתמשכות.

לכן עלינו להביא מקור כתיבת הספר הזוהר הקדוש, התנא רבי אבא מבני החבריא קדישא עליו הטיל רבו הגדול התנא האלוקי רבן שמעון בר יוחאי את המשימה הקדושה לכתוב את ספר הזוהר, והרה"ק רבי יצחק אייזיק מקאמארנא זי"ע בעל היכל הברכה' שנודע בגדולתו הרבה ברזי חכמת הח"ן כתב במספר מקומות בספריו הרבים שעברו כתבי הזוהר בידי אחד מיחידי הסגולה דור אחר דור כאשר רק אחד או שנים מראשי הדור נתגלו לו תורת הסוד, והוא העבירו אחריו לאחד בדומה לו תוך שמירה יתירה בשבע עינים את הגווילים היקרים והטמירים, וזלש"ק: ...כשהיו רואים מי שראוי למעשה מרכבה, היו מוסרין לו זה הספר ומלמד עמו מעשה מרכבה, ובכל ימי הגאונים לא יצא ספר הקדוש הזה לאור, כי היה חמדה גנוזה אצלם בכתב יד, ואחר שנתדלדלו ישיבות הגאונים בבבל, נתגלה מעט ספר זה ליחידי סגולה.

ובדבריו הוא מביא את שיטת הקדמונים שסברו שרבי אבא תלמידו הגדול של רשב"י שכתב את כל ספר הזוהר, הוא הוא האמורא הגדול "רב" בר הפלוגתא של שמואל שחי בדור הראשון של האמוראים ושמו היה 'אבא אריכא' כדאיתא בסנהדרין, ולפי שיטה זו נמצא שהאמורא 'רב' חי בעצם מעל 300 שנה, ואף שבגמרא הוא נחשב כתלמידו המובהק של רבי יהודה הנשיא שחתם את דורות התנאים וחיבר את המשניות, הרי שבנסתר היה כבר מאות בשנים לפני כן, בהיותו מן החבריא קדישא דרשב"י.

שיטה זו מובא בסדר הדורות בשם ספר כנפי יונה, ובשו"ת חוות יאיר אף מוסיף על פי זאת דבר נפלא מאוד, שמה שמצינו בכמה מקומות בש"ס שרב נשאל על הלכות שונות שיצאו מבית מדרשו ו'שתיק רב', הוא מפני שהתשובה לדבר היתה על פי תודת הסוד, אותה קנה אצל רשב"י ונמנע מלגלות את הסוד ברבים.

אך בעל הסדר הדורות עצמו מערער על שיטה הזאת, וכותב ש...תמוה הענין אם האריך ימים כל כך למה לא נזכר זכרו בזמן תנאים הקדמונים... כמו כן בספר 'בשם אומרו' על סדר הדורות מביא קושיות רבות על שיטה זו אך מיישב את כל הוכחותיהם אחת לאחת. לעומת זאת רבים מצדדים בשיטה זו, ומסבירים בכך את הכלל בגמרא 'רב תנא הוא ופליג', שכן היה אכן שייך לדורות התנאים, למרות שעיקר פרסומו בתורת הנגלה היתה בתחילת ימי האמוראים, כאמור אף הגה"ק מקאמרנא מצדד באותה שיטה שר' אבא האריך ימים רבים.

ובזה הוא מסביר שכתבי הזוהר הקדוש אותם העלה הוא עצמו על הכתב היו שמורים ברשותו כל ימיו, וכאשר ירד לבבל, ויסד את ישיבת סורא והיה לראש גולת בבל עד שקראוהו 'רב', נטל עמו את האוצר הספון עמו, ומסר אותו באחרית ימיו לגדולי בבל, ומאז עבר תכריך הכתבים היקר דור אחר דור למי שהיה חד בדרא וראוי לאותה אצטלא.

אמנם החיד"א בספרו שם הגדולים מביא גירסא שהיו כתבי הזוהר טמונים מאין רואה מאות בשנים, עד שהגיע עיתם משמים בתגלית פתאומית. ואלו דבריו: "מצאתי בזוהר כתב יד ישן נושן אצל מורי מהר"ם זכות נר"ו, רשב"י עשה ספר הזוהר וחיבר בו כמה חיבורים כמו התיקונים, וכשמת רשב"י ור' אלעזר וכל הדור ההוא אבדה חכמת הקבלה, עד שהקרה ה' לפני מלך אחד ממלכי מזרח שציווה לחפור במקום אחד על עסקי ממון, ונמצא שם ארון אחד ובו ספר הזוהר, ושלח לחכמי אומות העולם וחכמי אדום, ולא ידעו ולא יבינו, שלח אחר היהודים ובאו אצלו וראו הספר, ואמרו לו אדונינו המלך, זה הספר עשאו חכם אחד, והוא עמוק ואין אנו מבינים אותו, אמר להם, וכי אין יהודי בעולם מבין, אמרו לו, יש במדינת טוליטולא, והמלך שלח הספרים עם גיבוריו לטוליטולא, וכשראוהו חכמי טוליטולא שמחו בו שמחה גדולה, ושלחו למלך מתנות רבות, ומשם נתפרסמה הקבלה בישראל".

וכה כתב הרה"ק המקובל רבי משה קורדבירו זצ"ל (או"י תקו"ז ח"ב קד צ) ...וכן היה במציאות גילויו נס ופלא, שאין מי שידע אופן גילויו, ויש בזה דרכים רבים, יש מי שאומר שמצאו ישמעאלי עובד אדמה במערה במירון, ומכרו לבשמים ורוכלים לכרוך התבלינים, ומצאו חכם אחד מתושבי דרעא בארץ ישראל בעיר צפת תוב"ב מפוזר ומפורד וקרוע, וקבצו וטרח כמה טרחות, עד שהלך אפילו באשפות לקבץ החתיכות הקטנות שמכרו הרוכלים והבשמים ותבלינים כדרך הנשים שמשליכין ניירין שכורכין התבלינים, והלך על כל החנויות הרוכלים מוכרי בשמים ותבלינים, וקנה מהם כל מה שנשאר בידם שמכר להם עובד אדמה ישמעאלי שמצאו במערה, והעתיקו ונמצא בו חסרונות הרבה מזה שנאבד וכלה ונקרע ונפזר, ואין בזה הכרח ולא ראיה, רק שמצינו שבארץ דרעא במדינות המערב היה עיקר מציאות הספר, ומשם נתפשט אלינו, וכבר חקרו על הענין בימים קדמונים בימי הר' משה דילאון ובימי ר' שמואל דמן עכו בעל ספר מאירת עינים ככתוב בספר מעשה החסידים אשר לי...

על מאורע אחרת שהיתה שנים רבות לאחר מכן עם תכריך כתבי היד מביא החיד"א משמו של רבי יוסף שלמה רופא דיל–

מדיגו מארץ קנדיא, ששמע מפי מגידי אמת שכשבזזו הספרדים את עיר הידילבירג"א לקחו מהאקידימיי"א [אקדמי"ה] כמה אלפים ספרים וביניהם ספרי קודש על קלף, ובכללם ספר הזוהר על כל עשרים וארבע, משא סבל, ושלחו הספרים לחשמנים ולדוכסים...

בהגהת מנחם ציון מוסיף שם כמה פרטים, ולפיו היה המאורע בשנת ה' אלפים שפ"ב (1622 למנינם) כשלכד שר הצבא מקסמיליא"ן 'דוכס מחוז בייערן" את העיר 'היידלבערג' ושלל אוצר ספרי ישראל, והעניקם במתנה לרומי, והמה מנחים בוואטיקן עד היום.

על כל פנים בעוד שלפי הגירסא שהביא הרה"ק מקאמארנא היה גנוז הזוהר משך אלף שנות דור על אדמת בבל ורק אחדים מגדוליו נתוודעו אליו, הרי שלפי גירסת החיד"א נתגלה אורה במרחק מאות שנים ואלפי מילין בעיר טוליטול"א שבמדינת ספרד, ושנים רבות לא ידע איש על קיומו של האוצר, ולפי מתיישב הקושיא גדולה על שלא הוזכר חכמת הקבלה בכל הספרים מתקופת בבל.

והחיד"א בעצמו במקום אחד בספרו מסביר באריכות "מדוע ספר הזוהר הק' לא נתגלה לאמוראים ורבנן סבוראי והגאונים ולגדולי הרבנים ואיך נתגלה אחר כך בדורות הגרועים מהם".

אך מאידך עדיין לא ידוע מכל הגירסאות המובאים לעיל את הזמן המדוייק בו הפציע אור הזוהר הקדוש, והיא נותרה בגדר תעלומה, אין פרטים נוספים מתי בדיוק אירע הסיפור עם המלך המזרחי, ואימתי התפשט הלימוד לרבים, ועל כן נותרה הערפל על תקופת חיי גדולי הראשונים אשר האירו את שמי היהדות לדורות עולם בחיבוריהם הנשגבים בתורת הנגלה כרש"י הקדוש, הרי"ף והרמב"ם, בעלי התוספות וגדולי אשכנז וצרפת, האם נתגלה להם ספר הזוהר ותורת הקבלה.

אך זאת ברור שהיו קיימים יחידי סגולה שעסקו בחכמת הקבלה, הריקאנט"י (בסוף פרשת נשא) מסכם את השתלשלות מסירת החכמה מרב לתלמידו באותם ימים, והוא מונה את אבי הראב"ד שאליהו נגלה אליו, ומסרה לבנו הראב"ד, וגם לו נגלה, והוא מסרה לבנו רבי יצחק סגי נהור שלא ראה מעולם וגם לו נגלה, והוא מסרה לשני תלמידיו, האחד רבי עזרא שפירש שיר השירים, והאחד רבי עזריאל, ואחריהן נמשכה להרמב"ן ז"ל שהיה ידוע מאבות חכמת הקבלה.

הרה"ק מאיזביצא זי"ע בהקדמתו לספרו בית יעקב כותב ש'הרבה מבעלי התוספות מוכח מלשונם שהסתירו הדברים שכיסה עתיק יומין, ורמזו אותם בדבריהם'.

הרבה ספרים משנים קדמוניות עסקו בהחקירה האם הרמב"ם ראה את ספר הזוהר או לא, ויש להקדים שהאדמו"ר המהר"ש מליבאוויטש זי"ע אמר שקבלה בידו רבי מפי רבי עד מרן הבעש"ט הק' זי"ע שהרמב"ם היה מקובל גדול, ומה שנזהר מאד שלא לגלות זאת אפילו ברמז, הוא מפני שהיה בזמן שמסוכן בו לגלות עניני קבלה, ואפילו ברמיזה, אך עדיין טעון בירור האם ראה את ספר הזוהר.

הרב פרי חדש כתב על מה שכתב הרמב"ם בסדר עבודת יום הכיפורים 'ואומר להם תטהרו' כתב: ...זה לא מצאתי לא בבבלי ולא בירושלמי ולא בתוספתא, ויש מי שכתב דהרמב"ם יצא לו מדברי הזוהר הקדוש, דכן מפורש בזוהר.

והחיד"א מביא את דברי הפרי חדש וכתב: ...ולי ההדיוט אינו נראה, דספר הזוהר לא נתגלה אפילו לאחרונים כמו הרשב"א והרא"ש, וקל וחומר שלא נתגלה בימי הרמב"ם.

וכה כותב הבן איש חי בשו"ת רב פעלים לשואל: המשכיל יבין שהרמב"ם לא היה יכול להרחיב הדברים כאשר הרחבנו, מפני שלא נגלו אליו זוהר הקדוש ודברי רבינו האריז"ל אשר קיבל מפי אליהו הנביא זכור לטוב בחכמת הקבלה וסודות התורה. וכן סבר הגאון בעל שדי חמד בספריו.

לעומתם קמו וגם ניצבו רבים מגדולי הדורות וששללו את דבריהם מכל וכל, לאחרונה נתפרסם כתב יד קדשו של הרה"ק מקאמרנא זי"ע בהגהותיו על השם הגדולים' להחיד"א, ועל שולי הגיליון של מעשה המלך מארצות המזרח שגילה את הזוהר בחפירה שהצגנו למעלה, כתב הרה"ק בחריפות: "כל זה שקר מוחלט, ולא היה להקדוש הרב המחבר להעתיק דברי כזב והבל, והזוהר היה ביד הגאונים ואמוראים ורבנן סבוראי".

כעין זאת נתפרסם הגהות נוספות בכתי"ק הרה"ק זי"ע ושם מדגיש "הזוהר היה לכל ראשי ישיבות והגאונים, וגם הרמב"ם ראה אותו...".

אכן יש גירסא שבערוב ימיו של הרמב"ם זכה להשיג את חכמת הנסתר, ויש אומרים שאף ספר הזוהר עצמו הגיע אליו באחרית ימיו, בתוככי המשנה תורה עצמו בהגהות בעל המגדול עז לתלמיד הרשב"א על הלכות יסודי התורה מופיעים הדברים הבאים מפורשות ...לדעתי שר"מ ז"ל [הרמב"ם] ידע בהם בסוף ימיו, שאני מעיד שראיתי בספרד ארץ מולדתנו כתוב במגילה של קלף ישן ומיושן ומעושן לשון זה "אני משה ב"ד מיימון כשירדתי לחדרי המרכבה בינותי בענין הקץ", וקרובים היו דבריו לדברי המקובלים האמיתיים שרמז רבנו הגדול הרמב"ן ז"ל בתחילת פירושו לתורה, גם ראיתי תשובה אחרת ממנו והיה ז"ל מגיד בה שהתחיל לפרש אגדות על דרך נסתר...

גם בספר שומר אמונים הקדמון (לרבי יוסף אירגאס) מביא עדות חשובה משמו של אחד ממפרשי התורה וזה לשונו: ורבי יעקב זה הלך למצרים, ומסר הקבלה להרמב"ם ז"ל, ולרוב שמחתו בה היה משתבח בה לתלמידיו, אמנם לא זכה לזה עד קרוב לאחרית ימיו.

כעין זה כותב האברבנאל: וגם אני שמעתי שהרב הגדול המיימוני כתב באגרת שלו 'בסוף ימי, בא אלי אדם אחד ואמר לי דברים של טעם' ואין ספק שדברי קבלה היו אשר שמע בסוף ימיו.

ואכן בסדר הדורות מעיד שראה בספר 'אגרת חמודות' שמחברו ראה את האיגרת ששלח הרמב"ם מירושלים לתלמידו שבמצרים ובה כתב מפורשות ש'מצאתי זקן שהאיר את עיני בדרכי הקבלה', ויש אומרים שהזקן הלז היה האבן עזרא'.

נפלא ביותר דעת הרה"ק בעל ה'בני יששכר' זי"ע, והיא עוברת כחוט השני בין שלל ספריו הקדושים, כל מקום שהוא מראה על מקור דברי הרמב"ם בחכמת הקבלה, כתב הרה"ק בסגנון ...ורוח ה' נחה עליו וכיוון למה שכתבו המקובלים... או ...רוח ה' דיבר בו במרן הרמב"ם ז"ל שכתב... כי הנה יציבא

מילתא גם לפי הקבלה הקדושה... וכיוצא בזה, דמשמע מדבריו הק' אף שאכן לא הגיעו לידי הרמב"ם סתרי החי"ן כתובים עלי גיליון עד לסוף ימיו, אך לעומת קדושתו היתה רוח ה' בקולמוסו, ודברי קדשו היו תואמים וקולעים אל השערה אף לפי חלק הנסתר שבתורה, וכסגנון זה מדגיש אף החיד"א בספריו.

וכדאי להעתיק לשונו הזהב של הבני יששכר בפירושו 'מעין גנים' על ספר אור החיים (להיעב"ץ) בו העלה באריכות נפלאה את דעתו בענין חכמת הקבלה בבית מדרשו של הרמב"ם, ודבריו המה קילורין לעיניים, תחילה מקדים וכותב שהאר"י הקדוש גילה סוד כמוס באיכות נשמות הרמב"ם והרמב"ן, שהרמב"ם שורשו בפאה השמאלית דאדם קדמאה, ולפיכך עיקרו רק בהנגלה, והרמב"ן שורשו בפאה הימנית ולפיכך התעסק גם בנסתר, אך בפועל העפיל ועלה הרמב"ם הרבה מאוד והשיג מדרגות נפלאות ונשגבות.

והנה לקט מתוך דבריו הנחמדים: ...רבינו הרמב"ם ז"ל כתב מה שכתב (בענין היחס לחכמת הפילוסופיא) בעבור שלא נגלה עליו עדיין אור חכמת הקבלה האמיתית מהסיבה הנודעת לחכמי הקבלה, אבל להיות שנשמתו היתה גדולה ועצומה והשתדל ברוב עבודתו ותודתו להשיג חפץ אלוקי שהיתה תשוקתו נכבדה לאלקים לעובדו מבלי הפסק, ולא היה מספיק לעצמו בעבודתו בעשיית המצוות לבד, עד שרצה לעובדו במושכלות רוחניות תמיד, והנה חכמת הקבלה לא היתה נגלית לו, על כן דפק בשכלו הטהור על פתחי החכמות, והשי"ת בראותו בר לבבו וזכות נפשו וגודל כיסופו לא הפסידהו החכמות, ואדרבה זיכהו באחרית ימיו בהתגלות לו צפונות החכמה התעלומה הנאמנה אשר היא עמקי סודות תורתנו...

ועוד ...הנה אירע למרן הרמב"ם ז"ל כמעט מה שאירע לאברהם אבינו, מה שכמה בני אדם הצליחו כגון אברהם אבינו וחנוך זה היה מצד החסד שלא היה להם באפשרי בתחילה לעבוד השי"ת באופן אחר, כיון שלא היתה להם הקבלה, ומגודל תשוקתם ראה השי"ת בר לבבם, והוציאם מן המבוכה, ככל החיזיון הזה אירע לרבינו הגדול הרמב"ם אשר התורה היתה חמד שעשועיו, כאשר תראה רוב השתדלותו בה בספר הי"ד שחיבר, אשר כל העולם יעידון שילאה כוח הבשריי לחבר חיבור גדול ונורא כמוהו...

ומסיים במעין גנים: הנה הטרחתי את עצמי עד כה להמליץ בעד הרב הגדול ולהראותך שהשי"ת היה אתו וגילה לו דרך החיים בסוף ימיו...

אמנם מרן רביה"ק זי"ע בספרו הבהיר ויואל משה (שם) כתב "...אף שהרמב"ם לא ראה ספר הזוהר, מכל מקום היה בידו כמה מדרשי חז"ל שאינם בידינו, ובתוכם מתלמידי רשב"י מאמרים משיטת רשב"י שבזוה"ק... עכלש"ק.

ואכן כדברי מרן רבינו הק' הוכח מהמציאות כי לפני כמאה שנים נתפרסם ספר נוסף של התנא האלוקי רשב"י שעמד לנגד עיני הרמב"ם בחיברו את ספרו הענק, ומקור חשוב זה נעלם כליל מעיני הדורות המאוחרים יותר שנשאו ונתנו בדברי הרמב"ם, ונחשפו אך ורק בשנים המאוחרות, והמדובר במדרש המכונה "מכילתא דרשב"י" בו מובאים הרבה משמועותיו של התנא האלוקי, והיא היא "מכילתא דרבי עקיבא" שמזכיר הרמב"ם בהקדמתו, שכן אצל חלק מהראשונים כונה כן המדרש, בהיותו אליבא דרבי עקיבא רבו של רשב"י, ודורות על גבי דורות היתה המכילתא בהישג יד רק בארצות ערב הנדחות, ובעיקר היתה נפוצה בארץ תימן, במקומות הללו היה זה קובץ של מדרשי חז"ל שכונו יחד "המדרש הגדול', ובו נכללו מדרשים רבים שנבעו ממעייני הקדמונים.

ויש גירסא אחת כי הרמב"ם בעצמו ריכז את המדרשים יחדיו לכדי חיבור, ואולם המסורת המקובלת בקרב יהודי תימן היא שבנו של הרמב"ם רבינו אברהם היא חיברה יחדיו.

בתחילת שנות הת"ר 'כאשר יתפתחון מבועי חכמתא לתתא' כדבריו המפורסמים של רשב"י בזוה"ק על המאה השישית לאלף השישי, זכתה אכן אף תורתו של רשב"י עצמו לחידוש עצום וגילוי האור הזו, וגיליונות בודדים מן המדרש החלו להתפרסם אל העולם היהדות שהתגורר בארצות אייראפא, שדרי"ם וחוקרים שונים ששו על המציאה הנדירה, והרחיקו נדוד לערבות אפריקא, ואז נחשפו עותקים מהימנים מן המדרש לעיני גדולי התורה שקיבלם בשקיקה. ובשנת תרס"ה נתפרסם לראשונה הספר "מכילתא דרשב"י", וכן יצא לאור ספר מיוחד בו מנה עשרות דברים המובאים ברמב"ם שהמפרשים תמהו עליו מהיכן מקורו, והסיקו מהן שדרכו לדרוש דרשות שלא נזכרו בחז"ל, אך הם נמצאו אחת לאחת באותה "מכילתא דרשב"י".

בקודש הקדשים

מעת פטירתו נהגו ישראל מעת לעת ומפקידה לפקידה לעלות לאתרא קדישא מירון, שם חלקת מחוקק ספון התנא האלוקי רבי שמעון בר יוחאי זיעוכי"א, ובפרט בהגיע יום הגדול ל"ג בעומר יומא דהילולא רבא נעשה המקום כ"תל תלפיות" שכל פיות אליו פונות, הן המה אלפי רבבות בני ישראל העולים לשפוך צקון לחשם על ציון הקודש במירון.

מנהג קדמון זה יסודתו בהררי קודש ויסוד המנהג הוא מדברי הזוה"ק: "שמעו קלא עולו ואתו ואתכנשו להילולוא דרבי שמעון", ומתאמרא משמי' דצדיקי קדמאי דהד קול עליון הזה שיצא אז בערך שנות אלף הרביעי בפטירת רשב"י, קול זה נתעורר עוד היום ונכנס ומעורר לבות רבבות אלפי ישראל מדי שנה להיות עולין ותאין ומתכנשין בל"ג בעומר במירון לשמוח שם בשמחת פני האדון ה'.

רבו הם העדיות על אודות המנהג הקדוש הזה, רבינו עובדיה מברטנורא זי"ע הוא הראשון שמתאר את הנהירה ההמונית לציון הרשב"י ביום ל"ג בעומר, וכך כותב: "בי"ח באייר באים מכל הסביבות ומדליקים אבוקות גדולות, מלבד מה שמדליקין עליה נר תמיד שהרבה עקרות נפקדו, וחולים נתרפאו בנדר ונדבה שהתנדבו למקום ההוא".

כן ידוע כי האר"י הק' זי"ע היה נוהג בעצמו לעלות ולהשתטח על ציון הרשב"י בל"ג בעומר, וכפי שכותב תלמידו הגדול רבי חיים ויטאל וז"ל: "אני ראיתי למורי ז"ל שהלך לשם פעם אחת ביום ל"ג בעומר הוא וכל אנשי ביתו, וישב שם שלשת ימים ראשונות של השבוע ההוא".

ומודעת זאת שהאוה"ח הק' היה פע"א בהילולת רשב"י

בעיה"ק צפת ת"ו, ובעלותו למירון כשהגיע לתחתית ההר ירד מהחמור והיה עולה על ידו ועל רגליו וכל הדרך געה וצעק איך אני השפל נכנס למקום אש שלהבת, קוב"ה וכל פמליא של מעלה כאן, וכל נשמות הצדיקים שמה.

אמנם ההתעוררות הנשגבה לעלות ברננה למירון לא נס ליחה ולא קהתה עינה זה מאות בשנים ועד עצם הזה עולים ישראל בהמוניהם ותאין ומתכנשין להילולא דבר יוחאי, וכבר העיד הגה"ק בעל בני יששכר זי"ע: "נתאמת לנו מאנשי אמת, אשר השמחה ביום הזה על ציון רשב"י, היא שלא כדרך הטבע, דכתיב, אור צדיקים ישמח".

עיני בני ישראל נשואות אל התנא האלוקי רבי שמעון בר יוחאי זיעוכי"א שאמר כי "יכול לפטור את העולם מן הדין", ובוודאי גדול כוחו דרשב"י להגן על כל הבאים לצל קורתו, וכדמתאמרא משמי' דהאריז"ל אשר ביום ל"ג בעומר עומד התנא האלקי הרשב"י על ציונו הקדוש ומברך לכל אחד ואחד הבאים מירונה לכבוד שם קדשו לשמוח שם בשמחת הילולי'ה.

י"ח אייר

הגה"ק רבינו משה איסרליש זי"ע
[הרמ"א]

מתולדותיו

נולד לאביו "הגאון והחבר ר' ישראל" (כפי שמתואר בפנקס הח"ק של קראקא) בעיר קראקא בערך בשנת ר"פ, בספר רחמי אב (אות שבת סימן נד) מובא שר' איסרל הי' לו חנות גדול ויקר בכל מיני משי, והי' מנהגו כאשר הגיע חצי היום בע"ש מיד סגר החנות, פ"א נתקנא בו הס"מ ובא לנסותו והתלבש בדמות שר גדול, ולקח הרבה סחורות יקרים ועשה ומדד ומדד סחורה זו וסחורה זה, וזה לקח הרבה זמן, וביני לביני הגיע חצי היום, ור' איסרל הלך לסגור חנותו, והשר התחנן אליו שיתן לו הסחורה ולא רצה, והפסיד מעות הרבה, וכבדוהו מן השמים עבור זה בבן קדוש ה"ה רבינו הרמ"א מאורו של ישראל, כאשר אמו של הרמ"א נפטרה, בנה ר' ישראל ביהכ"נ לזכרה, ביהכ"נ זה הי' נקרא על שמו של הרמ"א "דער רמ"א'ס שוהל" שקיים עד היום הזה, הרמ"א מזכירו בהקדמת ספרו תורת עולה, וז"ל: אני משה בן לא"א מורי הפרנס הנדיב אשר נדבה רוחו לבנות מקדש מעט בנין מפואר בית אלקים אשר שם נהלך ברגש ישראל שלי"ט, עכ"ל, כבר במעלליו התנכר נער והי' מצטיין מילדותו בזכרונו הנפלא, הי' בעל כשרונות גדול מאוד, ומתמיד גדול בתורה, רבו המובהק הי' הגאון ר' שלום שכנא זצ"ל שהי' המאור הגדול של יהודי פולין, ואף השיאו את בתו, אולם היא מתה עליו בנעוריו, ואז נשא לאשה את אחותו של הגאון בעל שארית יוסף זצ"ל.

על כס הרבנות

בהיותו צעיר לימים מינוהו כרב ואב"ד העיר הגדולה קראקא, אשר מראשית היוסדה יצא שמה לתהלה כ"ארץ ישראל הקטנה, שממנה תצא תושיה, ומלאה דעה כמים לים מכסים" (לפי מכתבו של הרמ"א למרו ה"בית יוסף"), ושם בקראקא יסד ישיבתו הגדולה, אשר עד מהרה נתפרסמה ומכל ערי המדינה נהרו אליו תלמידים רבים, ובהיות שירש רכוש גדול, וזכה לתורה וגדולה במקום אחד, כלכל את תלמידיו ביד רחבה, ובית מדרשו הי' היותר מפורסם בזמנו, כשהי' בן ל' שנה כבר הי' לו תלמידים גדולי הדור, ומהם הגאון בעל הלבושים, השל"ה הק', הסמ"ע, הגאון בעל משאת בנימין, ועוד, זי"ע. – הי' לו חבר טוב שלמד עמו עוד בישיבתו של ר"ש ה"ה הרה"ק ר' חיים אחיו של המהר"ל מפראג זי"ע, ונודע להרמ"א שאליהו הנביא בא לחבירו זה ללמוד עמו בכל יום, ביקש הרמ"א מחבירו שידבר עם אליהו שיתן לו רשות ג"כ לבוא להשתתף בלימוד זה, ר' חיים דיבר עם אליהו, ענה אליהו, שקשה לו לסבול את השרוולים הרחבים (זאת האיצטלא הרבנית שהרמ"א הי' לובש בתור רב העיר) וכאשר מסר ר"ח תשובת אליהו, אמר הרמ"א, שהוא מוכן לעזוב את הרבנות כדי שיוכל להשתתף בלימוד חשוב זה, אבל אליהו לא הסכים גם לזה שיוותר על הרבנות, ואמר, שרבים צריכים לו ואסור לו לעשות זאת (הקדמת ספרו ס' החיים עיין שם באריכות העובדא הנורא).

להרמ"א הי' מוכיח שהוכיחו תמיד על דבר מה שלא ראה עשה כהוגן, והרמ"א שילם לו בעבור זה, (כדרכם של הרבה צדיקים), פ"א עמד הרמ"א לפני תפילת שחרית ועיין בדברי תוספות באיזה מקומן, שהוקשו לו דברי רבינו תם, ובתוך כך ראה הרמ"א שאיחר זמן תפילה, והיו לו יסורים שיבוא לבית הכנסת בזמן מאוחר, וגם הי' ירא מהמוכיח, מכל מקום לא היתה לו ברירה, והלך לבית הכנסת, כשבא לבית הכנסת הלך אל המוכיח לתרץ את עצמו לפניו, אמר לו המוכיח שאין רוצה עוד להוכיחו ואל יבקש ממנו עד פעם, ולא הועיל כלום ושוב לא רצה להוכיחו, שאלו הרמ"א מדוע לא יוכיחו עוד, אמר לו כי לפני שנכנס הרמ"א לבית הכנסת בא אליו, (אל המוכיח) רבנו תם בעצמו, ובקשו לבל יוכיח את הרמ"א על איחור זמן תפלה, דזה הוא משום שהיו קשים לו דברי רבנו תם עד שיישב אותם, סיים המוכיח, כי לאדם כזה שבא ר"ת לבקש בעדו שלו יוכיחו, איננו רוצה להיות מוכיח (שפתי צדיקים).

והאיש משה עניו מאד

מובא בתהלה למשה שכאשר הספיד מרן הייטב לב זי"ע את אביו מרן הגה"ק רבי אלעזר ניסן זי"ע, והי' מדבר מגודל ענוותנותו, אמר שאין חידוש כ"כ, יען שהמדה הזאת ירושה מאבותינו הקדושים כי שמע מפי זקינו הישמח משה זי"ע, איך שפעם אחת נגזר גזירה רעה ועת צרה ליעקב, ושלח שליח מיוחד לקראקא להשתטח על ציון קברו של זקינו הרמ"א ז"ל ואמר להשליח תאמר לזקיני, אנכי ידעתי ומכיר את טבעי בני משפחתינו שהמה בטבעם נמוכי רוח ושפלי ברך עד מאוד, וידעתי שגם הוא הי' שפל בעיני עצמו, והאיש משה עניו מאוד ולא ידע את גדולתו וקדושתו, ע"כ אני אומר לו שהוא הוריד תורה ישראל וה' עמו שהלכה כמותו ובני ישראל יוצאים ביד רמ"א, וכוחו גדול עד מאוד, ובכח הזה היכולת בידו לבקש ולעורר רחמים על אחיו בני ישראל הנתונים בצרה ולבטל גזירה רעה מעל ישראל.

ויגבה לבו

אבל כשהדבר ה' נוגע לכבוד שמים וכדו' יצא הרמ"א מגדרו ולא ירד ולא חרד משום דבר, פ"א הלך הרמ"א מביהמ"ד לביתו דרך השוק, וראה שעומדים שם הרבה עגלות שהובא עליהם למכירה שומן אווזות, ואמר למשמשו שיעמוד אצל עגלה אחת, וכשיבא בעל השומן יאמר לו שהרב קורא אותו, השמש מילא את פקודתו, וכשבא בעל השומן מסר לו השמש דברי הרב, סירב הלה לבוא באמרו שעתה אין לו שהות, ואחר שימכור השומן יבא, השמש בהבינו שמסתמא נחוץ הדבר שיבוא מקודם, א"ל שבל יטעה את עצמו, כי לא יתן לו למכור השומן עד שילך אל הרב, וכל הקונים שירצו לקנות יאמר להם שהמוכר נקרא אל הרב ומסרב לילך, בוודאי לא יקנו שום אדם ממנו, בעל השומן הבין כי הצדק אתו, ובאם יסרב נגד הרב יפסיד יותר, הלך עם השמש, בבואו אל הרמ"א שאלו הרמ"א, מאין לך השומן, התחיל לצעוק כדרך ע"ה, רבי, אשתי בעצמה גידלה האווזות, ואני נסעתי במכוון להעיר להביא את השו"ב לשחטם, ובביתי נעשה השומן, אז עמד הרמ"א מלא קומתו והתחיל לצעוק עליו ולהוהירו ביותר, עד שהלה הודה שהוא שומן ד"א, והשמש הביט על הרמ"א איך כיוון הרמ"א ברוה"ק, אמר הרמ"א בענוותו רוחו, תדע בני שאין זה שום רוה"ק, אך בהליכתי התבוננתי שעל העגלה זו סובבים עורבים הרבה חוץ מהרגיל, ועל העגלות האחרות לא ראיתי אף עורב אחד, מזה הבנתי שבוודאי זה שומן אסור (ברכה משולשת).

ויקנאו למשה .. תפתח ארץ ותבלע

סיפר רבינו בעל ברך משה ז"ל שראה את המקום אשר שם ה' החתונה הידוע, וגופא דעובדא ה' אשר משפחת בני בליעל חגגו את שמחת צאצאיהם בליל שב"ק, ופרצו גדרות בחללם את השבת בפרהסיא ע"י כלי זמרים בתופים ומחולות, ושלח הרמ"א להזהירם על חומר עון חילול שבת קודש, אמנם הם לא שמעו לקולו, ולעגו לקול אזהרותיו, וכאשר חזר והזהירם ועדיין עמדו במרדם, לפתע פתאום פצתה הארץ את פיה, וטבעו בארץ שעריה, וירדו חיים שאולה, ואותו מקום נשאר פנוי וריק לעולם (אלה מסעי).

תפארת בנים אבותם

מרן הישמח משה זי"ע ה' נכד לרבנו הרמ"א, כמו שכתב כמה וכמה פעמים על הרמ"א זקינו, ומזכירו ברתת וברעדה, ראה מש"כ על גליון שו"ת רמ"א (סי' י"א): ואחרי הרתת והרעדה של זקני רבינו הגדול בעל המפה ז"ל אומר דיש להשיב..., ולפעמים תובע בחזקה כבודו של זקינו הרמ"א, וז"ל בשו"ת השיב משה (סי' ו): ובחנם השיב הבאה"ט על זקני הרמ"א, דמהרי"ל וזקיני הרמ"א גם כן לא קטלי קני' באגמא הויין ח"ו, הויו ידועין מספר הזהר... וזה ברור כשמש אצלי דידוע לי ונתברר אצלי בכמה מקומות דזקיני הרמ"א ז"ל זכותו יעמוד לי ה' מדקדק מאד בלשון, וכמה דינים ואשלי רברבי יוצאים מלשונו הזהב... עייש, בספר צדיק כתמר יפרח מביא, שאמר מרן הקדושת יו"ט זי"ע שמקור הדבר מה שנהג הישמח משה ובני בניו אחריו לרקוד בהקפות שמחת תורה בהתלהבות גדול עד כלות הנפש, מקובל היא מזקניו הרמ"א והמהרש"א ז"ל שהי' דרכם לרקוד בשמחת תורה עם הספר תורה בהתלהבות עצומה עד אפיסת הכוחות.

ומשה עלה אל האלקים

מרן הרמ"א נפטר בשנת של"ב, כאשר נחרת על המצבה, עיין בצוואתו של הגה"צ בעל היחי יוסף מפאפא זצ"ל "צדה לדרך" ערך סגולות (אות ה) וז"ל: ביום ג' חי תרצ"ג זכיתי להשתטח (בקראקא) על קבר הרמ"א זי"ע, והי' פלא בעיני שראיתי שנת פטירתו של"ב, ובטו"ז הלכות ר"ח סי' ת"כ כתב שנת של"ג...עכ"ל, וז"ל בטו"ז: ושמעתי מזקן אחד שהעיד שהי' בק"ק קראקא בשנת של"ג שנפטר רמ"א ז"ל ביום ל"ג בעומר, והיו מסופקים אם לומר צדוק הדין, עמד אדם חשוב אחד והעיד ששמע מפי הרמ"א שי"ל צדוק הדין על אדם גדול, ותיכף אמרוה בקול רם, עכ"ל, מסופר כי אחד מן המספידים אמר באמצע הדברים שהרמ"א נפטר ביום ל"ג בעומר, וחיבר ל"ג ספרים, ובהמשך דבריו סיפר ומנה שבחיו והגיע לל"ב שמחים ולא מצא עוד שבח אחד, הכריז ואמר כל מי שיש לו עוד שבח יאמר, אז אמר אחד מן העומדים שם שמנהגו של הרמ"א הי' שבפורים לפנות ערב התחפש, והלך מדלת לדלת להזכיר לבוא למעריב בזמנו בביהמ"ד (לב העיברי), מנ"כ שם בביה"ח בקראקא, וזה אשר נחרת על מצבת קבורתו: "ה"ה נר המערבי הגאון הגדול בדורו מה"ו משה רועה אבן ישראל, ביום ג"ל למספר בני ישראל, גלה כבוד מישראל, משה הי' רועה צאן ישראל, צדקת ה' עשה ומשפטיו עם ישראל, הרביץ תורה בישראל, העמיד תלמידים לרבבות אלפי ישראל, ממשה ועד משה לא קם כמשה עוד בישראל, וזאת תורת החטאת והאשם אשר שם משה לפני בני ישראל", שנת של"ב לפ"ק, (א"ה כנראה שנחרזו החרוזים בתיבת "ישראל" לכבוד אביו ר' ישראל), רבינו בעל ברך משה ז"ל סיפר מן הפלא שבעת מלחמת העולם הרסו הצוררים הרשעים את הבית החיים העתיק אשר בקראקא, ואילו את מציבתו של הרמ"א לא עלתה בידם להחריב, ונשאר עומד על מכונו עד היום הזה, ומזה ידעו אח"כ להחזיר שאר המציבות למקומם, עפ"י מפת הבית החיים אשר הי' בידם (אלה מסעי).

מקום מנוחתו

ציונו של הרמ"א הי' לתל תלפיות ורבבות אלפי ישראל הי' פוקדים את ציונו הק' ביומא דהילולא החל בל"ג בעומר, פ"א גזרה המלכות לגייס בחורים יהודים לצבא, ויצא הרה"ק הרבי אלימלך מליזענסק זי"ע מביתו לנסוע להציון של הרמ"א בקראקא, להתפלל שם שתתבטל הגזירה, אבל באמצע הדרך הודיעו לו מן השמים שהגזירה כבר נחתמה ואי אפשר לפעול כלום, וחזר לביתו ולא המשיך בדרכו, (י"ג אורות ח"ב).

תורה צוה לנו משה מורשה

הרמ"א למרות שלא זכה לאריכות ימים זכה לגדולה תורנית רבה, וחיבר חיבורים הרבה, מסורת אחת מונה ל"ג ספרים כמנין ל"ג בעומר שהוא נפטר בו, ומהמפורסם תורת חטאת על דיני איסור והיתר, תורת העולה עניי מדות ביהמ"ק, וטעמים על קרבנות ע"פ תוכונה ופילוסופיא, מחיר יין פי' על מגילת אסתר, שו"ת הרמ"א, ובספרו דרכי משה או"ח סי' ס"א מזכיר שעשה ס' יסודי הקבלה, וגם עשה הגהות על ספר היוחסין (שידוע שמלבד גדלותו בתורה הי' גם בקי בחכמות ומדעים שונים בעיקר תכונה ודברי הימים) גם הרבה חיבורים שלא ראו אור עולם, אבל עיקר חיבורו הוא הדרכי משה על סדר הטורים והבית יוסף, ולאחר מכן הגהותיו על שו"ע, איתא בשה"ג שהמגיד הי' מזרז את רבנו הבית יוסף להוציא ספרו בית יוסף על הטורים, כדי שלא יקדמנו חכם אחד מקראקא, ואז כבר כתב הרמ"א ספרו דרכי משה הארוך, ואחר שיצא הספר הבית יוסף סבר הרמ"א לגונזו, אולם לאחר מכן נמלך בדעתו וקיצר את ספרו ולא הביא רק מה שלא הביא הבית יוסף ולכן נקרא דרכי משה הקצר, גם השיג בו הרבה דברים על הב"י באותם מקומות שראה לחלוק, ובמיוחד במקומות שבני אשכנז הלכו אחר רבותיהם, שהלכו בדורות המאוחרים יותר ופסקו הלכה כבתראי, וכן הביא את מנהגי בני אשכנז שנהגו כרבותיהם גדולי התורה של צרפת ואשכנז, ובדרך זה המשיך בהגהותיו כאשר יצא הספר שולחן ערוך, הוא בענוותנותו קרא לחיבורו זה בשם "מפה" לומר שאין חיבורו אלא רק תוספות לשו"ע, ובגלל ענוותנותו זכה שהוראותיו ופסקיו נתפשטו ונתקבלו בכל תפוצות ישראל, וגדולי הדורות התייחסו אליו בהערצה מופלגת, לדוגמא מרן החת"ס כתב עליו "וכל ישראל יוצאים ביד רמ"א", וכן כתב "שהוא מנתיירא לצאת מגדר הרמ"א אפילו כחוט השערה", הגאון רבי עקיבא אייגר זי"ע כתב "תופשי התורה בארץ אשכנז ובארצות שסביבותיה קיימו אליהם ועל זרעם תורת משה – הרמ"א נ"ע בכל השגותיו על הוראות הבית יוסף ותורת משה מורשה לנו מבלי לנטות ממנה להקל או להחמיר", בדורות המאוחרים יותר השפיעו פסקיו גם על הפוסקים הספרדים שחששו לדבריו, ובכמה ענינים נהגו כמותו.

י"ט אייר

הגה"ק רבי מנחם מענדל
מרימינוב זי"ע

ואלה תולדות

נולד לאביו ר' יוסף חריף ז"ל בעיר ניישטאט, סיפר הרה"ק הרבי ר' מענדל"ע בעצמו סיפר נורא, שאביו הי' גר בכפר אחד, פ"א אמר לו הפריץ שהוא צריך לנסוע למרחקים רוצה הוא למכור את כל נכסיו במחיר מוזל, וכיון שהוא מכיר אותו לאיש מהימן הלכך רוצה למכור את זה רק לו, ר' יוסף ראה שיש לפניו מציאה רבה, אבל בכל זאת לא הי' בידו את הסכום הדרוש, ונתייעץ עם אשתו, ואמרה לו הנה יש לנו תכשיטין וכלי בית וכדו', בא ונמכור את זה, וקצת כסף נלוה מידידינו, וכך יהי' לנו כסף לקנות את רכושו של הפריץ, וכן עשה, והלך עם הכסף אל הפריץ, באמצע הדרך שמע קול צעקה של בכיה מרה, הלך אחר הקול ראה נפטר אחד וסביב לו האלמה ושבעה היתומים בוכים בכיה רבה, איך הניח אלמה ושבעה יתומים, בלי מזון ומחי', ויהי כראות ר' יוסף את המעשה לקח כל הכסף שהי' בידו ונתן לאלמנה שיהי' לה לכלכל את בני ביתו, ויצא מביתה, חשב ר' יוסף למה לי לחזור לביתי בעירום ובחוסר, ונתיישב בדעתו לילך מכפר לכפר אולי יחנן ה' לו איזה הצלחה, ממשיך הרר"מ לספר, כי ממעשה הזאת שעשה ר' יוסף נעשה רעש גדול בשמים, איך בר ישראל ימסור נפשו כל כך, והסכימו בשמים שצריכים לתת לו איזה מתנה עבור מצוה זאת, כאשר שמע הס"מ זאת אמר לפני בי"ד של מעלה הנה כל הצדיקים לפני שנותנים להם מתנה מן השמים מתנסין בנסיון ואם עומדים בזה אז נותנים להם המתנה, ע"כ רוצה גם לנסות את ר' יוסף, וקבלו בשמים את דבריו, בא אליהו הנביא זכל"ט ואמר אני ארד ואנסה אותו כי אולי יגביר הבע"ד בנסיונות קשים שלא יוכל לעמוד בזה, וכן פסקו שאליהו הנביא ילך לנסות את ר' יוסף, ויהי' לעת ערב הגיע ר' יוסף לאיזה ישוב של יהודים, נכנס לביהמ"ד וקבל על עצמו שלא לבקש משום אדם אש"ל רק אם יקראו אותו, ויהי לאחר התפילה הי' מצפה שאחד יקרא אותו אולם אף אחד לא קראו, נשאר בביהמ"ד וישב ללמוד, פתאום נגש אליו זקן אחד נשוא פנים ונותן לו שלום ונכנס עמו בדברים עד שסיפר ר' יוסף להזקן את כל המעשה, שהזמין לו השי"ת מצוה גדולה, וכו', ועכשיו נשאר בעירום ובחוסר, אמר לו הזקן הנה אני עשיר גדול אני אתן לך סכום גדול שתוכל לפרנס בזה כל ימי חייך, בתנאי שתמכור לי את המצוה, והבע"ד התחיל לדבר אל לבו שימכור לו המצווה, כי אם יהי' לו כסף יוכל לעשות עוד מצוות, וכהנה וכהנה פיתוים, אבל ר' יוסף עמד איתן בדעתו ולא רצה למכור לו את המצוה, כאשר ראה הזקן שר' יוסף עומד בדעתו גלה לו שהוא אליהו הנביא והוא בא רק לנסות אותו, ועכשיו שעמד בנסיון נותנים לו מן השמים ג' ברירות או שיזכה ביחד עם בני ביתו לאריכות ימים או לעשירות מופלגת, או להפקד בבן זכר קדוש מן שמים, השיב ר' יוסף תיכף מה בצע בדמי או באריכות ימים, כי לא זכיתי עד הנה להפקד בבנים, אמר לו אליהו דע שתזכה להוליד בן קדוש ונורא, אשר יאיר כל העולם בתורתו ויראתו, אשר לא ירדה נשמה כזאת לעולם זה רבות בשנים, אבל רק באופן באם תקבל עליך התנאים שאתנה עמך, אחד שתהיו אתה ואשתך נע ונד כל ימי חייכם, והשנית כשתפקד בבן זכר תהי' מוכרח להסתלק מן העולם, ולאחר מלאות לבנך שנתיים תהי' גם אשתך להסתלק מן העולם, ענה לו ר' יוסף שצריך להתייעץ עם אשתו אם היא מסכימה להתנאים האלו, ונתרצו שניהם באמרם אם אין לנו בן חיים למה לנו, וקבלו עליהם התנאים, ונתקיים ההבטחה שהבטיח להם אליהו הנביא ונפקדו בבן זכר וקראו לו מנחם לאמר זה ינחמני, אבל גם התנאי נקיים כי תיכף נסתלק ר' יוסף ואחר שנתיים ימים נסתלקה גם אשתו, ונשאר הרר"מ יתום מבלי אב ואם, הרר"מ נתגדל בעיר האמבורג, והצליח מאד בלימודו ביתר שאת ויתר עז, והי' שקדן גדול בלימודו בשקידה

רבה והי׳ לעילוי גדול, ביותר הי׳ רגיל ללמוד את הרי״ף, ואמרו עליו צדיקי דורו שהי׳ לו ניצוץ של הרי״ף זי״ע.

רבותיו

קבל תורה בישיבתו של הרה״ק הרבי ר׳ שמעלקא מניקלשבורג זי״ע וחשבו לרבו מובהק, אשר ממנו קיבל גם שרשי החסידות שקיבל מרבו הרה״ק המגיד ממעזריטש זי״ע, שם התרועע עם הרה״ק ה״חוזה״ מלובלין ועם הרה״ק המגיד מקאזניץ זי״ע, ישנם האומרים כי למד תורה גם בית מדרשו של רבי דניאל יפה בברלין יחד עם הגאון בעל ה״פרי מגדים״ זצ״ל, פ״א באמצע הלימוד בכה מאד שהשי״ת יאיר לו שיתקרב להצדיק הדור, ושיוכל להתקרב לעבודת ה׳, ונרדם ונתגלה אליו הרי״ף ואמר לו שיסע להרבי אלימלך זי״ע בליזענסק, ושם יהי׳ לו תכלית בעבודת ה׳, והוא הי׳ אז עדיין בחור והיות שהי׳ דר בהמבורג והי׳ לבוש במלבושי צמר, וכידוע שהרר״א לא בירך את מי שהי׳ לבוש בגדי צמר, ובנו של הר״א רבי אלעזר הוא הי׳ שומר על זה שבל יכנס איש עם מלבושי צמר, כשהגיע הרר״מ לא הי׳ שם ר״א ונכנס הרר״מ אל הר״א, ובאמצע הגיע ר״א וראה איך שאביו מברך בחור עם מלבושי צמר, ואמר לאביו הלא אין אתה מברך מי שלבוש מלבושי צמר, ענה לו הר״א, ״וואס רעדסט וועגין דעם בחור, איך ווארט שוין לאנג אויף די נשמה, פונקען פייער שפירצט דאך פון זיין שטערן״, וככה נעשה תלמידו של הר״א, מסופר שפ״א הי׳ אצל הרבי ר׳ ברוך ממעזובוש זי״ע שאלו הרר״ב שיספר לו איזה ענין שראה אצל רבו הר״א, אמר לו הרר״מ דידוע שלמטה מן האוזן יש איזה גיד קטן שאינו מתנועע כי ימי חייו של אדם, רק ברגע האחרון טרם יפדר הנשמה מן הגוף, אז יתנוע מפחד הבורא, ואצל רבו הק׳ גיד זה מתנוע בכל רגע מפחד השי״ת, וכאשר שמע הרר״ב את דבריו אמר א שיינער רבי און א שיינער תלמיד, א שיינער רבי כמובן, און א שיינער תלמיד וואס פארשטייט וואס צו זעהן ביים רבי׳ן.

על כס הרבנות

פ״א הגיע להר״א משלחת מעיר פריסטיק שיתן עבורם איש הראוי להיות לרב ומו״צ בעירם, אמר להם שיכנסו לביהמ״ד וילכו לר״מ ויבקשו ממנו להיות רב בעירם, ונכנסו לביהמ״ד ראו איך שהרר״מ עומד שמו״ע, וחיכו עליו הרבה זמן, ועדיין לא גמר שמו״ע, נכנסו עוד פעם להר״א ואמרו לו שהם מחכים כבר הרבה זמן ועדיין הוא עומד שמו״ע נכנס הר״א לביהמ״ד שמע איך שהרר״מ עומד שמו״ע ואומר ונפשי כעפר לכל תהי׳ אפשר אלף פעמים, התחיל ר״א לצעוק עליו ״גענוג עפר גענוג״, אז פסע הרר״מ השמו״ע, וצוה לו ר״א ליסע עמהם לפריסטיק ולכהן כרב בעירם, וקיים ציוו רבו, מצבו הי׳ דחוק מאד ולפעמים הגיע עד כיכר לחם, אמנם בטחונו בה׳ הי׳ אין לשער, וחיזק עצמו בלימוד התורה, ועבד את בוראו בכל עצמותיו בתעניתים ובסגופים, הרה״ק מאפטא זי״ע אמר פ״א, בפריסטיק האדמה מקודשת בעומק ג׳ טפחים בקדושת א״י מגלגול השלג של הרבי ר׳ מענדעל׳ה, כהשגיע בנו הקטן אליו ואמר לו שהגיע רעבונו עד כלות הנפש, השיב לו בתמימות, כי אין הדבר כך, שאלמלא כן, הרי הי׳ השם מזמין לי משהו לשבור את רעבונך, ואמנם כשפנה בנו לעבר הדלת לעזוב את החדר, מצא בכיסו פרוטה, החזיר את בנו ואמר לו צדקת בני שהגיע רעבונך עד כלות, כי הזמין לי השי״ת כסף שאוכל לכלכל אותך, יסופר שפ״א כשהלך אל הר״א מצא על הארץ רענדל זהב, והרים את זה מן הארץ, אח״כ התיישב וחשב גיוואלד איפה הבטחון שלי להכניע עצמי לפני הרענדל, והחזיר את הרענדל על הארץ, והלך לביהמ״ד, ואחר שלמד כמה שעות נכנס איש אחד לביהמ״ד ומסתכל לכאן ולכאן וניגש להרר״מ ונתן לו רענדל, וסיפר להרר״מ שמצא את הרענדל ברחוב על הארץ וחיפש למי לתת את זה, וכשראה אותו מצא חן בעיניו ונתן לו את הרענדל, בשנת תקנ״ז בערך עבר לרימאנוב ועל שם עיר הזאת נקרא בקרב ישראל, נהג את העיר ביד רמה, הרבה תקנות עשה לטובת הציבור, מדי חודש בחודש שלח אנשים מיוחדים לבדוק את המידות והמשקלות בחניות וכל מי שנחשד בדבר נקנס קשות.

גם עמד בפרץ לבל יפרצו פרצות בכרמו בפרט בעניני צניעות בנשים עמד בכל תוקף שבל יתהדרו במלבושים פרוצות, וידוע שרביה״ק זי״ע הי׳ דרכו לומר משמו ״די גאולה הענגט אויף א האר״, כלומר על שער שבאשה בייהא״ר, שתלוי בזה גאולת ישראל, ומי המעכב שע״ר שבאש״ה, גם על מלבושי אנשים הקפיד מאד שלא יהי׳ דוגמת העכו״ם, עיין באגרת הקודש שכתב הרר״מ (נדפס בספרו) וז״ל: אמנם זאת יאמינו באמונה שלימה כי בזמנינו כל הרעות המעוררים על היהודים רח״ל הוא רק מחמת יצר לה האדם יטהו להנאה ותאוה לילך בחוקות ולבושי העכו״ם אשר נאסר עלינו בתורה ובנביאים ובכתובים ובפרט על הנשים הלובשים מלבושי פריצות אשר כמעט לא ניכר בין עבריות לישראלית להבדיל, עוד חדשים מקרוב באו במנהג חדש של עכו״ם שמהפכין ומניחין צד השמאל של הבגדים על צד הימין צו צו קנעפלין ובזה מגבירים השמאל על הימין בעוה״ר, יעי״ש באורך.

מגדולתו

ידוע היא המכתב של תלמידו הגה״ק בעל ״מראה יחזקאל״ זי״ע אשר נדפס בשו״ת מראה יחזקאל סי׳ ק״ד, ששלח לאביו הג״מ ר׳ יוסף להשיב לרבו הג״מ ר׳ שלמה פילף זצ״ל לתרץ על מה ולמה התחבר להרר״מ, וידוע שהרה״ק בעל הדברי חיים זי״ע הי׳ דרכו ללמוד תשובה זו ביומא דהילולא של הרר״מ בהתעמקות יתירה ובשעת לימודו הי׳ עיניו זלגו דמעות, אפס קצהו מגדולתו של הרר״מ משם תראה, וז״ל בין השאר: הלא כל עבודתיו ופעולותיו מנעוריו המה רק על ישראל אמונתו, שושבינא דמלכא ומטרוניתא, מן ההר אל העם לקרבם תחת כנפי השכינה, למד דעת את העם ליחד לבבם לאהבה וליראה את השם הנכבד והנורא, ולא לכבוד עצמו הוא דורש, והי׳ כל המבקש את השם אשר נפשו אותה באמת ובתמים לעבוד עבודת הקודש לפחוד אל ה׳ ואל טובו לדעת את המעשה אשר ייטב בעיניו יבוא לחצרות קדשו כי לחמו ניתן מימיו נאמנים לכל עובר ושב, זולת זה יש חדר

מיוחד שאוכלים שם כל דכפין יהי' מי שיהי', ובמשך הזמן היותי אלצו היו שם כמה רבנים וגדולי ארץ, כולם אנשים גבורי כח עושי דברו, עומדים לפניו באימה וביראה וכו', אשר לזאת כשיסכים הבוב"ה על ידיכם, תזכו לשמוע דברי אלקים חיים, למראה עיניכם יוצאים מפה קדוש מדבר, היושב ודורש כמשה מפי הגבורה, (א"ה עיין בספר אמרי דבש שמביא ששמע מפי גדולים וצדיקים שבעת שערך הרר"מ את שולחנו הטהור והגיד תורה, הנרות שעמדו על שלחנו הי' דולקים מבלי שיתקטנו ויפחתו משיעורן, רק נשאר בגודלן, והאירו כל משך הזמן שהשמיע דברות קדשו,) והמכחיש המפורסמים הוא מוכחש מפי הכל, שכבר נתקבל רבינו הגדול בפי כל הגדולים והצדיקים ורבבות מישראל לקדוש ה' מכובד והחולק עליו כחולק על השכינה, והמהרהר אחריו כמהרהר אחר השכינה, יעי"ש באורך, עיין בספר דרכי חיים ושלום מהגה"ק ממנקאטש זי"ע, (דף רי"ט) שספר שהרר"מ בהיותו יושב בפסח וכטוב לב המלך ודיבר מנס קריעת ים סוף אמר שיבואו לפניו ספל מים ויראה כל אחד נס קריעת ים סוף, ונתן ידו על המים ותבקע המים בספל על י"ב גזרים.

קולו נשמע בשמים

ספר רביה"ק זי"ע (עיין בדברי יואל פר' ויחי שמביא רביה"ק את זה בקיצור) שפ"א באו לפני הרר"מ נשמות מעלמא דקשוט עם קבולנה מרה, היות שהרה"ק ר' יחיאל מיכל מזלאטשוב זי"ע אשר לא הי' אז כבר בעלמא הדין, הוא ממונה בבית דין של מעלה, להיות דן דיני נפשות שכבר הלכו לעולמים, ובאשר הוא הי' חי בדור דעה והגון ביותר, והעונות והפשעים נחשבים לפי הדור, וכאשר דורו הי' זכאים ביותר, על כן הוא מחמיר למאד בעון חטא הידוע ר"ל, ועי"ז הוא מוציא פסקים ועונשים חמורים, ובקשו הנשמות מהרר"מ, שבטובו ישתדל בעבורם, שיעבירו את הרה"ק מזלאטשוב מהבין דין של מעלה, ואל יבוא במשפט עמהם, כי לא יצדק לפניו כל חי בדור הזה, וימנו צדיק אחר תחתיו, אשר ישפוט יותר קל, וכפי מדריגת הדור, והרר"מ העתיר בתפלה בעדם, ופעל לטובתם בעדם, וכן הי' שלאחר זמן באו שוב הנשמות, והגידו לו יישר כח על שהטיב עמהם, שהעמידו צדיק אחר בבי"ד של מעלה, אשר ידין אותם לכף זכות יותר וכפי הדור ההוא, (עיין בספר נח"ל שער בת רבים אות ט' שהצדיק האחר הי' הרה"ק השרף מסטרעליסק זי"ע).

מנפלאותיו

פ"א ישב רבי אלימלך זי"ע בשלחנו הטהור והרר"מ ישב הראשון לצדו, וישבו שם גם כל החברייא, והרבי אלימלך הי' מערב המרק עם הכף ושפך מעט על השלחן, פתאום אחז הרר"מ את הר"א ואמר הלא יאסרו אותנו, ונתעורר ר"א, וכל העולם שחקו מפני שאמר שבשביל המרק הנשפך יאסרו אותם, וכשראה הר"א שהחברייא שוחקין על מה שאמר הרר"מ, אמר המלך בוויען מכין עצמו להוציא גזירה רעה, ונסיתי להפריע לו בכמה אופנים בסדר העולם ולא עלתה בידי, ע"כ הייתי כעת בוויען ביחד עם הרר"מ, ולקחתי הצלוחית דיו ושפכתי על הנייר שהי' כתוב שם הגזירה ונתבטלה הגזירה, והרר"מ שראה זה חישב שזה בפועל ממש, ע"כ צווח שיאסרו אותם, רביה"ק ספר שגדול אחד (בעל המעשה) חסיד נלהב של בעל הייטב לב סיפר לו, שהי' לו בן משכמו ומעלה גבוה, והי' צריך לעמוד אל הצבא, ע"כ הלך אל הייטב לב שישחררוהו, אמר הייטב לב עה מ'וועט אים פון דארט ארויס ווארפן, אמר לו הגדול הנ"ל אמנם כן שהרבי אם הי' שם הי' משליך אותו אבל לא הם הרשעים, הקפיד הייטב לב ויצא חוץ לחדר והשאירם שם, אח"כ בא בחזרה וסיפר להם עובדא, הרה"ק ר' נתן לייב בנו של הרה"ק הרבי ר' מענדל'ע מרימונוב נסע פ"א על שבועות להרבי מלובלין זי"ע, ביו"ט שני שאל אותו ה"חוזה" היכן אביך, ר' נתן נבהל מאד, תיכף במוצאי יו"ט נפרד מהרבי ונסע לרימונוב, כשהגיע לפני רימונוב פגש באנשים, ולא רצה לשאול אותם להדיא, ע"כ שאל אותם מן הצד והם לא סיפרו לו כלום, כשנכנס לעיר פגש במקורב אחד, שאל אותו מה נשמע, א"ל עכשיו אני בא מאביך ועוסק בתורה, חישב בעצמו מי יודע, אולי כבר הגיעו רגעים האחרונים ועדיין אפשר להגיע אליו כשעוד יהי' בחיים, ע"ד רץ במהירות לאביו, כשהגיע אל אביו בלי נשימה שאל אותו אביו למה רצת כ"כ, סיפר לו כל המעשה, צחק הרר"מ ואמר הוא חפש אותי בעולמות העליונים, ואני הייתי אצל הקייסר בוויען, עד כאן סיפר הייטב לב להגדול הנ"ל, לרמז לו בזה שאפשר להיות הכא והתם, והסוף הי' שהבן של הגדול הנ"ל נשתחרר.

אחרית ימיו

בשנת תקע"ד רצו צדיקי אותו הדור לפעול בשמים שיתגלה משיח צדקינו, הלא המה הרה"ק המגיד מקאזניץ, הרה"ק ר' מענדעלע מרימונוב, הרה"ק החוזה מלובלין, הרה"ק בעל מאור ושמש, והרה"ק ר"נ מראפשיץ, והיהודי הקדוש, זי"ע, היהודי הקדוש קיבל על עצמו שהוא יסתלק מן העולם והוא יעזור להם מלמעלה, וכן הי' שהוא נסתלק י"ט תשרי תקע"ד, אולם לא הסתייעא מילתא, בערב חג הסוכות נסתלק לבית עולמו המגיד מקאזניץ ומפני עירבוב העולם ע"י השטן לא ידע מזה הרבי מלובלין על אף שעיניו היו צופיות למרחוק, בבית מדרשו של הרה"ק מראפשיץ זי"ע פרצה דליקה באמצע שמחת החג בשמחת תורה, לבית מדרשו של בעל מאור ושמש זי"ע נזרקה אבן באמצע הקפות, בבית מדרשו של הרה"ק הרבי מלובלין קרה מעשה הנורא מעשה "הנפילה", גם הרר"מ פעל הרבה בענין זה, אמר למקורביו אם יזכה לשנת תקע"ה, אז יזכו לשמוע שופר של משיח, בל"ג בעומר הרגיש באפיסת כוחותיו, בו ביום טיהר את עצמו ואמר אני הולך אלי עולם, למחרת היום יום י"ט אייר שנת תקע"ה יצאה נשמתו בקדושה ובטהרה, ועל מצבת קבורתו נחרת " פ"נ הרב איש האלקי מוה"ר מנחם מענדיל בן הרב הגדול מ' יוסף זללה"ה נתבקש בישיבה של מעלה י"ט אייר תקע"ה תנצב"ה ", ידוע שכ"ב שנה אמר תורה על פרשת המן כדי להשפיע פרנסה לכלל ישראל, מדברי תורתו נרשמו בספרים "מנחם ציון" "דברי מנחם" "תורת מנחם" "עטרת מנחם".

י"ט אייר

הגה"ק רבי מאיר מרוטנבורג זי"ע
[מהר"ם מרוטנבורג]

ואלה תולדות

נולד באשכנז בעיר בוארמיזא (ווארמ"ש) בשנת ד' אלפים תתקע"ה, לאביו רבי ברוך שהי' ת"ח ולמדן, המהר"ם חותם לפעמים בתשובותיו מאיר בר רבי ברוך, ומוזכר במרדכי פ' השוכר את האומנין (שם הגדולים), על קברו נחרת: בני דורו הי' מכלכל, בדעו מוסר השכל, בשפתי חן היקרים, פרי צדיק מקור חיים, פרץ מעיין כל איים, מפיק נפק וספירים. עיין בסוף פ"ק דקידושין שכתב תלמיד המהר"ם ה"ה הרא"ש ז"ל וז"ל: אמרו עליו על הר"ם מרוטנבורג שמיום שעלה לגדולה לא הקביל פני אביו ולא רצה שאביו יבא אצלו ע"כ, וכן כתב רבינו ירוחם נ"א ח"ב (עיין בשם הגדולים מה שהעיר בזה).

רבותיו

גלה למקום תורה ולמד מפיהם של בעלי התוספות ה"ה רבי יחיאל מפריש (מזכירו בתוספותיו יומא דף יח) והרב שמואל בר שלמה מפלייזא (מזכירו שם דף מב:), שם הי' עד ראי' לשריפת ספרי התלמוד שהי' בשנת ד"א תת"ר, וע"ז חיבר את קינתו לתשעה באב 'שאלו שרופה באש', כמו"כ הי' תלמידו של רבינו יצחק מווינא זצ"ל בעל 'אור זרוע', עיין בראש פ"ב דעירובין שהביא מהר"ם שכתב 'מדברי אור זרוע למדתי', גם הי' תלמיד רבי שמואל בר מנחם עיין בהגהות מיימוניות פכ"ט מה' שבת.

נשיאותו

כשחזר לאשכנז מקום מולדתו, החל בכהונתו כרב בקהלות שונות אשר בחרו בו הלא הם, קוסטניץ, אוגסבורג, ווירבצורג, ורוטנבורג, שעל שם העיר הזאת נקרא בקרב ישראל, כמו"כ כיהן בוארמייזא, נירנבורג, מגנצא, לא נודע זמן שהותו בכל עיר, אולם כנראה שרוב ימיו ישב ברוטנבורג, ושם יסד ישיבה גדולה והרביץ תורה לעדרים, אשר ממנה יצא תלמידיו הגדולים וביניהם הרא"ש, בעל הגהות מיימוניות, ובעל המרדכי, והתשב"ץ, זצ"ל, (שם הגדולים בערכו). שמו הגדול הלך לפניו והוכר בכל מדינות אשכנז וצרפת כגדול הדור ופנו אליו בשאלות שונות בכל מקצועות התורה, לא נודע אם הי' רב הכולל לקהלות האשכנזים אבל מוזכר בשאלות שפנו אליו בתואר 'אב הרבנים', וכתב תשובות למאות ולאלפים, תלמידו בעל 'הגהות מיימוניות' (בהל' חמץ ומצה פ"ח ב') כותב וז"ל: "וגם בדורו לא הי' כמותו מופלג ובקי וידע דעת כל הקדמונים", הרשב"א (בתשובותיו ח"א סי' תרכ"ט) כותב על הוראתו: "יכבר הורה זקן יושב בישיבה חכם עם איש שיבה", נהג את המדינה ביד רמה גודר גדר ועומד בפרץ, עושה סייגים לתורה, מהר"י מינץ כתב דרוב מנהגי אשכנז ממנו יסדו, ראוי לציין דהמנהג לומר בליל יוה"כ לפני כל נדרי 'על דעת המקום' מקורו טהור של המהר"ם מרוטנבורג, המהרש"ל ביש"ש בהקדמתו לב"ק כותב עליו "איש עניו וטהור אשר אין באחרונים כמוהו", עיין בשם הגדולים שכותב וז"ל: ודע שכתבו האחרונים שאין לחלוק על מהר"ם בסברא, ע' בכתבי מהרא"י סי' קמ"ג ובש"ך ח"מ סימן ש"ל תוספת שבת סימן זר"ע, עכ"ל.

מלך אסור ברהיטים

בשנת ה' אלפים מ"ו שתכפו הצרות על היהודים באשכנז והמצב הי' ללא נשוא, אז גמר אומר המהר"ם לעזוב את ארץ מולדתו ללכת לארה"ק, לאחד נדודים קשים הגיע לעיר לומברדי והתעכב שם, שם הכירהו מומר אחד והלשין עליו לפני הבישוף מבאזיל ומסרו להקיסר רודולף (עיין לקמן) ויאסרהו תפוס במגדל עזיסהיים, מוזכר בכמה מקומות, עיין בהגהות מיימוניות הל' ק"ש, ובהל' שבת פו, ע' בשם הגדולים (בערכו) וז"ל: ובים של שלמה גיטין פ"ד סי' ס"ו כ' דמהר"ם הי' תפוס במגדל אייגזהיים כמה שנים, והאדון תבע מן הקהילות סך גדול, והקהלות היו ורצין לפדותו, ולא הניח כי אמר אין פודין השבויים יותר על כדי דמיהם, ומסיק דאע"ג דהי' גדול הדור ושרי, וכ"ש שהי' לו קצת ביטול תורה, מ"מ חש שמא כל שר כן יעשה לת"ח מופלג שבדור עבור רוב הממון עד שלא יספיק ממון הגולה לפדותם, ותשתכח תורה מישראל ופסק זה השר לתפוס חכמי הגולה, והי' בדעת אותו הצורר לתפוס גם לתלמידו הרא"ש וברח לטוליטולא וניצול, זה תורף דבריו של המרש"ל עש"ב, אבל ראיתי בסדר הדורות ... מאגרת רבינו יהודה בן הרא"ש כי המלך העליל על מהר"ם בשנת ה' אלפים ס"ה והי' שואל סך גדול והרב הי' עני, והמלך לא רצה שום ערב יהודי אלא הרא"ש תלמידו, והרחיבו למהר"ם שיהי' יותר מרווח בסוהר, ותוך זה נפטר מהר"ם בבית הסהר והרא"ש ברח ... .

תורה מתוך הדח"ק

במשך הזמן שהי' נתון במבצר לא פסק פומיה מגירסיה וכתב חידושיו ותוספותיו, וגם השיב תשובות לכל שואליו ככתוב בהגהת מס"ק סי' קמ"ו, ובתשב"ץ סי ר"ה, וגם בהיותו במגדל הרביץ תורה לתלמידים, עיין בהגהות מיימוניות (הלכ' שבת פו) שכותב: "וזכיתי כשהייתי אצל מורי במגדל וושבורק", (אולי הובא ממגדל אחד לשני, הכ') תלמידו רבי שמשון ב"ר צדוק סידר לפניו את ספר התשב"ץ, ע' בשם הגדולים (מערכת שין) וז"ל: וכותב שם התשב"ץ כ"י שקבל הדינים ההם ממהר"ם בעודו בתפיסה, וכ"כ הרב המבי"ט ח"ב סימן ר"ץ שעשה ספר התשב"ץ במגדל, ע"כ, באחת מתשובותיו שכתב המהר"ם משם כותב וז"ל: תופסי גיטין אין בידי ולא ספרי פסקים, והשיב לתלמידו הרא"ש: ואם ימצא שהתוספות וספרי הפוסקים חולקים עלי בשום דבר דעתי מבוטלת להם כי מה לעני יודע שיושב חושך צלמות ולא סדרים זה שלשה שנים ומחצה, העני הנשכח מכל טובה אסקופה הנדרסת הנקרא בשכבר מאיר ב"ר ברוך זל"ה, וכתב מהרש"ל בים של שלמה פ' החולץ סי' יח דכל היכא דחותם מהר"ם "הנשכח מכל טובה" הי' בתפיסה במגדל לסוף ימיו וקבל שלא יצא משם.

אשכבתי' דרבי

נסתלק בתפיסה ביום י"ט אייר, ומנו"כ בעיר ווארמייזא, הנה שנת פטירתו וגם כמה שנים הי' בבית האסורים תלוי באשלי רברבי וז"ל ספר הדורות: נפטר הר"מ בבית האסורים... וכתב היוחסין דף האחרון שהיה זה שנת מ"ז לאלף הששי, וכתב צ"ד וכן הוא האמת לדעתי, ולא כמ"ש יוחסין בדורות האחרונים שהיה זה שנת ס"ה, גם שמעתי מפי הגאון מוהר"ר חיים כהן שראה בס' ישן... סיבת תפיסת מהר"מ ושהיה זה בימי הקיסר רדאפלס הראשון ושנות הקיסר הנזכר אינם מכוונים לשנת ס"ה כמו שתמצא בח"ב, עכ"ל בצ"ד, אבל המעיין בח"ב יראה כי רדאלפס הראשון נתקסר שנת ל"ג והיה חכם ונבון אהוב ומרוצה לעם, קשה לכעוס ונוח לרצות, ומת שנת נ"ב ונתקסר אדלוף שנת נ"ב והיה אכזר על עמו והכביד עולו ע"ד המסים ומתגאה ולא הראה סבר פנים יפות לשום אדם ונהרג שנת נ"ח ו' למלכותו עכ"ל, א"כ לג' מ"ו לא היה קיסר אדלוף כ"א רדאלפס שהיה איש חסד, ואם יש לתלות תולין במקולקל זה אדלוף שהיה אכזר, הרי נהרג שנת נ"ח, ולפ"ז יש מקום לגירסת שה"ק שכתב שהיה שנת נ"ז, הרי שנה אחת קודם שנהרג אדלוף, והבוחר יבחר, ובשה"ק ד"ס סע"א ז"ל, ראיתי באגרת שכתב ר' יהודה בן הרא"ש ז"ל בשנת ה"א ס"ה הושם בבית הסוהר מהר"ם הנ"ל תוך זה נפטר מהר"ם בבית האסורים, וכתב השה"ק ואני המחבר ראיתי בקוטרס ישן בשנת ה"א נ"ז ד' תמוז מלך רומי המכונה ריידלף תפס מהר"ם הנ"ל ונפטר בתפיסה י"ט אייר ולא ניתן לקבורה עד ד' אדר שנת ס"ז, ואני הכותב מצאתי בקובץ ישן ז"ל, שנת מ"ו לאלף הששי תפס מלך רומי שהיה נקרא אדלוף את רבינו מאיר הנ"ל ונפטר תוך תפיסה י"ט אייר נ"ג לפ"ק ולא ניתן לקבורה עד אדר ס"ז לפ"ק, וקבלה איש מפי איש שסך שמות השרים שתפסו אותו "מרקדט" "אולריך" "יורג" "רודלף" והסי' ר"ת מאיר, ע"כ מצאתי, ושמעתי מפי זקן ת"ח אחד ששמע מפי מגיד אמת איך שעשיר אחד שם נפשו בכפו להשתדל מן המלך להביא את מהר"מ הנ"ל לקבורה ותכף בלילה אחר הקבורה בא מהר"מ בחלום לאיש ההוא וא"ל בחר לנפשך א' מב' דברים או שיזכה הוא וזרע אחריו עד סוף הדורות שיאריכו ימים בעושר וכבוד, או שימות תכף ויזכה לחיי עה"ב, ובחר לנפשו שימות תכף וכן היה וחלה מיד וצוה לביתו ומת ובא איש ההוא בחלום לרב העיר שכן היה לו ושניתן לו מקום במחיצתו של מהר"מ בעולם ההוא ע"כ שמעתי, עד כאן הוא מלשון ספר "סדר הדורות", והנה כמעט מכל המקורות שמביא ה"סדר הדורות" נמצא שהיה מונח גופו הטהור של המהר"ם בתפיסה כמה שנים, אבל מספר שם הגדולים משמע שהי' רק כמה חדשים, וז"ל בשם הגדולים: ונתפס מהר"ם ונח נפשיה בבית הסוהר, וע"ז זכה ונדכך הרבה כמו שאמר המגיד למרן ככתוב בספר מגיד מישרים ... ולא ניתן למהר"ם ז"ל לקבורה כמה חדשים מאייר עד אדר, ועשיר אחד אלכסנדר בר שלמה שם נפשו בכפו לקברו, ותיכף בא לו מהר"ם בחלום וא"ל אם ירצה להיות עשיר הוא וזרעו עד סוף כל הדורות או ירצה למות תיכף ויזכה לעה"ב, ובחר העשיר לזכות לעה"ב, ומת תיכף ובא בחלום שהוא נתון בעה"ב אצל מחיצת מהר"ם, עכ"ל.

כ' אייר

הגה"ק רבי מרדכי מטשערנאביל זי"ע

נשמתו הק'

נולד בשנת תק"ל לאביו הרה"ק ר' מנחם נחום מטשערנאביל זי"ע בעמח"ס מאור עינים, – הרה"ק המגיד ממעזריטש זי"ע אמר פ"א לתלמידיו, שיש לו נשמה גדולה מעולם התיקון ורוצה ליתנה לאחד מתלמידיו ואינו יודע עדיין למי יתננה, כנפטר תלמידיו הרה"ק ר' אהרן הגדול מקארלין זי"ע, אמר המגיד הק' לתלמידו הרה"ק בעל מאור עינים זי"ע שיסע לקארלין אל ציון הק' של הרה"ק מקארלין זי"ע, להגיד לו בשם רבו, שהיות שהשאיר בת קטנה, והמגיד יתן את הנשמה הגדולה להרה"ק ר' נחום מטשערנאביל והבן זכר שיולד להר"ק מטשערנאביל יהי' בעל לבתו זה, וכן עשה ונסע לקארלין ובאותו שנה נולד לו הרה"ק ר' מאטעלע מטשערנאביל זי"ע והוא נשא בתו זו.

במדריגת רבינו הקדוש

כבר בצעירתו הי' לו סדר עבודתו בקדש כפי שורש גודל נשמתו הק', פ"א באו לאביו הרה"ק ר' נחום והלשינו עליו שמתנהג בביתו ברחבות בגדלות ובעשירות וזה נראה כמותרות, אמר הרה"ק שהוא רוצה בעצמו לילך לראות אם אמת הדבר, והלך אל בית בנו, אמר לו בני אומרים עליך שיש לך כלי כסף וכלי זהב וכדו' הראני נא אותם, והוכרח ר"מ להראות לאביו כל החפצים ושאלו אביו על מה ולמה לך כל זה, ענה לו הגמ' מספרת לנו מרוב עשרו של רבינו הקודש ולבסוף איתא (כתובות ק"ד.) כי בשעת פטירתו של רבי זקף עשר אצבעותיו כלפי מעלה ואמר לא נהניתי אפי' באצבע קטנה, וקשה אם לא נהנה למה הוצרך לו כל זה, אלא ע"כ מסתמא גם בזה יש דרך בעבודת ד', אז הלך אביו מבית בנו שמח וטוב לב, ונתן ידיו על גופו הקדוש ואמר שישו בני מעי שישי, והכן כך הי' דרכו בקודש כל הימים לא להנות מעוה"ז כלום.

וידוע כי דרכו בקודש הי' לאכול מעט מזעיר, ולעומת זה דרכי הק' של הרה"ק מאפטא זי"ע הי' לאכול הרבה יותר מהטבע, פ"א נזדמן ר"מ אצל הרה"ק מאפטא בליל שב"ק אמר הרה"ק מאפטא לר"מ הנה כשמזדמן לשבת אורח גדול היינו ר"ח הוא נותן לו תפילה אחת (דהיינו דמתפללים מוסף של ר"ח ולא של שבת) וכשמזדמן לשבת אורח יותר גדול מר"ח יו"ט נותן לו כל התפילות (דביו"ט שחל בשבת מתפללים רק תפילה של יו"ט) אבל סעודות אינו נותן להם, אבל כשמזדמן לשבת אורח יותר גדול היינו יום הקדוש אז נותן לו גם התפילות וגם הסעודות (דהיינו שלא אוכלים) והרה"ק מאפטא לא אכל אז בכל ג' סעודות שבת רק מעט והתנהג כמנהג הרה"ק ר' מאטעלא זי"ע.

להורות לעם ה' דרכי ה'

תיכף אחר פטירת אביו מילא את מקומו ובאו ונתקבצו אליו חסידים ואנשי מעשה לשמוע ממנו את הדרך אשר ילכו וגם המון

עם באו שיורו להם דרך ד', והוא ענה לעומתם כל אחד לפי ערכו ומורה להם, לאחד דרך ד' ולהשני דרך תשובה וכדו', פ"א בא אליו איש פשוט ושאלו הרה"ק מטשערנאביל שיגיד לו סדר היום שלו ענה האיש בבוקר הוא קם ונוטל ידיו כדין ולובש המלבושים, ותיכף הולך ומסתובב על הכפר בין הנכרים, וקונה אצלם תבואה ומו"מ לסחור, ובערך בשעה שמינית הולך לביתו ורוחץ פניו וידיו ומברך ברכת התורה ומתפלל ואומר תהלים ואח"כ שותה מעט י"ש ואוכל סעודת שחרית, ומברך בהמ"ז ואח"כ ישן מעט, וכשהוא מתעורר הולך עד פעם בין הנכרים כנ"ל ולפנות ערב חוזר לביתו ומתפלל מנחה ומעריב, ושותה מעט י"ש ואוכל סעודת ערב ומברך בהמ"ז וקורא ק"ש ושוכב לישן כך מתנהג כל הימים, אמר הרה"ק ר"מ לא טוב הדבר שהוא עושה שמקדים העסקים קודם התפלה, אמר לו האיש הרבי אינו בקי בענין כי דרך הנכסים לילך מוקדם לעבודתם וצריך לתפשם לפני כשהם יוצאים, אמר לו הרה"ק ר"מ אספר לך מעשה, פ"א נסע איש אחד להיות מלמד חוץ לביתו ורצה לאסוף כסף הרבה שכשיבוא לביתו יעשה עם זה מסחר וכך הי' מלמד ג' שנים רצופות ולא השתמש עם כסף הזה וגם אכל משל אחרים כדי שכשיחזור לביתו יהי' לו הרבה כסף לסחורה וכך אסף כסום כסף גדול וחילק אותם לכמה צרורות של דנרי זהב, וצרור אחד הי' של כמה פרוטות שחורות של נחושת, פ"א בא בערב שב"ק לפנות ערב לאיזה כפר חוץ מן העיר והצטער מאד כי מוכרח לישאר שם לשבת ואינו יודע מה לעשות עם כספו ואינו מאמין את בעל אכסני' שלו, וחשב להחזיק את כספו כל השבת עליו, אבל כשהגיע שבת נתעורר בקרבו קדושת השבת, ונתן את הכסף לבעל האכסני' וכל השבת דאג אם טוב עשה או לא, והבעל האכסניא הבין דאגתו ובטוב לבו מיהר להתפלל במוצ"ש קודם שגמר המלמד להתפלל ותיכף נתן לו כספו, והמלמד שמח מאד ומישש בידו בכיס לראות אם החזיר לו הכל וכשראה שלא חסר כלום מישש עוד הפעם לראות אם גם הפרוטות קטנות של נחשת החזיר לו וכשראה שהחזיר לו הפרוטות ג"כ גדלה שמחתו למאוד, וסיים הרה"ק מטשערנאביל וראה מזה שהמלמד הי' שוטה שכשראה שזה האיש החזירו בנאמנות את הדינרי זהב שלו עדיין נתירא שמא לא יחזיר לו הפרוטות הנחושת, והוסיף הרה"ק מטשערנאביל כמוהו כן אתה שבכל לילה אתה מפקיד נשמתך שהיא יקרה מפנינים שבה תלוי כל חיותך, אצל הבוכ"ע וכשאתה קם בבוקר ואתה רואה שהשי"ת עמד באמונתו להחזיר לך נשמתך שהיא מאוד יקרה איך לא תאמין שהשי"ת יזמין לך פרנסתך גם אחר התפלה שהוא דבר קטן נגד הנשמה, ואמר לו שמיום ההוא והלאה יתפלל מקודם ואח"כ יצא לעסקיו והשי"ת יזמין לו פרנסתו גם אחר התפלה.

מנפלאות מעשיו

וכך הי' לו כי בכל פעם שעבר ארגז של ספרים הי' נוטל ספר אחד ועין בו קצת והי' מחזירו למקומו וכשבא לקאוולא לשדך בנו הרה"ק מטריסק זי"ע עם בת הרה"ק ר' יעקב מקאוולע בנו של הרה"ק מנעשכיז זי"ע, לפני כתיבת התנאים בבית המחותן עבר ארגז שהיה סגור ובקש שיפתחו לו ולקח ספר ועיין בו קצת וקמט שם דף אחד והחזירו למקומו, ואחר גמר כתיבת התנאים בא אשה אחת בבכיה רבה, שהרה"ק מטשערנאביל יתיר אותה מכבל העיגון, ושאל הרה"ק מטשערנאביל מהמחותן הרה"ק מקאוולע מה זאת שלא עזרו לה עוד הנה, ענה הרה"ק מקאוולע שכמה פעמים כבר ישבו בי"ד להתיר לה, אבל בכל פעם בגמר הבירור נולד להם ספק באחד מהדינים ואי אפשר להם להעלות היתר ברור, אז אמר הרה"ק מטשערנאביל שאך עתה לפני כתיבת התנאים, עיין בספר ונראה לו שמשם יכלו להתיר הספיקות והוציאו הספר הנ"ל ופתחו בדף שהקמיט ונפשט להם ספיקותם. וכשרצה לנסוע לביתו החליף כל הפרוטות הקטנים ועשה מהם דינא זהב ונשארו כמה פרוטות נחושת שלא הצטרפו לדינר זהב.

זן ומפרנס

כמה פעמים כשבאו אצלו עם בקשות שיפעול ישועות דרש שיתנו לו סכום כסף גדול, ואמרו שמפרנס הצדיקים נסתרים שבדור הרה"ק השר שלום מבעלז זי"ע שלח פ"א אחד עם "קוויטל ופדיון נפש" אל הרה"ק מטשערנאביל וכשחזר בנו לאביו לבעלז שאל אותו מה עשה הרה"ק מטשערנאביל בקוויטל שלו, אמר לו שסבבו סביב אצבעו, אמר לו הרה"ק מבעלז זה עשה מפני שכשהקוויטל שלי סביב אצבעו אזי נקל לו לפעול מה שברצונו, ואח"כ שאל להרה"ק מבעלז מה עשה אם "הפ"נ" אמר לו שהניחו בכיסו המיוחד לו בבגדיו, א"ל הה"ק מבעלז אתה יודע מה הוא עושה במעות הללו, אספר לך שרבי הרב הקדוש מלובלין זי"ע הי' נוהג בכל ערב פסח לאחר אפיית המצות מצוה, סידר המצות לשלשה סוגים אלה שישרו בעיניו קראן צדיקים, ואלה שלא היו מהודרים כ"כ קראן בינונים והגרועים מהם קראן רשעים, שנה אחת לא עלו לו מצות שישרו בעיניו להקרא בשם צדיקים ועגמה עליו נפשו, פתאום בא איש אחד עם מצות ואמר להרה"ק הרבי מלובלין שהרה"ק ר"מ מטשערנאביל שלח אותם, והאיש הנ"ל הלך לו לדרכו, והרה"ק מלובלין שמח מאד עם המצות אשר נשלח אליו, וסיים הרה"ק מבעלז אתה יודע לשער המרחק מטשערנאביל שברוסיא ועד לובלין שבמדינת פולין והאיש הנ"ל הגיע עם מצות שנאפו ע"פ אחר חצות מטשערנאביל ללובלין, ולאנשים כאלו שיכולים להגיע בדרכים כאלו הוא מפרנס אותם ממעות הנ"ל.

עינים צופיות

סיפר כ"ק מרן רבינו בעל ברך משה זי"ל שפ"א הי' אצל אחד מחסידיו וראה שיש לו מנורת כסף יקרה מאד וביקש הרה"ק מטשערנאביל שיתן לו את המנורה במתנה והלה טען שקנה המנורה במתנה לאשתו, ואי אפשר לו ליתנו לו ואמר שיתן מעות לרבו תחת המנורה אבל הרה"ק מטשערנאביל לא הסכים, ובאין ברירה הוצרך להאיש הנ"ל ליתן את המנורה לרבו ותיכף ומיד נסע הרה"ק מטשערנאביל משום והמנורה בידו, והיה אך יצא יצא הרה"ק מטשערנאביל באו שוטרים ופרצו לתוך ביתו וחפשו את המנורה, לפי שהמנורה נגנב במית הפריץ, ותפשו את הגנבים ואמרו שמכרו את המנורה לאיש הזה, ואחר שחפשו שם שעה ארוכה ולא מצאו מבוקשם אז אמרו שבוודאי טעות הוא בידם, והלכו להם, וכ"ז ראה רבו מקודם ועי"ז הציל אותו מידם.

בעזהש"ת

מודעה ובקשה

אין בעפאָרגרייטונג צום

מעמד החאלאקעס

פאר די צענדליגער

פרחי החאַלאַקע

נאָכן מעמד ההדלקה רבתי במעמד רבבות אנשי שלומינו

ל"ג בעומר הבעל"ט

בעט מען אַלע חשובע עלטערן

ביטע אַריינרופן וואָס
פריער אויפן נומער

845.774.4040 #800

כדי צו באַקומען די פונקטליכע פרטים און אָנווייזונגען
מיט די סדר און צייט פון די חאַלאַקע און קענען
צוגרייטן די מתנות א.ד.ג. עצהיו"ט

בכבוד רב

הנהלת הקהלה

דבר בעתו

ל"ג בעומר

לקט אמרי קודש מפי צדיק וקדוש עליון, בעומד לקדושת היום וסגולתו

פ"א דיבר הרה"ק רב שר שלום מבעלזא זי"ע מענין גדולת יום ל"ג בעומר ואמר ל"ג בעומר הוא יום גדול מאוד ואמר בנו הק' ר' זינדל "טאטע איך וויסו? ושאלו אביו: וואס וויסטו? ואמר: "אזוי ווי יום כיפור" אמר לו אביו הק': "אמת, האסט צוגעטראפן".

(הרה"ק ר' איציקל מפשעווארסק זי"ע)

◆◆◆

רואים בחוש התעוררות הנפלה הנכנסת מדי שנה בשנה בלבות רבבות אלפי ישראל לעלות למירון ביום ל"ג בעומר ממש שהוא היא אתערותא עלאית כמ"ש בזוה"ק (ח"ג דף רצ"ו) וז"ל בתר שמעון קלא עולו ואתו ואתכנשו להילולא דרבי שמעון הנה הד הוד קול עליון הזה שיצא אז בערך שנת אלף הרביעי לפטירת רשב"י קול זה מתעורר עוד היום ונכנס ומעורר לבות רבבות אלפי ישראל מיד שנה להיות עולין ותאין ומתכנשין ביום ל"ג בעומר במירון למקום מנוחת קדשו דרשב"י, ולשמוח שם בשמחת פני האדון ה'.

(לשון הריא"ז מרגליות ז"ל בספרו הילולא דרשב"י)

◆◆◆

הרה"ק רבינו עובדיה מברטנורא זלה"ה במכתבו לאחיו (בשנת רמ"ט) כותב בזה"ל: ב"ח אייר יום מיתתו דרשב"י באים מכל הסביבות ומדליקים אבוקות גדולות מלבד מה שמדלקין עליה נר תמיד וכו' שהרבה עקרות נפקדו וחולים נתרפאו בנדר ונדבה שהתנדבו למקום ההוא.

(דרכי ציון)

יומא דהילולא רבה קדישא

ויום ל"ג בעומר הוא הילולא דרשב"י כי מת אז, והיה למעלה הילולא וכו', וראוי לכל איש היראי וחרד לשום אל לבו וכן ראיתי בעיני בעת שהייתי שם (בשנת תשכ"ג) **ותמהתי מאד על מה שבצד אחד נראין חסידים ואנשי מעשה מרקדין בהתלהבות אש קודש, ומצד אחר נראין שאר בני אדם מרקדין כפוחזים וריקים באופן שאינו ראוי ואינו לכבוד המקום הקדוש ההוא,** והוא כדברי האוחה"ק הנ"ל שבמקום קדוש שם מתאחזין ומתקבצים כוחות הטומאה.

עכ"פ חסידים ואנשי מעשה ואחבנ"י האוחזים בדך הקדושה מתוך מסי"נ שהולכים לעלות לציון קדשו אין מבטלין הזמן אף רגע ומרגישים הרגש קדושה יותר משאר מקומות, **וכן מספרים אלו שזכו לעלות לציון קדשו עם מרן כ"ק דודי זללה"ה בשנת תרצ"ב לפ"ק,** וראו את גודל עבודת הקודש והתעוררות רבה שהיתה שם במחיצתו אשר קדושה על קדושה נכפלת.

כ"ק מרן רביז"ק נעל נרך מסה זי"ע

נפתיחה לתלמידי ישיבות, ל"ג בעומר תשנ"ד

יום ההוא לשוב בתשובה, כי זכות רשב"י מסייעת להבא לטהר.

יערות דבש (ח"ב דרוש י"א)

◆◆◆

יום ל"ג לעומר ירבה שמחה לכבוד רשב"י זכותו יגן עלינו, כי הוא יומא דהילולא דילה, ונודע שרצונו הוא שישמחו ביום זה, כידוע ממעשה מהר"א הלוי זלה"ה (עי' שער הכוונות ענין ספה"ע) ומעשים אחרים אשר שמענו ונדעם משום רבנן קדישי. ויש מי שנהג לעשות לימוד בליל ל"ג לעומר בי עשרה ללמוד שבחי רשב"י המפוזרים בזוהר ואדרא זוטא, והוא מנהג יפה

עבודת הקודש להר"ח הי"א (פו"ב אות רכג)

◆◆◆

לכבוד התנא אלוקי הרשב"י זיע"א העומד לנו במקום קודש הקדשים, כדאיתא בזוהר הקדוש (פר' בא) מאן פני האדון ה' דא רשב"י, וכל ת"ח המבין ויודע ומכיר גודל קדושת המקום והיום בהלולא בל"ג לעומר ידע כי השנים כאחד טובים (היינו הזמן והמקום) וכו', כי א"א בעולם להגיע אפילו אפס קצהו לשמחה אמיתיות השופע ביום הזה אם לא כי יתבונן וילבוש חרדה ורעדה וישפיל עצמו ויבטש גרמיה, כמו שאמר בזוה"ק גופא דלא סליק נהורא דנשמתיה מבטשין יתיה, ולפי ערך הביטול והאין וביטול המסך המבדיל החומר הגס, כן לעומת זה ממילא יבוא ויושפע אור השמחה שמחה אלקית, ובזה נאמר 'וגילו ברעדה' אי אפשר לבוא הגילה אלא מתוך רעדה שקדמו וכו'.

ומעיד אני באמת כי בילדותי שמעתי פה מרבני קשישאי רבני הספרדים אשר אבותם ראו וספרו להם כי הרה"ק ר' חיים בן עטר זיע"א היה פעם א' בהלולא פה עיה"ק צפת ת"ו, וכשעלה למירון והגיע לתחתית ההר שעולים משם אל המקדש ירד מהחמור, והיה עולה על ידיו ועל רגליו, וכל הדרך היה גועה וצועק: היכן אני השפל נכנס למקום אש להבת שלהבת, קוב"ה

וכל פמליא של מעלה הכא, וכל נשמות הצדיקים שמה. ובעת הלולא היה שמח שמחה גדולה, והוא בעצמו שרף כמה בגדים יקרים לכבוד הרשב"י זיע"א, וגם הזקנים מהספרדים פה ידעו ושמעו זה.

כבוד מלכים להגה"צ רבי שמואל העליר זצ"ל אב"ד צפת

גודל ענין העליה על ציונו הק'

ביום א' הסמוך נלך להמקום שהזכרתי קבוצת תנאים שמאי והלל, ויש תפלה מיוחדת על כל צדיק וצדיק. ועל קבר רשב"י לומדים הזוהר באימה וביראה ובדביקות גדול אח"כ, לשמח את הלב, גם אני אקח הזוהר כי כמה נסים יאורעו שם, כי צריכים ללמוד הזוהר באימה וביראה ובדביקות גדול, ואח"כ לשמוח הלב שמחה רוחנית ולא שום אבלות ועצבות, כי באלה חפץ רשב"י, והוא בדוק ומנוסה, ואח"כ נודרים נדרים ונדבות ומתפללים תפלות.

מתוך אגרת השל"ה הק'

◆◆◆

מצוה לילך על קבר של רשב"י ובנו ר' אלעזר בל"ג בעומר, ואין לומר אז 'נחם' בברכת תשכון (ולירושלים עירך). והרב (האר"י הק') זללה"ה הלך שם עם אשתו ובני ביתו וישב שם ג' ימים.

סדור ר' שבתי (פוד ספה"ע)

◆◆◆

אומרים משמי' דהאריז"ל שביום ל"ג בעומר עומד התנא האלקי הרשב"י על ציונו הקדוש ומברך לכל אחד ואחד הבאים שמה למירון לכבוד שם קדשו לשמוח שם בשמחת הילולא רבתי שלו.

(הילולא דרשב"י)

קדושת וסגולת היום

כל ימי הספירה אנו מיחלים ומצפים ליום ל"ג בעומר שבו הרחמים גוברים.

(עבודת ישראל בשם המגיד הק' ממעזריטש זי"ע)

והנה זה ארבעים שנה זכיתי להיות עם כ"ק מרן אאמו"ר שליט"א במירון (ונסע אז בשנת תשכ"ג לפ"ק בוקר מעיר צפת להשתטח על ציונו הקדוש), **והיה לנו סיפוק רוחני בהיותינו שמה, ומני אז השתוקק כ"ק מרן אאמו"ר שליט"א ודיבר בכל פעם בצפיה רבה מגודל השמחה באתריה דמר שאינו מובן לבני חו"ל, מה שנרגש שם שתי בחינות, וכמו שנרמז ברבי שמעוון הכתוב** (תהלים צב יד) **שתולים בבית י' בחצרות אלקינו יפריחו, ראשי תיבות שמעון בן יוחאי, כמבואר בדברי יחזקאל** (לל"ג בעומר), **דהיינו בחינת בתי גואי המשל ופחד עמו בבית ה' מבפנים על הציון, שם מתאספין מרי נפש ונשברי לב שופכים לבם כמים בדמעות שליש לפני ה', ומחכים לישועה בזכותיה דהאי תנא קדישא, וגם בחינת בתי בראי עוז וחדוה במקומו, בחצרות אלקינו מבחוץ שמחה וחדוה עילאה בהתרוממות הנפש, והיא שמחה של מצוה שלא כדרך הטבע.**

כ"ק מרן רבינו הגה"ק שליט"א

(ל"ג בעומר תשס"ג לפ"ק)

◆◆◆

מל"ג בעומר מתחיל ההארה של מעמד הר סיני שהיא קבלת התורה וכבר כתבנו שההארה של יציאת מצרים היה הכנה למתן תורה והניסים והנפלאות היה כדי שנתאוה למתן תורה ע"י הניסים, ועד ל"ג בעומר היה ההארה של יציאת מצרים ומל"ג בעומר מאיר ההארה של קבלת התורה שמרומז במלת ע"ד שרומז על התורה.

(קדושת לוי פר' ויצא)

◆◆◆

ט"ב ימים קודם קבלת התרה היינו ביום ל"ג בעומר בו ביום מתחיל להתנוצץ אור הגנוז בתורה אור כי טוב ע"כ מנהג ישראל שמדליקין בו נרות.

(בני יששכר, ל"ג בעומר)

◆◆◆

ושמעתי מפי מו"ז ז"ל (בעל חידושי הרי"ם זללה"ה) כי בל"ג בעומר יכולין לזכות ליראת ה'.

שפת אמת (פר' אמור, תרנ"ב)

◆◆◆

וכל שנה כשבא יום זה יכול כל אדם לזכות לפי כחו להשיג קבלת הד"ת שירד ביום זה בתושבע"פ ולכן קבעוהו למועד.

(פרי צדיק)

◆◆◆

בל"ג בעומר הזמן להמשיך פרנסה.

(עטרת ישועה)

◆◆◆

וראוי לכל איש הירא וחרד לשום אל לבו היום ההוא לשוב בתשובה כי זכות רשב"י מסייע לטהר.

(יערות דבש)

◆◆◆

נמשך ביום הזה רפואה וארוכה לכל חולי ישראל הנצרכים לישועות ורפואות והיא בכלל הברכה.

(צבי לצדיק)

נשמת רשב"י

ראה משה מה שיתקן רבי שמעון בן יוחאי, שהיה ניצוץ שלו מזמנא תניינא דסליק משה להר, ולכן כמו שמשה תיקן ה' ספרים, כן רבי שמעון חיבר ה' פרקים ספרא דצניעותא. וזה סוד פסוק (תהלים סח, יט) 'עלית למרום שבית שב"י נוסריקון: ש'מעון ב'ן י'וחאי, שהוא בזמנא תניינא דסליק להר, אבל בזמנא קדמאה 'לקחת מתנות באדם' וכו'.

מגלה עמוקות (אופן ע. ועיי בשה"ג להרחיד"א מע"ג אות י סי' שלב)

עבדו את ה' בשמחה

ואמר חזקיה אמר ר' ירמיה משום רשב"י יכול אני לפטור כל העולם כולו מן הדין כן מידי שנה יום הילולא דילי' אומר כן בשמים על ידי הקב"ה נתן לבני ארץ ישראל ויוכלו להתקבל התפילות ולכן המנהג לשמוח.

(שפתי צדיק)

◆◆◆

יספרו כי מרן ז"ל [הרה"ק רבי העניך] מאלכסנדר, היה רגיל בל"ג בעומר לברכם שיתקבלו תפלתם לרצון בשמים, אולי כוונתו כמו במוצאי יוהכ"פ רגילים העולם כן לברך איש לרעהו, כי תמיד קשה שיתקבלו התפילות, כדכתיב (ישעי' נט, ב) 'עונותיכם היו מבדילים' וגו', על כן כאשר יוהכ"פ מכפר תחול הברכה שיתקבלו התפילות, ורשב"י אמר יכול אני לפטור כל העולם מהדין בפרק ד' דסוכה (מה:), כן מדי שנה יום הלולא דיליה אומר כן בשמים, על ידי זה מתכפרין כל ישראל ויוכלו להתקבל התפילות, ועל ידי זה מתכפרין כל ישראל ויוכלו להתקבל התפילות, ולכן המנהג לשמוח כדאיתא סוף תענית (ל:) לא היו ימים טובים לישראל כיום הכיפורים וט"ו באב, מפרש בגמרא יום הכפורים דיום סליחה ומחילה.

שפתי צדיק (ל"ג בעומר אות א)

◆◆◆

בזמר בר יוחאי עצי שיטים עומדים לימודי ה' הם לומדים, י"ל כי עצי שיטים עומדים דרשו רז"ל (סוכה מה:) א"ר ירמי' משום רשב"י כל המצוות כולן אין אדם יוצא בהן אלא דרך גדולתן שנא' עצי שיטים עומדים עכ"ל הגמ', וי"ל בדרך רמז כל המצוות כולן אין אדם יוצא בהן אלא דרך "גדילתן" הינו במוחין "דגדלות" ושמחה, וז"ש בר יוחאי – שהוא רשב"י בעל המימרא הלז בגמ' כנז' "עצי שיטים עומדים" שממנו נלמד שצ"ל קיום המצוות דרך גדילתן הינו במוחין דגדלות שמחה והרחבת הדעת "לימודי ה' הם לומדים" וכל התורה נלמד בשמחה ופיקודי ה' ישרים משמחי לב, וממליצים זכות רשב"י ביום הנעלה הלז יומא דהילולא דילי"ה שנזכה לקיים תורת ה' ומצוותיו בשמחה וכט"ס כי במוחין דקטנות ועצבות יכולים ליפול ח"ו לגמרי, ע"כ צריכים רק שמחה, וע"ז נזכה לישועה שלימה ב"ב.

(שער יששכר)

◆◆◆

ענין ל"ג בעומר איתא בסה"ק שהיא מרומז בהפסוק "ג"ל עיני ואביטה נפלאות מתורתך" (תהלים ק"ט) ואולי ביאור הענין עפימש"כ המגיד הק' בעבו"י (פ' שפטים) וזלה"ק דרך העבודה הנכונה להסתכל תמיד על גדלות הבוב"ה אשר ברא השמים ושמי השמים וכל צבאם ומכולם עיקר רצונו בעבודת האדם השפל אחרי אשר יטהר ויזבח את יצרו ויעסוק בתורה ובעבודה זו תפלה מעומק הלב וערבה לד' מנחתו ובכל זאת צריך לזכור שפלותו וחטאתו מימי קדם ולהכנע ולהיות לו רוח נשברה, וע"פ שני אלה הדברים תכוון העבודה לד' רק במחשבת גדלות הבורא ואינו מקטין א"ע אשר ע"כ הוא מתגאה לאמר ב"ה אני מתפלל ועוסק בתו"מ, או להיפוך מי שמסתכל ע"ע שהוא אין ואפס רק שהוא מרה שחורה שמתמרמר כ"כ עד שלא יאמין שהקב"ה ישמע לתפלתו וא"כ למה יתפלל בחנם, הנה תועבת ד' גם שניהם, ע"ז איתא בתקו"ז הק' רמז על מאחז"ל

תועלת השיר בהתלהבות לכבוד רשב"י

אפשר להמליץ מה שפירש רבינו הקדוש מלובלין זללה"ה בספה"ק דברי אמת (פ' תרומה) **על המשנה** (שבת נא:) **כל בעלי השיר יוצאין בשיר, פי' יוצאין מכל רע ח"ו, בשיר על ידי שירה, ונמשכין לו יתברך בשיר, ומזין עליהן, מלשון מזונות, דכאשר הגבורות נמתקים בא פרנסה לעולם, וטובלין במקומן, כי מצינו** (סנהדרין לט.) **כששאל הרשע אלהיכם כהן הוא וכו' במאי טבל, אהדר ליה בנורא. כי עיקר טבילה בנורא, וטובלין מטומאה בנורא בהתלהבות השיר, וזה וטובלין במקומן, עכדה"ק. נמצא על ידי שיר להשי"ת יוצאין מכל רע, ונמשכין לו יתברך ונשפע פרנסה וטובל במקומו, הכל בשיר.**

ולולא דמסתפינא נראה להוסיף על דברי קדשו בשי"ר ראשי תיבות ר'בי ש'מעון ב'ן י'וחאי, וזה שאמר יוצאין בשיר, פי' שעל ידי שירה בהתלהבות להשי"ת בל"ג בעומר יומא דהילולא דרשב"י, יוצאין מכל רע ונמשכין לו יתברך, ונשפע פרנסה לישראל וזוכים להטהר מטומאה, בזכות השירה לכבוד הילולא דרשב"י, אכי"ר.

כ"ק מרן רבינו הגה"ק שליט"א

(ל"ג בעומר תשס"ה לפ"ק)

(חגיגה) סומא בא' מעיניו פטור מן הראי', כי האדם צריך לפקח ב' עינים א' לסתכל על גבהות הבוב"ה ורצונו בעבודת שוכני בתי חומר והשני לזכור קטנות עצמו עד אשר יעמוד בחיל ורעדה ולקיים לפניו נעבוד ביראה ופחד יעי"ש, ואולי כי בל"ג בעומר התחיל להתנוצץ אור מתן התוה"ק אנו מבקשים גל עיני בחי' ב' עינים, להסתכל על גדלות הבוב"ה, ובקטנות עצמו שזהו דרך העבודה הנכונה שיוכל לעסוק בתו"מ ובתפלה מעומק הלב, וזהו ואביטה נפלאות מתורתך, וערבה לד' מנחתו ועבודתו.

(תפארת שמואל)

◆◆◆

ר"ש הוא לכל אפי' לפחותים

כל מי שיש לו אמונה ברשב"י יש לו חיזוק בר' שמעון בן יוחאי. כשם שהש"ת הוא ה' לכל, כך רשב"י הוא רשב"י לכל אפילו לפחותין.

בית אהרן (ל"ג בעומר)

◆◆◆

שתולים בבית ה' בחצרות אלוקינו יפריחו, ר"ת ש'תולים ב'בית ה' שב"י ר"ת ש'מעון ב'ן י'וחאי, דמבקשים אנחנו מהבורא ית"ש דאורות הקדושים של רשב"י וחבריו ה"שתולים בבית ה"" בעולם העליון "בחצרות אלוקינו" לאותן העומדים מרחוק מבית ה' שהם בחצרות אלוקינו כמו שהחצר הוא לפני הבית, כן עומדים מנגד "יפריחו" יזריחו ויופיעו בתוכנו.

(דברי יהזקאל)

◆◆◆

טעם החאלאק"ע

טעם למנהגן של ישראל שמגלחין שערות ילדים בעת שנתגדלו ונעשו בני ג' שנים, ובא"י המנהג לגלח הילדים בל"ג בעומר הלולא דרשב"י ע"ה על הציון הקודש, יש למצוא רמז לזה בתורה כי "והתגלח" (ויקרא יב, לג) כתיב ג' גדולה לרמז בעת שנתגדל הילד ונעשה ג' שנים אז צריך לגלחו, והפסוק הזה הוא פסוק ל"ג להורות שמגלחין אותו ביום ל"ג בעומר, והוא מקור טהור למנהגן של ישראל ומובא בפע"ח (שער ספיה"ע פ"ז) וז"ל העיד לי הרי"ס (הר' יונתן סאגיס) שהלך (האריז"ל) שם לגלח את בנו ועשה שם משתה ושמחה.

(עטרת ישועה)

◆◆◆

מתנוצץ אורו של שבועות

ענין קדושת ל"ג בעומר, כי בפסח הי' מקריבין העומר הבא מן השעורין מאכל בהמה, ובשבועות שתי הלחם הבאים מן החטים מאכל אדם, לרמז שאדם צריך לטהר ולקדש עצמו בימי הספירה ולזכך את חומריותו הבהמיות כדי שבעצרת יגיע למדרגת אדם, וזהו אדם ובהמה תושיע ד' היינו אדם שעלה ע"י מעשיו הטובים ממדרגת בהמה למדרגת אדם, ויען כי בל"ג בעומר אשר כבר עברו רוב ימי הספירה מספר ל"ב ונתרחקנו ממאכל בהמה ומתקרבין ובאין ומאירים לפנינו האורות מבחי' אדם במשך הימים שהם מספר טוב, ולמאור ובא קראו יום הוא יום הילולא דהתנא הקדוש רשב"י זיע"א אשר בו יתחילו הישועות על ישראל, ועין בעין נראה כי סימנא מילתא היא כי מספר גימט' של אדם ובהמה תושיע ד' עולה מספר רבי שמעון בר יוחאי.

(הגה"ק מבארניב ז"ל הובא בס' כוחו דרשב"י)

◆◆◆

שמחת היום

אדמו"ר הקדוש הרבי ר' ברוך נכד הבעש"ט זיע"א נהג בכל שנה ושנה ביום ל"ג בעומר לעשות סיום ספרי הזוה"ק, ואחר הסיום לקח הספר הזוהר בידי קדשו ורקד כמה שעות, ואחרי ריקודין משמחת היום ומשמחת התורה נשק בפי קדשו את ספר הזוהר ואמר בזה הלשון "איך קען דיך, און די קענסט מיך" (פי' אני מכיר אותך ואתה מכיר אותי) עכל"ק.

(כוחו דרשב"י)

יום ל"ג בעומר בצל צדיקים הקודמים זי"ע

הגה"ק החוזה מלובלין זי"ע:

חסיד אחד הי' פעם אחת אצל החוזה מלובלין והיה ממקורביו, אמר לו הרה"ק מה עתה במירון אמר לו שמח מאוד, אמר לו הרה"ק תרצה להיות במירון, והשיב לו, איך אפשר לי להיות, ונתן לו מעט שירים לאכילתו בשולחן ויצא מכליו ומחושיו והתחיל לנגן פזמון בר יוחאי בקול ורקד מאוד עד שלא ידע כלל שהוא בלובלין, ואח"כ תפס אותו הרה"ק מלובלין ואמר לו: ר' פרץ, היכן אתם, ובא לדעתו שהוא בלובלין.

(כתבי ר"י שו"ב)

◆◆◆

הגה"ק בעל דברי חיים זי"ע:

כעין סיפור הנ"ל מסופר על הרה"ק מצאנז שפע"א כשערך הרה"ק מצאנז את שולחנו הטהור ביום ל"ג בעומר היה שם יהודי אחד מארץ ישראל, ובאמצע אכילת המייערן חשב היהודי הנ"ל בינו לבין עצמו על השמחה הגדולה השוררת במירון ביומא קדישא הדין וחבל שהפסיד בהאי שעתא הזדמנות זו לשמוח שם בהר הקודש, הרה"ק תפס תיכף את מחשבתו וקרא אותו ונתן לו קצת מהמייערן ואמר לו "דא האסטו מיירון [מירון]" ותיכף באותו רגע התחיל היהודי להרגיש

את השמחה הגדולה השוררת במירון והתחיל לרקוד בהתלהבות אש קודש, עד שכל הקהל התחיל לרקוד אתו יחד.
(עטרת חיים)

◆◆◆

הגה"ק מקארלין זי"ע:

הגה"ק בעל בית אהרן מקארלין ידוע אשר הוא הוא בעל המימרא הידועה: "כשם שהשי"ת לכל כך רשב"י לכל אפילו לפחותים", פע"א נסע הרה"ק נסיעה, וכשהיה בדרך חל ל"ג בעומר, הבית אהרן עבר בעיר בארדיטשוב ושם ערך את שולחנו הטהור, שם בבארדיטשוב היה גר יהודי בשם ר' יוזל שהיה שם אחד מדייני העיר, הדיין ר' וזל היה תלמיד חכם אבל לא היה לו קשר עם חסידות, אבל כעת שהגיע הבית אהרן לעירו בל"ג בעומר הלך להשתתף בשולחנו הטהור, באמצע הטיש קרא הבית אהרן להדיין ר' יוזל: בבקשה תאמר איזה מימרא מרבי שמעון", הזכיר ר' יוזל מאמר הרשב"י "מוטב שיפיל עצמו לכבשן האש ואל ילבין פני חבירו ברבים", וכשאמר ר' יוזל המאמר הוסיף הבית אהרן וסיים המאמר "מנלן מתמר", בשעת מעשה לא הבינו החסידים כוונת הבית אהרן עם המאמר וגם בזה שסיים המאמר במילים "מנלן מתמר", לא עבר הרבה זמן ור' יוזל שהיה כבר הרבה שנים אחרי חתונתו ועדיין לא נפקד בבנים, נפקד בשנה זו ונולדו לו תאומים, כעת נזכרו כבר בשולחנו הטהור של הבית אהרן בל"ג בעומר, כשהבית אהרן כיבדו במאמר מהרשב"י וסיים "מנלן מתמר", שבזה המשיך הבית אהרן ישועה ליהודי זה שיפקד ויוולד לו תאומים כמו שמצינו בתורה אצל תמר.
(שיח שרפי קודש)

◆◆◆

אצל הרה"ק מראזוואדאוו זי"ע:

ידוע שאצל הרב מראזוואדאוו היה ל"ג בעומר יום מיוחד וכו', דבר זה לא ראו אצל שאר נכדי דזיקוב, רק בראזוואדאוו, ושורש הדבר היה כך, להרה"ק מצאנז נזדמן פעם להיות ביום ל"ג בעומר בעיר דזיקוב, הרה"ק הרבי ר' אליעזר נהג לעשות סעודה בל"ג בעומר, והזמין את מחותנו הדברי חיים להסעודה, והוסיף ואמר לו: מחותן, חלש אני וקשה לי לישב אצל סעודה זמן רב, וע"כ אבקש מהמחותן להודיע לי בדיוק באיזה זמן יבוא, ואז נערוך את הסעודה מבלי להצטרך להמתין, ואמר לו הדברי חיים איזה שעה.

כשהגיעה השעה, נכנס הרבי ר' אליעזר ונטל ידיו להסעודה, אבל הרב מצאנז לא בא, הוא סגר את חדרו באכסניא שלו, ושמעו שהוא מסתובב בחדרו הלוך ושוב, והיה מעשן את מקטרתו, הקהל אצל הרבי ר' אליעזר תמהו, מדוע לא בא בזמן שקבע, והלכו אליו ודפקו על הדלת, אבל לא פתח, כך נמשך זמן רב, ואצל הרבי ר' אליעזר מצטערו מזה, שהלה הגיד להדברי חיים שהוא אדם חלוש והדבר עולה לו בטורח, ומדוע מתעלם הדברי חיים מכל זה.

רביה"ק זי"ע באת"ק מירון בשנת תרצ"ב לפ"ק

בסוף קיץ שנת תרצ"ב לפ"ק הוא העת אשר זכה רבינו להשתטח בפעם הראשונה על קברו של רשב"י במירון והי' שם על שבת ולכבודו באו על שב"ק מטבריה הרבה ת"ח מגדולי העיר ובראשם הגה"ק ר' מרדכי חיים מסלאנים זצ"ל (אשר נשאר שם אחר שבת למשך כל השבוע ואף למדו ביחד שיעור בזוה"ק), ושהה שם י"ב ימים רצופות, ונדר שם נרות ויין ליומא דהילולא דרשב"י בל"ג בעומר.

ומן הראוי להעתיק מכתב קודש שכתב לו מרן רבינו ז"ל מעיר קראלי, אחרי שובו לביתו מביקורו בארה"ק, וכותב לו רבינו כמה ענינים בנוגע לביקורו באר"י, ובשולי המכתב הוסיף רבינו לברכו בברכת תודה ותשואות חן על טרחתו עבור רבינו, על הטוב וההסד שעשה לרבינו בעת שהותו באר"י ואודות קיום נדרו במירון.

"ומה ששאל אותי אודות מה שאמרתי לו בחיפה סכום ההדלקה והיין שאתן בל"ג בעומר שנדרתי בהיותי במירון, אינני זוכר בבירור הסכום, כי סמכתי על כ"מ נ"י שאמרתי לו, וחשבתי שבוודאי ירשום לעצמו, וכעת אשר גם כ"מ נ"י אינו זוכר, אכתוב לו אי"ה בקרב האיך להתנהג, ואין הזמן גרמא כעת... גם ימחול נא להזכירנו בכל עת אצל כל המקומות הקדושים לישועה".

לאחר זמן מה כתב לו מרן רבינו שיתן סכום גדול של כ' נרות וכ' ליטרא יין על שמו בל"ג בעומר ביומא דהילולא דרשב"י במירון, המכתב במלואו נדפס בס' דברי יואל מכתבים (חלק א' מכתב קכ"ח) וז"ל"ק:

"והנה זכור יזכור נא אשר בעת הפרדי מאתו בחיפה אמרתי לו אשר פצו שפתי לנדור נדר בהיותי במירון סכום הנרות והליטרות יין ליתן שם ביום ל"ג בעומר ולא העליתי עוד הדבר על זכרוני כי סמכתי על מה שאמרתי לו שם, ושוב כתב לי כ"ת נ"י אשר שכח סכום הנרות והליטרות יין, והיות כי גם אנוכי שכחתי הסכום אשר ע"כ למען יהי' עד שיצא הספק מלבי ימחול נא לקנות שמן להדליק שם עשרים נרות, גם ליתן עשרים ליטרא יין על שמי ביומא דהילולא רבא של ל"ג בעומר. ואי"ה בימים האלו אשר אקווה לשלוח בעת הצעטיל שאני נוהג בכל שנה, שמה אוסיף גם להחזיר לו במיטב את הסכום שיתן עבור השמן והיין הנ"ל. ואבקשו עוד הפעם שימחול אלף פעמים על טרחתו ולעשות כנ"ל בלי ספק, כי בהיותי במירון נדרתי כן והלילה לי לעבור ע"ז, ואם אולי לא יסע כ"ת שמה ישלח ע"י איזה איש מהימן שלא יתעצל בדבר בבירור, כי בוודאי יש הרבה אנשים חשובים שנוסעים לשם, ואני סומך על כ"ת נ"י שלא אבוא בטח לידי מכשול ח"ו, ואני נותן לו ת"ח במוקדם".

ואכן כאשר קיבל הרה"צ ר' יואל אשכנזי מכתב זה הזדרז למלאות רצון קדשו.

< < <

הרב מראזוואדאוו היה אז אברך, וחס על כבוד אביו, הלך להאכסניא ודפק בכח על הדלת, כששמע הדברי חיים דפיקה חזקה, פתח את הדלת, וכראותו את הרב מראזוואדאוו קרא אותו פנימה, וחזר וסגר את הדלת, והם הסתובבו יחדיו בהחדר הלוך ושוב שעה ארוכה.

כשיצא משם הרה"ק מראזוואדאוו היה בהתלהבות נוראה (צוקאכט), ומאז נקבע אצלו ל"ג בעומר ליום מיוחד בשנה, ואמרו שהדברי חיים גילה לו שורש קדושת היום הזה.

(בית צדיקים יעמוד ח"ג דף ס"ד)

◆◆◆

כידוע היה ל"ג בעומר נחשב כיומא דפגרא חשוב אצל הרה"ק מראזוואדאוו, והוא קיבל את ענין ל"ג בעומר מהרה"ק מצאנז, ומעשה שהיה כך היה: פעם שבת הרה"ק מצאנז אצל הרה"ק מדזיקוב, ונשאר שם לל"ג בעומר, והיה מדובר שיערכו את הסעודה בשעה י"ב בצהריים, הזמין הרה"ק מצאנז את הרה"ק מראזוואדאוו שיכנס אליו בשמונה בבוקר, לפני התפילה, וכשבא שוחח עמו במשך ארבע שעות תמימות.

כאשר הרה"ק מדזיקוב ראה שהשעה מתאחרת והרה"ק מצאנז טרם התפלל, שלח משמשו משה משרת לראות מה הרה"ק מצאנז עושה, הלך המשמש לאכסניית הרה"ק מצאנז ונקש בדלת, הרה"ק מראזוואדאוו ביקש לקום ולפתוח, אמר לו הרה"ק מצאנז: אל תלך, אני אפתח, הוא פתח את הדלת וכיבד את משה משרת במלקות ממקטרתו כדרכו בקודש.

שב משה משרת אל הרה"ק מדזיקוב, ואמר: שניהם מפטפטים, "זיי זיצן און באצקען", והוסיף: שכר הליכה כבר קיבלתי, הן המכות שהרה"ק מצאנז כיבדו בהן, שיחתם הסתיימה בסביבות השעה שתים עשרה, והרה"ק מצאנז עמד כעשרים מינוט, ואמרו בשמו, שהוא מתלבש במלאך שיש לו אלף פיות ואלף לשונות, כשסיים את תפילתו, ישבו לסעודת ל"ג בעומר. הרה"ק מראזוואדאוו לא סיפר לאיש על מה שוחחו, אף לא לבניו הקדושים, אך זאת אמר, שהרה"ק מצאנז אמר כאלו דיבורים, "אזעלכע שמועסן", ששערות ראשו סמרו מפחד, "די האר האבן זיך פאר פחד אויפגעשטעלט אונטערן קאפל אויפן קאפ", ואז גילה לו "ווי אזוי מען זעהט א נשמה".

משם קיבל הרה"ק את סוד ל"ג בעומר לעשותו כחג, וקראו "יום קבלת התפילות", כמו שכתב מרן המנחת יהודה [מסטוטשין] במאמריו.

פעם היה הרה"ק מצאנז באיוואניטש (מקום מרפא) ולשבת נסעו אליו הרה"ק מראזוואדאוו וחותנו מרן הגה"ק הייטב לב זי"ע, והיו שם כשמונה מאות יהודים לשבת.

בליל שב"ק בעת עריכת השולחן הטהור, ישב הייטב לב מימין הרה"ק מצאנז, והרה"ק מראזוואדאוו לשמאלו, לאחר ברכת המוציא – והדגיש תיבת המוציא – פנה הרה"ק מצאנז והמתיק סוד עם הרה"ק מראזוואדאוו, לאחר שסיים את דבריו פנה הייטב לב לחתנו מאחורי גבו של הרה"ק מצאנז, ושאלו בלחש מה אמר לו הרבי, פנה אליו הרה"ק מצאנז ואמר לו: מה ששוחחתי עם המחותן, אני מצווה שלא לומר.

<

ובס' דברי יואל מכתבים (חלק א' מכתב קכ"ט) מובא שם מכתב תודה שכתב לו מרן ז"ל על מילוי שליחותו:

"אחדשת"ה באה"ר, הנה בראשונה אביע לו רב תודה ות"ח על אשר עשה שליחותי למירון כאשר כתבתי לו אז, ומחמת טירדותי וגם שהייתי נודד מביתי על מקום אויר טוב לצורך בריאות גופי לזה נתאחרתי מלכתוב לו ע"ע, גם בשליחות המעות שהייתי רגיל לשלוח ע"י אביו הרב נ"י נתאחרתי עכשיו מאוד, כעת שלחתי הסכום כהרגילי והוספתי עוד עבורו את הסכום שכתב שעלה לו הוצאת הנסיעה והיין והשמן במירון, ה' ירחם שנזכה לישועה גמורה במהרה דידן...

ויזכירני שם במקומות הקדושים לכוה"ט ולישועה גדולה אני וביתי וחתני שיחיו כאשר נודע לך, והנני מברך אותך ואת כל ב"ב שיחיו בכוה"ט, ותזכו כולכם לשנה טובה ומבורכת בכל מיני ישועות ברוחניות ובגשמיות כאשר עם לבבכם וכלו"נ ידידכם ש"ב הדושת"ה באה"ר ומצפה לרחמי שמים ברוחניות ובגשמיות בכל הפרטים (התי"ק)".

סיפר הרה"צ ר' עמרם בלוי זצ"ל שהתאכסן אז עם רבינו בפונדק אחד, ולילה אחד במירון באישון לילה כשכל הקהל ישנו הרגיש ר' עמרם שרבינו יצא מן הבית, והלך לחפשו ומצאו משתטח על ציון קוה"ק של רשב"י, ובבכיות עצומות חוזר על הפסוקים שבתהלים "הבט משמים וראה, ופקוד גפן זאת, וכנה אשר נטעה ימינך, ועל בן אמצתה לך, תהי' ידך על איש ימינך, על בן אדם אמצת לך, ולא נסוג ממך, תחיינו ובשמך נקרא" וכפל ושילש הפסוקים פעמים רבות בבכיות עצומות והשתפכות הנפש.

ופירשו זאת, שהיו להרה"ק מצאנז ענינים מיוחדים שגילה אותם לתלמידים מסויימים בדווקא, והראיה מענין ל"ג בעומר שמסרו רק להרה"ק מראזוואדאוו, ומה ששייך לצדיק זה אינו יכול לומר לצדיק אחר, והראיה, שהרה"ק מראזוואדאוו לא סיפר מענין ל"ג בעומר שקיבל לאף אחד.

(החכמה מאי"ן דף ק"ל)

◆◆◆

מקובל בין חסידים ואנשי מעשה העובדא דלהלן: אא"ז הדברי חיים מצאנז זי"ע היה פעם בדזיקוב אצל מחותנו הרה"ק הרר"א זצ"ל, והמתינו על הדברי חיים ליכנס לסעודת ל"ג בעומר, וכשאיחר בדבר, שלחו למשמש להביאו אל השולחן, כשפתח המשמש את הדלת, ראה שהדברי חיים אוחז ביד הרה"ק רבי משה'לע מראזוואדאוו זצ"ל, ורמז הרה"ק מהר"מ למשמש שלא יבלבל עתה, ואחרי שהגיעו אל השולחן, שאל הרה"ק מהר"א לבנו רבי משה זצ"ל, על מה שוחחו, והשיב לאביו, שהדברי חיים מסר לו סודות של השיר בר יוחאי, "ווי אזוי אריין צו שטעלן יעדן בר יוחאי אין זיין קעסטל".

(שיחתן של עבדי אבות ח"א דף רפ"א)

◆◆◆

רבי משה מראזוואדאוו זי"ע היה פעם בל"ג בעומר אצל הדברי חיים [מצאנז] זי"ע, ואמר רבי משה שאחיו רבי נפתלי חיים נמצא עכשיו במירון, ונעשה שם התעוררות, אז סגר עצמו הד"ח עם רבי משה קודם התפילה, ואמר רבי משה אח"כ שאז גילה לו הד"ח הסוד של ל"ג בעומר.

(אוצר ישראל דף קס"א)

◆◆◆

הרה"ק מראזוואדאוו העיד על עצמו (או צדיקים אחרים העידו עליו) שיש לו ניצוץ מנשמתו של התנא רבי אלעזר בן רבי שמעון (או מרבי שמעון בר יוחאי), ואכן ראו אצלו שבל"ג בעומר נהג להתפלל לפני התיבה כל השלש תפילות.

והיה זה לפלא, כי מפאת גודל חולשתו וכו' לא התפלל כמעט כל השנה לפני התיבה, ואפילו בג' חשון, יומא דהילולא של אביו הגה"ק רבי אליעזר'ל [מדזיקוב זי"ע], לא התפלל כל הג' תפילות לפני התיבה, ופעם אחת אחרי שהתפלל בג' חשון תפילת ערבית לפני התיבה התיישב על הכסא (זאפע) ואמר שהיום הוא יומא דהילולא של אביו, ובעוד יומיים יומא דהילולא של אמו (ה' חשון) ואיני יודע מהיכן מחליפים כח (בלשונו: היינט יארצייט, איבער מארגן יארצייט, איך וויס נישט וואו נעמט מען אזויפיל כח), ועל כל זה בל"ג בעומר התפלל כל הג' תפילות לפני התיבה.

(י"ג אורות ח"ב דף ר"י - בית צדיקים יעמוד ח"ג דף ס"ד)

◆◆◆

בל"ג בעומר הי' הרה"ק מראזוואדאוו נוהג לומר קדיש ולהתפלל לפני העמוד, ואף הדליק נר לכבוד היארצייט, ונתן תיקון כמו בעל חיוב, והרה"ק הצבי לצדיק בלאזשוב זי"ע אמר בבדיחותא שרבי שמעון בר יוחאי כבר אינו בעולם כמה אלפים שנה ועדיין יש לו כאן יתומ'ל קטן בעולם.

(דברי שלמה יהודה דף תי"ה)

◆◆◆

פעם אחת יצא מפיו הקדוש [של הרה"ק מראזוואדאוו זי"ע] אם העולם היו יודעים שיכולים לפעול אצלי בל"ג בעומר יותר מיוהכ"פ, אז היו באים אלי רק על ל"ג בעומר, ומאז ואילך נסעו אליו אלפים ורבבות מישראל על ל"ג בעומר ונושעו על ידו.

(כל הכתוב לחיים דף רכ"ה)

◆◆◆

גם הרבה אנשים שפנו אליו [אל הרה"ק מראזוואדאוו זי"ע] בבקשות במשך השנה, דחה אותם עד ליום ל"ג בעומר, ואכן ביום זה נתאסף קהל רב בראזוואדאוו.

(י"ג אורות ח"ב דף ר"י)

◆◆◆

רביה"ק זי"ע באת"ק מירון ל"ג בעומר תש"ו לפ"ק

הן ידוע ומפורסם המנהג בארץ ישראל להדליק הדלקה ביומא דהילולא רבא של התנא האלוקי רבי שמעון בר יוחאי זי"ע ועכי"א. ובפרט במקום הקודש ציון המצויינת באתרא קדישא מירון יע"א, ופעם אחת דיבר רבינו זי"ע בעת עריכת שולחנו הטהור בל"ג בעומר אודות מנהגי ההדלקה ביום ל"ג בעומר, וסיפר על הזכות הגדול של ההדלקה שקנה הרה"ק מרוזין זי"ע, ועד היום מחזיקים נכדיו בירושה ובמסורת בהדליקם את ההדלקה אצל ציון המצויינת.

אז בשעת תש"ו עת שהותו בארה"ק נהג רבינו כמנהג הקודש, ואחרי תפלת ערבית יצא רבינו מבית מדרשו שברחוב שערי פינה אל עבר רחוב מאה שערים ושם הדליק את המדורה תחילה בביהמ"ד כתב סופר שבשכונת בתי אונגארן, ורקד בעוז ובחדוה על הניגון בר יוחאי בהתלהבות רבה ועצומה וינועו אמות הסיפים. - משם פנה רבינו אל ביהמ"ד קהל יראים מארמארוש שברחוב מאה שערים וגם שם נתאספו כמה מנינים יהודים להשתתף ולחזות בהדלקת רבינו מדורת אש לכבוד התנא האלוקי רשב"י כמנהג המקום.

אודות יום ל"ג בעומר ההוא ונסיעתו של רביה"ק למירון שמענו מפי הרה"ח המפורסם ר' שלום אליעזר מרגליות זצ"ל בנו של הגה"צ המפורסם רבי אשר זעליג מרגליות זצ"ל "איש מירון" שהי' ממקורבי בית המלך אצל רבינו זי"ע בימים ההם.

רבינו נסע מירונה ביום ל"ג בעומר ורק לעת ינטו צללי ערב עלה להשתטח על ציון המצויינת יען שמשך כל שעות היום לא הי' אפשר לילך שם מחמת ריבוי המתפרצים והתערובות, ורק בערב כשכבר הי' רק מתי מעט וכל ההר והדרך למערת הרשב"י נתרוקנו קצת או אז עלה רבינו לציון הקודש.

רבינו מזכיר זאת גם אח"כ בספרו הקדוש על האגולה ועל התמורה (סי' ק"ז) וזה לשון קדשו: "וזכור אני כשהייתי בא"י לפני רבות בשנים הלכתי על יד הציון בל"ג בעומר לעת ערב, כי בכל היום לא הי' אפשר לילך שם מפני ריבוי המתפרצים, ולעת ערב לא מצאתי שם מהיראים כ"א מעט מזעיר" עכלה"ק.

לפני הנסיעה למירון כבר הי' ניכר על רבינו התרגשות עצומה ושהוא מכין את עצמו בהכנה דרבה לאיזה דבר גדול, וכמה פעמים רימז שהוא מצפה ומקווה להוושע ביחד עם הרבנית הצדיקת ע"ה בזרע של קיימא אשר זה הי' תקוותו ושאיפתו כל השנים ובכליון עינים הי' מצפה לישועה מן השמים.

רבינו יצא לדרך בחדוה עילאה ואתו עמו לקח גם את הרבנית ע"ה ואמר לה שיש סגולה להפקד בזרע של קיימא, והוא לקבל על עצמו במערת הרשב"י במירון שאם יושעו ויוולד להם בן יקראו שמו "שמעון" ע"ש רבי שמעון בן יוחאי זי"ע.

< < <

ל"ג בעומר היה ידוע בראזוואדאוו ואל הרה"ק ר"י מסטיטשין זי"ע, כיום פקידה וישועה, המונים נהרו להיוושע, עד שמרוב הדוחק לא יכלו הגבאים להשתלט על הקהל, והרה"ק מראזוואדאוו היה עומד בעצמו ליד הפתח ופיקח על הסדר.

(החכמה מאיר ח"ו דף קל"ב)

◆◆◆

איש אחד בא להרה"ק רבי משה מראזוואדאוו זי"ע לבקש ישועה גדולה, וציוה לו שיבוא בל"ג בעומר, כי אז עת רצון להתפלל ולפעול ישועות בזכות רשב"י, ואמר על זה רמז בפסוק (תהלים פד, ג) לבי ובשרי ירננו אל קל חי, לב"י נוטריקון ל"ב יום, דהיינו שכבר עברו ל"ב ימי העומר, ועכשיו הגיע ובשר"י, נוטריקון רבן שמעון בר יוחאי, דהיינו ל"ג בעומר יומא דהילולא דיליה, והיום הזה מסוגל להתפלל ולקיים ירננו אל קל חי, שאז הקב"ה מקבל התפילות.

(בית צדיקים יעמוד דף ס"ה)

◆◆◆

שמעתי מהרה"ג ר' נחום האראוויטץ, שאביו הגה"צ ר' יעקב יצחק זצ"ל היה בן בתו של הרה"ק ר' יעקב יצחק מאיוויניטש שהי' חתן הרה"ק ר' מנשה מראפשיץ זצ"ל, וזקינתו הנ"ל לא זכתה לבנים, כשכבר עברה י"ד שנים מהנישואין נסעה להרה"ק ר' משה'לע ראזוואדאווער זצ"ל שתיווישע בזרע של קיימא, אמר לה הרה"ק שתבוא אליו על ל"ג בעומר, וכן עשתה, ובאת אליו על ל"ג בעומר, אמר אז הרה"ק: "איך האב א נשמה איך וואלט עס געגומען פאר מיין משפחה, אבער איך קען נישט צוקוקן איר צער, געב איך עס פאר איר", אחר זה נולד אביו זצ"ל.

בימים ההם היו לובשים העמעדער בלי כפתורים, והיו ב' מינים, א' בלי חוטים (בענדלעך) וא' בחוטים, ואביו היה לובש בהעמעד עם חוטים, ופע"א הי' אצל הרה"ק מפלאנטש בנו של הרה"ק מראזוואדאוו וראה אותו לבוש בהנ"ל, אמר לו: "דו ביזסט מיין ברודער און דו גייסט מיט בענדלעך" [כוונתו הי' שהרי אביו הרה"ק מראזוואדאוו אמר שזה הנשמה רצה ליקח להמשפחה שלו].

(שיח זקנים ח"א דף מ"ז)

◆◆◆

סיפר לי הרה"צ ר' משה האלבערשטאם מקיוויאשד ששמע מחותנו הגה"צ מקיוויאשד זצ"ל ששני דודיו משמעו שאנשים נושעים בראזוואדאוו בבנים בל"ג בעומר, נסעו ג' כ להרה"ק ר' משה'לע בל"ג בעומר, ואמר להם שיסעו לביתם ויביאו גם נשיהם, הם עשו כן וגם נשיהם באו אז באותו ל"ג בעומר, ונושעו בבנים.

(שיח זקנים ח"ב דף מ"ב)

◆◆◆

הרה"ק מראזוואדאוו היה מחלק בייגל ביום זה, ואמר כי יש בשמו רמז לל"ג בעומר, וידוע לי מיהודי ממעלין,

< < <

רבינו הגיע למירון ונכנס אל הקודש פנימה ציון המצויינת אשר שם חלקת מחוקק ספון התנא האלוקי רשב"י והתחיל ללמוד האדרא זוטא מהזוהר הק' בהתלהבות אש קודש ובהתעוררות רבתי, אח"כ אמר תהלים בציבור בהתעוררות מיוחדת כשדמעות רבות זלגו מעיניו מאין הפוגות, באמירת התהלים שפך צקון לחשו וכאב ליבו בהשתפכות הנפש, וכן קרא שם קוויטלעך.

ובזמירות דברי יואל מובא שאחד מאנשי שלומינו שהי' עם רבינו שם במירון שאל אותו איזה פרקי תהלים שיאמר, ורבינו השיב לו מקאפיטל צ' עד ק"ז ועד בכלל. - כשגמר הלה את הי"ח קאפיטלעך חזר ושאל לרבינו אם ימשיך בתהלים מק"ז ואילך, השיבו רבינו שיחזור שוב ויאמר אלו הקאפיטלעך מצ' עד ק"ז.

אח"כ יצא רבינו ברקידה וזימר את השירי קודש בר יוחאי וכו', כל החבורה רקדו בהתרגשות, בשעת הזמירות ג"כ זלגו מעיני רבינו נחלי דמעות.

ביציאתו נכנס רבינו בחדרו המיוחד של הגה"צ המקובל רבי אשר זעליג מרגליות זצ"ל, שהי' לו חדר קבוע בחצר של המערה רבינו ציוה למשב"ק שיערוך על השלחן מזונות ובראנפן שהביאו עמהם מירושלים, כל הציבור חסידים ואנשי מעשה ישבו לשלחן ורבינו בכבודו ובעצמו חילק את הבראנפן לכל המסובים ודיבר בקדשו מגודל קדושת היום ומגודל קדושת רשב"י.

רבינו ביקש אז מכל הנוכחים בדמעות שליש שכאו"א יקח כוס עם בראנפן ויתנו לו ידיהם לברכו שבזכות התנא הקדוש רבי שמעון בר יוחאי זי"ע יוושע בזרע של קיימא.

שקט ודממה שררה בכל החדר וגודל ההתעוררות ריחפה באויר החלל והי' ניכר על פני הציבור, ואחרי דקות אחדות פתח רבינו בדברות קודש כשהתחיל בקול בכי: "מפני מה היו אמותינו עקרות שהקב"ה מתאוה לתפילתן של צדיקים".

והקשה רבינו מדוע עשה כך הקב"ה דייקא בזרע של קיימא לנסות את האמהות הק' כדי שירבו אליו בתפילה, והרי כמו כן הי' אפשר לנסותם בבריאות וכדו' וגם אז היו מתפללות אליו ית"ש כפי שהקב"ה מתאוה לתפילתן.

ותירץ רבינו כשקולו נחנק מבכיות נוראות "אבער, הייליגער באשעפער דו וויסט גוט אז א צדיק זאגט אויף יעדן זאך וואס עס גייט איהם נישט גוט "גם זו לטובה" און ביי אנדערע פראבלעמען זענען צדיקים נישט אזויפיל מרעיש עולמות, ווייל זיי זענען מקבל באהבה אלעס וואס דו טוהסט מיט זיי, אבער איין זאך איז דא וואס דו קענסט איהם דערקוטשען דאס איז וועז זיי האבן נישט קיין קינדער ל"ע, דאן זענען זיי זיך שטענדיג מצטער, און דאס טוהט זיי אמת'דיג וויי, ווייל זיי ווילן אויפשטעלן קינדער בנים עבדי ה', דערפאר טוהט דאס דער באשעפער דוקא ביי דעם ענין, אז די צדיקים זאלן בעטן ביי השי"ת".

< < <

ר׳ אליעזר, שהרבי כיבדו בבייגל בל״ג בעומר והוא הצליח מאוד ונעשה עשיר גדול, והיה בעל צדקה נודע.

(החכמה מאי״ן דף קל״ב)

◆◆◆

סיפר לי הגה״צ ר׳ מרדכי מנשה זילבער ששמע מכ״ק אדמו״ר [ר׳ יהודה] מסטיטשין זצ״ל, ששמע מאביו הרה״ק [רבי יצחק] מסטיטשין זצ״ל, שאביו הרה״ק מראזוואדאוו זצ״ל אמר בענין ל״ג בעומר, ״וען איך וואלט געקענט זיין אין מירון אויף ל״ג בעומר, וואלט אויך געקענט אוספועל׳ן פאר אידן כל מיני ישועות, און אפשר גאר דעם רעכטן קנאק (היינו ביאת המשיח)״.

(שיח זקנים ח״ד דף ק״י).

◆◆◆

סיפר לי הגה״צ ר׳ מרדכי מנשה זילבער ששמע מכ״ק אדמו״ר [ר׳ יהודה] מסטיטשין זצ״ל, ששמע מאביו הרה״ק [רבי יצחק] מסטיטשין זצ״ל, שכשהתחיל אביו הרה״ק מראזוואדאוו זצ״ל לעשות ענין גדול מל״ג בעומר, לא הגיע קהל גדול לשולחנו, ונגמר השולחן כשהיה עדיין יום, והלך הרה״ק מראזוואדאוו לטייל בחוץ ואמר לבנו הרה״ק מסטיטשין, ״אוי, די זון גייט שוין אונטער, וועז איך וואלט געקענט האלטן דעם טאג מיט אייזערנע צוואנגען וואלט איך אים געהאלטן, ס׳איז מיר קיין שום טאג נישט אזוי גוט אויפן הארץ אזוי ווי דער טאג.

(שיח זקנים ח״ד דף ק״ט)

◆◆◆

באמירת התורה היה הרה״ק מראזוואדאוו מפליא את מעלת היום, אומר היה, ש״משה״ בגימטריא ל״ג בעומר, ואמר: שאין לו בכל השנה כולה זמן טוב כמו ל״ג בעומר, אילו הייתי יכול לעכב את היום הזה, הייתי מחזיקו בשיניים.

(החכמה מאי״ן דף קל״א)

◆◆◆

אמר הרה״ק מסטיטשין זי״ע, כשהיה אביו הרה״ק מראזוואדאוו מזכיר בל״ג בעומר את שמו של התנא האלקי רבי שמעון בר יוחאי היה כה עורג וכוסף, עד שלא היה יכול להוציא את התיבות מפיו.

(החכמה מאי״ן דף קל״א)

◆◆◆

שמעתי מהרה״ג ר׳ יצחק לעבאוויטש אב״ד וואדרידזש, ששמע מהגה״צ מוהר״א מקיוויאשד זצ״ל, שאצל הרה״ק ר׳ משה׳לע מראזוואדאוו זצ״ל האט זיך געעפנט צוויי שנירלעך טרערן אין הושענא רבה און ל״ג בעומר [היו נפתחין שני שרשרות של דמעות בהושענא רבה ובל״ג בעומר], והראה על עיניו איך שנזלו דמעות, ואמר א גאנצן טאג האט זיך געגאסן א קוואל פון טרערן [במשך כל היום היה נשפך מעין של דמעות].

(שיח זקנים ח״ו דף קנ״ז)

< < <

אז הרים רבינו את קולו הערב והנעים ובבכיות נוראות זעק, באשעפער אויף זרע של קיימא זאגט נישט דער צדיק גם זו לטובה, געב איהם קינדער ער וויל זוכה זיין צו דורות ישרים. כל הציבור געו בבכיות עצומות כששמעו האיך שהצדיק מתווכח בביכול עם הקב״ה ומבקש לו בתפילה ובתחנונים שישפיע לו זרע של קיימא.

אחד המקובלים הודיע להרבנית ע״ה שיש סגולה בדוק ומנוסה להפקד בזרע של קיימא ע״י עריכת סעודה לכבוד הרשב״י ולכך ציוה רבינו להרבנית שמידי שנה בשנה תערוך סעודת ל״ג בעומר לכל הקהל הקודש, ואכן כן עשתה החל משנת תש״ו והלאה.

לאחמ״כ יצא רבינו לעבר ציון הקדוש של התנא רבי אלעזר בן רבי שמעון בר יוחאי והמשיך שם לשפוך שיחו בתהלים, ומשם עלה על גג המערה והדליק את ההדלקה והציבור פצחו בזמירות דיומא ויצאו בריקוד.

*

בהזדמנות אחרת סיפר פעם רבינו אודות הל״ג בעומר ההוא בגעגועי קודש והרבה ביסופין, והתבטא בזה״ל: ״פעסער אהבה טרערן זענען דארט פארגאסן געווארן״.

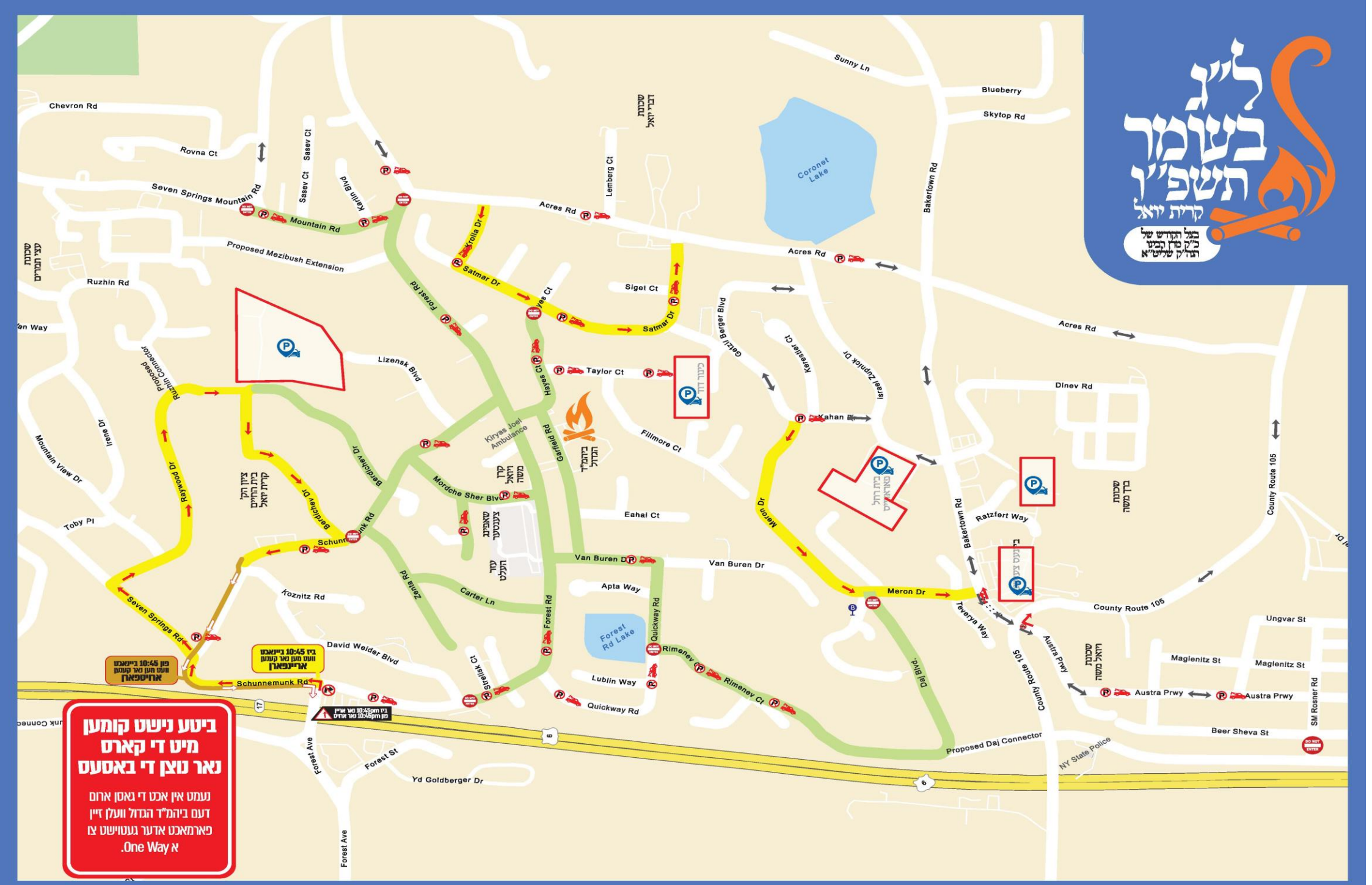
קיבלנו מפי השמועה שאחד מהרבנים שנוכחו שם בעת שסיפר רבינו אודות הל״ג בעומר ההוא במירון, שאל את רבינו אם החתם סופר זי״ע הי׳ שם מה הי׳ אומר לכל זה? (עי׳ בתורת משה להחת״ס בפרשתן מה שעירער אחרי הרעידת אדמה בעיה״ק צפת על היו״ט שעושים במירון ביום ל״ג בעומר, וכמו כן המה כתובים בשו״ת חת״ס סי׳ רל״ג עיי״ש).

השיב לו רבינו ״אני חושב שאם החתם סופר הי׳ רואה זאת בעצמו בודאי לא הי׳ מתנגד לזה״.

וכמו כן הוסיף לו רבינו שמחמת אותו סיבה התנגדו הרבה צדיקים מחוץ לארץ לזה, יען שמעולם לא היו יום ל״ג בעומר במירון ולא הרגישו השמחה וההתרוממות הנפש כי אילו היו שם לא היו מתנגדים לזה.

הנה כי כן ידוע שבל״ג בעומר תשי״א שכב רבינו על ערש דוי כשפרחה לו מחלת השושנה על רגלו, ולפיכך ערך את שולחנו הטהור בחדרו המיוחד, כשרק רבנים מיוחדים ועוד כמה אנשים חשובים הירשו להכנס אל הקודש פנימה.

באותו סעודה הירבה רבינו לספר מביקורו בשנת תש״ו במירון, כשבמיוחד התייחס על מה שראה בעיניו את גודל הגעגועים והכיסופים של יהודי תימן וראה את התרגשותם וחביבותם העצומה לעלות למירון ביומא דהילולא ל״ג בעומר, עד כדי כך שכבר יצאו בדרכם באמצע ימי החורף וערכו את ימי חג הפסח הם ונשיהם וכל משפחותיהם על אם הדרך, והכל כדי שיגיעו ביום ל״ג בעומר באת״ק מירון יע״א.

ל"ג בעומר תשפ"ו
קרית יואל
בצל הקודש של כ"ק מרן רבינו רפא"ק שליט"א
Sunny Ln
Blueberry
Skytop Rd
Chevron Rd
Rovna Ct
Sasev Ct
Seven Springs Mountain Rd
Mountain Rd
Karlin Blvd
Acres Rd
Lemberg Ct
Coronet Lake
Bakertown Rd
Proposed Mezibush Extension
Ruzhin Rd
Forest Rd
Satmar Dr
Siget Ct
Hayes Ct
Taylor Ct
Gatzli Berger Blvd
Kahan Pl
Dinev Rd
Lizensk Blvd
Gatfield Rd
Fillmore Ct
Kiryas Joel Ambulance
Mordche Sher Blvd
Eahal Ct
Meron Dr
Ratzfert Way
Baker Town Rd
County Route 105
Van Buren Dr
Apta Way
Carter Ln
Zemla Rd
Foznitz Rd
Forest Rd
Quickway Rd
Rimenev
Rimenev Ct
Lublin Way
Quickway Rd
Seven Springs Rd
Schunnemunk Rd
David Welder Blvd
Streitek Ct
Forest Rd Lake
Teverya Way
Austra Prwy
Ungvar St
Maglenitz St
Beer Sheva St
SM Rosner Rd
Del Blvd
Proposed Daj Connector
NY State Police
Forest St
Yd Goldberger Dr
Forest Ave
Toby Pl
Mountain View Dr
Ruzhin Connector
Reywood Dr
Berdichev Dr
ביטע נישט קומען מיט די קארס נאר נצן די באסעס
נעמט אין אכט די גאסן ארום דעם ביהמ"ד הגדול וועלן זיין פארמאכט אדער געטוישט צו א One Way.
אין די גרינע זאנע וועט מען בשום אופן קיינעם נישט אריינלאזן
Road Closed for Local Traffic
No Parking - Tow Away Zone
2 Way Traffic
Parking
1 Way Traffic
ביז 10:45pm נאר אריין
פון 10:45pm נאר אראים

פנימי תדבא בלתי מוגה

משולחן מלכים

שיחות קודש שנשמעו מפי כ"ק מרן רבינו הגה"ק שליט"א

מתוך שיחה בביקור גומלין

כ"ק הגאון הצדיק רבי חיים לייב כ"ץ שליט"א

אבד"ק ור"מ סערדאהעלי

בבית האכסניא בקרית יואל יע"א

יום ב' פרשת תולדות תשפ"ה לפ"ק

רבינו: פארוואס דרוקט מען נישט איבער די ספרים פונעם זיידן, דער שאמלויער רב (הגאון הגדול רבי שלמה זלמן עהרנרייך ז"ל מח"ס שו"ת לחם שלמה, אבן שלמה עה"ת)?[1]

גאב"ד סערדאהעלי: וועלכע ספרים מיינט דער רבי?

רבינו: די תשובות לחם שלמה פונעם שאמלויער רב.

גאב"ד סערדאהעלי: מ'האט עם דאך יא איבער געדרוקט, דער רבי האט עם נישט?

רבינו: ס'איז נישטא צו באקומען. איך האב נאר איין באנד אויף אורח חיים און איינם אויף יורה דעה.

גאב"ד סערדאהעלי: ס'איז דא נאך צוויי בענדער, נאך א באנד אויף יורה דעה, און איין באנד אויף אבן העזר. דער רבי האט עם נישט?

רבינו: ניין, כ'האב עם נישט.

גאב"ד סערדאהעלי: כ'וועל עם פראבירן צו פארשאפן, כ'וויים טאקע נישט צי ס'איז נאך דא, אבער טאמער ס'איז דא וועל איך עם בלי נדר שאפן פארן רבין, אי"ה.

מוה"ר שמואל הכהן פריעדמאן הי"ו, משב"ק: ר' מרדכי זאב עהרנרייך (רב דביהמ"ד שאמלוי בוומסב"ג) האט איבער געדרוקט מיט יארן צוריק (בשנת תש"ל), נאר איין חלק.

רבינו: אויף אורח חיים האט ער געדרוקט. שפעטער אפאר יאר (בשנת תשל"ו) האט ער געדרוקט אויף יורה דעה אויך איין באנד.[2]

---

1 אבי אביו הגה"צ המפו' בעל ולאשר אמר מסערדאהעלי ז"ל, הי' חתנו של הגאון הגדול בעל לחם שלמה ז"ל משאמלוי.

2 להלן העתק משער שו"ת לחם שלמה האו"ח:

בעזה"י.

ספר

שאלות ותשובות

לחם שלמה

חאו"ח

הנה הלחם אשר נתן לי ה' יתש"ו והנני ברוב רחמיו ותסדיר ללחום בסלחנות־ של תורתיך לברר וללבן שתי השיים ושוסקים להלכה ולשלשלא ומה שדנצעה: לשנו חכמי הדור השבתי לחברים וחלפידים אני הצעיר תששל עשרא ראשנא שלמה זלמן עהרנרייך אבדקק שאמלויא. אלקים יבונה להיות שקשה ושאננה. רשנה ורענה ובצל שדי תתלונה ולא תשכון עליה ענגה. עד נעלה לציון בגיל ורננה. קדית דוד חנה. תור לראש שנה. ונבונה על תלה ומבונה. והיכל ה' שמר בבראשונה. יעבדודו עבודה תמה ובירה. בגילה רינה ויצה וחדוה. בשלום ורעות אחיה ואהבה. שכינה הקדושה עליהו חופשה. ונאמר אלקינו זה קיוינו לו בגולה. קיוינו לו: בישועתו נגילה. לא יבקף עוד נגש ונוגש. ביסיני במדבר: ולא תתמהמה כי ע"ה לחננד"ל לשנ' אביהדר.

נדפס פה שאמלויא יע"א

ברשום המשובת של הרבני הגדיל הגדיא השלם מרה שלמה הלוי הימלך נ"י

בשנת תרפ"ד לפ"ק.

גאב"ד סערדאהעלי: אבער זיי האבן געדרוקט שפעטער איז ארין ישראל נאך בעגדער.

רבינו: זעהט אוים ס'איז נישט אהנגעקומען גענוג, איך האב עס נישט.

גאב"ד סערדאהעלי: דער רבי ז"ל (מרן בעל דבר"י) אמאל ביים סוגיא פארלערנען, האט ער איבער געזאגט א שטיקל לחם שלמה, כ'וויים נישט ווי אזוי ס'איז אריין געקומען, אבער א היבשע צייט א פינף צעהן מינוט אינמיטן פארלערנען האט ער נאכגעזאגט פון לחם שלמה, נאכדעם האט ער זיך אנגערופן "א, לערנען האט געקאנט דער שאמלויער רב...', עפעס אזא לשון האט ער זיך אנגערופן.[3]

רבינו: ער איז נתגדל געווארן ביים קול ארי' (אבי אמו), ער האט געמאכט הגהות אונטן אויפן קול ארי'.[4]

גאב"ד סערדאהעלי: דער טאטע ז"ל האט מיר געזאגט,[5] אז ביי א חתונה פון זיינם א שוועסטער איז דער זיידע געווען אויף א שבע ברכות, צי אפשר ביי די חתונה אליינם, האט ער געזאגט "עם שטייט דאך אין זוה"ק אז די אבות קומען אראפ צו די שמחות, דער זיידע (הגאון הקול ארי' ז"ל) איז דא ביי די שמחה, ער קוקט מיך אהן, ער פלעגט דאך אלץ זאגן אז מיין שלמה'לע וועט אויסוואקסן א כלי, ער קוקט מיך נעבעך אהן אזוי...', בדמעות שליש האט ער עם געזאגט אזוי... "ער קוקט מיך אהן, איך שעם זיך צו ווייזן דאם פנים פאר אים...'.

רבינו: איך האב געהערט נאך פארציילן אז מעשה פונעם שאמלויער רב, ס'איז געווען אמאל אין דעברעצין א חתונה וואם דער חתן איז געווען אן אייניקל פונעם קול ארי' און די כלה איז געווען אן אייניקל פונעם חתם סופר, במילא איז אויסגעקומען אז דער שאמלויער רב איז געווען א פעטער פארן חתן (שהיה נכד הגה"ק הקול ארי' ז"ל), און דער דעברעצינער רב (הגה"צ רבי שלמה צבי הכהן שטראסער ז"ל) איז געווען א פעטער פאר די כלה (שהיה נכד הגה"ק החת"ס ז"ל). די חתונה איז געווען אין דעברעצין, און די חתן כלה זענען שוין געווען דעמאלטם נעבעך אזוי אויפן מאדערנעם שטייגער.... דער חתן האט שוין געהאט שטודירט..., בקיצור, דער

---

3 עיין בהקדמת המו"ל לשו"ת דברי יואל (ח"א עמ' כ) דכשנתקבל מרן ז"ל לאבד"ק סאטמאר, נערכה לכבודו קבלת פנים גדולה ונהרו שם הרבה רבנים גדולי ארץ, הגה"ק משימלוי ז"ל לא היה בקו הבריאות, והתנצל אז לפני אנשי ביתו, ואמר, הנה כשנסע הגה"ק הייטב לב ז"ל לסיגוט לעלות על כס הרבנות, נתלוה עמו זקני הגה"ק בעל קול אריה ז"ל, באומרו שהוא רואה שהגה"ק בעל ישמח משה ז"ל נוסע עמו, ובעת שהרב מקראלע נוסע לסאטמאר, חבל שאיני יכול להיות במעמד נשגב כזה, כי מי יודע מי מאבותיו הק' מתלוה עמו.

וכן עיין באגרות לחם שלמה (עמ' ר"א) שכותב לבנו הרב יהושע ז"ל שהתגורר בעיר סאטמאר, ואז היתה המרקחה על הבחירות אודות רבנות מרן זי"ע לעיר סאטמאר והיו שהתנגדו לזה, ועל כן כותב לבנו הנ"ל כדלהלן: ...ואבקשך אהובי בני שתאמר בשמי לאנשי ידידך שהם אנשי שם, שמעתה יראו לקרוא בכבוד גדול את הגה"צ מקראלע שליט"א, ואז תשאר סאטמאר קהלה קדושה בשלום באהבה ואחוה וריעות, ותהי' לשם ולתפארת ולתפארתם, ואם לא יעשו כן, אז לעולם תאכל חרב המחלוקת ח"ו, זהו דעתי ועצתי... ע"ש.

ועי' בהמשך השיחה שמרן ז"ל שבת פעמים אחדות בעיר שאמלויא, והגה"ק כיבדהו עד מאוד, וכמים הפנים לפנים חיבב ושיבח מרן את הגה"ק הנ"ל, ראה בזה בהקדמה לס' דרשות לחם שלמה (אות כ"ג) שמתאר ביקורי מרן ז"ל בעיר שימלויא ואיך שהני ב' גדולי עולם התבטלו א' לחבירו בעוה יתירה, וכן הגה"ק השיב תשובה בהלכה למרן ז"ל בשו"ת לחם שלמה (האו"ח סי' צ"ד) בענין שיעור אכילת מרור.

4 ה"ה נדפס בשו"ת קול ארי"ה למטה על הדף.

ועי' בס' דרשות לחם שלמה (אות ד) שנתגדל מנעוריו בבית זקנו הגאון האדיר בעל שו"ת קול ארי' ז"ל ומימיו של תורה וקדושה שתה בצמא, והיה מתלמידיו היותר גדולים ומובהקים וזקנו ורבו הגאו' ז"ל אמר עליו גדולות ונפלאות על לעתיד. הוא הי' אדוק ודבוק מאוד בזקנו ורבו ז"ל הנ"ל, עד שלפי זכרוני כמעט לא עבר יום שלא דיבר מגדולת וקדושת רבו ומחידושי תורתו.

5 ה"ה הגה"צ ר' יהושע כ"ץ ז"ל אבד"ק סאמבאטהעלי ומח"ס ויאמר יהושע, אחר המלחמה הי' רב דקהל בית אשר בווילימאסבורג, שהי' תלמיד מובהק מאבי אמו הגאון הגדול משאמלוי ז"ל.

ובהקדמתו על השו"ת קול אריה מזקינו ז"ל שסידר הוא ביגיעה רבה, והגיהו והוציאו לאור בשנת תרס"ד כתב בזה הלשון: ...ואודה ה' בכל לבב אשר שם חלקי מיושבי בהמד"ר, והגדיל חסדו עלי ונטעני שורק נאמן בבית מדרשו של אאזמ"ו הגאון הקדוש המחבר זלה"ה, שר התורה והחכמה, אשר לבו כלב הארי, שקיל וטרי ונהורא עמי' שרי, הוא הנשר הגדול אשר לו הרקמה, מוליך ומביא מעלה ומוריד בפלפולו וידוש הררי הספיקות, וגבעות הקושיות כמוץ ישים, עוקר הרים וטוחנן זב"ז בסברא ישרה זכה וברורה, הן הוא חפץ למען צדקו הגדיל תורה והאדירה, הוציא מים לצמאון ומבאר תורתו שתו עדרים, מים אשר לא יכזבו ומרעה דשן שמן ללב מבין חכמה, ואני הצעיר אשר גדלתי על ברכיו מיום זכיתי להבין דברי חכמים וחידותם, לא משתי מאהלו אהל תורה, ועל אלה נפשי בוכיה עיני עיני יורדת מים כי כבה נר המנורה הטהורה בלא עתה, ובא השמש לדורו בצהרים, ולי אני נכדו ותלמידו בכפלים וכו' עכ"ל שם.

ועי' בהקדמת ספרו שו"ת לחם שלמה (חלק או"ח) שהוציא לאור בשנת תרפ"ד, שקרא לספרו שם הזה "לחם שלמה", כי בו נרמז גם שם אביו זקנו הגה"ק ז"ל, וכותב בזה"ל: שכל מה שחנני השי"ת הוא שלו, כי נתגדלתי תחת כנפיו, ובחכמתו שהאציל עלי ובזכותו זכיתי לזה... עכ"ל.

דעברעצינער רב האט געזאגט דארט א דרשה ביי די התונה (כפי שנהגו אז שהרבנים אמרו דברי תורה אצל סעודת החתונה), האט ער געזאגט בתוך הדברים ס׳איז א גרויסע שמחה צו זיין דא ביי די התונה, דער הייליגער חתם סופר איז זיך משדך מיט זיין תלמיד דער קול ארי׳, און זיי פרייען זיך אינאיינעם ביי די חתונה...׳.[6]

נאכדעם האט מען מכבד געווען דעם אנדערן פעטער דעם שאמלויער רב, צו רעדן. האט ער געזאגט אזוי, ׳דער מחותן דער [דעברעצינער] רב האט דערמאנט אז דער הייליגער חתם סופר און דער זיידע דער קול ארי׳ פרייען זיך דא ביי די שמחה..., און איך זאג ס׳איז מיר ברור, אז מ׳האט נישט געוואלט מצער זיין דעם חתם סופר מיטן קול ארי׳ זיי זאלן דארפן קומען צו גיין צו די היינטיגע התונה..., דער חתן גייט אפגעשוירן (הפאות והזקן), און די כלה גייט זיך נישט שערן... און זי גייט נישט צניעות׳דיג...׳, אזוי האט ער אויסגערעכנט דארט אלע ׳מעלות׳..... במילא זאגט ער ׳האט מען זיי זיכער נישט מודיע געווען פון די היינטיגע התונה.....׳.

דאם האט דער שאמלויער רב געזאגט צו יענע התונה.[7]

גאב״ד סערדאהעלי: א פחד פון א מימרא.

רבינו: דער שאמלויער רב איז געווען קודם רב אין טשאבע.[8]

---

6 עיין בתולדות הקול ארי׳ (ח״א עמ׳ כ״ח) שבשנת תקצ״ח בהיותו כבן י״ד שנים נסע ללמוד בישיבת מרן החת״ס ז״ל, כאשר בא אל הקודש פנימה, ועמד בפני החתם סופר חזר לפניו את הדרשה אשר חידש על הבר מצוה שלו, כמובן שזה היה מהזה לראות, איך שעלם צעיר כבר תלסר עומד בלי חת בפני הארז אשר בלבנון, גאון הדורות בעל חתם סופר ז״ל, ומציע את חידושיו ואת פלפולו, הגאון הקשיב לדבריו ועל פניו היתה ניכרת ארשת של שביעות רצון, ומיד הסכים להכניס להיכלו עילוי נפלא זה, למורות שבדרך כלל לא למדו בישיבתו רק בחורים מבוגרים מבני שמונה עשרה ומעלה.

רבו הגדול חיבב אותו מאד והראה לו אותות אהבה מיוחדים, ואחד מן הדברים שבהם ביטא הרב את אהבתו להבחור הצעיר, שהרשה לו להיכנס אליו כל אימת שרצה, אשר לא הרבה זכו לזה.

ובענין קירבות רבינו לרבו כותב נכדו הגאון משאמלויא ז״ל הי״ד במכתב לאמר: שמעתי מזקיני מו״ר רבינו ז״ל שהיה רגיל ליכנס קודם לימוד השיעור לבית רבו להדר הספרים שלו, והביט שם בספר ישועות יעקב שהיה אז ספר חדש שנדפס לא כבר, וגם הביט בהמון כתבי החתם סופר שהיו מונחים שם בהדר הספרים, התשובות והחידושים, ולא מיחה לו.

ופעם אמר החתם סופר בלימוד השיעור סברא ופלפול במס׳ גיטין, והבחורים הגדולים חזרו מה שאמר רבם, ובין כך הרכין זקיני את ראשו אל החתם סופר, ואמר שעל פי דברי רבינו מיושב דברי רש״י ז״ל, וכאשר פסקו הבחורים מלחזור אמר להם החתם סופר, כי ר׳ אברהם ליב מאדער אמר ליישב דברי רש״י כך וכך, ע״ש.

---

7 חתימות הרבנים על חיזוק הקהילות הארטאדאקסן אשר בין החתימות הגה״ק משאמלוי ומרנן העצי חיים ורביה״ק ז״ל:

הודעה!

קונדמאכונג!

8 נתקבל שם לאב״ד בעיר טשאבע בשנת תרנ״ג, ואח״כ בשנת תרנ״ח עבר לעיר שאמלוי עפ״י עצת הגה״ק מרן הקדוויו״ט ז״ל.

ועיין בס׳ דרשות לחם שלמה (אות ז׳) שאחרי נישואיו תקע אהלו בעיר סיקס, ויהי כי ארכו לו הימים בעיר סיקס ונתרבו ב״ב היקרים ופרנסתו היתה מצומצמת, אילצוהו הגאונים מבני דורו ה״ה הגה״ק מו״ה שמואל ראזנבערג אב״ד אונסדארף ז״ל בעהמ״ח ס׳ באר שמואל (ועיין שו״ת לחם שלמה יו״ד ח״ב סי׳ ל״ו שכתב אליו רבינו ז״ל מכתב שאלה אודות המקוה של טשאבא), והגה״ק מו״ה שרגא צבי טענענבוים אב״ד טשאטה ז״ל בעהמ״ח שו״ת נטע שורק שיסכים לקבל עליו הרבנות מק״ק ה׳ טשאבא והגליל (מקום שכיהן שם מקודם הגה״ק מאונסדארף ז״ל הנ״ל), רבינו ז״ל נעתר לבקשתם, ובע״כ שמע לעצתם אף שתמיד הי׳ ממאס ברבנות, ובחרו אנשי טשאבא את

גאב"ד סערדאהעלי: יא. מ'האט אים אויך אהנגעטראגן דאם רבנות אין ארץ ישראל, נאך פאר הרב דושינסקיא (הגה"ק מהרי"ץ ז"ל), דער חוסטער רב.

רבינו: נאך די הסתלקות פון רבי יוסף חיים [זאהנענפעלד] (גאב"ד עיה"ק ירושלים ת"ו עד פטירתו בחודש אדר תרצ"ב לפ"ק) הייסט דאס.

גאב"ד סערדאהעלי: יא. און דער טאטע ז"ל האט געזאגט, אז דער זיידע האט נישט געוואלט, ער האט געזאגט ער קען נישט פארטראגן דאס וואס ס'איז דא דארט די ירושלימער פרויען וואס גייען מיט די האר אפילו ס'איז צוגעדעקט, ער קען עם נישט פארענעמען, האט ער אפגעזאגט דאם רבנות דארט.

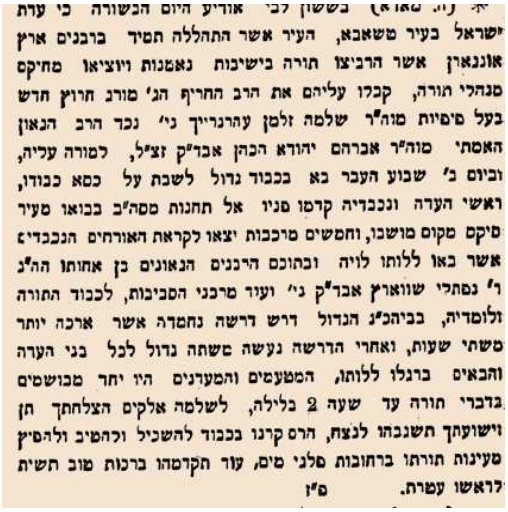
רבינו: ער איז דאך געווען עטליכע מאל אין ארץ ישראל.[9]

גאב"ד סערדאהעלי: יא, ער איז געווען צוויי מאל אין ארץ ישראל (בשנת תרפ"ט ובשנת תרצ"ה). דער טאטע ז"ל איז מיטגעפארן מיט אים.[10] איינמאל איז מיטגעפארן מיין פעטער ז"ל דער ויגד משה,[11] און דאם צווייטע מאל איז מיטגעפארן דער טאטע ז"ל אלם בחור.[12]

אא"ז הגה"ק ז"ל לרב אב"ד בשנת תרנ"ג, ובא לגור שמה בשנת תרנ"ד לששה שנים עד שנת תרנ"ח שעבר לכהן בעיר שימלויא.

*

להלן העתק מכ"ע 'מחזיקי הדת' שם נתפרסם הבשורה שהגה"ק משאמלוי ז"ל נתקבל כאב"ד בעיר טשאבע:

ישראל בעיר טשאבא, העיר אשר התהללה תמיד ברבנים ארץ
אונגארן אשר הרביצו תורה בישיבות נאמנות ויוציאו מחיקם
סנהדרי תורה, קבלו עליהם את הרב החריף הג' מורג תרוץ חדש
בעל פ"ת מוה"ר שלמה זלמן עהרנרייך נ"י נכד הרב הגאון
האמתי מוהר"ר אברהם יהודא הכהן אבד"ק זצ"ל, למורה עליה,
וביום ג' שבוע העבר בא בכבוד גדול לשבת על כסא כבודו,
ראשי הערה ונכבדיה קרסו סניו אל תחנות פסה"ב בבואו פעיר
פיקס מקום מושבו, וחמשים מרכבות יצאו לקראת האורחים הנכבדים
אשר באו ללוותו לויה ובהוכם הרבנים הגאונים בן אחותו הה"ג
ר' נפתלי שווארץ אבד"ק נ"י ועוד מרבני הסביבות, לכבוד התורה
ולוסדיה, בביהכ"נ הגדול דרש דרשה נחמדה אשר ארכה יותר
משתי שעות, ואחרי הדרשה נעשה משתה גדול לכל בני הערה
והבאים ברגלו ללוותו, המטעמים והמעדנים היו יחד מבושמים
בדברי תורה עד שעה 2 בלילה, לשלמה אלקים הצלחתך תן
וישועתך תשגבתו לנצח, הרם קרנו בכבוד להשכיל וכהפיב ולהפיץ
מעינות תורתו ברחובות פלני מים, עוד הקדמתו ברכות מוב תשית
לראשו עטרת. פ"ז

9 עיין בס' דרשות לחם שלמה (אות נ"ה) הגה חיבתו לארץ הקדושה הי' גדולה וביקר שם ב' פעמים, והשתוקק ליסע לשם להתיישב, כאשר כתב לאחד מגדולי ירושלים במכתב וז"ל: בדבר אשר כתב שרצון יראי השם שאבוא לאה"ק, כמים הפנים אל פנים גם אני במחשבתי תמיד על זה, אבל כמה הרים גבוהים העומדים ומעכבים אותי והשי"ת יעזרני עדכ"ש עכ"ל.

וכ"כ עוד במכתב אחר: גם אני נפשי משתוקק לבוא לחצרות השם בשערי ירושלים, אבל בעת עדיין רחוקה היא ממני, והשי"ת יעזרני...

ועיי"ש שסיפר הגה"צ מסאמבאטהעלי ז"ל שכשנתלווה עמו בנסיעתו בשנת תרצ"ה וירד מהספינה אל אדמת הקודש נשק את עפרה. ועיי"ש שהרה"ח מו"ה יוסף גראס ז"ל שכשבא בחזרה מארה"ק הביא אתו מעפר אר"י, וכן הביא חטים ושעורים שגדלו שם לזכרון, ופע"א לקחם בידו להראותו לו, ובתוך כך נשקם, וזלגו עיניו דמעות מרוב התרגשות וגעגועין של ארצה"ק.

אך יש לציין שהיה שונא גדול מאוד לכתות הציונים כמפורסם, וכתב נגדם בספריו שהדפיס בחייו כמו בהקדמת ספרו הגדול אבן שלמה על הראב"ן שיצא לאור בשנת תרפ"ו (באות ע"ו) כתב: שבא השטן ובלבל את העולם ברוח שגעון, והוא מדבר וצועק מתוך גרונם ארץ ישראל ארץ ישראל, והם כופרים גמורים נביאי שקר, ורוצים להרים דגל הקולטור החושך בארץ הקדושה, ורוצים לבנות א"י באותן אבני החטאים שנחרבה, והנביא שואג בונה ציון בדמים וירושלים בעולה (מיכה ג'), והלואי שלא יהיו גורמים רעות רבות וצרות כמ"ש רבינו יהונתן בעל האורים ותומים ז"ע בספרו אהבת יהונתן (פ' ואתחנן) ברוח קדשו עיי"ש, ובלי ספק לא תסבול ארץ הקדושה את הכופרים האלה וכו' עיי"ש בדבריו הק' הנאמרים בלהבות אש נגדם.

10 ובס' דרשות לחם שלמה (אות כ"ה) כתב הגה"צ מסאמבאטהעלי ז"ל: ודכירנא כי כשהייתי עם מו"ז ז"ל לבקר את ארץ הקדושה בשנת תרצ"ה לפ"ק, והגענו עם ספינה עד חיפה ביום ה' בשבוע, ומשם נסענו עם מרכבת הברזל (באהן) עד לוד, ובלוד כבר המתינו עלינו חבורה גדולה של הרבה אנשים חשובים, ונסענו עם כמה אויטא"ס עד ירושלים, והרה"ג רבי אשר זעליג מרגליות ז"ל הי' אז במירון, ולמחרת בעש"ק בבקר בא בחזרה משם, ובא ישר אל בהמ"ד חתם סופר בבתי אונגארן בירושלים שהתפלל בה מו"ז ז"ל כדי לקבל פניו, וכשבא לבהמ"ד הי' אחר תפלת שחרית, וכשראה את מו"ז ז"ל בירך בקול רם בשם ומלכות ברכת שהחיינו כדאיפסוק בש"ע או"ח (רס"י רכ"ה) ואחריו בירך בקול רם בשם ומלכות בא"י אמ"ה שהחלק מחכמתו ליראיו (כדאיפסוק באו"ח סי' רכ"ד ס"ק) בדין הרואה חכמי ישראל, ובמשנה ברורה רסי' רכ"ה כתב דאם הי' זמן רב שלא ראה את החכם יכול לברך שני ברכות הנ"ל כאחד, והוא ז"ל עשה כן, והי' הדבר לפלא בעיני כל השומעים.

11 הגאון רבי משה יודא כ"ץ ז"ל הרב מסערדאהעלי, ומחבר ספרי ויגד משה. בנו של הגה"צ רבי אשר אנשיל כ"ץ אב"ד ור"מ סערדאהעלי בעמוה"ס שו"ת ולאשר אמור.

12 להלן העתק מודעה שהתפרסמה אז אודות הופעתו של הגה"ק משאמלויא ודרשתו בעיה"ק ירושת"ו:

דער זיידע האט געוואלט אים א שידוך טוהן דארט, ער האט געדעדט צו אפאר שדכנים, ער האט געוואלט האבן אן אייניקל אין ארץ ישראל. ער האט געזוכט א שידוך אבער לא איסתייעא מילתא, ס׳איז נישט געווען מן השמים אזוי באשערט. אבער ער האט געוואלט אזוי.[13]

רבינו: ס׳איז נישט קיין גרויס שטעטל, שאמלוי.

גאב״ד סערדאהעלי: די אלע גרויסע רבנים מיט די קליינע שטעטלעך האבן בעסער אפגעשניטן ווי די גרויסע שטעט מיט די גרויסע רבנים. מ׳האט געקענט לערנען און מ׳האט געקענט פירן א ישיבה. ער האט טאקע אויך געהאט א ישיבה (כחמישים שנה).

רבינו: דער קדושת יו״ט איז אים שטארק צוגעשטאנען ער זאל נעמען דאם רבנות אין שאמלוי.[14]

יום בשורה
לקהל החרדי
תושבי עה״ק ירושלם תוב״ב

ביום שבת קודש פרשת במדבר ידרוש אי״ה אורחנו הרב הגאון הגדול מאור הגולה צדיק ונשגב נר הזמן ארי שבחבורה לוחם מלחמת ה׳ עטרת תפארת בית ישראל-אלי׳ ומשוש דורו סבא קדישא רשבבה״נ המאיר לארץ ודרים בחיבוריו הנפלאים המפורסמים בכל קצוי רחבי פומא קדישא דמפ״ק מרנירא דלית לי׳ טעמי

שלמה זלמן עהרנרייך

שליט״א

אב״ד ור״מ דק״ק שימלוי יע״א

בבית המדרש הגדול דחסדים צאנז

בשבוע כולל״נו נרו״י אונגארן הי״ו

בשעה תשע אחר צהרים (3.30 אידופירם)

ומחכבדים אנחנו נבאי ביהמ״ד הנ״ל ל״הזמין את כל הקהל החרדי תושבי ירושלים עה״ק שיבואו ויתענגו בעונג רוחני ולבקר בהיכלו.

הנבאים

13 וכ״ב הגה״צ מסאמבאטהעלי ז״ל (אות נ״ה): רצון קדשו הי׳ אז, שאני נכדו ותלמידו אתיישב בא״י, אבל לא נסתבב כך מהמסבב כל הסיבות.

14 עיין בהקדמות הס׳ דרשות לחם שלמה (אות ט) בשנת תרנ״ח נשארה משרת הרבנות בעיר ס׳ שאמליוא יצ״ו פנוי׳, ועפ״י עצת מרן הגה״ק איש חי״ל בעל הקדושת יו״ט אב״ד סיגוט ז״ל ושאר גאונים וצדיקים ז״ל, נבחר רבינו ז״ל ברוב דיעות לרב אב״ד דק״ק שאמליוא והגליל, ונעתר לבקשת הגאונים הקדושים הנ״ל לקבל עליו את המשרה, ויעל שלמה על כסא הרבנות בשאמליוא ביום ג׳ אלול שנת תרנ״ט לפ״ק לנהל עדת ישורון דשם, ונתקבל בכבוד גדול עם קבלת פנים נאה אשר התנגד לה (כאשר כתב להם מקודם מכתב שאיש מסכים שיערט לו קבלת פנים כי הי׳ מטבע בורח מן הכבוד), ובבואו לשם התחיל להרביץ תורה בישיבה גדולה לתלמידים, אשר נתעלו אה״כ ונעשו ת״ח וירא׳ ד׳ ומהם הרבה גדולי תורה, ע״ש.

15 עיין בס׳ אגרות לחם שלמה (עמ׳ צ״ח) שהגה״ק משימלויא נסע להלוי׳ של העצי חיים שנתקיימה בעש״ק פ׳ בא שנת תרפ״ו לפ״ק, ובספרו אבני המקום (מדור אבן אופל את ל״ב) כתוב לפרש מאה״כ הצדיק אבד ונו׳ ואנשי חסד נאספו, שהצדיקים בעולם העליון נאספים לקבל פני צדיק שנפטר בעוה״ז ונעשה שמחה ותענוג גדול למעלה וכו׳, ומסיים, וז״ל: ואמרתי דבר זה באשכבתא של יד״נ הגאון הצדיק מו״ה חיים צבי ט״ב זצ״ל בעיר סיגעט יע״א ביום עש״ק פ׳ בא תרפ״ו לס״ק עכ״ל.

עוד עיין בהקדמות הספר אבן שלמה עה״ת שכותב בנו וז״ל: הוא נשאר לשבות שם בש״ק, ובמוצש״ק הלך בעצמו לקבץ חתימות מאנשי העיר שיקבלו עליהם לרב את בנו הרב ר׳ זלמן לייב על אף היותו צעיר לימים, וביום א׳ לעתותי ערב נשא דברי הספד בביה״כ בהקבץ רוב עם, ובתוך דבריו אמר על הפ׳ והחוט המשולש לא במהרה ינתק, במקום הזה שמשו ברבנות חוץ מהגה״ק ר׳ אלעזר ניסן בנו של רבינו בעל ישמח משה זיע״א, הגה״ק בעל ייטב לב הקדושת יו״ט והעצי חיים זיע״א, הם היוו את החוט המשולש בסיגעט, ולא במהרה, ולא משום שצריך רב במהרה ובהקדם, ינתק החוט המשולש.

ופנה כלפי המתנגדים מחמת צעירותו ואמר, זקיני הקול ארי׳ אמר שתואר פני הייט״ל הוא כתואר פני קדשו של רבינו הישמח משה זיע״א, ומעידני שתואר פני האברך זלמן לייבעלא בן הרב, הוא כתואר פני הייט״ל, ואני מבקש מכל הקהל לקבל עליהם למורה ומנהיג את בן הרב.

כמובן ודברי רבינו עשו רושם, וקבלוהו עליהם לראש ושיא, ורבינו זצ״ל בכבודו ועצמו נתן לו את הפתקא הראשונה. עכ״ל בנו של רבינו בהתולדות הנ״ל.

[ויש לציין שהמו״ל כתב שם: ומזה תמוה לי מה שכתב בנו בהתולדות שבראש ספר אבן שלמה עה״ת בזה״ל: וכאשר נסתלק הגה״ק בעל עצי חיים מסיגעט זצ״ל נסע רבינו להלוי׳ שהתקיימה בעש״ק, וכשכבדוהו לומר הספד לא רצה, באומרו כי השעה מאוחרת ועש״ק ואין עת ספוד עכשיו עכ״ל.

והרי רבינו בעצמו כותב שאמר את הדברים הנ״ל ביום עש״ק פ׳ בא תרפ״ו לפ״ק, ואולי הכוונה שקיצר מאוד בהספדו ולא האריך בגלל איחור השעה.

ואמנם כנים הדברים, שרבינו נשא הספד אף ביום א׳, וכמסופר גם בס׳ מצבת קודש (ניו יארק תשי״ב) שרבינו הי׳ בין המספידים את העצ״ח בעש״ק בבית הקברות, ושחזר והספידו ביום א׳ בביהכ״נ עיי״ש].

גאב״ד סערדאהעלי: יא, ער איז אסאך געפארן קיין סיגעט צום קדושת יו״ט.

רבינו: ער האט מספיד געווען דעם זיידן (מרן העצי חיים ז״ל) אין סיגעט.[15]

15 עיין בס׳ אגרות לחם שלמה (עמ׳ צ״ח) שהגה״ק משימלויא נסע להלוי׳ של העצי חיים שנתקיימה בעש״ק פ׳ בא שנת תרפ״ו לפ״ק, ובספרו אבני המקום (מדור אבן אופל את ל״ב) כתוב לפרש מאה״כ הצדיק אבד ונו׳ ואנשי חסד נאספו, שהצדיקים בעולם העליון נאספים לקבל פני צדיק שנפטר בעוה״ז ונעשה שמחה ותענוג גדול למעלה וכו׳, ומסיים, וז״ל: ואמרתי דבר זה באשכבתא של יד״נ הגאון הצדיק מו״ה חיים צבי ט״ב זצ״ל בעיר סיגעט יע״א ביום עש״ק פ׳ בא תרפ״ו לס״ק עכ״ל.

עוד עיין בהקדמות הספר אבן שלמה עה״ת שכותב בנו וז״ל: הוא נשאר לשבות שם בש״ק, ובמוצש״ק הלך בעצמו לקבץ חתימות מאנשי העיר שיקבלו עליהם לרב את בנו הרב ר׳ זלמן לייב על אף היותו צעיר לימים, וביום א׳ לעתותי ערב נשא דברי הספד בביה״כ בהקבץ רוב עם, ובתוך דבריו אמר על הפ׳ והחוט המשולש לא במהרה ינתק, במקום הזה שמשו ברבנות חוץ מהגה״ק ר׳ אלעזר ניסן בנו של רבינו בעל ישמח משה זיע״א, הגה״ק בעל ייטב לב הקדושת יו״ט והעצי חיים זיע״א, הם היוו את החוט המשולש בסיגעט, ולא במהרה, ולא משום שצריך רב במהרה ובהקדם, ינתק החוט המשולש.

ופנה כלפי המתנגדים מחמת צעירותו ואמר, זקיני הקול ארי׳ אמר שתואר פני הייט״ל הוא כתואר פני קדשו של רבינו הישמח משה זיע״א, ומעידני שתואר פני האברך זלמן לייבעלא בן הרב, הוא כתואר פני הייט״ל, ואני מבקש מכל הקהל לקבל עליהם למורה ומנהיג את בן הרב.

כמובן ודברי רבינו עשו רושם, וקבלוהו עליהם לראש ושיא, ורבינו זצ״ל בכבודו ועצמו נתן לו את הפתקא הראשונה. עכ״ל בנו של רבינו בהתולדות הנ״ל.

[ויש לציין שהמו״ל כתב שם: ומזה תמוה לי מה שכתב בנו בהתולדות שבראש ספר אבן שלמה עה״ת בזה״ל: וכאשר נסתלק הגה״ק בעל עצי חיים מסיגעט זצ״ל נסע רבינו להלוי׳ שהתקיימה בעש״ק, וכשכבדוהו לומר הספד לא רצה, באומרו כי השעה מאוחרת ועש״ק ואין עת ספוד עכשיו עכ״ל.

והרי רבינו בעצמו כותב שאמר את הדברים הנ״ל ביום עש״ק פ׳ בא תרפ״ו לפ״ק, ואולי הכוונה שקיצר מאוד בהספדו ולא האריך בגלל איחור השעה.

ואמנם כנים הדברים, שרבינו נשא הספד אף ביום א׳, וכמסופר גם בס׳ מצבת קודש (ניו יארק תשי״ב) שרבינו הי׳ בין המספידים את העצ״ח בעש״ק בבית הקברות, ושחזר והספידו ביום א׳ בביהכ״נ עיי״ש].

גאב"ד סערדאהעלי: הערשט זונטאג (בתוך ימי השבעה להסתלקותו), ער האט נישט געוואלט מספיד זיין פרייטאג, ער האט געזאגט ס'איז צי שפעט מ'דארף זיך גרייטן אויף שבת.[16]

רבינו: ער האט שטארק געטוהן דארט אז מ'זאל אויפנעמען דעם רב (הגה"צ רבי זלמן לייב ז"ל הי"ד, בנו בכורו של מרן העצי חיים ז"ל), דעם טאטן'ס ברודער.

גאב"ד סערדאהעלי: זיי ברענגען אז ער האט געזאגט והחוט המשולש לא במהרה ינתק, דער רב רבי זלמן לייב איז דאך געווען א צעיר לימים, א בחור'ל איז ער געווען, האט דער שאמלויער רב געזאגט אז דא זענען געווען דריי גרויסע רבנים אין שטאט, א חוט המשולש, דער הייליגער ייטב לב, דער קדושת יו"ט און דער עצי חיים, ולא 'במהרה' ינתק, און נישט וויל מ'וויל שנעל א רב וואם קען שוין זיין רב, ינתק, זאל מען דאם איבערריסן דעם המשך.[17]

א' הנוכחים: וואו איז ער געווען אן איידעם דער שאמלויער רב?

גאב"ד סערדאהעלי: ער איז געווען אן איידעם ביי רבי יוסף דוד הורוויץ, ער האט געוואוינט אין ליסקא.

רבינו: דעם אונסדארפער רב'ס איידעם איז געווען פון די משפחה.

גאב"ד סערדאהעלי: יא, דער זוהן (הרב ר' יהודא ז"ל) איז געווען אן איידעם ביי רבי שמואל ראזענבערג, דער אונסדארפער רב (בעל באר שמואל).

רבינו: זיין זוהן איז שפעטער געווען דער אונסדארפער רב. (ה"ה הגאון רבי יוסף יונה צבי הלוי הורוויץ ז"ל אבד"ק אונסדארף – פראנקפורט, נכדו של הבאר שמואל), דער אונסדארפער רב האט

---

16 להלן הסכמת הגה"ק משימלויא זצ"ל על הספר נטע שעשועים בו הוא כותב שהיה בסיגעט בהלוויית מרן העצי חיים ז"ל ושנשאר בסיגעט על שב"ק:

נעיה עמ"ק דשלח שאפלוי (לחמעכינען) יע"א

שוי"כ להצמוד המפורסם בתורה וביראה, חריף ובקי כפלפ וכו' כמ"ת מו"ה נטע שלמה שליסעל כ"י ויופיע כמעם בלהרי.

בפרו סכחמד ומכתבו קבלתי, ונהניתי מאוד מד"ת ופלפולין הנעים, ובין כך כמעט מהשקון הכולל לפני קלה לכו בעי"ת שכלקה ומחתו פתאם מליכתכו הגה"ל מסיגעט זל"ל ונקעתי לסיגעט והייתי עם במ"ק העבר וגם ליזה ימים חמ"כ ועתה בזוהי לביתי נזכרתי מבקשתו, לבל הקשה לפתוח ממני כי מה מני יהלוך בין שרי המקרימים, ולפיכי לאוי לזה כי תלי"ת לע חלמן יפרחל וכמעט גדל בעלי שלח ליהן הקהמה על עוס קפר, ובחמת כי"ת ח"ל לילידי ולא לדכוותי כי כבר סוכפס מגדולי יפרחל שליע"א:

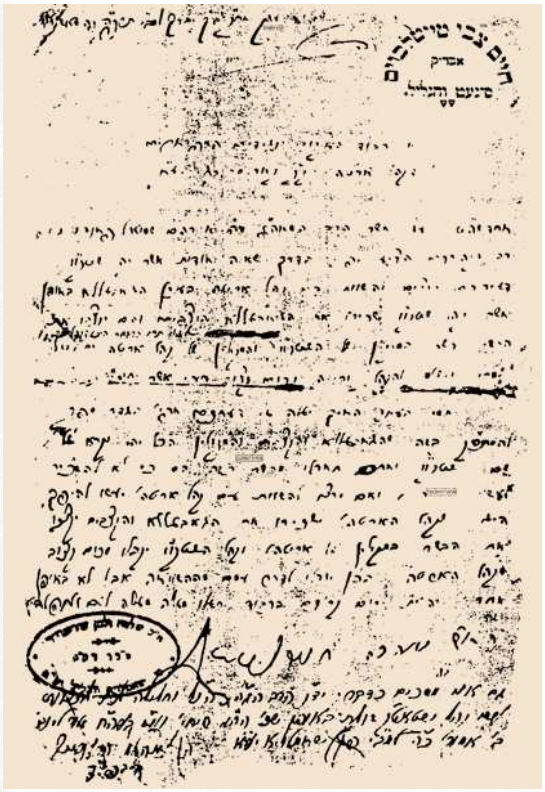
הכ"ד ידידו סדומ"ת בלומ"ח, חפץ בשלמתו בכל העניניס

קי' שלמה זלמן עהרנרייך

מבדק"ק שאמלוי והגלילות יע"ו

(בעהמ"ח קפר קו"ת לחם שלמה).

17 להלן מכתב ממרן העצי חיים ז"ל לעיר קארלסבורג אודות הגאבעללא ולמטה מצרף גם הגה"ק משימלויא ז"ל דבריו וכ' 'גם אני מסכים כדברי יד"נ הגה"צ הנ"ל...

נישט איבערגעלאזט קיין זוהן, ער האט געהאט א זוהן וואס איז אים אוועק בחייו.

גאב"ד סערדאהעלי: יא, און דער איניקל איז געווען אן איידעם ביים מעשי למלך פון ווייטצען.

*

רבינו: אין אגדה האט ער אויך שיינע ספרים, דער שאמלויער רב.[18]

גאב"ד סערדאהעלי: דער רבי האט די ספרים על התורה?

רבינו: איך האב דעם 'אבני המקום', די י"ב אבנים (דרשות על ענייני מועדים וזמנים, וענינים שונים).

גאב"ד סערדאהעלי: ס'איז דא אויך דריי-פיר בענדער אויף תורה (ספר אבני שלמה עה"ת).

רבינו: דאם האב איך נישט, איך האב נאר דעם ספר אבני המקום.[19]

18

להלן שער ספר 'טיול בפרדס' מהגה"ק משימלויא זצ"ל:

ביה
ספר
טיול בפרדס
חלק א'

פרושים ובאורים בפסקי תורה נביאים וכתובים וברבורי חז"ל בש"ס ומדרשים אשר הגיע השיח בדחמיו וברוב חסדיו על פי פרדס פשט רמז דרוש סוד והקבות וחקירות ככמה ענינים חדשים גם ישנים ממודר על הביב אותיות של התהיק בכל אות סרב אותיות לבר באות ת' יש חי אותיות ומה שקיה אותות בענין שפי

הק' שלמה' זלמן עהרענרייך
אבדפק"ק שאמלויא יצ"א

כעהפ"ח שרת לחם שלשה השרת והדר וספר אבן שלמה על הי"אבן והשרל פ' שרת קל אריה ובעל הגדות שם:

נדפס אה שמלקל סילוואניץ יצ"א
בדשום של הרבני הגדיל הדדש
מ' שלמה הלוי הייטליך נ"י

בשנה ומלא ברכת לצ"ב

א' מבני בעל האכסניא הרבני הנכבד מוה"ר עקיבא צבי קליין הי"ו: אונזער זיידע דער באר שבע'ער רב (הגה"צ רבי אלעזר קליין ז"ל אבד"ק באר שבע) האט אמאל נאכגעזאגט פונעם שימלויער רב.

גאב"ד סערדאהעלי: דער באר שבע'ער רב איז דאך געווען א תלמיד.

רבינו: דאהי איז געווען רבי שמואל זילבערשטיין, ער איז אויך געווען א תלמיד פונעם שאמלויער רב. ער איז געווען ביז צו די לעצטן מינוט (בחודש סיון שנת תש"ד) מיטן שאמלויער רב, ער איז געווען א זקן מופלג, און ער האט נאכגעזאגט אמאך פונעם שאמלויער רב.

גאב"ד סערדאהעלי: ס'איז געווען נאך אפאר תלמידים דא. ווען אונז זעמיר אנגעקומען איז נאך געווען אין וויליאמסבורג אפאר תלמידים פונעם שאמלויער רב.

רבינו: רבי שמואל זילבערשטיין האט שפעטער געוואוינט דא אין קרית יואל.

גאב"ד סערדאהעלי: יא, איך געדענק אים טאקע.

19

להלן שער ספר 'אבני המקום' מהגה"ק משימלויא זצ"ל:

ספר
אבני המקום

חדושי אגדה ודרושים נפלאים בדרך פרדס על פסוקי תנ"ך ומאמרי חז"ל,
אמרים נעימים מלאים חסדות ויראת שמים

מאת הגה"ק שר התורה אביר הרועים מרן רבי שלמה זלמן עהרענרייך זצוק"ל הי"ד
נאב"ד ור"מ שאמלוי"א

ונחלק לי"ב אבנים:

א) אבן הראשה — עניני בריאת העולם עד האבות
ב) אבן ישראל — עניני האבות השבטים
ג) אבן ראקר — עניני גאולת ישראל וישועה בצרות
ד) אבן נזר — עניני מתן תורה וחשיבות התורה
ה) אבן שתיה — עניני המשכן וביהמ"ק, אחריב ובגאולה העתידה
ו) אבן יקרה — עניני מדת ענוה וכאר מדות טובות
ז) אבן שוהם — עניני קבוע המועדים השנה ושורש וחרבע פרשיות
ח) אבן תכאר — עניני לשון הרע והמעשה המצוות
ט) אבן שלטה — עניני אחדות ושלום והעבדת מנהיגי ישראל
י) אבן הרחיים — עניני עתיד ומשיחא, ניסואין ומלחמה
יא) אבן אשפ — עניני הספר ומיתת צדיקים
יב) אבן התקיעים — עניני תשובה ויסוי אלול ריה"ב עשרת ימים"ב

הערות אבן המקור המצאות בספר הן מספר אביר הרועים הרב שמשון רפאל זצ"ל.

הרש"ה: דער רבי ז"ל (רביה"ק בעל דברי יואל) איז אמאל געווען אויף א שבת אין שאמלוי? אזוי האט מיר דער טאטע (אבד"ק סאמבאטהעלי ז"ל) אמאל פארציילט.[20]

גאב"ד סערדאהעלי: יא, ער איז געווען אויף א שבת אין שאמלוי. און דער זיידע איז געקומען צו די דרשה,[21] דער זיידע האט שבת געפלעגט צו דאוונען ביי די בחורים אין די ישיבה, אויסער שבת מברכים, און ווען דער רבי איז געקומען אויף שבת האט ער געדאוונט לכבודו אין שוהל.

רבינו: אזוי? ער האט געדאוונט שבת מיט די בחורים?! נאר שבת מברכים איז ער געגאנגען אין די שוהל?

דער זיידע ז"ל (מרן העצי חיים ז"ל) איז אויך יעדן שבת מברכ געגאנגען אין די שוהל.

גאב"ד סערדאהעלי: יא, אזוי אזי געווען זיין סדר.

דער טאטע ז"ל האט פארציילט – כ'וויים נישט צי ער איז דארט געווען דעמאלטס, אבער אזוי האט ער פארציילט – אז פרייטאג צונאכט'ס איז דער זיידע ז"ל געקומען צום טיש פון רבי'ן, און ווען דער רבי ז"ל איז אננעקומען צו די תורה, האט אים דער רבי מכבד געווען – ער איז דאך געווען דער רב פון שטאט – ער זאל זאגן תורה, און דער זיידע האט נישט געוואלט, זאגט ער 'איך קען נישטו', זאגט אים דער רבי 'וואם הייסט איר קענט נישט?, כ'וויים דאך אז איר קענט יא'. זאגט ער 'די גמרא זאגט דאך למוד לשונך לומר איני יודע', א חכם איז ער געווען. זאגט דער רבי 'נו, דאם איינם איז דברי תורה, אז אזא אדם גדול ווי דער שאמלויער רב זאגט אז ער קען נישט, דאם איינם איז דברי תורה', און דער רבי האט אנגעהויבן צו זאגן תורה.

רבינו: איך האב שוין אמאל נאכגעזאגט פונעם שאמלויער רב אויף חנוכה. ער זאגט אין די דרשות אז חנוכה איז דאך געווען אבט טעג, זאגט ער זיבן טעג איז קענן די שבעה קני מנורה, תורה שבכתב, זיבן ספרים. און דער אבטער טאט איז קענן תורה שבעל פה.[22]

גאב"ד סערדאהעלי: ס'איז דא זיבן ספרים (בתושב"כ), חצבה עמודיה שבעה.

20

להלן העתק מס' טיול בפרדס (אות ו סי"ב) מה שמביא הגה"ק משימלויא ז"ל פירוש מרביה"ק הדברי יואל ז"ל שאמר בהיותו בעיר שימלויא.

טיול אות ו' **בפרדס**

כל חלי וכל מכה אשר לא כתיב בספרים הזה דומה ניתק לדיקים ועמים נעי"ד למה נימק לדיקים נקרא מכה אשר לא כתובה ולחבל דניזוקין לדיקים הוא נעניו של כתב והוא לא כתובים שלימו מפורש בתורה מה ת"ו המעה. ת"ל דהמסיגים שלהם ת' להם זה ענין לחמור כוונת וכפירת אשר לא ת"ו. נמען בנכם ולהעון עם הגידו רק שכוונתם טן נאון על פני כל החלן והכפירת ת"ו. לע"ע קנוד בנכם ולא לנו לגלות עדיין והש"ת רחם כוונתם העמונה שתכליתם בפירת חם ודברים לחדים וקבוצים.

יב) ויותר יעקב לבדו (פ' וישלח) וכ' רש"י שכח פכים קטנים והוא מדחז"ל בחולין ל"ח ויש להבין למה אמר קטנים וכללה דהכח חז"ל למדו מכאן שם מכלן לנדיקים שממונם חביב עליהם יותר מגופם ול"ג שכח כסי ז"ל כ' בפ' ויחי שכל כפף וחבל בחי' לו שכבר נפדן אכם נתן לבעה ושמעתי מידיד הגאון הנדיק המפורסם מ' יוחל ע"ה שיליע"ח מנדיק קכלי וכעת מנדקים קחטעתה ע"ל בחיותו פה בקהלתינו שתורנו דנגוה מנדרשם הלכן כפרעים הבחינות והגמולים שכלה בעה"ז קעתיד יחזיקם עבו לנו בכפלי כפלים בפירי פירות ע"ש לכן הי' מקדיר גם על פכים קטנים דלעתיד כב"ח בפירי הי' מזה פירי פירות הרבה ומזה מובח דמשמעות חביב עליהם יותר מגופם עכ"ד ומ"ש הרמב"ם בפ"ח מהל' בכוח כוחו קטנה דהי' נקרא קטנה לפי שהי' קטנה של תקידים דהיינו שרשם של תולין קטן לפי שהוא קטן ומנהו גדלים הענפים והפירות ע"ש ועיין בהקדמתי לפי הלשון שהלכתי שזה וא"כ הפכים הללו היו שכולם לפירי פירות שהוא מה שלא עתיד עבו לחחזיר ע"כ נקרא"ם קטנים כי המה בחי' שורש על העתיד לבא מהם פירי פירות והבן.

יג) ויהי כחיום הזה ויבא הביתה לעשות מלאכתו (פ' ויצא) וי"ב מה כחיום הזה ויהי היום הי"ל וכלשה דהנו מתחלנים ויל"ל חת נפשותינו מעשות הלעות מה שהנו יודעים שים זמן שעבול החדש יותר להחמות לעניים כ"ל וכח זה התחום נתה לו מן הזמן דכתו שים בקדושה בחי' עש"ק עולם שכח נפש. דים קדושה בעולם דהיינו בחמ"ק קודם קדשים ויש בנפש חדש לדיק שים לו נפש קדוש ויש בזמן דהיינו יהכים שנת ומועד. כן יש בהע בחי' עולם שכח נפש דים נפש הע ויש מקום בעולם שים נו הע וכשבת החדש לחומו מקום נופל בחחבתו לעשות עניות וכן יש בזמן והיינו בעות העות. והנה החדש הינו עומד בחדגת החת לבעמים עולה ומתירת מפניו ימ"ם ולפעמים נופל מחדגתו ומוקף ומתחום לעניות והוא בח לו מבעות הרעות מחון. והנה כ"י הנית דחז"ל בחת לבעות לרכיו מחת לחטות לך נלחם לו דיוקנו של חניו ו"ל דלז מחחת בעות הלעות ת' לו קלח נפ"לח מחדגתו והנה בחדי לחתם לנניס היום עת היום הזה מחיל ומחיל לפעמים

21

עיין בהקדמת הס' לחם שלמה (אות כ"ג): בשנת תרצ"ז בשב"ק פ' שמות שבת בשאמלויא מרן הגה"ק אדמו"ר מהר"י ט"ב אב"ד דק"ק סאטמאר שליט"א, והוא דרש ג'כ דרשה גדולה בבהכנ"ס דשם, ומו"ז הגאון זצ"ל הלך אל הדרשה, ודרש בסוגיא דפותחין בנולד (נדרים דף ס"ד) השייך לפרשת שמות, ופתיחת הדרשה הי' על המדרש רבה (ר"פ ויגש) כי הנה המלכים נועדו עברו יחדיו, כי הנה המלכים זה יהודה ויוסף, עברו יחדיו זה נתמלא עברה על זה וכו', ובדרשתו הפליג ג"כ בשבח המרא דאתרא מו"ז הגאון ז"ל, ואז הי' מעורר מאוד נגד לימוד הכמות חיצוניות עם בניהם.

וממשיך שם - וסיפר לי הרה"ח הנעלה מו"ה נפתלי הירצקא בערנשטיין נ"י מקראסנא וכעת בברוקלין, כי הוא נסע פ"א לשאמלויא לקבל פני מרן הגה"ק מסאטמאר שליט"א בעת ששבת שם בפעם אחרת בפ' בהר, והתפללו בבית הכנסת, וכשהגיעו לספירת העומר שהמנהג הוא שהמרא דאתרא סופר ראשון, לא רצה כ"ק מו"ז ז"ל לספור, רק אמר שמרן שליט"א יספור, אבל הוא לא רצה בשום אופן, ובעל כרחו ספר מו"ז ז"ל.

22

עי' בדבריו הנחמדים בדרשות לחם שלמה (לחנוכה אות פז) בטעם שקבעו חנוכה שמונה ימים, כי היוונים עמדו להשכיחם תורתך, ואמרו חז"ל (שבת קכז.) על הפסוק (משלי ט, א) חצבה עמודיה שבעה, דהתורה שבכתב הוא שבעה ספרים, כי ויהי בנסוע ספר בפני עצמו, נמצא שספר במדבר הוא שלש ספרים, ולפי דבריהם תורה שבעל פה הוא חלק השמיני, ולכן קבעו שמונה ימים חנוכה, לרמז על תורה שבכתב ותורה שבעל פה, עכ"ד.

רבינו: יא, די גמרא זאגט דאך אזוי (שבת קטז.) ויהי בנסוע פרשה בפני עצמה. און די שבעה קני מנורה ווייזט אויף די זיבן ספרים.

גאב"ד סערדאהעלי: תורה אור.

רבינו: און דער אכטער טאג זאגט ער איז אקעגן תורה שבעל פה.

דער חתם סופר זאגט דאך (בחידושיו למס' שבת כא:) ביי די נס חנוכה, אז די גאנצע זאך איז דאך געווען וועגן טומאת זיבה, און טומאת זיבה [בעכו"ם] איז דאך נאר מדרבנן, דאם איז געווען די גאנצע ספיקות צי מ'זאל מחמיר זיין ביי טומאת זיבה דרבנן, און צום סוף האט מען יא מחמיר געווען, איז ווייל דער נס איז געווען אז מ'האט מחמיר געווען ביי טומאה דרבנן, איז נתחזק געווארן תורה שבעל פה, אזוי זאגט דער חתם סופר.[23]

קומט אויס אז דאם איז 'זאת חנוכה', דער אכטער טאג איז דאך אקעגן תורה שבעל פה, דאם איז חנוכה, דער גאנצער נס חנוכה איז געווען צוליב תורה שבעל פה, ס'איז נתחזק געווארן תורה שבעל פה.[24]

גאב"ד סערדאהעלי: איין נאכט איז דאך נישט געווען קיין נס, אבער מ'קומט מיט דעם ווייזן אז תורה אור. אזוי זאגט ער דארטן.

רבינו: איך האב אמאל געזאגט טאקע מיט דעם (לב אהרן לחנוכה, מאמר ד, אור נערב, אות ג), מאי חנוכה, חנוכה איז דאך ח' נ'רות ו'הלכה כ'בית ה'לל, פרעגט די גמרא 'מאי חנוכה', פאר וואם ח' נרות, איז דער תירוץ 'דתנו רבנן', אזוי ווי דער שאמלויער רב זאגט, דאם איז די תורה שבעל פה.

ס'איז אן אינטערסאנטע זאך וואם דער חתם סופר זאגט אז דער נס איז געווען צו ווייזן אז דער אויבערשטער רעכנט זיך מיט תורה שבעל פה.

גאב"ד סערדאהעלי: ס'האט זיך שוין אנגעהויבן דעמאלטם ביי אידן די צדוקים, ס'איז געווארן א רפיון, האט עס געמוזט האבן א חיזוק.

רבינו: דער חתם סופר (דרשות חת"ס דף ס"ז) זאגט דאך 'והדליקו נרות בחצרות קדשיך', וואם איז טייטש 'בחצרות קדשיך'?, זאגט ער, דעמאלטם אין יענעם יאר האט מען נאכגישט געהאט מטהר געווען דעם היכל, האט מען געצינדן אין חצר, ס'איז דאך כשר צו צינדן אינדרויסן אויך, האט מען געצינדן דעמאלטם אין חצר, במילא איז חצר איז דאך דא א ווינט דארף מען מער שמן, במילא איז געווען א נס די ערשטע נאכט אויך, אזוי זאגט ער 'והדליקו נרות בחצרות קדשיך' וועגן דעם 'וקבעו שמונת ימי חנוכה' – ער פארענטפערט מיט דעם אויך דעם בית יוסף'ס קשיא, ווייל אזוי איז די ערשטע נאכט אויך געווען א נס – און אז ס'איז געווען 'בחצרות קדשיך' האט יעדער געזעהן דעם נס, במילא אז יעדער האט דאם געזעהן איז נתחזק געווארן פאר גאנץ כלל ישראל די תורה שבעל פה. נישט נאר די כהנים אליינם האבן געזעהן דעם נס, נאר אזוי ווי ס'איז געווען אין חצר האט יעדער געזעהן דעם נס, במילא איז נתחזק געווארן פאר יעדן איינעם תורה שבעל פה.[25]

גאב"ד סערדאהעלי: ס'איז נישטא נאך א יו"ט וואם איז דא דערויף אזויפיל תורה שבעל פה, אזויפיל פשעטלעך, אזוי ווי ס'איז דא אויף חנוכה.

רבינו: יא, טאקע אזוי.

גאב"ד סערדאהעלי: דער רבי ז"ל אליינם פלעגט צו זאגן יעדע נאכט חנוכה א שיינעם דרוש, מיט אזא שמחה, מער ווי ביי די אנדערע תורות.

הרש"ה: על ידי כהניך הקדושים פלעגט ער טייטשן כסדר, יעדע נאכט.

גאב"ד סערדאהעלי: יא, די שייכות פון ע"י 'כהניך הקדושים' צום וכל מצות 'שמונת' ימי חנוכה.

---

23 וז"ל (חידושי חת"ס מס' שבת כא:): **לתרץ קושית הפני יהושע** (שם) **מה היה הצורך לכל תורה נס דחנוכה והלא טומאה הותרה בציבור** (תו"כ פ' אמור), **והיו יכולים להדליק בשמן טמא. אכן הם גזרו על הגויים להיות מזבים** (נדה לד.), **ומומאת זב לא הותרה בציבור רק טומאת מת, והיו חכמי הדור נבוכים מה לעשות, אם להעמיד דבריהם במקום ביטול עבודת הדלקה או לא, ועשה הקב"ה נס ודלק שמונה ימים מבלי שיצטרכו לבטל הדלקת הנרות, ומזה הראו להם מן השמים הסכמה על גדרי חכמינו ז"ל, ונתחזק הדת ותורה שבעל פה, עכ"ד.**

24 **והלא היא נדפסה בספר לב אהרן לחנוכה [אגדה], מאמר י"ד, זאת חנוכה אות כ"ב.**

25 **עי' שם לשונו הזהב של מרן החת"ס ז"ל: ולפי זה נראה לי אז היה ההיכל מלא גלולים עד שפינו את היכלך וטהרו את מקדשך, אז לא הדליקו בפנים אלא בחצרות קדשך בעזרה, ומזה נתפרסם הנס שכל ישראל ראו הנרות דולקים ח' ימים רצופים, דאילו היתה המנורה בהיכל לא ראו הנס אלא הכהנים, אבל בחצרות קדשך נתפרסם הנס. לפיכך תקנו להדליק בפתחי החצרות. ומיושב קושית הבית יוסף מה נס נעשה ביום הראשון, והא"ש דידוע דצריך שמן יותר במקום שהרוח שולט ונושב בהאש ממה שצריך שעומד בפנים בהדר מכוסה, ובפך לא היה אלא כשיעור לילה אחת כשמדליקים בפנים ולא כשמדליקים בחוץ בחצרות קדשך, ומכל מקום דלקו כל הלילה, ע"כ גם בליל ראשון היה נס. והיינו המשך 'והדליקו נרות בחצרות קדשך' ולא בפנים ההיכל, על כן 'קבעו שמונת ימי חנוכה' ולא רק שבעה כי גם ביום הראשון היה נס.**

רבינו: דער תפארת שלמה (רמזי חנוכה) זאגט אז דאס איז פשט אין די גמרא 'מאי חנוכה דתנו רבנן'. די גמרא פרעגט וואס איז חנוכה?, דער תירוץ איז דברי תורה און חידושי תורה, דאס איז חנוכה.[26]

*

רבינו: איך געדענק נאך אייער טאטן בלאזן שופר ביים פעטער ז"ל,[27] ער איז געווען א גוטער בעל תוקע, שייגע תקועות האט געמאכט, ער האט געבלאזן ממש ווי א פייפער.

גאב"ד סערדאהעלי: יא, איך געדענק דער טאטע ז"ל האט דאך געדאווענט ביי זיך אין ביהמ"ד, און נאר נאכדעם איז ער געגאנגען זיין בעל תוקע. ער האט זיך טאקע געיאגט, ער האט זיך געשטעלט פריה דאווענען. אמאל איז ער אנגעקומען אביסל שפעטער, און מ'האט שוין געהאלטן ביי די תקיעות, האט ער געשיקט פאר דעם און פאר יענעם, ס'איז אים נישט געגאנגען.

רבינו: כ'געדענק ווי ער איז געשטאנען אזוי גראד, און געבלאזן אזוי הויעך, זייער גוטע תקיעות געווען.

גאב"ד סערדאהעלי: דער רבי אליינם האט נישט געבלאזן קיין רבי"שע תקיעות, ער האט געבלאזן גוטע לאנגע תקיעות, און געהעריגע תרועות. און טאמער איז עס נישט געווען געהעריג האט ער איבער געבלאזן נאכאמאל. ס'איז נישט געווען קיין מעשיות.

א' הנוכחים: ער האט זיך נישט געפלאגט ביי די תקיעות?

גאב"ד סערדאהעלי: לאו דוקא, ער האט עפי"ר גוט געבלאזן, לאנגע געהעריגע תקיעות און תרועות.

כ'געדענק ס'איז געווען אמאל א ברית ראש השנה, און דער טאטע איז געווען מוהל, און דער רבי האט געבעטן דעם טאטן – ס'איז א שטיקל חידוש, ס'איז נישט אינגאנצן לויט אלע פוסקים – אז ער וויל מאכן די מציצה, עס שטייט שוין אז ס'איז אן ענין אזוי.

רבינו: יא, ווייל ער בלאזט די תקיעות.[28]

גאב"ד סערדאהעלי: יא, דער טאטע זאל זיין מוהל און פורע, און דער רבי וועט זיין מציצה, מ'זאל עס צוטיילן.

און דער טאטע ז"ל האט געמאכט די פריעה, און ווייל ס'איז שוין געווען אזא רגילות אזוי, האט ער זיך ניט געכאפט און ער האט זיך תיכף אראפ געבויגן און געמאכט מציצה, נאכדעם האט ער געהאט גרויס צער, האט דער רבי דעמאלטם אים געזאגט א וועדטל אזוי... ס'איז געווען הארט פאר תקיעת שופר, אבער ער האט אים געזאגט א וועדטל... אזוי צו בארואיגן.[29]

אסאך האלטן אז מ'זאל נישט צוטיילן די מציצה פון די מילה, יו"ט צי שבת.[30]

רבינו: יא, אויף שבת שטייט דאך אזוי. אבער דער ישועות יעקב (סי' של"א) זאגט אז מ'טעג יא צוטיילן, ווייל ס'איז דאך נישט די מצוה, ס'איז דאך נאר לרפואה.

וכיבד את רבינו בברכת לחיים

וברכו רבינו: לחיים, דער אויבערשטער זאל העלפן הצלחה און סיעתא דשמיא און מיט הרחבת הדעת קענען זיצן על התורה ועל העבודה, אריכות ימים ושנים און א שיבה טובה.

גאב"ד סערדאהעלי: אמן, פארן רבין אויך אסאך געזונטע יארן, לעמוד בראש העדה, און דערלעבן משיח'ן.

ונפרדו לשלום ברוב ידידות

---

26 עי' בתפארת שלמה לחנוכה (שם ד"ה גדולים) במליצת הגמרא (שבת כא:) מאי חנוכה דתנו רבנן, פי' ששואל מאי חנוכה ומה ענינה, ומתרץ דתנו רבנן, זה עיקר מכח התורה ללמוד דברי רבנן וסברתם, עכ"ד.

27 שהיה לו החזקה להיות הבעל תוקע בתקיעות דמעומד בבית מדרשו של מרן רביה"ק ז"ל.

28 כ"כ הטו"ז (סי' תקפ"ד סק"ב) בשם הגאון מוהר"ר פייביש מקראקא ז"ל שיש ענין שהתוקע יעשה את המציצה, ועיין באשל אברהם-בוטשאטש (סי' תקפ"ד) וערוה"ש (ס"ד) שאין חשש חציצה בדם המילה.

29 ויש לציין שבס' נטעי גבריאל (על ר"ה עמ' רצ"ד) כ': וראיתי פעם אצל כ"ק אדמו"ר מסאטמאר ז"ל שהיה מנהגו במילה בר"ה לעשות המציצה, כיון שהוא היה התוקע, ופע"א המוהל לא ידע מזה ועשה המציצה, אז נגע בפיו במילה אח"כ לקיים עכ"פ מעין מציצה, וסמך למנהגו מביא שבאשל אברהם (סי' תקפ"ד) כ' בזה"ל: ומ"מ עצהיו"ט הוא כנ"ל שבנגיעה בעלמא סגי, בהרמז של התעוררות של החמים שנהגו הגדולים ז"ל בזה, וגם אם אינו בעת התקיעה ממש די בזה, עכ"ל.

ועי' במחזור דברי יואל לר"ח אות ק"כ, מה שמציין בזה לס' שו"ת קנין תורה בהלכה ח"א סי' צ"ח.

30 הנה המשנ"ב (סי' של"א ס"ק ל"ו) כתב וז"ל: בשו"ע יו"ד (ס"ס רס"ו) כתב בהג"ה שטוב להחמיר לכתחילה שלא ימולו שני מוהלים מילה אחת בשבת שזה ימול וזה יפרע, אלא המל הוא עצמו יפרע, אבל הרבה אחרונים כתבו להקל, ובחכמת אדם (כלל קמ"ט) כתב דעכ"פ לא יכבד שלשה בני אדם אלא הפורע יהא המוצין, אבל בישועות יעקב דחה זה וכתב דבמציצה יכול להיות באחר, דהוא ענין בפני"ע, עכ"ל.

השקפה בהירה בענינים העומדים על הפרק

אצל שיעור תהלים יום א׳ פרשת אמור שנת תשפ"ו לפ"ק
בהיכל המתיבתא קרית יואל

כלל ישראל לעבט אדורך אין די לעצטע צוויי חדשים אן אינטערעסאנטע דורכגאנג.

יעדער איינער ווייסט, אין ארץ ישראל איז די רעגירונג ארויסגעגאנגען אין א מלחמה מיט די מדינה פון פרס, ס׳איז געלונגען צו הרג׳ענען פארשידענע פירער׳ס, און ס׳איז געלונגען צו הרג׳ענען נאך מענטשן, אבער יענע האבן אויך צוריקגעשאסן, און ס׳איז ג׳הרג׳עט געוואָרן אפאר אידן - כ׳האב נישט דעם פונקטליכן מספר וויפיל, אבער ס׳האט שוין געקאסט כמה וכמה נפשות - יעצט איז געווען א לויה פון א אידיש קינד וואס איז נעבעך אויסגעגאנגען פון די וואונדן פון איינע פון די מיסילס, און ס׳איז דא א צעבראכענע טאטע מאמע וואס האבן ל"ע ארויס באגלייט א קינד.

ס׳איז אן אינטערעסאנטע תקופה פאר כלל ישראל. כ׳האב היינט אינדערפרי געלערנט א חתם סופר אויף תהלים, און ס׳איז מיר זייער אינטערעסאנט די וועריאציע פונעם הייליגן חתם סופר וואס איז נוגע אזא ענין. איך וועל נאכזאגן די וועריאציע פון חתם סופר, וואס איז מוראׄדיגע וועריאציע, ס׳איז אין חתם סופר דא אויף תהלים - ס׳איז ארויסגענומען פון דרשות חתם סופר דף ס"ט - מ׳האט עס אריינגעשטעלט דא ביי דעם פסוק פון מזמור שיר חנוכת הבית לדוד.

דוד המלך האט געוואלט אויפבויען דעם בית המקדש, און מ׳האט אים נישט געלאזט פון הימל אויפבויען דעם בית המקדש. מ׳האט געזאגט אז זיין זון שלמה המלך וועט אויפבויען דעם בית המקדש, און אזוי איז טאקע געווען. פארוואס האט דוד המלך נישט געבויט דעם בית המקדש? ווייל דוד המלך האט געהאלטן מלחמות און ער האט אסאך גוים גע׳הרג׳עט.

ברענגט דער חתם סופר אראפ א פסיקתא (הובא בילקוט שמואל ב׳ רמז קמד) דער אייבערשטער זאגט פאר דוד המלך - ס׳איז א פסוק אין דברי הימים קאפיטל כ"ב - **דמים רבים שפכת ארצה לפני**, אסאך בלוט האסטו פארגאסן פאר מיר. זאגט דער פסיקתא אזוי, **אותן דמים**, די בלוט וואס ער האט פארגאסן פון די גוים, **הם כשפיכת דם צבי ואיל**, דאס איז אזוי ווי מען שעכט א צבי און א איל, **דכתיב שפכת ׳ארצה׳, ואין ׳ארצה׳ אלא צבי ואיל**, ארצה איז צבי ואיל, **שנאמר** (דברים יב טז) **על הארץ תשפכנו כמים**. זאגט ווייטער דער מדרש, **ונחשב**, דאס בלוט וואס ער האט פארגאסן, **כדם קרבנות**, דאס איז חשוב ביים

אייבערשטן אזוי ווי די בלוט פון קרבנות, **דכתיב 'לפני', ואין 'לפני' אלא קרבן.**

אמר דוד המלך ע"ה אויב ס'איז אזוי, אז די בלוט וואס ער האט פארגאסן זוענען אזוי ווי קרבנות, **אם כן מאי טעמא לא אבנה אני את הבית,** פארוואס קען איך נישט אויפבויען דעם בית המקדש? **אמר לו הקב"ה עתידין ישראל לחטוא,** אידן וועלן נעבעך זינדיגן אין עתיד, **ואשפוך חמתי על עצים ואבנים,** דער אייבערשטער וועט אויסגיסן זיין צארן אויף עצים ואבנים, אויפ'ן בית המקדש, און אידן וועלן בלייבן לעבן. **ואם אתה תבנה,** אויב דוד המלך וועט אויפבויען דעם בית המקדש, **לא יחרבו מעשה ידך,** וועט נישט חרוב ווערן מעשה ידיך, **ויצטרך ח"ו לחרוב ישראל** ע"ש. דאס איז א מדרש וואס דער חתם סופר ברענגט צו.

זאגט צו דער חתם סופר זיינע ווערטער, **ונראה לי פירושו, אמת, דמים הרבה ששפך לטובת ישראל וארץ ישראל,** דוד המלך האט אסאך בלוט פארגאסן לטובת אידן און ארץ ישראל, **והוא כדם קרבנות לפניו יתברך שמו,** און דאס איז חשוב ביים אייבערשטן אזויווי דם פון קרבנות, **היינו, אם ישראל ראויים לכך,** נאר אויב אידן זוענען ראוי צו דעם. **אך אם חוטאים,** אויב זיי זינדיגן, **ואינם ראויים, אם כן יתחייבו בנפשם,** ווערן זיי מחוייב בנפשם, **על שפיכות דמים רבים של אומות העולם,** זוענען זיי מתחייב בנפשם אויפ'ן הרג'ענען די גוים, **ואי ליכא חורבן בית המקדש,** און אויב ס'איז נישטא קיין חורבן בית המקדש, **יצטרכו לשלם,** וועלן זיי דארפן נעבעך באצאלן, **בדם עצמן של ישראל חלילה,** וועט מען דארפן נעבעך באצאלן מיט אידיש בלוט, **על כן אתה לא תבנה הבית, כך נראה לענ"ד פירושו.** א פחד פון ווערטער.

דוד המלך האט פארגאסן בלוט פון גוים, נישט פון די וואויל'ע אנשטענדיגע רואיגע גוים וואס טשעפענען נישט קיין פליג, נישט זיי האט ער גע'הרג'עט, יעדער פארשטייט וועם האט דוד המלך גע'הרג'עט בימיו, אזעלכע וואס זיי האבן געוואלט טשעפענען אידן, זיי האבן געוואלט טשעפענען כלל ישראל. דוד המלך האט געהאלטן מלחמה און ער האט אסאך גע'הרג'עט. זאגט אבער דער חתם סופר אז דאס איז חשוב כדם קרבנות, נאר אויב אידן זוענען ראוי, אויב חלילה זינדיגט מען, איז מען מחייב בנפשם אויף שפיכות דמים פון אומות העולם, **ואי ליכא חורבן בית המקדש יצטרכו לשלם בדם עצמם של ישראל.**

ס'כאפט א ציטער פון די ווערטער - אידיש בלוט ווערט פארגאסן פאר דעם, ווייל מ'האט גע'הרג'עט גוים!

יעצט שטעלט זיך די פראגע, איז נאך דא צו פריין אז מ'האט גע'הרג'עט גוי פלוני, גוי פלוני, אז ס'איז געלונגען אומצוברענגען דעם גוי, איז נאך דא אויף וואס זיך צו פריין? צו דארף מען נישט מורא האבן, ווער ווייסט מיט וואס גייט מען באצאלן פאר דעם? וואס גייט עס קאסטן פאר כלל ישראל? ס'איז א פחד, ס'כאפט אן א ציטער די ווערטער פון חתם סופר.

איך האב געקלערט, ממליץ טוב זיין אויף אידישע קינדער. דער חתם סופר זאגט 'ואי ליכא חורבן בית המקדש', דעמאלט'ס וועט זיין וואס וועט זיין, אבער טאמער איז יא דא חורבן בית המקדש, דעמאלטס איז שפך חמתו על עצים ואבנים, דארף מען נישט באצאלן.

איז דא א ווארט וואס אין ייטב פנים (כאמר יפה לעינים אות א) דער זיידע ז"ל ברענגט אראפ, וואס זיין פאטער דער זיידע ז"ל רבי אלעזר ניסן, האט געזאגט פארן' ישמח משה דער זיידע זכרונו לברכה. כל דור שלא נבנה בית המקדש בימיו כאילו נחרב בימיו (ירושלמי יומא פ"א ה"א), זאגט ער, וועז ס'איז געווען דער חורבן בית המקדש, האבן זיך אידן מצער געווען אויף חורבן בית המקדש, און ס'האט מכפר געווען, אין יעדן דור שלא נבנה בימיו, און ס'טוט וויי פאר אידן אז ס'איז נישט אויפגעבויט געווארן, איז עס יעדעס יאר מכפר. אזוי ברענגט ער האט זיין פאטער געזאגט פארן' ישמח משה, און דער ישמח משה האט שטארק הנאה געהאט פון דעם וואס ווארט, ער האט אים געזאגט נחמתני.

די ווערטער זאל זיין א מליצה ישרה, כל דור שלא נבנה בימיו כאילו נחרב בימיו, ממילא לעבן מיר מיט א חורבן בית המקדש, איז יא דא א חורבן בית המקדש, וועלן אידן נישט דארפן באצאלן מיט אידיש בלוט. דער אייבערשטער זאל האלטן די רעכטע האנט אויף אלע אידישע קינדער.

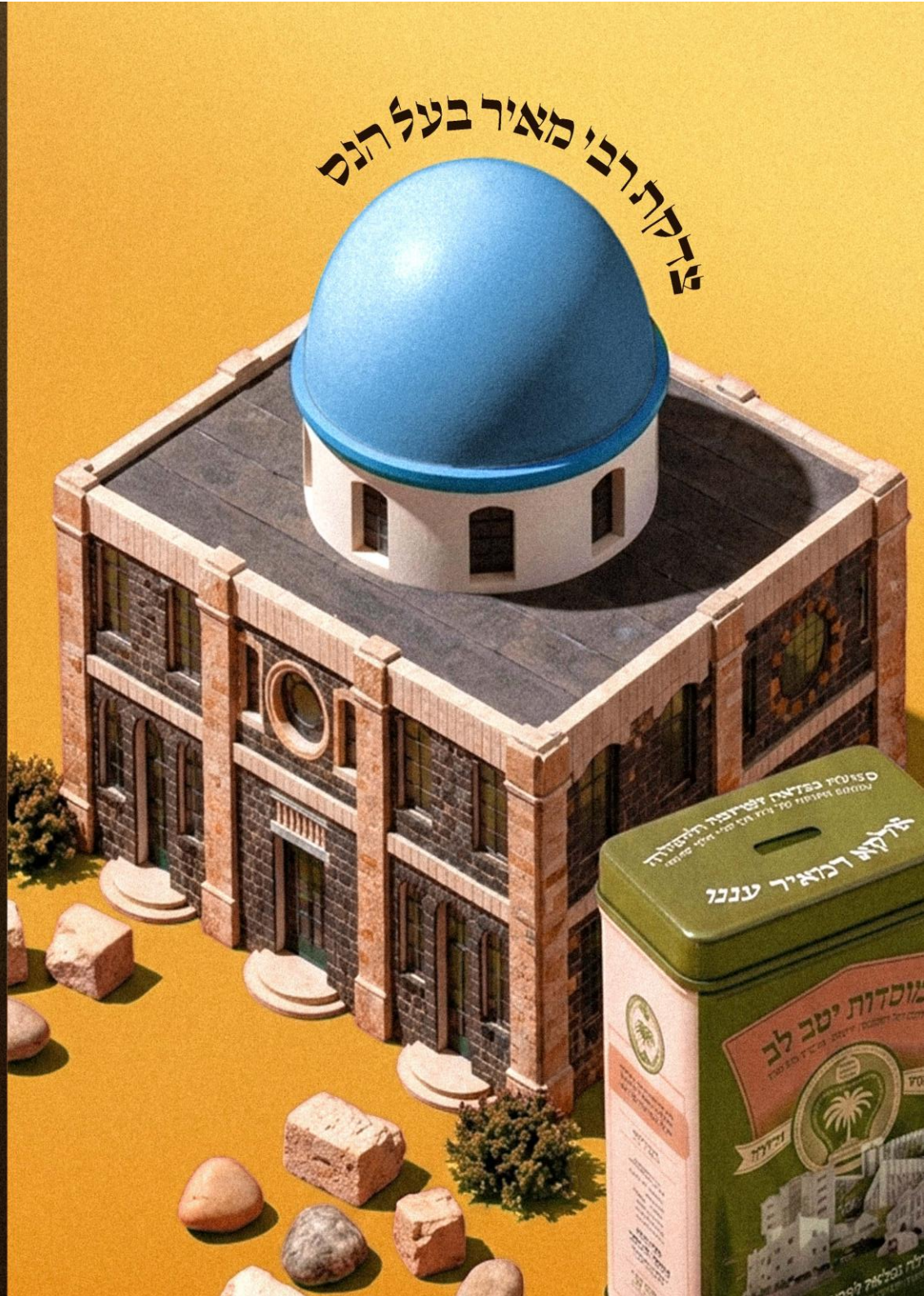
"אלקא דמאיר עננו"

אין די טעג פונעם יופדהל"ק פונעם הייליגן תנא רבי פאיר בעל הנס טוען פיר פאר די הייליגע פוסדות בארה"ק - צדקת רבי פאיר בעל הנס לברך ולהתברך דורך די סגולה הפסורה לנו

דער אייבערשטער זאל העלפן, דער זכות פון פעטער ז"ל און זכות פון טאטע ז"ל וואס האבן זיך אוועקגעגעבן פאר פוסדות יטב לב זאל פגין זיין פאר אלע נדבנים און אלע עסקנים דער אייבערשטער זאל העלפן אז פ'זאל געבענטשט ווערן פיט אלע גוטע ענינים "אלקא דמאיר עננו" דער אייבערשטער זאל העלפן פ'זאל זוכה זיין צו די גאולה שליפה בפהרה ביפינו אפן

מתוך דב"ק של כ"ק מרן אדמו"ר הגה"ק שליט"א

אצל אסיפת העסקנים לטובת פוסדות יטב לב

לכה"פ

טויזענט דאלער

והפוסיף פוסיפין לו פן השפים!

מגבית תקופה: במדבר - נשא א'

די א' ב' פון יעדן
סאטפארער איד

בעזהשי"ת

תורתו מגן לנו היא מאירת עינינו הוא יפליץ טוב בעדינו אדונינו בר יוחאי!